

בעיהש"ת

קדול
התאחדות

יוצא לאור ע"י

התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

גליון מוגדל

חג הסוכות תשע"א לפ"ק

תזכר הענינים

✧ מדור אמרין טבין ✧

לקח טוב..... עמוד ה'
 דבש תמרים..... עמוד ז'
 פרפראות לחכמה..... עמוד ט'
 דבר בעתו..... עמוד י'

✧ מדור למען ידעו ✧

הפולמוס..... עמוד כ'
 למענן דורשינו..... עמוד ל"ז
 פניני התורה..... עמוד מ"ג

✧ מדור חג האסיף ✧

בשפתי צדיקים..... עמוד מ"ז
 סוכות בראפשיץ..... עמוד נ'
 בעמק הבכא..... עמוד נ"ב
 משולחן מלכים..... עמוד ס"א

✧ מדור הו"ר ושמהת תורה ✧

דבש תמרים..... עמוד ע"ג
 פרפראות לחכמה..... עמוד ע"ז
 דבר בעתו..... עמוד ע"ט
 בעמק הבכא..... עמוד פ"ד
 דברות קודש..... עמוד צ"ד

מדור

אמרי

טובי

לקח טוב

דבש תמרים

פרפראות לחכמה

דבר בעתו

ארגון שיעורי תורה

שעל ידי

התאחדות אנרכים דחסידי סאטמאר

בנשאות כ"ס מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פריז יואל - בני ברק

כס"ד

מודעה רבא לאורייתא

הננו מודיעים בזה סדרי שיעורי תורה הנאמרים בימי חוה"מ סוכות הבעל"ט בבית מדרשינו בשיכון

אחה"צ בין מנחה למעריב

זמן תפילת מנחה בשעה 6.10 בדיוק

יום א' ג' דחוד"מ

הרב ר' מרדכי געלבער שליט"א

דומ"ץ מונקאטש - מח"ס מלבושי מרדכי

יום ב' ד' דחוד"מ

הרב ר' יחזקאל אהרן שווארץ שליט"א

מח"ס חליצה בהלכותה

מו"ץ בבית הוראה של הגרש"א שטערן שליט"א

יום ה' דחוד"מ

הרב ר' חיים יוסף בידערמאן שליט"א

רנ ביהמ"ד לעלוב ב"ב

דברי הכנה והתעוררות
להושענא רבא

לפנה"צ בשעה 12.15

עד שעה 1:15 בצהריים

יום ו' א' דחוד"מ

הרב ר' יואל האראוויטץ שליט"א

בן הגה"צ אב"ד דקהילתנו במאנטשעסטער שליט"א

בימי א' ב' ג' ילמד

הרב יחזאל מינל פרידמאן שליט"א

המשך השיעורים בדיני שכירות
פועלים ודיני שכירות בתים

חומש סעודה שנתבטל מאונס, חיוב תשלום לכל הפועלים \ פועל שלא בא לעבודה \ קבלן שמתעצל בבניה \ ביטול הזמנה אצל נגר (סטאלער) וכדו' \ שוכר שעוזב דירתו בזמן השכירות \ ביטול דירה במירון מחמת סיבה, ועוד

אבות ובנים תתקיים בכל יום מימי חוד"מ
בין השעות 1.00 - 2.00

בברכת שמחת יו"ט

הגבאים

יבואו אלו ויאגדו עם אלו

קול צחצוח חרבנות וקול תרועת מלחמה נשמע במחנה, שומרי העיר שנתמנו מאת המלך לשמור על העיר ומבצרו נבהלו נחפזו בראותם גודל כוח האויב המתקרב ובא לשערי העיר, והנה האויב גבר ותבקע העיר ונכנס עם צבאותיו וחילותיו הרבים, הרסו, הזיקו, שדדו, ולא חמלו על הנפש ועל הרכוש, והשומרים עמדו באזלת יד ולא יכלו לעמוד נגד כוחו של האויב ותכסיסו הרבים, וכך עמדו מן הצד וראו איך שכל העיר מושפלת עד שאול תחתיה.

והנה בהגיע יום המיועד לבוא אל המלך לערוך דין וחשבון עם כל אחד ואחד מחייליו לדקדק ולהתבונן מי הוא אשר שם נפשו בכפו למלא תפקידו, ומי הוא זה שזלזל ועשה מלאכתו ברמייה, והשומרי העיר הלזו נבהלו ונחפזו לנפשם בהאיך אנפין ניקום קמי מלכא, ובהגיע תורם לעמוד לפני המלך התחיל לחקור ולדרוש למה ואיזה סיבה היתה בעוכם שבגללה לא יכלו להתגבר על האויב והוא ניצח אותם במחי יד ובלי שום התקוממות נגדיית, עד שעלה בידו ששורש הסיבה הוא, בשביל ששורה פירוד לבבות עצומה ומחלוקת שונות בין השומרים, ועל כן לא עמדו וטיכסו עצה ביניהם איך לעמוד ולשרת את המלך בנאמנות ואיך לעמוד איתן כחלמיש נגד כל צורר וליסטים המתרגשות ובאות לעולם, וזה הוא שהביא לידי כך שיפלו גבורים ויאבדו כלי מלחמה.

ויהי בראותם שכלתה אליהם הרעה מאת המלך, נפלו לפני רגליו ויבכו ויתחננו לו שלא ימצה עמהם הדין, ובמדת טובו יכפר להם בזאת הפעם, נכמרו רחמי המלך עליהם, ואמר להם שהוא מוכן לקבל הרטתם ודבריהם הנאמרים בשברון לבב, אמנם, בזאת תבחנו שכנים דברכם וכוונתכם באמת להיטיב דרכיכם, רק אם מעתה יהיה אחדות גמורה ביניכם ושלוש ורעות ישרור ביניכם, כי רק כך יהיה לכם הכח לעמוד מול האויב הצר ומבקש נפשכם.

הנמשל מובן, עם ישראל קדושים נבראו כדי לעשות רצונו ית' וזה התפקיד והייעוד של כל אחד ואחד בעולמו, אמנם יצר סוכן בנו והוא בתכסיסו מכשיל את האדם בכל רגע ורגע עד שאין בכוחו לעמוד נגדו כי כשל כח הסבל.

ובהגיע יום הדין כל אחד נעמד לפני המלך מלכי המלכים והוא עורך ובוהן לכבות ביום דין, ורואה שא' מעיקרי הסיבות והמניעות מן האדם לעשות רצון קדשו, הוא כתוצאה ממיני מחלוקת ומריבות שמתרבים רח"ל מיום ליום, על כן כשהאדם מתחנן ומתחרט ושב על מעשיו, אז הקב"ה ברב טובו עונה לו סלחתי כדבריך, אמנם מיד אח"כ נצטוינו לקחתה הד' מינים שהם רומזין על אחדות ואגודה אחת, ואז באים אלו המכפריין על אלו העוונות שחטא האדם, וכשכאו"א לוקחם בשמחה ומנענעם בכוונה, והקב"ה רואה ומתבונן במעשיו, יודע לעין כל שאינו ככלב ששב על קיאו אלא כמי שבאמת רצונו לעשות רצון בוראו ולמלא חובתו בעולמו.

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים

הננו להודיע בזה לציבור אנ"ש קהל עדתנו הע"י
את סדרי זמני סעודות האושפזין בימי יו"ט וחזה"מ סוכות הבעל"ט

◆ ה"באטע" בליל יו"ט תתקיים בסוכה הגדולה דקהילתינו הק' בשעה 9.45

◆ במוצאי יו"ט תתקיים האושפזיא דיצחק בסוכת בית מדרשינו בשיכון בשעה 9.00

ולאחמ"כ שמחת בית השואבה בהיכל בית מדרשינו הגדול בשיכון

◆ ה"באטע" בליל שב"ק תתקיים בסוכה שבבית ראש ישיבתינו שליט"א בשעה 9.45

◆ ביום ראשון תתקיים האושפזיא דאהרן בסוכה הגדולה דקהילתינו הק' בשעה 8.30

יחד עם מסיבת הכרת הטוב של ארגון "ידי משה"

◆ ביום שני תתקיים האושפזיא יוסף רעיא מהימנא בסוכה הגדולה דקהילתינו הק' בשעה 8.30

ובמעמד זו ישמיע הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א דברי הכנה והתעוררות להושענא רבא.

בברכת שמחת יו"ט

הגבאים

לכה טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

חג, הוא מלשון מחוגה, כמו שבמחוגה יש נקודה פנימית וכל הקצות באים אל הנקודה הפנימית, כך כשהיו ישראל עולים לרגל לראות פני האדון ה' באו כל ישראל אל הנקודה הפנימית, והנה עבשיו צריכים להתאסף לראות פני הצדיק, כי כתיב היכל ה' שמה, הם הצדיקים שהם היכל ה', וכמו שכתוב והיו עיניך רואות את מוריד.

(בארת המים) ☆

גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה, בספח"ק דמרומו על שמיני עצרת שמבקשים בו על הגשם, וענין דמיון למי"ת, לפי שבהושענא רבה אנו זוכים לביטול ממש ולאחבות רעים באמת, ונוכל אח"כ ליכות לקבלת התורה, כמו שהיה בעת נתינת התורה עיקר ההכשר וההכנה רק ע"י ויהן כאיש אחד בלב אחד, לכן נקרא יום שמיני עצרת בא"י שמחת תורה.

(ישמח ישראל) ☆

וזאת הברכה

וזאת הברכה אשר ברך משה, שזאת בעצמו היה הברכה שיוכרו תמיד שהמה לפני מותו ע"ד שוב יום אחד לפני מיתתו, וזהו שכתב רש"י כמודך למיתתו שאם לא עכשיו אימתו.

☆ **וללוי אמר,** פי' וללוי אדם שהוא דבוק בהשם יתברך, אמר פי' הקב"ה בעצמו אומר לו התורה, ואינו צריך ליגע הרבה. (בעל שם טוב)

☆ **נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה',** שהעצבות מזיק לפנסה וזהו נפתלי שבע רצון שהיה שבע רצון ובשחה, ע"י היה לו ברכת ה'. (הרה"ק ר' נחום מטשערנביל ז"ע)

☆ **שמה זבולון בצאתך ויששכר באחליך,** דאין שמחה אלא שמחה שהיא עם התורה, ומ"ש בהמן שמח וטוב לב, לפי שע"כ נתגלגל ליהודים היתה אורה זו תורה, וזהו שמה זבולון בצאתך ששיך שמחה לזבולון כשעוסק במו"מ דוקא כשישכר באחליך. (דברי חזקאל)

או חושק לאיזה תאוה, בידו לשבור טבעו ולא יעשנה, והרי הוא עושה מבחינת יש אין, אבל בהמה מה שלבה חפץ ויכולה לעשותה היא עושת, ואין בידה שלא לעשותו.

☆ **טוב שם משמן טוב,** כי זה הוא שם אם טוב לישראל, בפרט לצדיקים יש לו יתברך כביכול שם טוב בעולם והוא יותר טוב משמן טוב. (זכרון זאת)

☆

להעלות לה' אפי עיני עולם הזה

אסרו חג בעבותים, תקשר הארת החג בעבותים, אין די גראבע זאכן, היינו שהארת החג תאיר גם בענינים העבים של העוה"ז, משל לבן מלך שנתחבר לליפטים ורצה אח"כ לחזור אל המלך, והלך אליו ועשה רצונו, אלא שהמלך לא יחש לו אימון ולא קרבו כי חשש פן יחזור שוב לחברת הליפטים, מה עשה הבן, הלך לחבורת הליפטים, וחולל שם מהפכה עד אשר שבו כולם אל המלך, ואז קרבו אביו מאד, וזהו ענין הכנסת אור בתוך עיני עולם הזה, אך אז אפשר לקשור הארת החג רק ע"י קרנות המזבה, זוהי מסירת נפשו להש"ת. (תורת אבות)

הושענות

הושענא מרוטת לחי, היינו ישראל וואם רייסן זעך לחי העולמים. (בוצינא דנהורא)

לשמיני עצרת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם, ותרגום אונקלוס, עצרת כנישין, לשון אסיפה כי הנה שבט דן נקרא מאסף לכל המחנות, מפני שהיו מהלכין באחרונה, ואמרו חז"ל שהיה מאסף האבידות, שאבדו ישראל ומחזירין אותן לבעליהן, והנה בשמיני הוא עת לקבץ כל הדיבורים, וכל המחשבות שחשב ודיבר איש ישראל אשר נידחו מלעות קדושתך, ולהעלות אותם אז, וזהו עצרת תהיה לכם, לשון אסיפה, שתאספו כל הדיבורים והמחשבות להעלות אותם. (מאור ושמש)

☆ **ביום השמיני עצרת תהיה לכם,** דצריך להשתדל על זה שתשאר הקדושה של הסוכה אצלנו בבחינת עצירה, אבל כגון דא צריך זהירות יתירה, שלא יבוא להתגאות עי"ז ה"ו.

(הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע) ☆

והיית אך שמה, נאמר רק בסוכות לרמוז שצריך לשמוח מר"ה ועד סוף סוכות מפני שבימים הללו מכפרים עונות האדם, וזהו מרומו בתיבת א"ך רומז לכ"א יום. (ארן עדה)

☆ **ולקחתם לכם,** פי' שניקה עצמינו אל הבורא ית' והיינו דאיתא במדרשים אתרוג דומה ללב, לולב לשדרה, הדם לעינים וערבה לשפתים. (הידושי הרי"ם)

☆

למען ידעו דורותיכם, כי על די מצות סוכת נמשך לאדם דעת לידע איך לעבדו ית"ש כמו שנאמר דע את אלקי אביך ועבדהו. (זרע קודש)

☆ **הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת,** סוכה נוטריקון סומך ועוזר כיל הצופלים, וזה דוקא למי שבעיניו נופל בבחינת אין וחושב שהוא שפל והקב"ה מגבהו ועזרו וזה כלל גדול. (אמרי פנחס)

☆ **מצטער פטור מן הסוכה,** הנ"ל כי מצות סוכה הוא לנו מחסה ומגן לכל בני ישראל להנצל מכל צרה ויגון, וזה מצטער פטור מן הסוכה, ע"י הסוכה יהיה פטור מכל צער, וזה ג"כ חולין ומשמישהן פטורין מן הסוכה, שיהיו נפטרין מכל חולי ומכאוב ומתרפאו רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן. (תפארת שלמה)

☆ **במדרש צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה,** בדרך רמז, שתחילת השנה שדם הימים הנוראים כל אחד מסגף עצמו קצת לפי ערכו, ונקרא יסורין, וסופן שלווה הם ימי סוכות זמן שמחתנו, שלווה ר"ת ה"ב לץ שאילתין ו'בעותין, שלבסוף נותן לנו השי"ת כל טוב גמול הסיגופים והתעניתים. (אמרי נועם)

קהלת

ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל חבל, כי עיקר המותר שיש לאדם על הבהמה הוא בחינת אין, כלומר שאם האדם מתאוה וחושק לאיזה דבר לעשותו,

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק

נהלנו שמו במחול בתוף וכינור נימרו לו
הזמנה מילתא היא!

הננו מתכבדים בזה להזמין את כל קהל הקודש
 זקנים עם נערים לבוא ולהשתתף

בסעודת אושפיזא דיצחק

וחגיגת שמחת בית השואבה

שתתקיים אי"ה בליל מוצאי יו"ט

בשעה 9:00 בסוכת בית מדרשינו בשיכון

– ברכת המזון בשעה 10:00 –

ולאחר מכן נחגוג בשירה וזמרה ריקודין של מצוה בבית מדרשינו

ובכן אצו ואצכנשו כאיש אחד בלב אחד להצטעלות ולהצטרומם
 בעידן חדווצא הדין כראוי וכיאוצ לכבודה של חג

בברכת שמחת יו"ט

הנהלת הקהילה

ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה

קול התאחדותינו

שעי" התאחדות האברכים ד'סאטמאר בני ברק

דבש התמרים

בגוונים יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

בשם חי אל עולם עיי אותו אשל נקרא שמו של הקבי"ה לכל העולם לאחר שאוכלים ושותים אומר להם ברכו למי שאכלתם משלו סבורים אתם שמשלי אכלתם משל מי שאמר והיי העולם אכלתם עכ"ד, ולזה י"ל הטעם לזאת יקרא הסוכה צלא דמהימנותא עפ"י המבואר באלשיך כי זאת היתה כוונתו ית' לשום את בני באוהלים בצאתם ממצרים לתת להם ארץ טובה להראת שלא לעשות עיקר מעוה"ז כי בעוה"ז האדם כמו יושב אוהל העומד לנסוע ממקום למקום והעיקר להיות מוכן בעת ישוב לביתו לקנות ולסחור מצוות ומעש"ט לשבת בזה בעוה"ב עכ"ד עיי"ש ולכן נקרא הסוכה צלא דמהימנותא כיון שעיי"ה הסוכה נקרא שם חי בעולם דבזה יוכל האדם לזכור בעצמו מה הוא ומה אחריתו וז"ש המדרש אתה אמרת והשענו תחת העץ היינו תחת האשל כנ"ל ובה היי שם חי נקרא בעולם חיך שאני פורע לבניך ליתן להם מצוה כזה שעיי"ה יזכירו וישיבו אל חי והיי נקרא שם חי בעולם במה שישבו שבעת ימים תחת צלא דמהימנותא.

(עצי חיים)

ג

א"י לבאר המדרש הנ"ל עפ"י החידי"א ז"ל שע"כ נצטוונו לעשות זכר לענני הכבוד דייקא ולא נצטוונו כמו"כ לעשות זכר למן ובאר לפי שטובת המן ובאר נהנו הימנה ג"כ הע"ר משא"כ ענני הכבוד היו מקיפים אך את שבטי ישראל ולא את הע"ר ולכן צוה השי"ת לעשות זכר לנש שהיו ישראל מיוחדים בטובה ולא היי לזרים אתם עכ"ד, ואמינא בזה דטעם הנ"ל משלים ומבאר את דברי המדרש דמצות

שאמרו שבסוכות מתקנין סוד הדעת שהיא המחשבה שיצטרף למעשה אף בארץ העמיים שאין להם חזקת כשרות דכיון שנכנסו לסוכה א"כ יצאו מארץ העמים וזשי"ה בסוכות תשבו וכיון למען ידעו דורותיכם שעיי"ה מצוות סוכה תתקנו סוד הדעת, והנה רשיז"ל פ"י בפ"י שלח עה"פ היש בה עץ אדם כשר שיגין עליוסה בזכותו והנה מדרך הצדיק אשר כל עיקר עבודתו היא להשפיע להעולם בזכותו ויגן על בני דורו בשביל זה שמתחברים אליו ללמוד מדרכי העבודה וא"כ כיון שאצל הצדיק בודאי יתכן לומר שמחשבותיו מצטרפים למעשה כי בוודאי הצדיק האמיתי לא יהיה במחשבתו בלתי להי לבדו ומוכיח ורב טוב ישפיע ג"כ לאחרים החופפים בצלו שגם מחשבותיהם תצטרף למעשה הטוב והנה אברהם אבינו ע"ה היה מגייר גרים והכניסן תחת כנפי השכינה ע"כ אמר להם בחשבו שהם ערביים שלא זה בלבד אני אומר לכם ורחצו רגליכם מעיי"ה אכן בזה לא עשינו מאומה כי אף שנשחר את מחשבותינו אכן עוד זה לא יחשב למעשה עיי"ה אמר להם והשענו תחת העץ שיתחברו אל הצדיק ואז הקבי"ה יצרפה למעשה וז"ש המד' אתה אמרת והשענו תחת העץ והורית להם דרך האב להיות טהורים במחשבותיהם אף אני אתן להם תקנה טובה שאל ישלמו זרים במחשבותיהם בארצות הגוים ואתן להם מצוות סוכה למיבת בצלא דקוב"ה ונתחמד הדבר למאוד.

(קדושת יום טוב)

ב

עוד נל"פ עפ"י שפירש"י עה"פ ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם

במדרש איתא אמר הקבי"ה לאברהם אתה אמרת והשענו תחת העץ, חיך שאני פורע לבניך ואני נותן להם מצות סוכה שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים. וצ"כ השייכות. והנראה בזה עפ"י דאיתא בגורי האר"י דבסוכות הוא תיוקן סוד הדעת מבואר שם עפ"י דרך הקבלה, ואנא אמינא בדרך הפשוט דהנה דעת יקרא המחשבה, ומודעת זאת דמחשבה טובה הקבי"ה מצרפה למעשה ולא כן במחשבה רעה, היינו משום שיש לכל אדם מישראל חזקת כשרות שאם היי מגיע המעשה לידו היה מקיימה אבל במחשבה רעה שבוודאי לא היי עשוה המעשה הרעה ע"כ לא תצטרף למעשה וידוע, דעת הרמב"ם דדוקא בא"י יש לישראל חזקת כשרות ולא בשאר הארצות, והטעם היא שכל הארצות נתונים המה תחת ממשלת מערכת וצבאי השמים לא כן בארץ ישראל היא הארץ אשר עיני הי"א בה וכיו ועומדת רק תחת השגחת הקבי"ה ואין לזרים אתה ומובן שעיי"כ באותו מקום המחשבה היא ג"כ טהורה כולה קודש ופורחת לעילא תחת כסא כבודו של הקבי"ה אכן בארץ העמים הלא תוכל המחשבה להיות זכה וברורה שהיא נתונה תחת שרי מעלה וגוש אוירה מונע אותה מלעלות השמימה כידוע והנה אמרתי לחדש לפי"ז אשר בעת שישראל יושבים ומקיימים מצוות סוכה למיבת בצלא דמהימנותא בצלא דקוב"ה שהאמא הקי מסככת על כנהא בוודאי באותו מקום המקודש לשמים לא תשלומי שום כח משרי מעלה כי יושבים אז בצלא דקוב"ה ושכינתיה והוי כמו קדושת ארץ ישראל אשר היי דורש אותה ובה מוכן מה

סוכה שהוא זכר לענני הכבוד נשתלשל להם לישראל בזכותו של אאע"ה שאמר והשענו תחת העץ ושני הדברים מקושרים יחדיו דהנה זאת היתה מידתו של האאע"ה לקרב לכל באי עולם ולגניירם ולהכניסם תחת כנפי השכינה כדכתיב את הנפש אשר עשו בחרן ולכן היי צריך לעשות מבחן צודק מי הוא האיש אשר ראוי לקרבו ולהתחבר עמו, מפני שישנם הרבה אנשים שאינם מהוגנים אשר אין ראוי להתחבר עמם וא"י בזה"ק שהיי בוחן את האורחים ע"י הע שאם היי האורה ראוי היי העץ פורש ענפיו עליו ואם לא לא היי העץ פורש צלו עליו ואז ידע אאע"ה שצריך להבדילו ואין ראוי לקרבו וכיצא בו מצינו במרע"ה שאמר לו הקב"ה לך רד כי שחת עמך ופירש"י עמך ולא עמי שתלה הקב"ה הדבר במרע"ה שקיבל את הערב רב והכניסם תחת כנפי השכינה ומחוכן למד מרע"ה לעשות כן ולגנייר גרים אף הוא למדו מאאע"ה שהיי תחלה לגרים, ומעתה יובן הכל כמין חומר דהנה הטעם למה שאנו עושים זכר לענני הכבוד ולא למן ובאר היא משום דבענני הכבוד היי ישראל מיוחדים בטובה כנ"ל נמצא דאלמלא לא מרע"ה מקבל את הגרים לא היי שייך לעשות חילוק זה בין ענני כבוד למן ובאר דאז לא היי הע"ר נהנים ממון ובאר וניתן כמז"כ לעשות זכר למן ובאר אלא דע"י שקיבלן מרע"ה הוכרחו להבדילן מישראל וע"י נשתלשלה ובאה מצוות סוכה שהיא זכר לענני הכבוד שבהם נבדלו ישראל מהערב רב. וזו ביאור המדרש אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת והשענו תחת העץ כדי לעשות הבדל ולהבחין בין הראוי לקרבו ובין מי שצריך להבדילו וממך למד מרע"ה שקירב את הערב רב, ואח"כ כשראה שאין ראוי לקרבו הוצרך להבדילם ע"י היקף ענני חייך שאני פורע לבניך ואני נותן להם מצוות

סוכה דכל ענין סוכה נצמח מחמת ההבדל מן הערב רב ע"י היקף העננים וכל זה נלמד מאאע"ה כנ"ל ושפיר הא בהא תליא. (דברי יוא"ל) ד

באופן אחר נל"פ דהנה יש לחקור על מה שאומרים אזמן לסעודתי אושפיון עילאין והיא המכואר בזה"ק שהשבעה רועים תאים ומתכנשין לסוכתם של ישראל להתייחד אתם בסעודתו ולכאורה אינו מן המוכן שאנו פשוטי עם מזמינים את הקדושים ההם לסוכתנו ונראה קצת כיוהרא. אבל יתבאר הענין עפ"י דקדושת לוי כפי וירא עה"פ והוא עומד עליהם תחת העץ דידוע הכל שהבעה"ב צריך להתאים עצמו להאורה ולא יתנהג יותר בגדולה מהאורה כדי שלא יתבייש ולא יקנא את הבעה"ב והנה צדיק נקרא עומד שאין לו האפשרות לעלות ממדרגה למדרגה וע"כ רצה אאע"ה שלא יתקנאו בו המלאכים שהוא גדול מהם במדרגה לכן התלבש עצמו בבחינת מלאך להיות עומד וזה והוא עומד עליהם עכ"ל. והנה כמו שהבעה"ב צריך להתאים עצמו להאורה כן צריך האורה להתאים עצמו להבעה"ב כגון אם האורה הוא איש חשוב מאוד והבעה"ב הוא איש פשוט צריך האורה להתנהג בפשטות כדי שהבעה"ב לא יתקנא בו וע"כ אברהם אבינו שמצינו אצלו שהתלבש בלבוש המלאכים אע"פ שהוא היה יותר מהם ממילא יוכל הוא לילך אל אנשים פשוטים כי בוודאי יתנהג גם בפשטות דגם אורה צריך להתאים א"ע להבעה"ב כנ"ל ועל סמך זה אנו מזמינים אותו לסוכתנו בידענו שהוא יכול לצמצם למדרגתו וממילא גם ישאר הרועים יוכלו לבוא עמו וז"ש המדרש אמר הקב"ה אתה אמרת והשענו תחת העץ היינו שקיבלת המלאכים בכיתך והתלבשת במדרגתם א"כ ראוי אתה לבוא אצל ישראל דאשפוזא חייך

שאני פורע לבניך בסוכות תשבו שבעת ימים. (ברך משה)

ה עו"י"ל עפ"י דא"י במסכת ברכות לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב יעסוק בתורה וכו' ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, ונודע קושיית המפוי דאם הזכרת יום המיתה היא הבחינה המועלת הול"ל מיד ות"י המפוי דאם ישבר כח היצה"ר ע"י לימוד התורה אזי בכל יום מוסיף חכמה ודעת ביתר שאר ועוז ותורה מגנת עליו בין בעידנא דעסיק ובין בעידנא דלא עסיק בה משא"כ אם יתעצב ע"י שיזכור יום המיתה זה אינו אלא לפי שעה כי בכל פעם מתגבר עליו יצרו, ועוד שאם יתגבר על יצרו ע"י לימוד התורה אז פקודי הי ישרים משמחי לב משא"כ ע"י הזכרת יום הדין יתעצב אל לבו. ועפ"י י"ל הטעם שחג הסוכות הוא זמן שמחתנו משום דבר"ה ויוכ"פ עושים תשובה מאימת הדין וע"י מכניע את היצר והוא כעין יזכיר לו יום המיתה אבל בחג הסוכות שכבר נחתמו לחיים ועכ"ז עושים תשובה מאהבה היינו ע"י התורה שהוא משמרת את הלב וע"כ בסוכות הוא זמן שמחתנו וז"ש והיית אך שמח לשון מיעוט שבא למעט שלא ישתמש אלא בדרך השמחה דהיינו ע"י התורה ולא ע"י הזכרת יום המיתה וז"ש אברהם ואקחה פת לחם היינו התוה"ק שנקרא לחם כמאמר הכי לנו לחמי בלחמי ומעדו לבכם אח"ר תעבורו היינו דבזה יכניעו את יצרם אפי' לאחר זמן, ועפ"י יובן המדרש אתה אמרת והשענו תחת העץ לידבק בעץ החיים ע"י שאמר ואקחה פת לחם כינוי לתוה"ק שבזה יכניעו את יצרם בשמחה וגם ישאר ההכנעה על להבא חייך שאני פורע לבניך בסוכות תשבו שבעת ימים זמן שמחתנו שאז עושים תשובה מאהבה ע"י הדרך של לימוד התוה"ק. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

דשמחת בחגך אתה וביתך
אינעם זמן שמחתינו פון

יום טוב סוכות

פארנעסט נישט משמח צו זיין די אלפי תלמידי מוסדותינו הק'
וואס קוקן ארויס אויף אייער שטיצע

האט אייך אליינס אינזינען... געדענקט די הייליגע צדקה פון

"צדקת רבי מאיר בעל הנס"

ערבי ימים טובים פאר:
ליכט צינדן

הושענא רבה:
ביים בעטן אויף א
גוט קוויטל

שמיני עצרת ביי:
זכור

לייגט אריין צדקה אין די הייליגע
יטב לב פושקע

מדברי רביה'ק בעל ברך משה זי"ע
הושענא רבה תשנ"ח
"אנדער האלבן מיליאן קינדער אין ארץ ישראל ווערן
נתחנך צו כפירת ר"ל"
"זה לעומת זה" שטיצט די ברכים אשר לא כרעו
לבעל, מוסדותינו תק'
לבעל, מוסדותינו תק'

סארא א פוטיקע, ארבע אויסצוליידיגן א סולע פוטיקע רוסט:
ווייליאמסבורג קרית יואל
יעקב הערש צין יואל צבי הידשפעלר
845-662-4091 347-623-5486
מאנסי מאנטריאל
קלמן אליעזר לעווי קלמן אליעזר לעווי
514-915-6315 845-270-2946

פרפראות להבנה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,
בפתור ופרח משוקדים

אמור שאין התורה עוסקת בה בקרבנות החג, נאמר בה גם המצוה של "בסוכות תשבו". (משך חכמה)

☆☆☆

בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וכו'. שמעתי שיש מדרש בנוסח זה: איוב היה קורא תגר על היסורים עד שהראהו הקב"ה דפנות הסוכה שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ונתקרה דעתו, ונל"פ דטעמא דסגי בב' דפנות וג' אפי' טפח דכתיב: בסכת, בסכת, בסוכות, ויש אם למסורת, והנה אמרו חז"ל (פנחס' דנח"מ דנח"מ פ' י"ג) עה"פ "ואשימם בראשיכם" ואשמם כתיב, חסר יו"ד, לומר שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיניהם וכו', וזהו לפי המסורת, ואיוב היה מצטער כי הוא איש תם וישר וכו', אך כשראה שהסוכה בב' דפנות ושלישית אפי' טפח יען כי יש אם למסורת, א"כ "ואשמם" חסר יו"ד לפי המסורת, וגדול הדור סובל על עוונות דורו, ולכן נתיישבה דעתו.

☆

עו"ל עפ"מ דאי' בילקוט (פ"ו דף ק"ו) אלולי קרא איוב תגר כשבאו עליו יסורין, כשם שאומרים עכשיו אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב כך היו אומרים אלוקי איוב, עיי"ש, ואיבמדרש דשלש דפנות הסוכה הם כנגד שלשה אבות, ובוה יבואר בשעה שהתרעם איוב על היסורין הראה לו הקב"ה שלשה דפנות הסוכה, דאילולי שהתרעם היו אומרים אלוקי איוב ג"כ והי' צריך ד' דפנות בסוכה, אבל עכשיו שהתרעם נשאר רק ג' דפנות כנגד האבות בלבד.

☆☆☆

בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. איתא במדרש למה אנו עושים סוכה אחרי יוהכ"פ מפני שאתה מוצא בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי עולם, וביוהכ"פ הוא חותם את הדין, שמא יצא דינן של ישראל לגלות, לכן עושים סוכה וגולין מבתיהם לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל, ונראה דאיתא בגמ' (פנחס' ז:): אין הגשמים יורדין אלא אם כן נמחלו עונותיהם של ישראל, שנאמר (פס"ט ז'): רצית ה' ארצך – בגשמים, אימתי בזמן ש"נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה", והנה אי' בגמ' (סוכה כ"ט): שהגשמים הם סימן קללה בחג, כי כשירודים גשמים אין יכולים לקיים מצות סוכה, עוד אי' בגמ' (יומא פ"ו): שכשעושיין תשובה

ובחמשה עשר יום לחודש השביעי וכו' ושעיר עזים אחד חטאת. ויש להבין מדוע ביום הראשון והשני והרביעי כתיב "ושעיר עזים" ואילו ביום השלישי וחמישי השישי והשביעי כתיב "ושעיר חטאת אחד", ולא כתיב "עזים", ויבואר עפ"י מאמרם ז"ל (סוכה נ"ה): שהשבעים פרים שהיו בני ישראל מקריבים בחג הסוכות הם כנגד השבעים אומות, ואיתא שכל השבעים אומות כלולים בישמעאל ועשו, אשר מהם יונקים כל שאר האומות, ואיתא בזה"ק דישמעאל נקרא "שעיר עזים" ועשו מכונה "שעיר" לבד, כמאמרו"כ (נחש"מ כ"ו י"ב) איש שעיר, והשתא לפי האמור יכוון לשון הפסוקים, דהנה שבעים הפרים שהקריבו כנגד ע' האומות היו צריכים לחלק ולהקריב ל"ה פרים בשביל האומות משורש ישמעאל, ול"ה פרים בשביל האומות משורש עשו, וביום הראשון שהקריבו י"ג פרים, הקריבו מתחילה כנגד חלקו של ישמעאל (שהוא היה בן פנחס, ועשו היה בן יצחק) ושוב ביום השני הקריבו י"ב עבור ישמעאל, שהם בסך הכל כ"ה פרים, ואם היו מקריבים גם הי"א פרים שביום השלישי עבורו, היה מגיע לחלקו פר אחד יותר, על כן הקריבו ביום השלישי עבור עשו, ביום הרביעי הקריבו י' פרים עבור ישמעאל, ובסך הכל עלו לחלקו ל"ה פרים, ול"ה פרים לחלקו של עשו, והשתא מובן מה שנאמר "ושעיר עזים" בימים ראשון שני ורביעי לפי שהם כנגד ישמעאל הנקרא "שעיר עזים", ואילו בימים השלישי חמישי שישי ושביעי שהם ג"כ ל"ה פרים כנגד עשו שנקרא "שעיר" לבד, לכך נאמר בהם "ושעיר חטאת אחד" ולא נזכר עזים.

☆☆☆

ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו וחגותם חג לה' שבעת ימים. בכל המועדים כתוב גם את מצותו, כגון: ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה' מצות יאכל", בר"ה כתוב: ובחודש השביעי באחד לחודש "יום תרועה יהיה לכם", ביוהכ"פ כתוב: ובעשור לחודש השביעי "ועניתם את נפשותיכם", וא"כ למה נשתנה חג הסוכות משאר המועדים שלא כתבה הכאן התורה את מצות היום "בסוכות תשבו", אך נראה דהנה הדין הוא ד"הולכי דרכים פטורים מן הסוכה", וא"כ יש לומר דבפרשתנו שהתורה עוסקת בה בהקרבנות הקרבנות במקדש, והיו צריכים לעלות לרגל, והרי הולכי דרכים פטורים מן הסוכה, ולפיכך לא כתבה כאן התורה מצות ישיבה בסוכה, אמנם בפרשת

ולפי המבואר א"ש ולקחם לכם ביום הראשון ודרשנין מינה להוציא את הגזול דפסול, וע"ז קאמר במדרש ביום הראשון ראשון לחשבון עוונות שתזכור שמשא ומתן באמונה הוא תחילת דינו של אדם, וראשון היא לכם לחשבון העוונות לעתיד לבוא, ולכן ולקחתם לכם להוציא את הגזול.

☆☆☆

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ויתבאר עפ"י מ דאיתא בילקוט (פ"י סמוך) א"ר אליעזר למה אנו עושים סוכה אחרי יוהכ"פ מפני שאתה מוצא בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי עולם, וביהכ"פ הוא חותם את הדין, שמא יצא דינן של ישראל לגלות, לכן עושים סוכה וגולין מבתיהם לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל, עכ"ד הילקוט. והנה לפי דברי הילקוט דשיבת סוכה נחשבת כגלות אפשר לומר דלכך הושבים הקב"ה בסוכות כשיצאו ממצרים משום דנגזר עליהם גלות ד' מאות שנה והם יצאו קודם הזמן לפיכך הושבים בסוכות כדי שיהא נחשב להם כתשלום זמן הגלות, והנה טעם הילקוט לא שייך לומר רק כשישראל שרויין על אדמתן, דאז צריכין לצאת מבתיהם כדי לקבל ע"ע גלות ועי"ז להינצל מהגלות, אבל בזמן כשישראל יושבים בחו"ל לא שייך האי טעמא, דממילא הם יושבים בגלות, אך בוודאי גם שם מחויבים לישב בסוכה כי חוק הוא מאת השי"ת לקיים מצות סוכה גם בלי טעם, ובוז יובן מאמה"כ "חוקת" עולם לדורותיכם דהיינו מצות סוכה הוא חוק בלי טעם לדורותיכם, גם כשתהיו בגלות, אעפ"כ בסוכות תשבו שבעת ימים, אבל "כל האזרח בישראל" דהיינו כשתהיו בארץ ישראל כאזרח ולא בגלות, אז יישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם היינו דאז תשבו בסוכות לא מטעם חוק, אלא "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" כדי שיחשב להם כגלות וישלים הזמן, ולכך גם אתם תשבו בסוכות כדי שיחשב כגלות, וכדברי הילקוט.

☆

עו"ל דהנה אמרינן בגמ' (סוכה כ"ט ע"ב) כל האזרח להוציא את הנשים, וצ"ב למה נשים פטורות ממצות סוכה הא גם הם היו באותו הנס של ענני כבוד, וגם יש לחקור הא דאמרינן בגמ' שהסוכה הוא זכר לענני כבוד ולסוכות ממש שעשו להם בשעת מלחמת סיחון ועוג, ולכאורה איך נרמז ע"י הסוכה גם זכר לענני כבוד, וגם צ"ב למה היו צריכין בשעת המלחמה סוכות ממש ומ"ט לא נסעו ענני כבוד עמהם למלחמה, וי"ל כי לא באו למלחמה אלא אנשי הצבא אבל הנשים והטף דלאו בני כיבוש נינהו נשארו במחנה ועליהם חפפו ענני הכבוד, וע"כ ישבו במלחמה בסוכות לבד, נמצא במה שאנו יושבים בסוכה והנשים

מאהבה אז נעשין הזדונות כזכיות, וכשעושיין תשובה מיראה נעשין מהזדונות שגגות, וידוע שעונש הגלות בא על חטא שוגג ולא על מזיד, ובוז יבואר, דמקשה למה צוה הקב"ה לעשות סוכה אחר יוהכ"פ הלא כבר נמחלו כל עוונותיהם ואם יהיה זמן גשמים לא יוכלו לקיים מצות סוכה, ומוטב היה שיצוה להם על מצות סוכה קודם יוהכ"פ, לכך מתרץ דטעם מצות סוכה הוא שמא נתחייבו גלות וע"י שגולים ויוצאים מבתיהם לסוכה נתכפר להם בסוכה, וממה נפשך, אם עשו תשובה מאהבה ביוהכ"פ אזי נהפכו זדונותיהם ונעשו לזכיות וא"כ וודאי שאינם חייבים גלות ואין צריכים להיות גולים מבתיהם לסוכה, ואף אם ירדו גשמים אין כאן סימן קללה, ואם לא עשו תשובה רק מיראהרי מזדונותיהם נעשו שגגות וא"כ נתחייבו גלות שבאה לכפר על השוגג, והגשמים אינם יורדים אלא א"כ נקיים הם גם מחטא שוגג כדמוכח בקרא "כסית כל חטאת"ס סלה" וחס"א הוא שוגג כידוע, והלא עדיין נשאר להם השגגות, וא"כ לא ירדו גשמים ויוכלו לקיים מצות סוכה לכפר בגלות.

☆☆☆

כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. במסורה: כי בסוכות הושבתי, כי ברחוב נלין, כי נר מצוה ותורה אור. כד הוינא טליא שמעתי ששאלו לחכם אחד פ"י המסורה הנ"ל, שרטט וכתב: יכלמנסע"פ. ופירש שיחותיו, דיש שלושה מצוות דמצוותן בעשרה כשר, ולמעלה מעשרים פסול, נר חנוכה, סוכה, עירוב, וזהו הרמז: "כי בסוכות" סוכה, "כי ברחוב נלין" עירוב, "כי נר מצוה" חנוכה, והוא אשר ציין אותיות יכלמנסע"פ, והם ראשי תיבות: "י כ"ש"ר ל"מ"ע"ל"ה מ'ע"ש"ר"ם נ"ר ס"ז"כ"ה ע"ר"ו"ב פ"ס"ו"ל. עד כאן שמעתי. ויש להוסיף כי בשלשה הפסוקים כתוב "כי" שרמז: עשרים, עשרה, שהוא דין הנזכר שוה בשלשתן.

☆☆☆

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. איתא במדרש (תנחומא כ"ב) וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא אלא ראשון לחשבון עוונות, והוא תמוה, וי"ל עפ"י"מ שכתוב בעשרה מאמרות שהגם שדרכו ית"ש להיות מעביד ראשון ראשון, ואינו מעניש רק אחר עון שלישי, אעפ"כ חטאו של אדם הראשון היה מתחיל מיד ונחשב לעון, וידוע שעץ הדעת היה עץ אתרוג, ובוז יובן, דהמקשן סבר שזה "הראשון" מוסב על תיבת "ביום" שלפניו, ולכך הקשה "והלא ט"ו הוא", ותירץ המדרש ש"הראשון" אינו מוסב על לפניו כי אם לאחריו, על "פרי עץ הדר", דהיינו אתרוג, שהוא ראשון לחשבון עוונות של אדם הראשון. (ילקוט האודים)

☆

עוד יתבאר עפ"י מאמרם ז"ל (שנת דף ז') שלעתיד לבוא שואלין את אדם בראשונה נשאת ונתת באמונה, והנה למדו חז"ל מן הפסוק ולקחתם לכם להוציא את הגזול,

פטורות בזה יש זכר לב' מיני סוכות, שאנו יושבים בסוכות לזכר הסוכות ממש שהיו לנו, והנשים פטורות לזכר ענני הכבוד שנשאר להם בעת המלחמה, ובוה יובן מאמה"כ בסוכות תשבו שבעת ימים רק הזכרים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למעוטי נשים, ועי"ז למען ידעו דורותיכם כי בסוכות – בשני מיני סוכות – הושבתו את בני ישראל כנ"ל, שע"י החיוב שלנו והפטור של הנשים בזה עושים זכר לסוכות ממש ולענני הכבוד.

☆

או יאמר עפי"מ דא"י בגמ' (מעניס ט.) שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל במדבר, מן, ובאר, וענני כבוד, והקי המפו' למה ציוה ה' לעשות זכר רק לענני כבוד ולא למן ולבאר, ותי" כי את המן והבאר קיבלו רק לאחר שהתלוננו, משא"כ ענני הכבוד הם קיבלו אע"פ שלא ביקשו, זאת ועוד כי ענני כבוד היו מיוחדים לישראל, דהענן היה פולט את הערב רב, משא"כ במן ובאר שמהם גם הערב רב נהנו, וז"ש בסוכות תשבו שבעת ימים, זכר לענני הכבוד, ולכאורה למה דווקא לענני הכבוד עושים זכר, ע"ז בא הכתוב כמשיב "כי בסוכות הושבתו" מעצמי בלי תלונתכם, וגם "את בני ישראל" דייקא ולא את הערב רב. (החיד"א)

☆☆☆

בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'. ויש לדקדק מה שנקט הלשון בחודש השביעי הז"ה וכמו"כ כתיב לגבי יוהכ"פ, משא"כ גבי מצות לולב לא נקט רק בלשון "לחודש השביעי" ולא אמר הזה, ונל"פ עפי"מ שאמרו חז"ל (מ"ט ט"ז) לפרש שינוי הלשון דבפר' אמור כתיב זכרון תרועה, ובפר' פנחס כתיב יו"ם תרועה, כאן בראש השנה שחל בשבת שאז הוא רק זכרון תרועה שאין תוקעין בגבולין, וכאן בר"ה שחל בחול שאז הוא יום תרועה בפועל, ולפי"ז א"ש דהלא כאן אצלנו נאמר "זכרון תרועה" ומיירי כשחל ר"ה להיות בשבת, והרי אם חל ר"ה בשבת יחול גם סוכות של אותה שנה בשבת, ולעומת זאת יום הכיפורים יחול באותה שנה ביום שני – יום חול, וא"כ מה מדויק הוא בלשון הפסוקים שיוהכ"פ שיחול ביום חול ינהגו בו כל דיניו כרגיל, ולכן נאמר בו הז"ה, גם לגבי דין סוכה שאין כל שינוי אף כשחל בשבת ועל כן נאמר בפסוק המדבר ממצות סוכה: לחודש השביעי הז"ה, משא"כ לגבי לולב נמנע הכתוב מלכתוב הז"ה שהרי בחודש השביעי הז"ה, כלומר באותה שנה, אין נטילת לולב ביום הראשון, ולכן הציווי מתייחס רק לשנים אחרות שבהן יחול יום ראשון של סוכות ביום חול, ולא לחודש השביעי הז"ה.

☆

באופן אחר יל"פ דהנה כאשר היו בני ישראל במדבר לא היו צריכים לישב בסוכה שהרי טעם הישיבה בסוכה הוא לזכר מה שישבו במדבר בסוכות של ענני כבוד, וא"כ

במדבר לא היו צריכים לעשות זכ"ר לענני כבוד, שהרי הם ישבו בפועל בצל ענני הכבוד, וכמו כן מצות ד' מינים לא נהגה במדבר שהרי בפסוק משמע שמצוה זו היא רק בבואם לארץ, כמו שנאמר: "באספכם את תבואת הארץ... ולקחתם לכם", ומעתה מיושב שפיר שבחמשה עשר יום לחודש השביעי הז"ה, כלומר בהיותם עדיין במדבר, יחגו שבעת ימים, כאשר היום הראשון והיום השביעי הם מקרא קודש, ולא אמר כלום מד' מינים וישיבה בסוכה, ורק לאחר מכן הוא חוזר ומצוה "חוקת עולם לדורותיכם" בסוכות תשבו שבעת ימים... ולקחתם לכם ביום הראשון... ושם לא אמר הז"ה מפני שדברים אלו לא היו נוהגים במדבר.

(שלל רב)

☆☆☆

אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכס ועמק סוכות אמדד (מ"ט ט.). וי"ל עפי"מ דאיתא במדרש דיום ראשון דסוכות הוא ראשון לחשבון עונות, וכיון דבימים שבין יוהכ"פ לסוכות אין הקב"ה מחשב עונות ישראל, נמצא שנשארים עונות מש"ס ימים בלבד, וכדי לכפר על עונות אלו ציוה הקב"ה על מצות סוכה כשרה בשלשה דפנות, וכל דופן כשרה עד עשרים אמות, וכל אמה הוא ששה טפחים, נמצא שבכל דופן יש מאה ועשרים טפחים, ובשלשה דפנות הם ש"ס טפחים, ובוה יל"פ מאמה"כ "אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה", אעלוזה, אעלוז בה' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות שאינם נחשבים כלל, וממילא "אחלקה שכס" דהיינו אחלקה – ימים משאר ימות השנה ונשאר רק כמספר שכ"ס ימים לתקון, "ועמק סוכות אמדד" שאמדד אותם על העמקות של הסוכה, הם דופני הסוכה כדי לכפר על עונות ישראל של כל השנה, ובוה יל"פ מאמה"כ (מ"ט ט"ז) "הנה טפחות נתת ימי" שע"י הטפחות של דופני הסוכה קיבלו ימי כל השנה תקנה.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע)

☆

עו"ל דהנה הקב"ה צוה אותנו בחג הסוכות ושמחתם שבעת ימים, ואין שמחה אלא בבשר ויין, ולכאורה ע"י ריבוי שמחה בדברים הגשמיים כגון בשר ויין קל להאדם להגיע ח"ו לבחינת וישמן ישורון ויבעט, כי על כן י"ל בא מספר שבעת ימי החג לרמז כי ימי שנותינו בהם שבעים שנה, וכן שיעור הסוכה שהוא ז' על ז' מורה על קברו של אדם, ולכן כיון שזכרון יום המיתה הוא לנגד עינינו בוודאי לא יחטא כמאמרם ז"ל (מ"ט ג') הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' מאין באת ולאן אתה הולך וכו', וז"ש "אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה" דהיינו שע"הקב"ה צוה לנו לשמות בחג הסוכות, אך לכאורה ע"ז יבוא ח"ו לשכוח מהקב"ה, לזה אמר "אחלקה שכס" ר"ל שאתן חלקו של הקב"ה ולא אשכח ממנו ע"ז ש"עמק סוכות אמדד" שאמדד שיעור סוכה שהוא מורה על סופו של אדם ושוב לא יבוא לידי חטא.

(דברי מהרי"א)

התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

הודעה ובקשה נחוצה

הננו להודיע בזה לציבור אנשי שלומינו שיחיו

כי בעזהשי"ת גם בהאי שתא

יוקדמו

סעודות האישונים

הנערבות על ידינו בסוכה הגדולה דקהילתנו הק'
בלילי ראשון, ושני - ג' וד' רחוקה"מ

ויתחילו אי"ה

בשעה 8.30 בדיוק רב

ברכת המזון בשעה 10.00

ולאחמ"כ הריקודין של מצוה לכבוד הרגל עד 11:30

ופונים אנו בזה אל כל הציבור לדייק ולבוא בזמן בכדי למנוע הפרעה ועגמ"נ לשכנים

בתקוה להבנה ובערכת חג שמח

הגבאים

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפיו צדיקו וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

קדושת הסוכה

כמו שהשבת קודש בעולם הזה מעין עוה"ב ומבואר באוה"ח הק' מי שאינו מרגיש נדנוד קדושה בש"ק כן לא יוכל להשיג עוה"ב כן י"ל בקדושת הסוכה שהיא דירה דקדושה בעוה"ז מעין עוה"ב שדרשו חז"ל על פסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א', שישראל יהיו נתונים לפני ממצחית מלאכי השרת ומקום הפנימי הלז צומח ממחיצת סוכה בעוה"ז שאין בעולם מצוה כזו שיתכנס בה כל הגוף. (שפתי צדיק)

בכל שנה כשאנו מקיימים מצות סוכה, נכנס בהעלם בכל נפש ישראל לחסות בצלא דמהימנותא גם אם אינו מרגיש. (תורת אמת)

צווה אותנו לישב בסוכה בחי' אור מקיף, כי סוכה קדושה ועצי סוכה מוקצה מדאורייתא, וכולה שמותיו ית' ויתעלה ארבע רוחותיה ומעלה ומטה, והאדם הנכנס בה כולו מוקף בתוך אור קדושתו ית"ש. (ייטב לב)

ידוע כל המצות זמניות בבוא הזמן של מצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטוה המצוה ובסוכות אנו מוקפין בחסד א' וחסד יסובבנו כמאז ומקדם שהיינו מוקפין בענני כבוד. (מאור עינים)

יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה הכוונה אל הסוכה כמ"ש וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ועקב נסע סכתה וגו', כי בבוא אל הסוכה יתפרדו כל פועלי און וכל המקטריגים יתבטלו, כדאיתא דסוכה הוא אור מקיף ששומר לאדם מהחיצונים, ודיבר עוד בקדשו, ר"ה הוא בחינת מחשבה ובמחשבה אין שליטה להחיצונים, ובידה"כ הוא בחי' דיבור, ואדרבא אז מצוה להתוודות אבל אז לית ליה רשות לאסטוני, וסוכות הוא בחינת מעשה עשיות סוכה ונטילת הד' מינים, לכן צוה השי"ת לישב בסוכה לבל להיות להחיצונים אחיזה במעשי המצוות האלה, סוכה היא אור מקיף. (מאורן של ישראל)

נוהגין לומר בתפילת נעילה וכן בעשרת ימי תשובה יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה והוא לפלא בעיני כי תחת כנפי

מאן דעביד ליה סוכה, קודשא ב"ה מסכך עליה בההוא עלמא, ואגיז עליה מכל מלאכי חבלה כד נפיק מהאי עלמא ואזיל לההוא עלמא. (תיקוני זוהר, תיקון ע')

אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה, אין אדם יודע שהוא דר בסוכה, משום דלא שלטא בו עינא (סוכה ב), פירש"י ז"ל למען ידעו עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך דכתיב כי בסוכות הושבתי צייתי לישב, הכי דריש ליה ואע"ג דאין יוצא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד, מיהו דרשינן ליה לדרשה עכ"ד, ולכאורה קשה דבכל מקום הפשוט הוא ענין גופני והדרש הוא ענין רוחני יותר פנימי מהפשוט, וכאן הוא להיפך דפשוט הוא היקף ענני כבוד שהוא ענין רוחני והדרש ירמוז לסוכה גשמי, וי"ל דרש"י ז"ל ירמוז לנו בזה גודל כח הסוכה שסוכה הגשמי הוא ענין רוחני מאד. (דברי יחזקאל)

ובחג הסוכות הוא בחינת ז' הימים אשר כבר נכנסו והרגישו בכל בחינות הקדושה, והביאם לתחת כנפי שכינתו יתברך בתוך היקף ענני כבוד, ולזה המצות בהם לכנס בפועל להסוכה תחת צלא דמהימנותא, להיות לנו דעת והכרה להרגיש את בחינת הקדושה שהכניסנו בו, כמו שנאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' וזה לעומת זה, כמו שיצאנו בפסח מהמ"ט שע"ט, כן הכניסנו השם יתברך במ"ט שערי קדושה, ועל זה רמז מצות סוכה להיות בה ז' טפחים על ז' טפחים שהוא חלל מ"ט טפחים נגד מ"ט שערי הקדושה והסכך עליהם שהיא אימא מסככא על בניה כידוע. (תורת אמת)

הסוכה היא דוגמת המשכן, אוהל עראי, והד' מינים רומזים לכלי המשכן וכלי המשכן רומזים לדעת. (כליל תפארת)

נמצא הסוכה היא בחי' הקדושה של הקרבנות ובחי' ארץ ישראל, בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך, לכן כאשר באו בני ישראל לסוכות זכו בזה לקדושת ארץ ישראל והקרבנות כנ"ל. (תפארת שלמה)

מבואר בספרים כי על ידי מצות סוכה זוכה לבנים. (תפארת שלמה)

ועפ"י יובן דהנה הנס של ענני הכבוד הרי נפשע לישראל בבחי' עזרה מבלי שאלה ובקשה מאתם כדברי החיד"א ז"ל כנ"ל, וא"כ בכל שנה ושנה ביחי חג הסוכות מתעוררת הארץ הנס ההוא וסגולת הימים להשפיע ישועה לישראל אף מבלי שישאלו ויש בזה נחמה והתחזקות לדורות אחרונים אשר גם אם רבה שפלותם ואן בכוחם לבקש ולהתפלל על הישועה שאעפ"י יבוא להם העזר מאתו יתברך בבחי' עזרה שהוא אף מבלי שאלה, וזה ביאור הכ' בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' שהבוי"ת צונו לעשות זכר לענני הכבוד שזכו להם ישראל מבלי בקשה תחלה, וזה האור נתגלה תמיד בכל שנה ושנה שיזכו ישראל תמיד לישועה בבחי' זו מבלי בקשה תחלה, וע"כ אמה"כ למען ידוע דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני וגו' שמה ילמדו דורות אחרונים ויתחזקו בבטחונם בהשי"ת שאפילו אם שחה לעפר נפשם וחש כוחם ושכלם מלבקש על הישועה יזור להם הבוי"ת וישלח להם הישועה אף מבלי שאלה ובקשה תחלה וכדרך שעהש לאבותינו בהושיבו אותם בענני הכבוד בצאתם ממצרים, וז"ש למען ידעו דורותיכם כי בסוכות "הושבתי" בלי שאלה ובקשה כפי הבני יששכר, דממצות סוכה המורה על ענני הכבוד שהשפיע להם הקב"ה בלי שאלה, ילמדו דורותיכם הם דורות אחרונים וידעו כי אני ה' אלקיכם ועליהם להשליך עלי יהבם כי אשלח עזרתם מקודש ואספיק צרכיהם באופן השוב והנאות. (דברי יואל)

יסופר על הרה"צ ר' יואל טשאפלר ז"ל שנזדמן לו להיות בלעכוויץ בסוכות והזמינו הרה"ק ר' מיכל מלעכוויוץ ז"ל על החג, וכשהיה צריך לר"מ להכנס בסוכתו, התחיל להשפיל את עצמו אמר איך יהיין גוף מתועב כמוני להכניס ראשו ורובו בתוך קדושה גבוהה כזו והרבה בדברים המשברים את הלב עד כי נמס לבו של מהר"י ז"ל בקרבו, עד שליוס מחרת לא היה יכול הר"י לבא בסעודה. (בית אברהם)

בסוכות תשב"ו אותיות בוש"ת, כי האדם בשימו על לבו גודל קדושת הסוכה בבחי' מקיף כמבואר בספרים ימלא בוש"ת וכלימה על מה שעבר, אולם זאת עצה היעוצה שיקבל עליו להטיב מעשיו מהיום והלאה, ובוה יכנס לסוכה על שם העתיד, ובפרט כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וידוע כי מעשיהם של צדיקים נקראו אור והפכו נקרא חשוך, כדאיתא במדרש בראשית וז"ש כל האורח שאומר אהיה זורח אור מהיום ישבו בסוכות והראיה לזה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, על שם שעתידין לקבל התורה. (ייטב פנים)

השכינה הוא רק נשמות הגרים משא"כ נשמות ישראל על כנפי השכינה ושאלתי את פי כבוד מחותני הרב הקדוש המקובל מהרצ"ה [מזידטשוב] זצוק"ל, ואמר שנוכל לפרש הכוונה על צל הסוכה אשר מצותה אחר יום הקדוש צילא דמהימנותא. (בני יששכר)

אמר רבינו הקדוש הדברי חיים מצאנז, דהגם דהטלית של ציצית מכסה גם כן רוב הגוף, אעפ"י אין הרגלים נכנסין לתוכה מה שאין כן הסוכה דגם הרגלים נכנסין לתוכה, ולא עוד אלא דהסוכה כולה שמות הקדושים וקרקות הסוכה ג"כ שורה בתוכה שמות הקדושים כידוע, והשי"ת צווה לנו לכנוס לתוך הסוכה לדרוס עליהם כדי לקדשינו ולטהרינו ולכפר פשעינו עכדה"ק. (חקל יצחק)

למען ידעו דורותיכם כי ע"י מצות סוכה נמשך לאדם דעת לידע איך לעבדו ית"ש, כמ"ש דע את אלקי אביך ועבדיהו. (ורע קודש)

והנה אמרתי לחדש לפי"ו אשר בעת שישראל יושבים ומקיימים מצות סוכה למיתב בצילא דמהימנותא בצלא דקוב"ה שהאמא הק' מסככת על בנהא, וכאשר רמוזו בענין מצות סוכה ענינים נשגבים בדרכי הקבלה והסוד, בהסכך הרמוז לכוונת השופר ובהדפנות אשר כולם שורשם ממקור עליון בגבאי מרומים, וא"כ בוודאי באותו מקום המקודש לשמים לא תשלוט שום כח משרי מעלה, כי אנו יושבים אז בצלא דקוב"ה ושכינתיה ואם כן הסוכה יש לה קדושה יתירה כמו קדושת ארץ ישראל, אשר ה' דורש אותה, ואם כן כיון שנכנסו לסוכה ויוציאם מביתם, א"כ אז יצאו מארצות העמים וממערכת שמים וכסיליהם, ואז ממילא יש לו לאדם חזקת כשרות כמו בארץ ישראל, ובודאי אז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. וזה שנאמר בסוכות נתקן מדת הדעת המקיף את השכל היינו תיקון המחשבה, שע"י ישיבת סוכה נתקן זאת שהקב"ה יצרף לנו מחשבה טובה למעשה וז"ש בסכת תשבו שבעת ימים למען ידעו דורותיכם, שע"י מצות סוכה תזכו לזה שתתקנו את סוד הדעת היא המחשבה לצרפה לטובה, וזה ידעו סוד הדעת זהו נוהג לדורות לתקן ולטהר המחשבה בסוכה. (קדושת יום טוב)

סכות הוא זמן שמחתנו וזמן אמר אאמו"ר זצוקלה"ה שהוא לשון הכנה מלשון זימן שחורים ומצא לבנים היינו שמצות סוכה שאנחנו מקיימים בשבעה ימי החג, הוא הכנה להמשיך שמחה על כל השנה כולה. (מגן אברהם)

בסוכות הושבתי היינו כשישראל יושבים בסוכה ומקיימים מצותה כאשר צויתי להם, אז אני מוציאם ממצרים הידוע, היינו מן היצה"ר, וזהו שמסיים בהוציא וכו'. (בית אהרן)

אושפיזין עילאין

והיום בכחו דמשה רבינו ע"ה באושפיזא דיליד מתעוררת שוב מדתו וכחו לסייע להאיר אור חלק יעקב שיהיה בגילוי האור הקדוש ולראות איזה אוצר יש ביד כל אחד ואחד, ובמה החלפנו אותנו, וזהו ביום ההוא לא ייה עוד אור יקרות וקפאון היינו שלא יהיה עוד האור יקרות בבחי' כסוי וקפאון רק יתגלה לעין כל בבחינת גילוי וצמיחה, ועל ידי כן נשוב לפניו בלב שלם אמין. (ישמח ישראל)

והתרוץ הוא דהאמת הו דהשבעה רועים כל א' וא' בקדושה ובטהרה שלו היה ממשיך קדושה וטהרה על ישראל עד שהיו מסוככים בהקדושה, וכל אחד ואחד המשיך היקף ענני כבוד לפי הקדושה וטהרה שלו, אלא להמשיך שיהיו כולם בבת אחת ובשעה אחת היה על ידי אהרן דבצדקתו שהיה אוהב שלום ורודף שלום גרם שיהיו כל השבעה עננים בבת אחת דהיה באפשר שיהיו העננים לעתיד ואהרן המשיך אותם שיהיו בזאת העת ובבת אחת וניחא הכל דהיו בזכות השבעה רועים והיה בזכות אהרן. ולפי הדברים היה נכלל באהרן ענן א' שהיה מצידו וגם מה שהמשיך כל הז' עננים בזאת העת, ומרומז אהרן במילוי אותיות [בוה אל"ף ה"א ר"ש (עיי"ש דף ר"ד) נו"ן בגמטריא תשל"ו] מספרו ח' פעמים סוכה [עם ה' כוללים] מרומז למה שאמרת שיהיה בו הצד שלו וגם כל השבעה בבת אחת. (מדבר קדש)

גודל אושפיזא של יוסף כי בזה הסעודה יש יכולת בכח האושפיזא קדישא לתקן כל הפגמים שפגם בברית ולעשות הכנה להבא, כמאמר הכתוב ויוסף הוא השליט ביצרו בזה הוא השליט בכל העולמות ובכל הנבראים והוא המשביר לשון תקוה אשר שברו על ה' אלקיו, הוא המכניס תקוה אמיתית לכל ישראל. (גדלת מרדכי)

דוד הוא הכולל והמקבל קדושתו מכל הרועים וממשיך לישראל ולכך דו"ד מל"ך ישראל מספרו ז"פ סוכה והכוללים שמסכך על הכלל ישראל בקדושתו כל המדות, ומרומז ג"כ דו' פעמים סוכה מספרו תרל"ז, והושענא רבא מספרו ג"כ תרל"ז, מחמת שהוא יומו של דוד, ויהיה במהרה ישועה רבה ולכך נקרא יום זה בשם הושענא רבא. (מדבר קדש)

מבואר בספרים מלשון המאמר הוזהר הק' הנ"ל שאם האדם לא יזמין הני אושפיזין קדישין בפיו אף אם הוא צדיק גמור אינם באים בסוכתו כלל, שצריך להזמין אותם דוקא ולקרוא אותם כל אחד בשמו. (יסוד ושורש העבודה)

באמת צריך האדם להתבונן בחסדי ה' שאין סוף ואין חקר שחושב תמיד מחשבות לבל ידח ממנו נדח, ואף מי שנפגם ח"ו ביום הקדוש, עכ"ז מצד חסדי ה' מתעורר בקרבו בכל יום מחג הסוכות אושפיזא מו' רועים לסייע לנו בסיוע שיש בו ממש לתקן המדה אשר פגמנו בכל השנה. (ישמח ישראל)

הנה ע"י שהאדם מתחזק את עצמו באמונה גדולה יכול לבוא לקדושת כל האושפיזין, וזה כל האזרח בישראל ישבו בסכות, ישבו מלשון משיבת נפש, כלומר שמשיבים נפשם ומחיים את עצמם ע"י סוכה שהיא בחי' אמונה. (אזור אליהו)

כל השבעה רועים נרמזים בהסוכה שבאים להסוכה ועי"ז ממשיכים שמירה לכל השנה כולה ומסייעים לעשות הרצון העליון ומצותיו יתעלה. (מדבר קדש)

יזהר שלא לדבר בסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה כי גדולה קדושתה. (אור צדיקים)

עיקר השפעות חסדים הוא ביום ראשון אושפיזא דאברהם יומא דאזיל עם כולו יומין כידוע מספרים. (אמרי נועם)

בסכות באושפיזי דיצחק שקלסתר פניו דומה לאברהם שיש בו תערובות ממת החסד בהגבורות נמתקים הדינים והגבורות ונתגבר אור הרחמים. (מגן אברהם)

יום ג' של סוכות שביום הזה יש התגברות גדול להקדושה לכלות את כל בחינות ההפכים והמנגדים המרומזים בהרי אררט, וכמו שנאמר הרים כדונג נמסו מלפני ה' וגו' וגם כי עיקר הסוכות הוא נגד יעקב ונגד עננא דאהרן, ומצינו בשניהם שנתגברו והכניעו את הכח של ההיפוך כי יעקב אבינו ע"ה נצח את המלאך הידוע, ואהרן הכהן נצחו גם כן בקטורת. (תורת אמת)

ארבעה מינים

שמעתי מאמו"ר ז"ל שאמר בשם אביו שאמר בשם זקנו הקדוש מראפשיץ וצוק"ל זי"ע, דידוע שהד' מינים הם אותיות שם המיוחד, וכל זמן שאנו מחזיקים בידינו את השם הוי"ה יכולים להתפלל להשי"ת עכת"ד. (עלא דמהימנותא)

נאמר (משלי ל') שלשה המה מטיבי צעד וארבעה מטיבי לכת, אלו ד' מינין שכל אחד ואחד מישראל הולך ורץ ולוקח לו מהן להלל להקב"ה והם נראים קטנים בעיני אדם וגדולים לפני הקב"ה. (מד"ר אמור)

וע"כ אנו נוטלין ארבעה מינים הללו ונלחמים בהם עם כל המקטריגים והמעיקים שד' מינים האלו הם הכלי זיין שלנו ובהם מוליך ומביא מעלה ומוריד, שכל מקום שיש שם מקטרג ומסטיץ על ישראל כלם יפלו תחת רגלינו ולא יוכלו קום, ועל כן אנו שמחים בחג הזה בד' מינים הללו ומקלסים להביות ש שנתן לנו שכל הזה איך לנער כל רשעי ארץ. (מנחם ציון)

בלולב ומינים ממשיכין דעת מן הנועם העליון איך לשוב בתשובה שזה עיקר הדעת. (זרע קודש)

בשם אמו"ז ז"ל ולקחתם לכך ליקח עצמותינו אל הבוי"ת והיינו כדאי' במדרשים אתרוג דומה ללב לולב לשדרה הדס לעניים ערבה לשפתים וצריך האדם לכיון להטות כל איברים הללו אליו ית', והמצוה שמרמז לזה מסייע ג"כ לאדם כי כל מצוה היא הבטחה שמתקיים לבסוף ע"י שמרמזים שחפצים בזה. (שפת אמת)

במצות לולב ומיניו נתקדשו ונטהרו האברים אשר רומזים לאלו המצות כדאיתא במדרשים לולב נגד השדרה אתרוג לב ערבה שפתיים הדס עינים, וע"ז מבקשים קדשינו במצוותיך שהמצוות מביאין קדושה להאברים. (שפתי צדיק)

אמר הרב הקדוש (ר' זושא מאינפאלי זצ"ל) לתלמידו, אשר לולב ר"ת ו'טהר ל'בנו ל'עבדך ב'אמת. (אילה שלוחה)

קול מבשר ואומר הנה ע"י מצות לולב ואתרוג שהיינו מקיימין נזכה לקו"ל מבשר העולה לול"ב אתרו"ג. (אמרי נועם)

לולב בגימטריא חיי"ם, רמז למי שקונה אתרוג עם לולב יפים זוכה לחיי עולם הזה והבא. (מהרי"ל)

בחג הסוכות אנו עושין מעשינו בפרהסיא בלולב ואתרוג בלי שום פחד מחיצונים כי כבר נמתקו הגבורות ואנו יכולים למשוך כל השפעות טובות וחסדים גדולים על כנסת ישראל. (מאור ושמש)

דין הנענוע שהחויב להוליך ולהביא ולהעלות ולהוריד, והענין לעורר הנפש שתזכור בעת השמחה כי הכל לשם ית' ממעלה ועד מטה וד' רוחות שהכל נכלל בזה. (חינוך מצוה שכ"ד)

ונ"ל כי ד' מינים מרמזים על ישראל כמבואר (וי"ד שם) ויש מרמזים על הקב"ה בעצמו כידוע ג"כ (שם) ונ"ל להכריע להיות כי הם באים לעצור טללים רעים וכו' (סוכה ל"ז): ר"ל לנער הקליפות והרשעים והענין כי ע"י ישראל נאגדים אלו עם אלו, ועם ה' ואתם הדבקים ועי"ז האגודה גם האו"ה נאסרים בכבלי ברזל מבלי יוכלו יגעו אל משיחו ועמו, והאו"ה בפרוח כמו עשב כי יש להם פר"ח ניצוצות פר"ח עש"ב גמטרי' ס"ם (בחסבון מנצפ"ך) ואנו מנענעים בשמונה מקומות ששה הודו ב' אנו ובכל פעם ל"ז נענועים כמ"ש מג"א עולה ח' פעמים ל"ו פר"ח להוציא פר"ח הנ"ל וצדיק כתמר יפרח תמ"ר פר"ח גמטריא כח"ץ ורמוזהו חז"ל שהיו אומרים בשעת נענועים גירא בעיניך שטן, והיינ כח"ץ הנ"ל והוא פלא. (חתם סופר)

מצות לולב מורה על שיש בו ארבעה מינים נגד ארבע אותיות שמו ית' הוי' ומנענע לארבע רוחות העולם ולמעלה ולמטה, כדי להמליכו וליחדו במעלה ובמטה ובארבע רוחות להעריך ולהרביץ קדושתו בעולמו ולהכניע על ידי זה כל הרע והס"א הסובבין בעולם הזה. (פדורו של שבת)

כשמקיים ענין מצות לולב בע"ב נענועין שהוא מכוון כנגד שם ע"ב והעיקר נענועין הם בד' רוחות העולם שנתהוה בחינת מ"ם סתומה, ואחר כך נעשה יחוד מעלה ומטה וזה יחוד של אני ראשון ואני אחרון ונעשה באחדות ממש, ויכוון להמשיך על עצמו מהיראה עליונה כמו חסידים הראשונים, ועם אותם ח"י נענועים שקודם התפלה נעשה בחינת צד"ק. (לקוטי תורה)

בלולב צריך הולכה והובאה תמיד כי לולב הוא אותיות ל"ו ל"ב שמשעבד הלב והחיות אל הבורא ושב אל ה', כאשר נעשה בראש השנה ויה"כ מפני פחד הדין הכל שבים אל ה' כמבואר למעלה, ואז כשהאדם מדבק עצמו למעלה משפיעין עליו שפע הדעת וחסדיו וזה הולכה תחלה להשם ואח"כ הובאה מביא אל עצמו שפע החיות ומשעבדין כל הרוחות להשם לומר שהכל מאתו והוא מחיה את כולם, ואז עוצר רוחות רעות וטללים רעים שהם מצד הדין כמאמר רז"ל מוליך ומביא מעלה ומוריד לעצור רוחות וטללים רעים, כי בבא החסד הגדול נמתקים הדינים שהרי מדה טובה מרובה ממדת פורעניות ונמצא בטל הדין ברוב וכל האיסורין מן התורה בטל ברוב נמצא על ידי הולכה ששב אל השם מביא שפע החיים על יד הלולב סוד ל"ו ל"ב, והאתרוג מלשון תירוג חשק ותשוקה לה'. (מאור עינים)

התודה והברכה

לידידינו הרבני החשוב והמפואר, מוכתר בכל תואר

הרב החסיד יעקב יודא עסטרייכער שליט"א

מנכבדי קהילתנו הק' בעיה"ב לאנדאן יע"א

אשר השתתף בסכום הגון להוצאת גליונינו

טובים השנים מן האחד

באותות הודאה והוקרה, נביע בזאת השורה, ברכת מזל טוב בשפה ברורה, קדם ידידינו היקרים המפורסמים לתפארה, הני תרי מחותנים צנתרי דדהבא, מסורים לטובת מוסדותינו במסירות רבה, הם וב"ב בלו"ג וברוח נדיבה, ראשונים לכל דבר שבקדושה, בעין יפה ובמידה גדושה, שמם משבחים ומפארים, בהילולים ותוארים,

הלא המה ידידינו החשובים והנכבדים

<p>מו"ה צבי אלימלך גראס הי"ו והברכה אחת היא לנוות ביתו החשובה רבת הפעלים שתחיל</p>	<p>מו"ה אהרן צבי מיטעלמאן הי"ו והברכה אחת היא לנוות החשובה רבת הפעלים שתחיל</p>
---	--

לרגל השמחה שבמעונם בהולדת נכדתם שתחיל אצל בנם - חתנם
מו"ה **ישראל מאיר יושע מיטעלמאן** הי"ו

וכאן המקות להודות להם על התמסרותם הערובה לענינו
ועשליכים עצמם ענגד לטובת מוסדותינו הק' בכל עת ועונה בעסירות נפלאה

<p>ערת גראס תחיל אשר עועדת בראש ה'פרויען פאראיין' של מוסדותינו הק' בווליאעטבורג</p>	<p>ערת מיטעלמאן תחיל אשר עועדת בראש ה'פרויען פאראיין' של מוסדותינו הק' בבארא פארק</p>
--	--

ברכות בכפליים, יושפע לכם במלוא חפניים, ויה"ר שתזכו לראות ולרוות מכל יוצאי חלצכם, רב תענוג ונחת כל ימיכם, ובשכר התמסרותכם לטובת מוסדותינו הקדושה, תתברכו בכל ברכאן דנפישא, במידה מרובה וגדושה, אושר ועושר בבת אחת, תורה וגדולה במקום אחת, מתוך הרחבת הדעת, וכט"ס.

החותמים בתורה וקול צלמה
הנהלת מוסדות יטב לב
בארה"ק

מדור

למשך

ידידי

אושפיזין עילאין

כתפוח בעצי היער

ולקחתם לכם

פניני התורה

הפולמוס

הפולמוס אודות הספר "חמדת הימים"
דעת הרבנים, טעמים ונימוקים, והנהגת הצדיקים

מבוא

הנה בעמדינו בירח האיתנים אשר היא כחטיבה אחת של ימי רחמים ורצון, ימי שמחה וחדוה, א' מהמנהגים שנקבעו בתוך כלל ישראל היא אמירת המזמור לדוד ה' אורי וישעי אחר התפילה, וכך נהגו בהרבה תפוצות ישראל. אך כידוע שהיה הרבה מקומות אצל החסידים שנמנעו מלאומרה, והטעם כפי שמובא בסידור לב שמח היא כי מקור אמירתה היא מהספר 'חמדת ימים' אשר הרבה פקפקו על כשרות הספר ולכן נמנעו מלאומרה.

אך יש לציין שיש הרבה וויכוחים על הרבה ממנהגים ותפילות שנתקבלו בכלל ישראל מקורם מהספר חמדת ימים וכפי שנציג לקמן במאמרינו, וכגון עצם הגלוי שהילולת התנא האלוקי רשב"י היא ביום ל"ג בעומר נמצא בראשונה בספר חמדת הימים, ורק אח"כ בס' ברכי יוסף מהרחיד"א שנדפס בשנת תקל"ח, ובספר יערות דבש (ח"ב דרוש י"א) שנדפס בשנת תקכ"ב.

ומאיך יש סיפורים המפורסמים שמובאים בספר הנ"ל כגון שכתב (שבת פ"ח אלול פרק ג' ח"א דף נ"ה ע"ב): מעשה היה בימי האר"י זל"ה שהיה בזמנו החכם ישראל נאג' ארה ע"ה והיה נעים זמירות ישראל, ופעם א' בליל שבת קדש היה החכם הנז' שורר על שלחנו כמנהגו הטוב, וראה הרב ז"ל מלאכי צבאות ידדון ידדון לבוא בביתו להשתעשע בשיריו ותיכף ומיד הסתכל הרב זל"ה כי בא מלאך א' וסילק לכל מחנה המלאכים השרויים שם על דבר שהיה בזרועותיו מגולים ואף גם שלא היה הכובע על ראשו על השלחן אשר לפני ה', וכשהרגיש הרב ז"ל בדבר שלח למהרה"ו ולמהר"י הכהן לגלות את אזנו... ויהי כשמוע החכם ישראל הנזכר דברי תלמידי הרב אחזתו רעדה ועמד מרעיד וישב בכבוד גדול מעוטר בגלימתו וכובע על ראשו וחזר לשירו בגילה וברעדה, ותיכף ומיד היו מלאכי אלהים עולים ויורדים כאשר בתחילה... ". וכן עיין לקמן בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ בענין סיפורים.

ועל כן כדי להרחיב הידיעה לקוראינו הנאמנים אמרנו להציג כאן ליקוטי בתר ליקוטי מכמה מאמרים וקונטרסים שיצאו לבאר את הפולמוס הגדול שהיה סביבות הספר חמדת הימים.

ומקודם באנו לתאר תוכן הספר והשתלשלות ההדפסות, זהותו של המחבר, התפילות שנתקבלו בקרב כלל ישראל, וציוטט הרבה ספרים קדושים שמעתיקים מדבריו, ומאיך שיטות המערערים וטעם הערעורים, ומנהגי הצדיקים הקדושים מהבעש"ט הק' ותלמידיו ועוד, ותן לחכם ויחכם עוד.

הספר

הספר "חמדת ימים" ואו 'חמדת הימים' כפי שנקראה בכמה מהדורות שונות] מיוסד על דרך מוסר והדרכה על שבתות וימים טובים, ונכתב בלשון המלהיב לבבות, והוא מורה דרך הן בנוסחאות התפילה והכוונות עפ"י סוד ועפ"י פשט, וכן מנהגי אכילה וסעודות שונות, וכן הוא מיוסד על ימים טובים דבר דיבור על אופניו, והוא בעיקר מיוסד ע"ד האריז"ל, והוא מיוסד כעין נוסחאת הספר יסוד ושורש העבודה, אך

יש לציין שהספר במקורו היה גדול הרבה יותר, וכלל גם חלק לימות החול, כפי שהמחבר עצמו מזכירו פעמים אחדות, אך לא היה בנמצא בשום מהדורא.

הספר 'חמדת ימים' נדפס בפעם הראשונה בעיר איזמיד אשר במדינת טערקיי בשנות תצ"א-תצ"ב, בהסכמת רבני העיר הגאונים ובראשם רבי חיים אבולעפיא זצ"ל, ועד-מהרה נתפשט ונתחבב בהרבה מדינות, ובמיוחד בארצות המזרח ששם נתקבל בהתלהבות יתירה אשר נמשכה

שנים רבות, ובמשך שלושים וחמש שנה להדפסתו הראשונה נדפס שמונה פעמים, ופרקים שונים מהספר נדפסו בספרים קטנים שכמה מהם נדפסו פעמים הרבה.

המביא-לדפוס של המהדורה הראשונה היה הגאון רבי יעקב ב"ר יום טוב אלגאזי מאיזמיד שהודיע שמצא את כתב-היד של הספר בעיר צפת ומתוכו הכיר את חשיבותו של הספר ושל מחברו, אבל לא

עלה ביחו למצוא את שם מחברו, וכפי שהוא כותב בהקדמתו להלק ג': "הדור אתם ראו כל חלקה טובה אשר חלק אלהים לנו זה שפר ספר חמדת ימים כתב איש רבי מיפת הדור והדרו הרב דומה למלאך חלק אלוה ממעל וכל רוח אלהין קדישין ביה וארשת שפתיו כקול שדי בדברו... מחשבתו נכרת מתוך מעשיו את קולו שמענו ואותו לא ידענו לא ידעתי אבנה מי בעל דברים, לא הגיד שמו ושם עירו.

אנכי בדרך נחני ה' בעלותי ההרה הר הקדש גליל העליון... והנה איש בא ניצב לקראתי ובידו האי ספרא

דבי רב ויאמר אלי: לך חזק וקנה חמדה גנוזה אל תעמוד על המקח... ויקץ יעקב [הכותב] משנתו ואראה מראות אלהים נפלאות מתורתו..."

וכן הוא מספר בהקדמתו לחלק א' שמצא את כתב-היד בצורה מבולבלת ועמל בו בכל כחו שנתים ימים כדי לסדרו.

מתוך רשימת המהדורות של ספר "חמדת ימים", אפשר לראות גודל ההלהיטות שהיה על הספר הלז, כי הרי במשך שלשים ושלוש

שנה נדפס הספר שמונה פעמים, מהם פעמיים במדינת טורקיא, פעמיים במדינת איטליא, וארבע פעמים בעיר זאלקווא שבמדינת בפולין. ויש לציין שבמשך עשרים ושתים שנה (תק"ב-תקכ"ג) נדפס הספר בזאלקווא ארבע פעמים, וזה מעיד כי הרבו להגות בה במדינת פולין, והיא לפני הופעת והתגלות תורת הבעש"ט הק ותלמידיו ודרך החסידות, ומאיך משנת תקכ"ד לא נדפס הספר עוד בפולין, אשר כפי הנראה מאז

ונצטט כמה ממאמריו:

...וקיבלתי ממורי ז"ל שמהרח"ו ז"ל היה נוהג לטבול בערב פורים גם כן מבע"י כמו ברגל (פורים פרק ג' דף ע"ב ע"ב).

...ומורי ז"ל היה אומר לכוין באכילת פירותיהן [בט"ו בשבט] לתיקון חטא אדה"ר אשר חטא כפירות האילן". (שובבים, פרק ג' ח"ב דף ק"ט ע"א).

...ואני שמעתי ממורי ז"ל מ"ש האי מאן דבעי למיהוי חסידא ליקיים מילי דברכות, שלא יתכן היות מאמרם על הנהגה מעה"ז שלא יהנה בלא ברכה, דההוא רשע מקרי והבר לאיש משחית, אפס היה מאמרן על המדקדק בטיב דיני הברכות לתת לכל מין ומין מעין ברכתו ולא יספיק לו בכלל: על הכל שאמר שהכל יצא. וראיתי בכתב יד ההקדש רבנו האר"י זלה"ה שהפטר עצמו בברכת שהכל הרי זה בור שקללוהו חכמים ז"ל ע"כ". (שובבים, פ"ג ח"ב דף ק"א ע"א).

פעם אחת בספר הוא מזכיר את זקנו: "שמעתי מפי זקני הרב שקיבל מפי מגידי אמת שראו את רבנו האר"י ז"ל שלא היה אוכל בשר אחר גבינה קשה". (שבת, פרק ח' ז ח"א דף נ"ח ע"א).

מהדברים הללו ניכר שגם אביו ואביר-זקנו נהגו בחייהם כמנהגי האר"י, שאביו הכיר את ר' מרדכי מסנות שהיה מחכמי צפת בימי האר"י, ואביו- זקנו הכיר אנשים שיכלו להעיד ממראה-עיניהם כיצד נהג האר"י, ולאחר שראינו ששרשו וגידולו של מחבר "חמדת ימים" היו בעיר צפת, ושמורו ורבו היה איש צפת שיצק מים על ידיו של ר' חיים ויטאל,

ויש לציין שמהרבה מקומות בספרו משמע שנדד לחוץ לחוץ לארץ ונציין כמה מקומות: ...ראיתי שערוריה בכמה מקומות שעברתי בהם ובכל ימות ההול. מוזכרים בשר שמן וטוב לרוב ובע"ש שיודעים שעל כל פנים ירבו הקונים... לא חשו". (שבת, פרק ב' ח"א דף י"ד ע"א).

...ופעם אהת נתאכסנתי אצל בעה"ב ירא אלהים והיה נוהג, כל הימים וכל שכן בשבתות וי"ט להפריש חלק אחד מהמובהר מאכלו לעניים קודם סעודתו". (שבת, פרק ב' ח"א דף ט"ו ע"א).

שתלמידי הבעש"ט רובם ככולם הרחיקוהו מביתם או מחמת וודאות או מחמת ספק, ע"כ כבר לא הדפיסוהו.

תולדות המחבר

כאמור שם המחבר לא היה ידוע מרגע יציאתו לאור עולם, והמצדדים לזכות הספר סברו שמחמת ענותנותו של המחבר לא פירסם את שמו, כנהוג אצל כמה חסידי עליון בדורות הקודמים, ומאיך היו צדיקים שחששו שארס טמון בקרבן, והיא הסיבה שהחבר העלים במכוון את שמו, ובבחינת הרוצה לשקר ירחיק עדותו,

אך באנו לציין כמה חלקים מתולדות המחבר שמבואר מתוך ספרו, כי כפי מה שנראה מתוך הספר שהמחבר היה בן ארץ ישראל, ובימי נעוריו נתגדל בעיר צפת וישב זמן-מה בירושלים, מורו ורבו היה איש צפת, גדול בתורה, מחדש חידושים בהלכה ובאגדה, כתב תשובות-בהלכה, עמד בראש ישיבה של תלמידים, היה מקובל בקי בנסתרות, ידע דרכי הנהגות האר"י ונהג על פיהן, יצק מים על ידי ר' חיים ויטאל והעיד על הנהגתו בפני תלמידיו.

אביו ואביו-זקנו היו יושבי צפת ונהגו בחייהם כמנהגי האר"י, המחבר עמד בראש חבריא של מקובלים, בארץ ובחוץ לארץ, שמטרתם היתה לקרב את הגאולה בהנהגתם בחסידות יתירה, והשתמש גם בקבלה מעשית כדי לגרש דיבוקים וליתן סגולות! המחבר כתב אגרות לחבריו ולתלמידיו שבחוץ-לארץ.

המחבר עמד בתקופה כראש קהל ועדה בארץ-ישראל והיה דורש לפני בני-עדתו בשבתות ובמועדים והנהיג להם כמה מנהגים עפ"י האר"י, ולפנ שכתב את ספר חמדת הימים הוא כבר כתב לפני כן לפחות שמונה ספרים, ולפי כתיבת ספרו נדד המחבר שנים רבות בחוץ-לארץ, אם כשליח-כולל ואם כשליח-לעצמו, ובדרכו עבר את **מדינות מצרים, טורקיא, מערב - אירופה וארצות אשכנז**. בין הערים שביקר בהן נכללו: **קאהיר, קושטא, שאלוניקי, ויניציא**. בין חכמי איטליה שהתקרב אליהם היה הצדיק המקובל הנודע רבי משה זכות. ובדרך-נדודיו במצרים ראה שם את כתבי ר' חיים ויטאל והעתיק לו מהם.

והרסו בכרם בית ה'; ורבים חללים הפילו ברשתם, ועל כן חששו מאוד מכל דבר חדש והרבנים הגאונים בדקו אחר כל ספר ומנהג אם יש בו ח"י צד מינות.

והנה א' מעיקרי הדברים שפקפקו בספר חמדת הימים הוא מה שכותב בספרו על ערב פסח בתוך דבריו וז"ל: **הוא בכור בן הצנועה שמאז התחיל ליגדל עד ליל התקדש חג הפסח, ויותר מכן לשפוך נפש בעצם היום על בכור בן הצנועה שנאמר לו אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ, זה קוינו לו הוא מלכנו הוא יושיענו הן ישועתה לו באלקים סלה וכו'...**

וכמובן שדיבורים אלו הרעישו תבל ומלואה שלכאורה משמע שדבריו מוסבים על האותו האיש אשר נתלה בערב פסח כדאיתא במס' סנהדרין (מג), וכידוע שהנוצרים ימ"ש חשבוהו לבן הצנועה כידוע כל הסיפור מלידתו.

ויש שהביאו לראיה שמחברו היה נתן העזתי, כי כמה פעמים כותב בספרו הלשון: מאורות נת"ן סביבות עוזו... הרומז על נתן, ועוז"ו רומז על העזתי.

וכן מביא ג' פעמים פיוטים בשם א' שמכנהו איש קדוש ששמו רמוז בתוך התפילה ששמו היה נתן, האחד, לליל התקדש חג הפסח, שתחלתו: "אסדר שבחא, בלילא דפסחא, למיעיל גו פתחא, מהימנותא שלימתא", וסימנו: **אני בנימין נתן בן אלישע חיים חזק.**

השני, לליל שביעי של פסח, תחלתו: "אלהא רבון עלמא, אעבד בגו ימא, וקפא תהומא, לעמא בחירא", וסימנו: **אני אברהם נתן בנימין בן אלישע חיים חזק.**

השלישי, לליל שבועות תחלתו: "אזמר בשבחין, למעל גו פתחין, בהורין דזרחין, אדרין ואכסדרין", וסימנו: **אני בנימין נתן בן אלישע חיים חזק אמן.**

בשלשת הפיוטים אין הוא מזכיר את שמו של הפייטן בשמו, אלא מכנה אותו "אחד קדוש", ובראש הפיוט הראשון הוא כותב: **"ואחד קדוש מדבר תיקן פיוט קדוש ומופלג להיות כל איש שורר בביתו ליל התקדש הג נכבדות מדובר בו הין אומר והין דברים העומדים ברזומו של עולם אישור כולל ואישור מוסיף כוננת סידרא דפסחא וכולא רמיזה בחכמת' ליונקים**

...בפרט בארצות הפראנקיא אשר פשתה המספחת חזאת [השחתת פאת הראש והזקן] ברבת מבני עמנו ולא נכרו בחוצות להבדיל... " (שבת, פרק ג' ח"א דף כ"ע"א).

...ובכתבי הקדש אשר במצרים מצאתי כתוב מעשה נפלא בענין זה בימי רבינו האר"י ז"ל". (שבת, פרק ג' ח"א דף י"ט ע"ב).

...ובכתבי הקדש אשר במצרים מצאתי כתוב ז"ל: **קבלתי ממורי ז"ל [האר"י]".** (שבת, פרק ג' ; ח"א דף כ"ג ע"ב).

...כאשר ראיתי את עני עמי אשר במצרים הפריצות רב הנמצא ברבת מבני עמינו בשתית מי הקאוי וקורין לגוים הבקך אור יום השבת להצית להם את האור ולבשל להם את מי המרים ההם". (שבת, פרק ד' ח"א דף ל"ז ע"א).

...ואני הגבר ראה בעוני ומאנה הנחם נפשי בעוברי דרך ערי הפראנקיאי בכמה איקלמין נתפרצו רבים מבני עמינו ונהגו היתר לשתות יינם של גויים בשאר הימים ורבים הוסיפו על הטאתם פשע לקדש בו שבתות וי"ט". (שבת, פרק ז' ח"א סוף דף נ"א).

...אך לא כמנהג שראיתי בקושטוניא" ובענין חופה]. (שבת, פרק ט' ח"א, דף ס"ח ע"א).

ויש מקוראי הדורות שכתבו שהוא גורש מירושלים ע"י רבני העיר מיד כשהכירו בו שהוא נתן העזתי, וכפי שמעיד בספרו על נדודיו לחו"ל.

וז"ל: **"ובימי גרושי כי גרושי היום מהסתפח בנחלת ה' במקומות שעברתי בהם לא הורשתי לעשות כאלה [לצאת לשדה לקבלת שבת] מכח כמה סבות, ונהגתי לצאת החוצה אל עזרת בית הכנסת למקום אור פנוי וראוי לקבלה".** (שבת, פרק ה' ח"א דף מ' ע"א).

וכן נהגתי בימי גרושי בעוברי דרך ערי הפראנקיאי", (שבת, פרק י"ג ח"א דף פ"ב ע"א).

סיבת החששות

כדי להבין את גודל המרקחה שנתהוה סביבות הספר יש להקדים שהספר יצא לאור עולם אחר התקופה הנוראה של כת ש"ץ שר"י ותלמידיו אשר הכו

התקשטי כלה קומי לבשי בגדי תפארתך עמי על יד וכו'.
ורזא דא לחכמי לבא אתמסר. (שבת פרק ה' ח"א דף מ"א ע"ב).

ושינוי זה היה נפוץ אצל תלמידי השבתי צבי שר"י ונתן העזתיים.

וכן יש לציין שבהרבה מהדורות תיקנו והשמיטו כמה דברים וכמה תיבות שעוררו חשדם שאינו ממקורו טהור, וכגון בדפוס זאלקווא תיקנו בתפלה שחיבר בעל "חמדת ימים" להוצאת ספר תורה בחג השבועות (שבועות, פרק ג'), כתוב; **"והרם עטרת צבי"** ולצפירת תפארת עם סגולתך והוציאנו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה".

כך הנוסח בדפוס הראשון איזמיר (ה"ג דף ק"ה ע"ב), אמנם המדפיסים רצו לשנות את הנוסח המקורי "עטרת צבי ולצפירת תפארה", שהוא בעצם לשון הכתוב (ישעיה, כ"ח ה'), ולכתוב **"ישואל"**, כי חשבו שיש כאן חלילה רמז כל-שהוא לשבתי צבי שר"י.

וכן עוד שני שינויים שכדאי להזכירם:
(א) בדפוס זאלקווא השמיטו פיוטו של נתן העזתי לליל שבועות (שבועות סוף פרק ב').

(ב) בדפוס זאלקווא השמיטו כל הפיסקא שבו תיקן בעל "חמדת ימים" את הנוסח שבשני החרוזים "מקדש מלך" ו"התנערי מעפר" בפיוט "לכה דודי".

משוד תנחומיה, והשיר הזה גנוז הוא אתי בס' חמדה גנוזה ולמען לא יעדר כל בו בספר הבהיר הזה אשים דבריו בפיק גופת צוף וכל טעם ותעלוזנה כליותיך". (ניסן, פרקו ח"ג דף כ"ב ע"א).

כיוצא בדברים אלה הוא כותב בראש הפיוט השני: ואי קדוש מדבר יסד פיוט קדוש ומופלא להיות כל איש שוור בביתו לליל ז' של פסח, בנסתר ובנגלה מפיק, מרגליות, ועל סדר סוד קדושת היום בנוי לתלפיות, והשיר הזה גנוז הוא אתי בספר חמדה גנוזה, ולמען לא יעדר כל בו בספר הקדוש הזה אשים דבריו בפיק ותעלוזנה כליותיך. (ז' של פסח, פרק א' ו' ח"ג דף מ"ז ע"ב).

בראש הפיוט השלישי הוא כותב: ואחד קדוש מדבר יסד פיוט אי כולל גדל קדושת היום בנגלה ובנסתר, וזה סדרו. (שבועות, פרק ב': ח"ג דף נ"ג ע"ב).

וכן יש שמצאו עוד קשר בין מחבר "חמדת ימים" ובין נתן העזתי, כי מחבר "חמדת ימים" כותב: שהוא שינה בפיוט "לבה דודי" את שני החרוזים "מקדש מלך" ו"התנערי מעפר" והנהיג במקומם נוסח אחר, מטעם ש"אין לזכור בשבת שום עצב ודאגה של עצמו כל

וזה רמז המשנה ג' דברים נרדק אדם לומר כתוק ביתו כע"ס עם חשיכה עשרתם ערכתם הדליון את הנד שס רמז לחיט אשר הלך חשיכים כל ימי המעשה נרדק לומר כתוק ביתו הוא הבוקר ע"ד יום שזוועו סומרי הכית עשרתם ערכתם כלומר אס הכיח מעשר הימים בית ה' וכיוותר מעשר הצנע היום הזה ערכ שבת להתכודר כחדריו ולחשוב עם קונ'הו על כל מה שפעל ועשה ערכתם רמז על התפלה ע"ד כי קולך ערכ דהיינו להתנפל לפני ה' חנון המרחה לסלוח ככל ערכ שבת על כל פשעיו ואשר חטא על הנפש יערכ עליו שיחו כקול חמרמר וכמרירות תאל' לכפר בעדו כרכחמיו וחסדו ותפלתו תהיה לחטאה וינר אותה כחדט ועדכה לה' וככך אזי ימלא פיו לזוות ולומר הדליון את הנד כד ה' נשמת אדם להאיר בו תוספ' אוד הנשמה היתירה ולפיק הזכיר כשגיהס לשון עבר עשרת'ם ערכת'ם וכענין הנד ה' אמר לשון ניווי כלומ' הא כלל הא לא כגיא אס עשרת' וערכתם אז כודאי מאורות נתן סכיבות עזו נפשו והדליק כאור רב והדלקה והנח"ה עושה מנוזה לנקות הפנס שפנס כענפ' השכוע טרם חזרתם למקורם כי אס ח"ו חזרו הענפים למקורם כשהס פגומים ותשוכתו נשאר מעל ח"ו - וככר

א' מן המקומות בס' חמדת הימים שהמהבר כתב "נתן סכיבות עזו"

שכן של אהובת נפש שכינה קדישא". והוא מביא שם את הנוסח שתיקן. "ואני נהגתי לומר בנוסח זה והוא הנכון: **מקדש מלך עיר מלוכה מאז היתה ראש ממלכה והיא עתה תתעטר במלכה והוא יחמול עליך חמלה:**

דעת האוסרים

הראשון שהוציא חרב מתערה נגד הספר חמדת הימים, וכתב שהמחברו הוא נתן העזתי תלמידו הידוע של המשיח שקר שבתי צבי שר"י.

זוה לשונו: למדנו אודות ספר ח"ה [חמדת הימים] שחיבר נביא השקר של ש"ץ שר"י [שבתי צבי שם רשעים ירקב] הוא נתן עזתי, העז איש רשע בפניו יענה כחשו, מין אדוק באליל שלו... והפך דא"ח [דברי אלהים חיים] והיה סרסור עבירה, שאסור לכל אדם מישראל ללמוד מתוכו... אעפ"י שמטעה את העולם בתערובות דברי מוסר וקצת עניני דברי תורה וחסידות של שטות, לעולם אינו יוצא מתוך דפיו, ומיד ניכר שמזויף תוכו במינות של ש"ץ שהבלע בו ממש בכל דף ושורה ברמזי האסורים... וזה לא יכחיש מי שאין עינו טרוטות".

ועוד כותב: ... וכאשר ראיתי בעיני מעשה שהיה באלטונא לפני איזה שנים שהיה אתנו שם אחד מבני ליטא שנקרא ר' וואלף שהיה מוחזק כאיש כשר ירא שמים צנוע ומעלי... הביא עמו הספר חמדת הימים היה תמיד נושא בחיקו וקורא בו לא ימוש מפיו עוסק בו תדיר ונוהג על פיו ובקושי גדול השאילו לי על זמן קצר, והצאתי בו שעה מועטת ונרתעתי לאחורי, אז ידעתי מה טיבו ושמץ מינות ש"ץ שר"י המובלעת בתוכו בשקוצים ורמזים אין מספר.

וכן בספרו מור וקציעה (ריש סימן תפ"ט) כשדן על דברי המקובלים שכתבו שבחול יש לספור ספירת העומר רק אחר עריכת ליל הסדר של ליל ב' דפסח, ומפריך מנהג זו מכל וכל כי נקט שמקורו מהספר חמדת הימים, ובתו"ד כותב: ... והנה ראיתי בספר מירס קראו מחברו חמדת הימים כתב בזה הלשון לערוך בראש סדר קדש וכו' ולאחרונה מספר העומר וכו', והמקדים

ספירת העומר תועה הוא מדרך השכל עד כאן לשון השוא, אוי לעינים שכך רואות בספר וכו'... אבל מה ענין ספר מירס חמדת הימים לדברי חכמי המשנה קדושי עליון אבות העולם, אך דבר זה יצא מפי איש הרוח העזתי המזוהם ומטונף בצואה רותחת וכו', ד' ישמור רגלי חסידי מלכד בפחת, עכ"ל.

וכן בספרו שאילת יעב"ץ (חלק ב' סימן פ"ג) כתב: ...אודות אשר תמה עלי שלא זכרתי מהנהגת ספירת עומר בליל שני דפסח אחר קריאת הגדה, כלך מדרך זו חלילה אל יהא חלקך עם הסומכים על דבר קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"י אל ירד בני עמהם ועם שונים אל תתערב וכו', והטעם מוכרח דבעינן תמימות ומסתייה דבדיעבד מונין כל הלילה, בתחלה מי זה אמר ויהי, ומלבד טעם אחר לכל המצות ומצוה הבאה לידך אל תחמיצנה וחביבה מצוה בשעתה וכו', ואפילו אי אמרה בס"ה או בכאר"י לא ציינתא לזוז זיז כל שהוא מדרך רבותינו ז"ל בעלי התלמוד שמהם קבלנו בתורה עכ"ל.

והשני הידוע בחריפותו נגד הספר חמדת ימים הוא הרה"ק מהרי"א מקמארנא זי"ע וזלש"ק בספרו זוהר חי (פ"י שמות): והנה אדונינו המקדש מלך מביא שאיש פלוני [הכוונה ל"חמדת ימים"] הנה זה העיד שקר וכזב מה שאמר: קבלנו מרבינו האר"י ז"ל שלא לקדש הלבנה עד עבור שבעה ימים למולד, כל זה שקר ענה ושקר העיד, וכל מה שכתב הוא דברי הבל ומטעה לב הבריות כידוע, זיל אתי קרי מה שכתב עליו י'הגאון הצדיק רבינו יעקב עמדין... ע"ש.

וכן הוא כותב עוד... ואני מתמה על אדונינו הקדוש המקדש מלך לאיזה ענין הביא מתלמיד רוח שקר שבת"י צב"י ימ"ש שקיבל מרבו של הטמא הארור לחלוק על מרן האר"י בדברי היתול וצביעות מראה

ע"פ הדברים האלה למדנו שני דברים כענין זה - האחד אודות ס"ה. שסיכרנו ב"ה השקר של ס"ץ שר"י הוא נתן עזתי. העז איש כפניו יענה כחשון אדוק באליל שני. כו"ס בעליל. כספר הלוי וכתה"ק. והפך דא"ח ויהי כרסור סכרה. לכתור לל התורה. שאכור לכל אדם מיישר אל ללמוד חתוכו (א"ל לחכמים כנדונים ללמוד ולהורות טעות חיותו) אע"פ שיעשה את העולם כתרבות דברי חסוד וקצת עניני ד"ת ומסידות של טעות. לעולם אינו יונא חידו דפיו. ווייד כיכר שחיוויהתוכו כחיות של ס"ץ סכליש כו שיש ככל דף ושורה כחיוויהתוכו. ככרשות בני' של חלוי סדי (סעליו כנה יסוד קלקולו. כחכאר כם' הלוי צינת כוכל) והכניסו ככל בקשותיו ותקנותיו ופלאות קיא נואת חיותו ופלאות הטעות. וזה לא יכחיש חיי סאין פיוני טרוטות.

דברי היעב"ץ בס' ציצית נובל צבי נגד הספר חמדת הימים

הרב החסיד יעקב אלגאזי ז"ל שם בהקדמתו, וגם זה מן ההוכחות כי גברא רבה צדיק וחסיד אמרה למילתיה, שלא רצה להזכיר שמו על ספרו, כאשר כותב בספר חסידים, וכאשר עשו איזה מחברים לפי גודל ענותנותם.

והוצרכתי לכתוב כ"ז לפי שראיתי להרב יעב"ץ ז"ל בהקדמתו לס' מקדש מלך ובשאלת יעב"ץ ה"ב סי' פ"ג דמ"ט ע"א, שדיבר על סי' חמ"י שהוא כסי' המירס והמינים ח"ו, והרחיב הרי המחבר ז"ל פיהו ובסוף הביא דברי תלמידו שכתב וז"ל: וירא להגיד לי שראה כן בספר חמדת הימים אף כי איננו אתו, כי הוא יודע באותו ספר שהוא אחד מספרי הפוקרים עכ"ל. ואחרי המהילה רבתי אנכי אומר עליהם כי שרי להו מרייהו לומר כן על סי' קדוש וטהור ממולא תורה ומצות ומע"ט ורוח דעת ויראת ה' מיסוד רז"ל והראשונים והאחרונים ומארי קבלה, ועל הכל ירא אנכי לומר כי ה"ו הוא פוגע בכבוד כמה וכמה רבנים גאוני עולם כמוהו, אשר חיבבו מאד דברי הסי' הקדוש הלזה. וכן לא יעשה.

ומוסיף שם מעשה נורא - ושמעתי מפי בני הגדול רב ועצום אברהם רחימא נר"ץ מעשה נורא ששמע בהיותו בעיר

פיליבי ובוקרישטא יע"א בשנת הת"ר מפי מגידי אמת, דאירע להרב מוהר"ש ונטורה ז"ל דהלך בשליחות ונכנס לאיסקופיאי יע"א דשם קבור הרב חמדת הימים ושם המנהג דכשיוצא אדם גדול שליוח הכולל מהעיר, הולכים ללוותו. ויען כי בית הקברות הוא בצאתם מהעיר, אגב חדא תרתי עושין השתטחות על קברי הצדיקים. ויהי היום דיצא משם הרב הנד והלכו ללוותו כמנהגם, ונכנסו ג"כ לביה"ק להשתטח על קברי

עצמו כאלו הוא וכו', ובקרבנו שם מרמה לעבור על כל המצות עשה ול"ת כריתות ומיתות ב"ד, ותיכף הרשעים האלה הביאו עצמן ראייה מן הזוהר, היכן מצא רבו האור והטמא רז"ח שק"ר ש"צ ימ"ש היפך בזוהר מדברי מרן וכל דבריו דברי היתול רוח שקר ...

וכן לפלא לציין שהבן איש חי בספרו (פרי וילך) כהוא דן לענין אמירת והוא רחום ביום הקדוש כותב שאין לסמוך על חמדת הימים ביום הקדוש, שהוא חמדת הימים של כל השנה, עכ"ל, ואף שרוב רבני הספרדים צידדו לזכותו של החמדת הימים.

דעת המתירים

הגאון רבי חיים פאלאגי זצ"ל בספרו כל הכתוב לחיים (ערך השגה עמ' יז"ח) יצא להגן על הספר חמדת הימים וכותב כי היה לו בתחלת הארה קדושה וטהרה מקדושת שבת ויו"ט כי בא מועד, ע"י לימוד בסי' הקדוש הלזה. וזה תוכן דבריו. ואנא זעירא כקוף לפני האדם הגדול בענקים, גם אנכי כמוהו. והנני אומר, כי כל לגבי דידי, לא יכנס בלב התלהבות מקדושת שבת ויו"ט אם לא ע"י

שער הספר של הגר"ה פאלאגי בו מגין על כבודו של בעל חמדת הימים

קריאה בסי' התורה הזה, ומלבד המוסר עצמו הוא מלא וגדוש מדינים רבים השייכים בכל יו"ט ויו"ט, הלכות חג בחג, בכלל ובפרט, מידי חדש בחדשו ומידי שבת בשבתו, הכל דבור על אופנו בסדר נאה. ומי זה יבא לכסות השמים בידו ולשנות את הידוע וחמפורסם לכל. וגם שבחא דאתי ממילא, כי מחבר את סי' הקדוש הזה את קולו שמענו ואותו לא ידענו מי בעל דברים ואת שמו לא הגיד לא שמו ולא שם עירו, וכמ"ש

מלעיין בו, מחמת שחושדין בו שהשתייך אל הכת הש"ץ.

אמר לי רבינו, הספר חמדת הימים הוא ענין אחר לגמרי, שלא מסוג הספר מאור עינים, כי יש סוברים שהמחבר של חמדת הימים הוא נתן העזתי והסופר של הש"ץ שר"ן, ואמר רבינו שלכן סוברים כך, מפני שבסדר הנ"ל ברמזי התלה "מאורות נתן סביבות עוזו" נדפסו האותיות "נתן ו"עוזו" באותיות בולטות, ומשם שפטו שנתן העזתי הוא הוא המחבר של הספר הנ"ל.

ואמר רבינו שהספר חמדת הימים באמת יסודתו בהררי קודש, אולם מסתמא שלטו בו ידי זרים, ואנשי הכת הש"ץ הכניסו גם בספר הזה הרבה ענינים משלהם, כמו שעשו בהרבה ספרי קודש, הם שיחתו והתעיבו והכניסו בהם דברים זרים, כדי להצדיק שיטתם הכוזבת, כאשר הכניסו הרבה דברים זרים בספרי הראשונים.

ועוד אמר רבינו, הלא תדע מה שיש אומרים בשם הרה"ק משינאווא זי"ע, שאמר בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שהגה"צ בעל המחבר "מקדש מלך" על הזוהר הקדוש עסק הרבה בספר חמדת הימים, אולי מפני שהיה גלגול הרב הנ"ל, ועוד אומרים שהרה"ג בעל מקדש מלך תיקן במה שנכשל החמדת הימים.

עוד אמר לי רבינו בענין הספר חמדת הימים, הלא ידוע מה שאומרים שאיש גדול וצדיק אחד וכמדומה לי שרבינו נקב בשם רבי אליעזר מטאמאשפאלי ז"ל, אלא שנעלם מזכרוני עסק בספר חמדת הימים, ולכן אמרו על הצדיק הנ"ל שהיה גלגול מבעל חמדת הימים, ורצה לתקן מה שקילקל בעל חמדת הימים.

כן יצא לאור בירושלים ע"י רבי מנחם היילפרין ז"ל קונטרס בשם 'כבוד חכמים' שיצא להגן על כבודו של הספר ומחברו, וברוב יגיעה רוצה ליישב כל התמיהות והחששות שיש על הספר הנ"ל

והנה הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע ערך קונטרס 'משיב מפני הכבוד' ובו כתב הערות על הסי' כבוד חכמים שיצא לאור בירושלים להגן על כבוד הספר חמדת הימים, והגה"ק מבאר בארוכה דעתו, דהיינו ג' דברים בקצרה, א) יתכן שהמחבר היה איש

הצדיקים' ובכלל הראו לו קברו של הרב חמ"י. השיב הרב הנ"ל, דאין צורך לזה, וירם ידו כאלו יד הדוחה נטויה דאינו כלום. וכשיצאו משם ורכב על הסוס לילד לדרכו, לא הרחיק מן העיר ונפל על זרועו כאב גדול בימינו, ובזרוע עוזו עד כי לא יכול לסבול, והביט בזרועו והנה מצורע כשלג שחין אבעבועות. וירא כי גדל הכאב מאד ולא יכול לילך לדרכו, הזר לאחוריו כי הבין מהיכן יצא הדבר, והלך תיכף לביה"ק ונשתטח על

קברו של הרב חמ"י ושאל ממנו מחילה וסליחה וכפרה.

וקיבל עליו בנדר ללמוד כל ימי חייו דבר יום ביומו ח"י מזמורים מס' תהלים לעילוי נשמתו של חח"י, ולא עבר שעד. ונתרפא כאילו לא היה והנה שבה כבשרו. ואירע כמה פעמים שראו להרב הנז', דלפנות ערב היה מצטער על שלא אמר עדיין הח"י מזמורים, והיה שואל ס' תהלים בחפזון להשלים הקו, שלא יעבור היום. כך הגידו כמה ת"ח ואנשים כשרים.

ועוד היה לפלא, כי סיפר לנו זקן אחד לפי תומו, דהוא היה שמש מבנו של הרב הנז' הלא הוא הרב כמוהר"א ור' אברהם] וינטורה ז"ל, שהלך בשליחות עיה"ק צפת, וכשהגיע לאיסקופיאי נפל עליו טיפה בלילה ראשונה שנכנס שם, וימת שם אברהם, וקברוהו סמוך ממש לקבר הרב חמ"י.

והזקן הנז', שהיה שמש שלו, שם נמצא בקבורתו, והוא לא ידע ממעשה הראשון. הביטה וראה מפלאות תמים דעים, דלא הספיק לו מה ששאל מחילה ממנו והיה לומד כל יום בעדו אלא אף גם זאת נוטל אדם את בנו להיות עמו במחיצתו, כי שם תהיח מנוחתו, וכיפר אדמתו. וע"ז נאמר: שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, עיי"ש באריכות.

והנה בס' בוצינא קדישא (ח"א עמ' רכ"ד) מביא שיחה נאה שהיה לו עם רביה"ק בעל הדברי יואל אודות הספר חמדת הימים ושיטת רביה"ק היה שהגם שהמחבר היה איש צדיק נתערב בו דברים אסורים, וכה כותב:

וכיון שהיתה לי הזדמנות לדבר עם רבינו מענינים אלו, כלומר אודות ספרים ומחברים כאלה שנחשדו בעיני העולם ולכן נמנעים מללמוד בהם, הרהבתי עוז בנפשי ושאלתי את רבינו מה דעתו על הספר חמדת הימים, אשר רבים וכן גדולים נמנעים

שד"ר כמוה"ר אפרים חיות ז"ל בעל ספר פרי אשל שראה בגיליון סי' חמדת ימים שבתפילות עשרת ימי תשובה כתוב בתפילה אחת: שלחת להם רועה נאמן כתוב בכתב יד מבחוץ – יש"ו. והוא כפירות גדול, זה תוכן דבריו.

ואני השבתי לו, כי אם כופר אחד הזיד ופשע וכתב כן בכתיבת ידו, מה עלינו לעשות, ה' ינקום ממנו מהכותב כן כי זאת התפלה יסדה הרב ז"ל על רב ינו הגדול הקדוש האר"י ז"ל, כמבואר שם לעיני כל רואה, ומה התפעלות עושה אדם מדברי הבאי ושקר מרקים ופוזזים שונאי הדת אם לא יהזרו בתשובה שלימה. עכ"ל. וחזינו מדבריו שהוא גם הודה לטענת המערערים שידי זרים שלטו בספר הלז.

תפילות ופיוטים

והבה נציין כמה תפילות ובקשות הנפוצים בכלל ישראל, ומקורם מהספר חמדת הימים, ונתקבלו בחיבה אצל עם ישראל קדושים ורובם מובאים בס' ויגד משה (שם).

- (א) נוסח התפלה על פרנסה אחר אמירת לדוד מזמור בליל ראש השנה ויום כיפור הנדפס במחזורים.
- (ב) תפלה שנדפס בכל המחזורים להבעל תוקע לפני התיקעות המתחלת רבשי"ע בני בני רחומיך שמו פניהם וכו' עד וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך אכיה"ר יהיו לרצון וגו'.
- (ג) נוסח התפלה לאמירת תשליך שבספר עבודת הקודש הנ"ל צפורן שמיר סימן י"ב (הנדפס בכל המחזורים) ד"ה ויהי רצון וכו' הוא מספר חמדת הימים

קדוש אך שלטו בו ידי זדים והכניסו שם דברים אסורים, (ב) מחמת הדיבורים שעירבבו בו היה צדיקים שנמנעו מלהסתכל בספר זה, (ג) ואפילו אם יש דברים שצדיקים קדמונים סמכו על הספר הנ"ל, הם בוודאי ביררו ברוח קדשם את האוכל מתוך הפסולת אבל אין בידינו מזה שום ראוי לכאן ולכאן.

וזה לשונו בפתח דבריו: ...**ולא לחלק על חמדת הימים, כי לא אבוא עם נעלמים, ואולי ה' מחברו צדיק**

חמים, אחרי כי שמו פלאי ובמופלא ממך אל חדרוש כי לא חוכל לדעה אח אשר נעלם עוד מהראשונים שלפנינו הגדולים המו"ל ובעלי המסכימים רבנו דפקיעי שמי"י זצ"ל ולא מכירו שם מחברו כלל – והסי' חה"י אינו אתנו כלל ולא עיינתי בו מעולם אך אבא על דברי כח"ה בס' הנ"ל ומה שהביא בשם החמדת הימים. ונראה כי יהי' איך שיהי' גם אם מחברו הי' צדיק תמים. בכל זאת שלטו בו ידי זרים, וערבבו בו דברים, אשר המה אסורים, גם אם נחליט שהוא רק באיזהו מקומו, מאן חשיב מאן ספץ ומאן רקיע לברר הפסולת מתוך האוכל או להיפך בדברים שכבשן עתיק יומין.

וסימוכין לדברי רביה"ק זי"ע והמנחת אלעזר ששניהם התנבאו בסגנון אחד שהגם שהיה איש קדוש עדיין יש חשש גדול להגות בה מחמת ששלטה בהם די זרים, נמצא בדברי הגאון רבי חיים פאלאגיי כשהוא מגין על הספר חמדת הימים וכותב בתו"ד בזה"ל:
...**וכבר שמעתי מפי ידידי וחביבי הרב המר מר**

שער כבוד חכמים שנתחבר ליישב את כל החששות על הספר חמדת הימים

(ט) בספר עבוה"ק וחלק יוסף בסדר סימן י"ב אות ח' תפלה להנעורים ללמוד כל הלילה הוא מספר חמדת הימים בשינוי לשון כל דהו, וכן הוא גם כן חציה השניה של התפלה שאחר לימוד ליל שבועות שם בחלק כף אחת אות כ"א.

(י) בספר כף החיים (סימן תפ"ט אות ז') כתב, נוסח זה של לשם יחוד וכו' ויה"ד וכו' של ספירת העומר כתוב בסידור הרש"ש ז"ל ונוהגין לאמרו חסידי ב"א יכב"ץ ההולכים על פי דברי האר"י ז"ל עכ"ל והוא

כתוב בחמדת הימים וכתב לפני זה ואנכי תקנתי נוסח תפלה פשוטה לספירת העומר לרגל המלאכה אשר לפני לזכות ליראי ד' וחושבי שמו וזה נוסחתא לש"י וכו' ויה"ד וכו'.

(יא) שם סימן תרפ"ה אות ל"ג כתב נוסח לשם יחוד לקריאת פרשת שקלים ופרשת זכור שנהגו בה חבורת ב"א יכב"ץ ההולכים על פי דרך האר"י ז"ל, והוא אות באות מספר חמדת הימים.

(יב) בס' בית אהרן מביא נוסח וידויה מהה"ק איש אלקים מזה"ד אהרן הגדול מקרלין ז"יע נוסח וידויה הארוך ליום הכיפורים ושבריש ספר בית אהרן מסידור מזה"ד הגדול הנ"ל, והוא אות באות בספר חמדת הימים.

בשינויים קלים, אלא שהחיד"א הוסיף לפניו ולאחריה עוד תפלה ארוכה.

וכדאי לציין שבסידור הרב התניא שבדרך כלל אין בו נוסחאות יהי רצון או לשם יחוד שחידשו האחרונים, אמנם אחר סדר תשליך יש שם יהי רצון זו אות באות כבספר חמדת הימים.

(ד) נוסח לשם יחוד לפני עשיית הכפרות, הנדפס בסידורים וכן בסידור חמדת ישראל.

(ה) תפלות בשעת הוצאת ספר תורה ואמירת

ברוך שמייה לסוכות ולשמיני עצרת ולשבועות הם מספר חמדת הימים, אך התפלה ליו"ט של פסח מביא שם בשם הרב זלה"ה, והם נדפסים בקצת מחזורים.

(ו) תפלה לפני חבטת הערבה בהושענא רבה שכתוב בעבודת הקודש וחלק כף אחת אות י"ז (וכן מובא בספר ליקוטי צבי) הוא מחמדת הימים בקצת השמטה והוספה, וכתב לפני זה בזה"ל תפלה בעת חבטת חמשה בדי ערבה והיא קדמוניות אך בא יבא הנוסח מתוקן ומנוקה עכ"ל.

(ז) נוסח תפלה ולשם יחוד לפני הדלקת נר חנוכה הנדפס בספר נר מצוה

בשם ספר משפט צדק וכן בשאר ספרים הוא לקוח מחמדת הימים עם קצת השמטה והוספה.

(ח) תפלה הנדפס בסידורים לפני ואחר קריאת ספר קרבן פסח בערב פסח.

אקדמות מילין זעירין

למאמר „משיב מפני הכבוד” ר"כ נשמו כן הוא משיב לחח"ג הנז' להלן מפני ס' כבוד" חכמים שהרסים ועפ"י ציוו אמור"ר הגה"ק זצלה"ה כחיים חיותו להשיב לו מפני הכבוד (כאשר תראה בפנים) וגם ציוו לקבוע העתק התש"ו הלוי להרסימו אדרא בתוך חיבורי בעזה"י ע"כ כשאחז"ל האי מאן רבעי למיהוי חסידא יקיים מילי דאבו"ת (אביה"ן ורבן של ישראל ז"ע) הוא אמור"ר, גם לקיים מילי דנזיקין"ן להרחיק הנו"ק שיוכל לבא מקונטרס (כבוד חכמים) הנז' כפרם בדברים שכבשן עתיק יומין אשר הפכנה גדולה מרחפת בכמו אלו (כנז' בפנים, ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' ק"ל) ויה"ד לקיים מילי דברכות, ברכות אב"י נברו על ברכות הורי וגו' וישענו כ"כ ונזכה לביאנצ' האמיתי בקרב כל ישראל במהרה דידן :

מאמר משיב מפני הכבוד"ד

בימי אורה. עלינו יופיע נורה. שוכט"ס לכבוד הרב הגדול וכו' חרב בגלות ובנסתרות המקובל המפורסם מריה מנחם מענקין היילפרין שליט"א [זצלה"ה] בתוככי ירושלים תובב"א.

אחדשת"ה אשר זיקש דר"ג להשיבו אם כוונת צמיני וצמיני כ"ק מן האמור"ר שליט"א [זצלה"ה] ערוך גדול מכל ז' אך בחתי אני להעיר לעשות רלון יראיו ולכחוב ככל העולם על רוחי כטב"י מדי עברי בין בחרי אמריו. והנה בחתי להעיר על ס' כבוד חכמים, ולא לחלוק על חמדת הימים, כי לא אבוא עם נעלמים, ואולי כי מחצרו לדיק חמים, אחרי כי שמו פלאי וצמולטא ממך אל חדרוש כי לא תוכל לדעת את אשר נעלם עוד מהראשונים שלפנינו כגדולים המר"ל ובעלי המסכתות רבנן דפקיטי שמי ז"ל ולא הזכירו שם מחצרו כלל — והם חכמי אינו אחנו כלל ולא עיינתי בו מעולם אך אבא על דברי כח"כ כפי הר"ל ומה שהניח שם החמדת הימים. ונראה כי יכ"י איך שיכ"י גם אם מחצרו כי לדיק חמים. צמיכ שלטו בו ידי זרים, וערצו בו דברים, אשר המה אפורים, גם אם נחליט שהוא רק בחצוהי מקומן, מאן חשיב מאן ספין ומאן קויע לנבר הפסולה ממך האוכל או להיפך דברים שכבשן עתיק יומין, וצמח דסייס כח"כ היינו אפחה אנה ואח"כ אחזור ואבוא צמיכ"י על סדר דבריו לפי מסת הפנאי קל"ה :
מה שהעתיק מלשון ס' חכמי בחוק דבריו ח"ל הוא צמ"ר כן הצטעה שמהל החחיל ליגדל עד ליל התקדש חו הפסח ויחר מקן לשפך נפש צמ"ס היום על צמ"ר כן הצטעה שנאמר לו אף אני צמ"ר אהנכו עליון למלכי ארץ זה קיינו לו הוא מלכנו הוא יושענו כן ישועה לו צאלקים סלח וכו'

מאמר שכתב המנח"א ממונקאטש להשיב על הספר כבוד חכמים

ספרים המציינים דברי הספר חמדת הימים

וכאן המקום לציין שבהרבה ספרים ובפרט מתלמידי בעשטה"ק מזכירים את דברי הספר חמדת הימים, וברוב פעמים מוזכר בראשי תיבות 'ח"י' או 'חה"י', ובפרט כשמעתיקים דברי הספר 'מקדש מלך' שהוא הספר הידוע המבאר דברי הזוה"ק אשר היה נערץ ונקדש אצל כל תלמידי הבעשטה"ק ולמעלה בקדש ללא שום עוררין, והוא מביא פעמים רבות אין מספר את דברי החמדת הימים. ונצטט כמה ספרים כדלהלן:

ספר משמרת הקודש

הרה"ק משה ב"ר יעקב מסאטנאב זצ"ל (שהיה מתלמידי המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ע וחבירו של הרה"ק רבי נחמן מקאסאב זצ"ל) מזכיר בספרו "משמרת הקודש" את ספר "חמדת ימים" פעמים הרבה בסילודין, ונצטט כמה דוגמאות:

"וכתב בספר חמדת הימים כי העוסק בתורה שבע"פ בלבד ולא בתורה שבכתב הוא נרגן מפרד אלוף". (ג"א דף ע"א).

...וכתוב בספר חמדת הימים שכן היו במעיל האפד שהוא מכפר בפעמונים שלו על מעשה קול" (ג"ה דף א' ע"א)

...ויש לומר יה"ד הכתוב בספר חמדת הימים... (ג"ב)

...ויזמין האושפיזין כמבואר בס' חמדת הימים ע"ש גם בסידורים הועתק (שם).

ספר עטרת תפארת ישראל

ביותר הסתמכו המתירים על שהקדוש המקובל רבי ישראל מסטאנוב מחבר הספר "עטרת תפארת ישראל" על התורה, שהיה מהחבריא קדישא של הבעש"ט הקדוש וכפי שמעיד עליו הרה"ק מהרי"א מקאמארנא בהסכמתו על הספה"ק הנ"ל. וכן כתב הגה"ק רבי ישעי' שור בהסכמתו "בעת שהיה יושב הבעל ש"ט בסעודת שבת עם תלמידיו הקדושים ובתוכם הרב הגאון המחבר קדוש ישראל נר' ישראל חרין] והיה [הבעש"ט] מחבב אותנו בחיבה יתירה נודעת כאשר יחבב אב לבן יחידו ילד שעשועים ברוב אהבה וחיבה".

והנה הוא מזכיר בספרו את הספר "חמדת ימים" וכותב: "אח"כ מצאתי בספר חמדת הימים כדברי, אך באופן אחר, ושמחתי שכוונתי לדברי הגדולים", והיינו שמזכירו לשבח.

ספר שער המלך

מחבר ספר "שער המלך" מזכיר את ספר "חמדת ימים" רק פעם אחת, וז"ל: ובספר חמדת הימים מאריך בענין זה" (על הדרוש בשבת הגדול שצריך להיות בהלכות פסח ולא בדברי פלפול וחידושים) (ח"א שער החדש הזה לכם לפסה פ"ג). ויש לציין שיש שכתבו שהרה"ק השער המלך לקח את אופן כתיבת חיבורו מהספר חמדת הימים, וכגון זה שכל פרק הוא מתחיל בשם ח"י יתברך, ועוד כמה סימונים.

ספר יסוד ושורש העבודה

אף הוא מזכיר בפירושו את "חמדת ימים" (בשער י"א, פרק ט'): "גם האר"י ז"ל מביא סדר העבודה [ליום הכפורים] דנוסח אתה כוננת ונוסח זה תמצאנו בס' חמדת הימים פ"ז דמוסף יוה"כ, לכן ראוי לאדם שיתנהג בדרך זה והוא כשיתחיל הש"ץ לנגן הפיוט נחשב כצג באיתון דחות בפלולי עקלתון וכו' יתחיל לומר נוסח אתה כוננת בס' חמדת הימים ובודאי יוכל לסיים כל הנוסח קודם שיגיע הש"ץ לשבח של אמרו לאלהים, ויוכל ג"כ לומר השבח הגדול הזח עם חצבור, אך ראוי שקודם י"כ יעיין אדם כל הנוסח עם פירושה בס' חמדת הימים בכדי שיהא פירושה רגיל ב"כ.

ועוד הוסיף ביותר בצוואתו הקדושה ואלה דבריו בצוואתו: "הנה בניי אהוביי, מגודל החיוב על האדם לקבוע שיעור בכל יום בלימוד ספרי מוסר כמבואר בכתבי האר"י ז"ל, גם מגודל חיוב על האדם בלימוד על השולחן בעת סעודתו כמבואר בזוה"ק, גם האר"י ז"ל מזהיר על זה מאוד. ולפי שראיתי בעוונותינו הרבים רוב לומדי תורה אינם נזהרים בשני ימים... על כן בניי אהוביי קשרתי אתכם בעבותות האהבה וגוזר עליכם בגזירת כיבוד אב וצוואת שכיב מרע שיהיה עליכם הוב הלימוד על השולחן ממש כחיוב ג' תפילות של יום... ודוקא בספרי מוסר... היינו ראשון לכל ספרי מוסר תלמדו ספר

בספר חתם סופר על התורה הנדמ"ח סוף פרשת וירא ד"ה במשלי.

בספר אלף המגן על המטה אפרים (סימן תרכ"ה בהגה לאות כ"א) (ועייש בלשון ספר קצה המטה על המטה אפרים סימן הנ"ל אות כ"א)

וכן מה שכתב באלף המגן שם בפנים (אות כ"א) בשם ספרים לאגוד הלולב ומינו ביום טוב, הוא מספר חמדת הימים, הגם שכן כתב גם החיד"א ז"ל בספר עבודת הקודש [חלק מורה באצבע אות רצ"א] אמנם הלשון שכתב באלף המגן הוא מחמדת הימים.

בספר מאמר מדרכי על ש"ע או"ח סימן תקפ"ג אות ג'.

ספר ביכורי יעקב על הלכות סוכה סימן תרנ"א אות ד'.

ספר קדושת יו"ט

בספר קדושת יום טוב (פרשת ויקהל ד"ה והנה) מביא ד' החמדת ימים ז"ל: איתא בזוהר (פ' ויקהל דף רה) צלותא דשבתא דעמא קדישא תלת צלותהון אשתכחו בהאי יומא לקבל ג' שבתא, ואיתא בח"י [הכוונה חמדת ימים] הביאור על זה [הובא שם בס' מקדש מלך]..

מנהגי הצדיקים

הבעש"ט הקדוש זי"ע

בספר שבחי הבעש"ט בשם ר' יואל מגיד-מישרים דק"ק נעמרוב (שעלה לא"י ונפטר שם), את הספור הזה "שוב אמר [הבעש"ט] באותו שבת עצמו [שבה נפטר ר' אלעזר רוקח אב"ד אמשטרדם בצפת], בי ראה שידפיסו באותה שנה ספר חדש ואינו יודע שם אותו הספר, כי עדיין לא קראו לו שם, וזה הספר חיבר אחד מכת שבתי צבי ימ"ש נופת תטפנה שפתי זרה ימ"ש שהלשון הוא יפה. ויחשקו העם אותו ויטמא ח"י את העולם בעו"ה, ואח"כ כשיצא לאויר העולם, קנה הרב הנ"ל ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה את הספר הלז, כי לא ידע מקודם מה שמו, וכשבא הבעש"ט אליו וראה שהספר הני מונח על השלחן, וכשפתח הבעש"ט את הפתח אמר: ספר פסול על שולחןך. ושאל הרב:

חמדת הימים, ואחר סיום זה תלמדו ספר ראשית חכמה, ואחר סיום ספר זה שאר ספרי מו ס ר , , א ך חיבורי [יסוד ושורש העבודה] וספר חמדת הימים, שנסדרו על ענין זמנים, ג"כ תלמדו הענינים ההם כל אחד בזמנו... עכ"ל.

ויש לציין שהגם שהמחבר הקדוש בעל היסוד ושורש העבודה לא היה נמנה על עדת החסידים היה ספרו נערץ ונקדש אצל כל החסידים לדורותיהם, וכפי שהעיד עליו הרה"ק רבי נחמן מברסלאוו זי"ע שהוא היה חסיד עוד לפני התגלות החסידות.

אך מן הפלא לציין שבס' יסוד ושורש העבודה שיצא לאור בשנת תר"ח בדפוס החסידי בעיר זיטאמיר השמיטו את שם הספר 'חמדת הימים' וזה גירסתם: "ראשון לכל ספרי מוסר תלמדו ספר ספר ראשית חכמה, ואחר סיום ספר זה, שאר ספרי מוסר... ובמהדורה שי"ל ע"י הגה"ק מראדזין זצ"ל (ראדון שנת תרע"א) השמיט את תיבת 'חה"י' שכונתו על החמדת הימים, וכתוב במקומו 'חו"ה' שהכוונה הוא על הספר 'חובת הלבבות'.

ספר יסוד האמונה

כן בספר יסוד האמונה מהרה"ק רבי ברוך מקאסוב זי"ע מהחבריא קדיא אצל הבעש"ט הק' זי"ע הוא מזכיר את הספר 'חמדת ימים' פעם אחת ז"ל: וכן פירש גם כן הרב בעל חמדת הימים מארז"ל בעצרת על פירות האילן שקאי על נשמותינו שהם פירות האילן הקדוש..

ספר תיבת גמא

הגה"ק הפרי מגדים בספרו תיבת גמא (פ' יתרו) מזכיר את הספר חמדת הימים: וכותב: ובספר חמדת הימים בשבת מביא בשם הזהר נגה הוא תקלא חציה בקדושה וכו'.

ספר חיי אדם

עיין בספר חיי אדם כלל קמ"ד סעיף כ' וכלל קמ"ה סעיף כ"ג.

הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע

בס' כתבי הג"ד יאשע שו"ב (אות נח) כתב: הרבי ר' מיכל'ע היה לו לפעמים גילוי אביו רבי איציקל מדראהביטש זצ"ל, פע"א אחר פטירתו פתח התיבה מהספרים, וראה ספר אחד שהיה עליו אבק הרבה, שניכר שמונח זמן הרבה, ולקח אותו ועיין בו, וזה היה הספר חמדת ימים, ונתגלה לו אביו וא"ל מה אתה מעיין בספר זה, א"ל הלא עומד בין הספרים שלך, א"ל תוכל להבין כיון שיש עליו אבק הרבה כ"כ מסתמא לא הבטתי בו, וא"ל עוד הגם שאין נמצא בתוכו כלום אין כדאי להביט בו, ע"ש עוד בזה.

[פעם אחת] ראה הרב בחלום שאחד מהמנין שלו נשתמד ואחזו רעהו ונחפזו ושלח לעורך כל המנץ וראה שכולם ת"ל שלימים, ושאל אותם: שמא אי מכם עבר עבירה בסתר ח"ו, וספר להם ההלום. ענה צדיק אחד, ר' אליעזר מטאמאשפאלי: לא ידעתי מאימה, כי אם אותו הלילה השנינה עיינתי בספר חמדת הימים

המאור עינים זי"ע

בס' סיפורים ומאמרים יקרים (ווארשא תרפ"ג) מביא ששמע מהרה"ק רבי איציקל מסקווירא זי"ע שהרה"ק המאור עינים התאכסן פע"א על אם הדרך באכסניא אחת, ובלילה נכנס לחדרו, ובבוקר המתינו האנשים שהרה"ק יצא לחדר החיצון כדי להתפלל עמהם, אך הרה"ק לא יצא ואח"כ אמר שאינו יכול להתפלל בחדר החיצון יען שיש שם איזה טומאה, וחיפשו ומצאו את הספר חמדת ימים וכשהוציאוהו משם יצא הרה"ק להתפלל, ע"ש.

המגיד מקאזניץ זי"ע

בספר דרך צדיקים (שי"ל בפולין שנת תרע"ב) כתב: סיפר לי ידידי הר"ר שלמה גבריאל נ"י מזוארשא, שפעם אחת סיפר הגה"ק ר' צדוק מלובלין זצ"ל מעשה

איזה הוא? והראה עליו באצבע, וזה היה ספר חה"י וחמדת הימים, ולקחו סמרטוט בזוי וכרכוהו אותו, ונתנו אותו תחת השלחן.

ובעל "שבחי הבעש"ט" מוסיף שם מעשה אחר מפי אותו ר' יואל מנעמרוב: וסיפר לי ר' יואל הנ': פ"א

ובוא פ"ע על ספר הו"ד הקדוש שניכר המכס השלם הדיין המלויין המקובל האלרי כמוה'רר שלום בואלנו כר"ו ממה שלמד מרבותיו חכמי המערב זל"ה כנזכר בהקדמתו וממה שפסק וליקט מספר זקדוש ה' להרב הגדול הרמ"ז זל"ה א"ש על דגלו דנר בשם אומרו וכתוספת מרובה ממה שחידש במאמרים יקרים כולו אומר כבוד יסודתיו בסררי קדש המ"ס וראשו מגיע השמימה - ככבודות מדובר בו - בהקדמות שגשמו בו - מפי נבורת האר"י זל"ה - א"ש אלהים קדוש הוא אשר יק מים על ידו ואלוהיו המובהק מוכר'ו זל"ה כי מימיו מן המקדש הטה יולאים - הוא מעיין מבית ה' יולא ומסקה בל השמים כנמח את דברי ה'רש"ב זל"ה שמו נאה לו כי יודאי בית שגשמיים בו ד"ת מספר זה פכינה סרויה בתוכה וממקדש מנעם יוכה אל מקדש ה' יעלה למקדש מלך ויבוא ל מקדשי אל - אשרי עין רחמה ותעדהו כי זה מדע הוא לא היה לעולמים ואלון שמעה ותאשרה;

הועתק על יד בעור מורס מעט יטיק וסכים כהדר משה בואלנו יאריך ימים על תורתו הוא ואחיו בקרב יקרא ואברייין נמטייה לתעלת המכס הנעלה בר אריון ובר אבהן שלשלת היחס והמעלה השפעה דוקלא הותיק כמוה'ר' רור מילרולה נר"ו בן לאותו צדיק אור ישראל וקדושו כמוה'רר רפאל זל"ה אשר טרח ויגע להוציא לאור הספר הקדוש הזה בנוסח ונמחמו ולתניו ולסדרו כפי יכולתו זכה ויכה את הרבים והוציא לפועל טוב כונתו זכות הרבים יהיה תלוי בו לדורי דורים;

בהוצאת אכפני מיל המרדים לדבר ה' המתנדרים בעטס יברכס ה' כיווכו לזכות את הרבים וזכות הרבים תלוי בהס:

באמשטרדם

בבית וברפוס השמותים בהדר הירץ לוי רופא והסנו קאשמץ מוכרי ספרים בשנת ויהן כפי שיר' קדש תהלה לאלקית לפ"ק:

שער הספה"ק מקדש מלך שמצטט הרבה פעמים את הספר חמדת הימים

האוון (שי"ל בעיר אלטונא בשנת תקט"ז) כותב שהסתלקותו של רבי אלעזר מאמסטערדאם היה מחמת הספר חמדת הימים זי"ל:

"וכן שמענו וידענו בברור שהרב החסיד במהור"ר אלעזר מבראד שהיה סוף ימיו אב"ד בק"ק אמשטרדם, ומשם נסע לארץ הקדושה, היה לו מריבה וקטטה עם בני צפת על עסק ספר חמדת הימים, שהיה משוקץ ומתועב בעיני החסיד ז"ל, וממש נתקצרו ימיו בעבור תחרות זה, וכבר רצה לצאת משם, אם לא הגיע זמנו ליפטר על אדמת הקודש.

שסיפר המגיד מקאזניץ זי"ע, וסיים הגה"ק ר"צ ז"ל בזה הלשון: מעשה זו לא היה נכתב רק' בספר חמדת הימים, ולכן ודאי הוא שהמגיד היה מסתכל בס' חמדת הימים.

הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע

בקובץ שפתי צדיקים - קאפישיניץ (קובץ ה' עמ' כ"ז) מובא כת"י שנתגלה מהחסיד רבי שמואל תלמיד מובהק מהרה"ק הבאר מים חיים זי"ע וכותב ששמע בבירור גמור שהרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע שהיה מתלמידי הבעש"ט הק' חס על נשמתו של בעל החמדת הימים, והיה רוצה בתקנתו והיה מחזיק אצלו הספר חמדת הימים לעסוק בו תמיד לתקנו בזה... עיי"ש.

יקנה. שוב אחר כמה שנים נסע לזידיטשוב דרך כפר הנ"ל, וראה שוב הספר הנ"ל ונפשו נכספה מאד לקנותו ובבואו לפני הרה"ק שאל אותו שנית אם יקנהו, ואמר לו שיקנה. ושאל אותו הג"מ גרשון: הלא רבינו אמר לי לפני שנים אחדות שלא אקנה, מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר. ויען הרה"ק האם אחר זמן רב כזה לא היה לו עוד תיקון.

ועיין שם בהגה"ה שמציין: עיין נא בסה"ק עטרת צבי (פ' וישלח על זהר דף קע"ד א') שרבינו מביאו בהגה"ה בזה"ל: והנה מסי' המקדש מלך (בפ' ויצא קני"ד) איתא בשם ספר חמדת ימים וכו', עכ"ל.

גם בפרשת יתרו לדפי הזהר (פ"ט א') בזה"ל: ומעתה סרה תלונות ס' פלוני שהמקדש מלך הביאו וכו' עכ"ל. וכן בפ' תרומה לדפי הזהר (קנ"ו א') בזה"ל: המק"מ מביא בשם ס' פלוני אם חל יוה"כ בשבת וכו', עכ"ל.

ובפ' אמור לדפי הזהר (צ"ח א') בזה"ל: ומה שכתב חמק"מ בשם ספר פלוני, דבריו בדויים, אין מהצורך להשיב עליהם, כי

אפילו דרדקי דבי רב יבינו שדברים בדויים הם במ"ש שם כי סוד יו"ט שני הוא וכו' כמה מהשקד בזה, אדרבה וכו', אלא ודאי בדותא היא, עכ"ל, הרי לן שהרה"ק עסק בספר הקדוש מקדש מלך שציטט דברי הסי' חמדת הימים.

אך הגה"ק ממונקאטש כתב שהגה"ק ממונקאטש זצ"ל מעיד בקונטרס משיב מפני הכבוד וז"ל: ...וגם שמעתי ממגיד אמת שהכירו עוד את

הרה"ק העטרת צבי מזידטשוב

בס' עשר קדושות מביא וז"ל: "סיפר לי ידי"ן הרב הגאון מו"ה דוד צבי זעהמאן שליט"א ראב"ד (בוקארעסטן), שסיפר לו הותנו הג"מ יוסף משה זצ"ל האבד"ק פרעמיסלא בעמח"ס

שערי עזרה' כי אביו של הג"מ יוסף משה, ה"ה הג"מ גרשון אבד"ק אולינוב, הי' נוסע תמיד להרה"ק מזידיטשוב. פעם אחת בנסיעתו אליו באם הדרך סר אל בית מלון אחד, וראה שם את הספר חה"י וחמדת הימים על נייר יפה ומכורך עור יפה, ויחמוד מאד לקנותו, ונמנע בידעו שהצדיקים הקפידו שלא לעיין בו. בבואו לפני הרה"ק ור' צבי הירש מזידיטשוב, סיפר לו מזה ושאל בעצתו אם יקנה או לא. ואמר לו שלא

היה גלגול נשמתו ובגודל עבודתו תיקן במה שנכשל המחבר הה"י עכ"ל.

בס' תפארת צבי מביא באריכות בשם הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע שזקה"ק מראפשיץ זי"ע היה מעיין בספר חמדת הימים בין ההקפות בשמחת תורה, רק לפעמים היה אומר שכאן נתערב בו דברים בלתי רצויים.

הרה"ק מבעלזא

זי"ע

עיין בקובץ היכל הבעש"ט (גליון ז' תגובות הקוראים) מביא בשם מקור מהימן שהרה"ק המהר"ש מבעלזא היה עוסק בספר חמדת ימים בליל ניט"ל.

ועיין שם שמביא שהספר חמדת הימים היה בנמצא בין ספרי הרה"ק המהר"ד מבעלזא זי"ע.

הגאון החיד"א

זצ"ל

ויש שהרבה מביאים שהרחיד"א לא מציין את הספר בספרו שם הגדולים, וכן אינו מזכיר בספרו, אף שבעצם פע"א מזכיר את פסקו של החמדת הימים בספרו חיים שאל בענין סירת העומר אחר ליל הסדר, עי"ש.

ואגב בס' שבחי הרב חיד"א בסוף ספר מעגל טוב (ליורנו תרל"ט דף כ"ח ע"א) מובא עוד מעשה בהיותו הרב ז"ל החיד"א [בליוורנו] בא שליח אחד אשכנזי, ושמע הרב ז"ל דסאני שומעניה של השליח הנז' והיו מרגנים אבתריה, ולזה הרחיקו הרב ז"ל ולא היה

הגה"ק המקובל אלקי מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע כי דרכו הי' בעת למדו הספה"ק מקדש מלך וכשהגיע למקום שהביא בממקדש מלך את החמדת הימים, דילג על דבריו או על כל הענין, ואמר בהדי' הוצא לקה כרבא, וכן נראה שרמז זה בספריו ז"ל.

וכן יש לציין שהגאון רבי ישראל בערגער בעל העשר קדושות פירסם מאמר בקובץ התורני וילקט

יוסף (שנה ב' קונטרס ט"ו שנת תר"ס) להצדיק דברי הספר חמדת ימים].

הרה"ק הבני

יששכר

הגה"ק

ממונקאטש זצ"ל מעיד בקונטרס משיב מפני הכבוד ...שמעתי

ומקובל בידינו מאא"ז הגה"ק איש אלקים מהרצ"א מדינוב זי"ע המפורסם בספרו בני יששכר ושאר ספרים כי פע"א עמד על חכמתו ולא רצה לסמוך על השמועות וההגדות אודות החמדת הימים וניסה ללמוד בו קודם התפלה איזה ימים, והרגיש בקדושת נפשו שלא יוכל להתפלל כראוי כרצונו ואז הרחיקוהו לגמרי מביתו.

שער ספר מור וקציעה דמוס ראשון שבס' תפ"ט יצא היעב"ץ נגד החמדת הימים

הרה"ק מראפשיץ זי"ע

הגה"ק ממונקאטש זצ"ל מעיד בקונטרס משיב מפני הכבוד וז"ל: שמעתי מאדמו"ד הגה"ק משינאווע זי"ע שמעתי מפה קדשו בשם אא"ז הגה"ק איש אלקים מראפשיץ זי"ע (בעל זרע קודש) שהגיד כי מיום שהיה צדיק א' בעולם (אין רצוני לפרט שמו מפני הכבוד) מאז והלאה הותר להחזיר בהספר הה"י כי הצדיק הנזכר

החתם סופר זצ"ל

עיינן בספר מכתב סופר (ח"א דף ע"ה) שכתב בימים טובים היה והגה"צ מו"ה שמעון סופר ז"ל מעיין על השלחן בספר חמדת הימים, והיה לו אלו מאביו ק"ז החתם סופר ז"ל עכ"ל ועיי"ש.

ויש לצייין גודל הערצתו מאידך של החת"ס להיעב"ץ ועיין בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' נ"ט) שמכנה את היעב"ץ בתואר 'נביא' עיי"ש.

הגאון המהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל

בס' ויגד משה (ה' ליל הסדר) מביא בשם הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יעקב לעבאוויטש ז"ל אב"ד קאפיש שפעם בא בחד הסוכות להגה"צ המפורסם מוהר"ר יוסף צבי דושינסקיא אב"ד דק"ק חוסט ועיה"ק ירושלים תוב"ב לשוחח אותו אודות איזה ענין ומצאו לומר בספר חמדת הימים ליו"ט סוכות.

מסביד לו פנים, והשליח הנז' נקיט ליה בלביה על הרב ז"ל וכתב לרבני אשכנז שטנה על הרב ז"ל באומר שרוב לימודו של הרב היה בס' חמדת ימים שהוא שנאו אצלם.

וזה חרה להם, ויתמהו על הרב ז"ל תמיהא גדולה, ורב אי מעיר אשכנז, שהיה אהוב נאמן של הרב ז"ל, הודיעו להרב זה השטנה שכתב עליו השליח הנז'. והשיב לו הרב, שלא היו דברים מעולם, ולו יהי כן, תדעו שאם אני אהבתי חמדת ימים, השליח הנז' אהב חמדת לילות.

בסידור לב שמח החדש מובא מכתב מהרה"ק מראזלא ז"ע שהרבה מתלמידי בעשטה"ק נמנעו מלומר מזמור לדוד ה' אורי כיון שמקורו מספר חמדת ימים.

רבתינו הקדושים לבית סיגעט - סאטמאר זיעועכי"א

בס' ויגד משה דיני ליל הסדר (על ה' ספה"ע) מביא בשם הרה"ק הברך משה זי"ע שסיפר לו שהיה להם בירושה ספר חמדת הימים מעזבון הספרים של הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע.

בס' בוצינא קדישא (עמ' רכ"ד) כותב בזה"ל: ששאל את רביה"ק בעל הדברי יואל זי"ע האם יש דברים בגו והאם אמת הוא מה שהוגד לי מפה לאוזן, שהספר חמדת הימים היה מונח בבית גנזיו של ספרי מר אביו מרן הגה"ק בעל קדושת יום טוב, וע"ז השיב לי רבינו, כי לא נכונים הדברים. "הספר הנ"ל לא נמצא באוצר הספרים של מר אבא ז"ל". ורבינו הוסיף לאמור, שלא ברור לו אם במכוון ובקפידא לא היה הספר הנ"ל נמצא בין ספרי אביו זלה"ה, "כי הלא לאו כל הספרים אשר יצאו מבית הדפוס נמצאו בבית גנזיו של אוצר הספרים של אבא ז"ל. אבל אלמלי היה נמצא הספר ההוא בין הספרים של אבא, ודאי ידעתי מזה".

אך יש לצייין מה שציטטנו לעיל שהקדושת יו"ט מביא את דברי חמדת הימים בפרשת ויקהל.

ועיי"ש בס' הנ"ל שרבינו גם הוסיף לאמור: אני ראיתי את הספר חמדת הימים בימי חורפי כאשר הייתי "גאר גאר יונג" וראיתי בו דברים נפלאים! כך אמר רבינו. ואני שמעתי לאמור, שרבינו ראה את הספר חמדת הימים כאשר נסע עם אביו הקדוש בעל קדושת יום טוב לשבות שבת באחת מערי המחוז, ושם ראה רבינו את הספר חמדת הימים באכסניא, ולכאורה זה מתאים עם מה שאמר רבינו שראה את הספר בהיותו צעיר מאוד, ולפי זה נמצא כי בטרם התחתן, לפני שמלאו לו שבע עשרה שנה, כבר אז הביט וראה בספר הנ"ל דברים נפלאים.

שנה טובה ומבורכת

בפרוס השנה החדשה
וואונטשן מיר א

גמור התלימה טובה

פאר אלע תומכי ומחזיקי
"צדקת רבי מאיר בעל הנס"

וועלכע האלטן אן דעם מסורת אבות,
און שטיצן אונזערע הייליגע מוסדות

יטב לב

אלס די ערשטע צדקה

בזכות הכל פיהם של תשב"ד על טהרת
הקודש וועט איר זיכעד אנגעשריבן ווערן
צו א שנת נאולה וישועה ולכל מילי דמיטב

והי רצון "בזכות הצדקה הקדושה" תוכי לשנת אורת, שנת
ברכה, שנת גילה, שנת דיצה, שנת הוד, שנת ועד טוב, שנת
זמרה, שנת חדוה, שנת טובה, שנת ישועה, שנת כלכלת
שנת לימוד, שנת מנוחה, שנת נחמה, שנת סימן טוב, שנת
עלצון, שנת מרות, שנת צהלה, שנת קיבול תפלות, שנת
רצון, שנת שלום, שנת שנתומיני לחיים טובים, ושתולכינו
קוממיות לארצינו

פאר א מושקע אדער אויסצוליידיגן א מולע מושקע רופט:

845-782-3091 · 718-387-1213

מנהגים ועובדות מצדיקי הדורות בעניני דרשות

למעןך דורשינו

מבוא

בימים הקדושים האלו ששערי שמים ושמרי רצון פתוחים לרוחה, המנהג בתפוצות ישראל שצדיקים וקדושי עליון וכן מגידי מישרים עמדו והוכיחו את העם בשבת מוסר, ועמדו לפה ומליץ להמליץ טוב על ישראל בדרשו תברכו את בני ישראל, ע"י אמור להם, ואמר הגם שהיו צדיקים שלא אמרו ולא דרשו ברבים אך אנו בדרכינו נאחז להשפיע לישראל ע"י דיבורינו ומאמרנו שיהיו לרצון לפני אדון כל, והדברים עתיקין.

ועל כן באנו קצת ללקט סיפורים והנהגות מהספה"ק על ענין הדרשות וכידוע מה שכתוב בספר מדרש ריב"ש ובס' בעש"ט עה"ת מביא בשם צדיקים קדמונים שהבש"ט הק' זיעועכי"א גילה פע"א לתלמידיו שאחד מהג' דברים שהגיע לתקן בזה העולם לצרכי הכלל, הוא ענין המגידים אשר היו דורשים דרשות של דופי לאנשים תמימים וחסרי תבונה, והכניסו בהם ארס עכנאי בכל מיני פשטים ורעיונות פסולים, וכן עוררו קטרוגים ודינים על ישראל רח"ל, והכל למען בצע כסף וכבוד, וכידוע הבעש"ט הק' לחם נגדם בתוקף ועוז עד שביער הנגע הזאת מכרם בית ישראל.

הבעש"ט הק' זי"ע

בספה"ק זקן ביתו-קאמארנא מסופר על הבעש"ט הק' זי"ע (אבות, עמי' ש) וז"ל: "שמעתי מאאמו"ר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זלה"ה, שפעם אחת בשבת קודש היה יושב הבעל שם טוב זלה"ה בביתו בסעודת שחרית ובתוך הסעודה התחיל לצעוק בקול רם, ואמר בבית הכנסת דכאן דורש עתה בעל דרשן אחד והוא רשע גמור, בקשתי שילכו לשם להשליך אותו מהבימה שהוא עומד שם כי מתאספים שם כמה מקטרגים אין לשער, אזי תיכף ומיד השליכו אותו משם וכך היו עושים".

⋈ ○ ⋈

מובא בשם הבעש"ט הק' זי"ע שהדורש בציבור ומוכיח את העם הרי הוא נופל מעט ממדרגתו על ידי

זה, וכמובא מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע (אהל אלימלך עמי' ט) "וגם כך שמעתי מפי אדמו"ר מו"ה אלימלך זצוק"ל, שאמר בשם הרבי ר' בער מראוונא [ומעזריטש], שאמר בשם הבעל שם טוב, שהדורש ברבים נמשל ל"מרא וחצינא", שמשליך הזבל מהבית לנקות את הבית, ונתכלךך בעצמו, כך הוא השליח צבור, הן בעת הדרשה, הן בעת עומדו לפני העמוד, שמזכך בני אדם שמתעוררים בתשובה על ידו, והוא נופל קצת ממדרגתו על ידי זה, מחמת שמחשבות של העולם נופלים עליו".

⋈ ○ ⋈

המוכיח את ישראל בכדי שלא ידי זה יתגדל שמו, או בכדי להרויח ממון הרי הוא מעורר מדנים ח"ו בין ישראל לאביהם שבשמים, כן כותב בסה"ק

ואחר כך בראותו שכל העיר אגודים אליו באמונה צוה להכריז בכל העיר שיאמר הוא דרשה שיהיה נעים לכל השומעים, והתאספו אליו כל אנשי העיר אנשים נשים וטף, ובטרם הלך לביהמ"ד עם מרכבה של סוסים טובים שיהיה יכול לנוס משם תקף אחר הדרשה, והלך לביהמ"ד ואמר להם קצת מוסר ברעש גדול, ואחר כך אמר להם דעו רבותי שאני יכול לומר לכם לכל אחד ואחד איזה עבירות שהוא עובר רח"ל, והתחיל למנות יש כאן אחד שעבר עבירה זו בלילה זו ויש מי שעבר זו ביום זה וכן כסדר בלי שיעור, על כן אני אומר לכם שאם תשובו הרי טוב, ואם לאו אז אעקור אתכם עם השורש, ותיכף נס לחוץ על המרכבה מהר הדרך כי ירא

שלא יהרגוהו, וכמו תחום שבת מהעיר צוה להבעל העגלה לעמוד והתאספו אליו לדרך כמו ר"נ אנשים ונעשו כולם בעלי תשובה. (מלכי בקודש המגיד מזלאטשוב פרק ד' עמ' קל"ג)

כאשר היו צדיקים מוכיחים את עם ישראל, אזי על אף שהיו אומרים פעמים דברים כדרבונות בכדי ליישר אורחותם וליישר מסילתם של קהל עדתם, אך היו מוסיפים דברי זכות על עמם ועדתם לבל

יתעורר קטרוג עליהם ח"ו על ידי אמירת התוכחה, הרה"ק הרבי ר' מיכל מזלאטשאב זי"ע היה דרכו בקודש כשהיה דורש והיה מוכיח את העם, היה הופך פניו ואומר, רבוננו של עולם הנה עמך שלמים הם וראוים הם, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאוד במצותיך, וכיוצא בדברים כאלו, הכל בכדי שלא יתעורר קטרוג ח"ו על ישראל, והיה דבריו בהשכל ללמוד עליהם זכות לפניו ית"ש, כמאמר הכתוב (ויקרא

"תולדות יעקב יוסף" בשם הבעל שם טוב זי"ע "תלמידי חכמים וראשים המוכיחים העם בשער בת רבים צריכין ליזהר בתוכחת מוסר שיאהב אותם ומצד אהבה מוכיחם כמו אב האוהב בנו שחרו מוסר, אבל אלו שרוצין להתגדל ח"ו על ידי זה, וכיוצא בזה כגון להנאת ממון וכדומה, שאינו לשם שמים ומעורר בקול, שמעתי ממורי [הבעל שם טוב] שח"ו גורם מדנים בין ישראל לאביהם שבשמים. (תולדות יעקב יוסף פרשת קדושים

אות ז' ד"ה והכוונה)

הרב הקדוש מהר"י זצ"ל מסקווירא אמר: שמעתי מפי אבי זצ"ל, אשר פעם אחת דרש דרשן

אחד בפני הבעל שם טוב, ובעת הדרשה דיבר על ישראל, ובא הרב רבי דוד מחסידי הבעל שם טוב, ודחפו מעל הדרשה, ובא הדרשן עליו בקובלנא לפני הבעל שם טוב על שביזהו לעיני כל, ושאל הבעל שם טוב להר"ד הנ"ל: למה עשית כך? אמר רבי דוד עשיתי זאת מחמת שדיבר על ישראל! נענה ואמר הבעל שם טוב לאותו דרשן: כך אמר הקב"ה, מוסר ה' בני אל תמאס (משלי ג) היינו מוסר יש לך רשות לאמר לישראל,

אבל בני אל תמאס, היינו שלא תמאס את בני. (סיפורי אמת עמ' רכ"ה)

הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע

פעם אחת נסע הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א לעיר בראד והתעכב שמה כשני שבועות ובהתאסף שמה הרבה אנשים עם פתקאות הראה להם כמה מופתים בלי שיעור וערך וכל מי שהיה רוצה להיוושע באיזה ענין בבני חיי ומזוני, לא השיב פניהם ריקם,

דרשות של שקר

בספר קב הישר (פרק ד) כותב דברים כדרבונות כנגד אותם הדורשים דרשות של שקר, "והנה בדורות האלה העון הזה מצוי בעו"ה, שהרבה בני אדם דורשים ברבים ע"פ הקדמות שקרים, ודברים שאינם ברורים, ומסמים עיניהם של הבריות ומתלקסים ומתפארים מפי הבריות, ומחליפים חיי עולם הבא בשביל חיי שעה, וגורמין גזירות רעות כזכר לעיל.

והירא דבר ה', יהיה מחשב ההפסד וההיזק הגדול שגורם, כנגד שכר הכבוד או שכר ממון בעולם הזה שהוא חיי שעה, וכל הכבוד שעושין לו בזה העולם, בעבור דרוש זה הוא קוץ ודרדר לנשמתו, ופתאום יבא עליו אימה חשיכה גדולה ולא יופיע לו אור, ואוי תהיה לאותה בושה וכלימה ביום פקודתו, ואלו הדרשנים בוודאי לא יזכו לשמוע לעתיד חדושי תורה שיצאו מפי הקב"ה.

והרבי ר' שמעלקא זי"ע נסע לקראתו לאחד העיירות, וכשנכנסו לבית המדרש דשם עמד הרבי ר' שמעלקא לפני ארון הקודש, ודרש דרוש בקבלה, וחכמת אלהות, דרוש ופולפול, והקהל עמדו ושמעו, וכאשר סיים הרבי ר' שמעלקא, ביקש הרבי ר' אלימלך מהרבי ר' שמעלקא שיתן לו רשות להגיד איזה דברים במוסר, ועמד הרבי ר' אלימלך לפני ארון הקודש, ואמר, אספר לכם מעשה שהיה: האדון פאטאצקי נסע מפולין למרחקים על פני תבל, לראות מדינות רחוקות, ועמו השליש [גענאראל] והבעל עגלה, ובבואם למדינה שאין מכירים אותם, קשרו הבעל עגלה והשליש קשר, והמיתו את אדונם, והשליש תיאר את עצמו בשם השר פאטאצקי, והבעל עגלה נעשה שלישו, וכה נסעו ממדינה למדינה, פעם אחת נחלה השר הרמאי [היינו הגענאראל], וקראו דאקטורים, ונתנו לו תרופות קלות כדרכי המלכים, ולא פעלו מאומה עליו, עד שקראו רופא פשוט, הנקרא 'פעלטשער', ונתן לו רפאה גסה,

כמו שנותנים לאכרים פשוטים, והוטב לו ונתרפא.

כן ידידי – אמר הרבי ר' אלימלך, הרופאים הגדולים (פראפעסארין) בחשבם שהוא השר פאטאצקי נתנו לו רפאות קלות, אשר יכולים לפעול רק על איש ענוג כהשר פאטאצקי, לא כן על איש אחר גם המזג, אשר עבורו נותנים [רפואה] לעצירות לשתות, לוג שמרים, לכאב הראשו, שרעפפין וכדומה... ולכן רק הרופא קטן, כיוון אל המטרה בתרופותיו והמשיך הרבי ר' אלימלך ואמר: כן רבינו הקדוש מניקלשבורג חושב אתכם למביני מדע ושכל, ואינו יודע האיך האדם חוטא, לזאת נתן להם דרשות שכליות, כמו עבור בני דעת, וברי לבב, אבל אני הרופא הקטן, אתן לכם תרופות הראוים לבוערים בעם, וחשב העריות שבתורה שעברו, זה כאן, וזה כאן, והראה באצבעו על העשירים העומדים בכותל מזרח, והגיד לו לכל אחד ואחד פשעו וחטאתו, אז התחילו לבכות במר נפשם, ונתעוררו לתשובה (אהל אלימלך עמ' ס"ו)

י"ט) 'הוכח תוכיח את עמיתך', שתראה לעשות באופן שלא תשא עליו חטא, שלא יתנשא החטא לחול עליו העונש ח"ו. (אגרא דכלה פרשת דברים)

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע

אף הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע היה עומד בכל תוקף על כך שלא יקטרגו המגידיים על ישראל עם קדושים, ומסופר כי אחד מהמגידיים שהיה צריך מעות להכנסת כלה, עבר מעיר לעיר לומר דרשות, ולאסוף מעות למטרה זו, ותוך כדי עברו מעיר לעיר, הגיע גם כן להעיר בארדיטשוב, והלך לבקש רשות מהרה"ק רבי לוי יצחק לומר דרשה בבית המדרש, והרה"ק בשמוע מטרת בואו ובקשתו, הסכים לדבר ונתן לו לרשות לדרוש, אך תנאי התנה עמו, שתוך כדי דרשתו לא יקטרג ח"ו על בני ישראל, וידרוש רק בטובתן של ישראל.

המגיד הסכים לתנאי זה והבטיחו לקיימו, וביום בו היה צריך לומר הדרשה, נתאספו קהל

רב לשמוע את דרשתו, שהתחיל בטוב טעם ודעת, והרה"ק מבראדיטשוב ג"כ היה בבית המדרש והקשיב לדרשתו הנפלאה, אמנם באמצע הדרשה שכח המגיד הבטחתו, והוכיח את העם בדברי כבושין על קלות וחמורות זדונות ושגגות, בדברים שבין אדם למקום, ובדברים שבין אדם לחברו קשים ומרים וקיטרג על עם ישראל הקדושים, כמו המגידיים הקדושים, וכששמע הרה"ק את דיבוריו של המגיד, ניגש לארון הקודש, ופתחו זקף את עיניו כלפי מעלה ואמר: - "רבוננו של עולם – גלייב איהם נישט קיין איין ווארט, געב איהם נאר אביסל געלט חתונה צו מאכן זיין טאכטער, וועסטו זעהן ווי ער הערט אויף צו רעדן אויף דייע קינדער, (אוצר ישראל).

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

בספר שמן הטוב (חלק ב' אות נ"ג) איתא וז"ל: פעם אחת נסע הרבי ר' אלימלך מליזענסק לניקלשבורג,

גם הוא היה נוהג לסבב בין העיירות ולעורר את לבב העם לתשובה, אחר מות אביו החסיד רבי שבתי עבר המגיד הק' לגור לעיר פרשיסחא, אשר המגיד מישרים, שבה היה רבי אברהם שהיה מופלג בתורה בראה בחסידות בדרוש ובחידוש.

המגיד הק' קיבל ממנו הרבה תורה וחכמה, והכשירו להיות ל"מגיד מישרים", שבכח פיו יוכל למושך לב קהל השומעים, להכניס לדבר ה' ולהיות סרים למשמעת התורה, רבי אברהם זה הכניסו גם לפני ולפנים של תורת הקבלה והחסידות, וקירב אותה לתורת החסידות. (פאר ישראל עמ' שס"ב)

ובס' שפתי צדיקים מביא: שמעתי בשם הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זי"ע, שהיה נוהג לכתת רגליו

בערים ולהחזיר אנשים למוטב על ידי דרשותיו, פעם בא לעיר אחת שהיה בה כבר בשנה שעברה ודרש שם כמה דרשות ותוכחת מגולה, וכשבא לעיר, לא ראה באנשים שום שינוי משנה העברה ולא רצה עכשיו לדרוש עוד הפעם, באו אליו בני העיר בבקשה שידרוש להם דרשה, ולא רצה, ואמר, כי ראה שלא קבלו ממנו שום תוכחה,

על כן אינו רוצה לדרוש שוב ללא תועלת, ובא אליו סנדלר אחד איש פשוט וקבל לפניו שידרוש והשיב לו המגיד את הטעם הנ"ל. התחיל האיש הפשוט לבכות לפניו שידרוש עוד ואמר לו, אל יאמר המגיד כן, והזכיר לו שבשנה העברה דרש לפניו של יזיו מעיניהם את שם הוי"ה, ומאז לא זז מעיניו השם, כששמע זאת המגיד תיכף הלך לדרוש".

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל אשר דרשותיו נדפסו בספרו "יערות דבש", מלבד גדולתו המיוחדת

הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקטש זי"ע מספר, ש"מקובל אצלנו מדברי רבינו אא"ק הר"ר אלימלך זי"ע מליזענסק מה שאמר לזקני אא"ק רבינו הר"ר משה יהודה ליב זי"ע מסאסוב בעת שהיה אצל שבת קודש בליזענסק, ורבינו בעל "נועם אלימלך" הגיד תורה בליל ש"ק והוכיח להשומעים ומסתופפים בצלו בדרכי הש"י, וכי לא טוב יתנהגו בדרו. ועל זה התפלל קדוש זקני כהרבי משה לייב זי"ע, כידוע מהפלגת אהבת ישראל אשר היה בוער בקרבו כאש תמיד, ואמר לו כעין תמיה, מדוע לא ימליץ זכות יותר על כלל ישראל.

והיתה תשובתו של רבינו ה"נועם אלימלך זי"ע, בדרך משל, למלך אשר החייט התופר בעדו הבגד,

וצריך בעל כרחו לידע המדה של הבגד בארכו וברחבו, ואיך יעשהו בדיוק ולפי כבוד המלך שלובשו שיהיה כמדתו, אז ההכרח לו לומר למלך שיגביה ידו כדי שיניח עליו את המדה, וכן שיעמוד אצלו ישר כדי לשער ולמדוד ולידע מדת הבגד שיעשה, ואם הי' עושה אחר כזה, היה נתחייב ראשו למלך בפגם בכבוד המלכות כשיצוה עליו איך לעמוד

ואיך להניח ידו, מה שאין כן הוא שיעשה על ידי זה בגד למלך זהו כבודו כמובן. כן הנמשל, גם אם אמת כי ישראל בני מלכים הם אמנם כדי לעשות להם בגד היינו חלוקא דרבנן לרמ"ח אבריהם להתנהג כראוי באמת בדרך התורה, צריכין בעל כרחו להוכיחם ולאמר להם איך יעמדו או ילכו ואיך יגביהו ידיהם וכיוצא כי זהו לטובתם ולכבודם, עכ"ד הקדוש הנ"ל (דברי תורה מהדורא

בי דף ל"ט עמ' ב)

הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע

כן מפורסם שהרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע אשר

איש מרעהו, וכל אחד בביתו ובני ביתו ישנים, וראוי לכל אדם לשוב אל לבו הגיעו עת שאוכל לחשוב מעשי, ויוכל ללמוד כמה שעות בתורה ומעשים טובים ויראת ה', ובכל זה יכול לישן כראוי, וכן באשמורת הבוקר משעה ה' עד שעה ז', יוכל אדם לעשות מה שלבו חפץ ביראת ה', ולא יקרה לו ביטול משום דבר, אוי ווי המבלים זמן לילות ארוכים הללו בשינה בטילה, ויושבים חבורות בדברי שחוק וליצנות בעוונותינו הרבים.

הגה"ק החתם סופר זי"ע

הגה"ק חתם סופר מביא את דברי חז"ל, וכותב (דרשות ח"ג דף מ" טור ב) "סגולה נפלאה [על מחילת עוונות, אחז"ל במדרש (משלי פרק י') בשעה שחכם יושב ודורש והעם שומעים, הקב"ה יושב ומוחל עונותיהם של ישראל, וממשיך ואומר על זה החתם סופר "יהיה הטעם מה שיהיה, מכל מקום כך הוא המדה והסגולה".

וכך כותב (יערות דבש - חלק ראשון - דרוש יד) "ידעתי כי רבים אשר לא ירצו לשמוע תוכחתי באומדם הלא אנחנו גם כן יודעים, וכבר אמרו חז"ל (אבות פ"ד, א) איזה חכם הלומד מכל אדם והכוונה אל יאמר אדם אני גדול מזה, ואף גם שאני בעצמי שנוא לפני ה', אוי לי על שבירי, ומכל מקום בור שנוא, ומימיו חביבים, דברי הם אמת וישר, כמו שאמרו בשופר שהוא לעורר בתשובה ויהיה התקוע מי שיהיה הכל מוציא רבים ידי חובתו, ואף אני אין עושה רק המעשה שופר, אהיה זכאי או חייב, כמאמר הנביא [ישעיה נח, א] הרם כשופר קולך.

עוד מבאר החתם סופר (דרשות ח"א דף י"ח טור ב, ר"ה פ"ק) כי סגולה זו שהעונות נמחלים בשעה דרשת החכם לכל השומעים, נאמר בכל דור ודור אחז"ל (מדרש משלי פרק י') בשעה שהחכם יושב ודורש והעם שומעים הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל, זה [נאמר על כל] חכם מחכמי הדור [על כל] שופט שבימיו [וגם על] קבוץ מעט עם [וגם אם העם הם] אנשים כמונו אשר בכל השנה איש לדרכו פנינו.

בספר מכתב סופר (ח"א ע' ל"ה בהג"ה) כותב וז"ל, גיסי הגאון מוריני בנימין דוב סופר ז"ל, סיפר לי מה ששמע מכבוד מחו' הגאון מוריני שמעון סופר אבדק"ק ערלוי בעל מחבר ספר התעוררות תשובה, שבהזדמנות שכבדו ה"אקרו"ט" דקהל פ"ב לרב אחד

בתורה היה לו כשרון הדיבור לקחת לב השומעים בדרשותיו, כבר בצעירותו נתמנה לדרשן בפראג, בשנת תק"א נתמנה לאב"ד בעיר מיץ ונשא שם משרת רב ודרשן, ולאחר מכן בשנת תקי"א נתמנה לאב"ד בקהילות המשולשת אלטונא המבורג ואונזבק [אה"ו].

בספר "יערות דבש" שנערך על ידי בן אחיו קובצו רק חלק מדרשותיו שדרש במיץ ובאלטונא והמבורג, הספר נתקבל בתפוצות ישראל בהיותו שוה לכל נפש אשר הכל גדולים כקטנים מוצאים בו כדי מידתם וזכה לחמישים מהדורות.

משל נאה כותב רבי יהונתן, על אלו הטוענים כי גדולים הם בתורה ויראה מן הדרשן האומר לפניהם מוסר, ומשום כך אינם מקבלים את דבריו, רבי יהונתן

ברוב ענוותנותו מדמה את עצמו לבעל התוקע התוקע בשופר לעורר את העם לתשובה ומוציא את הרבים ידי חובתם אף על פי שאינו ראוי.

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל אומר בדרשתו (יערות דבש חלק ראשון, דרוש טו) כי חובה

לדרוש בימות הגשמים שאז אין זמני לתשובה וימים טובים שאז מתעוררים העם לתשובה, וזה לשונו "כי באמת חשבתי כי ממש חובה לדרוש בתוכחת מוסר בימי גשמים, כי בימות החמה יש זמנים רשומים המעוררים אדם לתשובה, ימי ספירת עומר, יודעים המוני עם עם שימים אלו ימי דין, וכן ימים אשר בעוונותינו הרבים אויבינו השיבנו, בין המצרים, ומכל שכן מ' יום שעלה משה למרום, ואין צריך לומר אלול וירח איתנים בימים אלו - החי יתן אל לבו לשוב אל ה'.

אבל בחורף אין זמן רשום לשום אות ולהזכיר לא דם יראת ה', באמת אין זמן נבחר לעבודת ה' ויראתו מימי גשמים, כי החום מכריע אדם לרוב עסקו והתחברות ריעות וכדומה, אבל בחורף שלילות ארוכים, וכאשר תגיע שעה יו"ד בלילה הנה נפרדים

פ"א) על ג' דברים העולם 'עומד' דהיינו שעומדים ממקומותיהם לחזור לבתיהם ואין להם אורך רוח, על התורה - בשעת דרשה, על העבודה - בשעת התפילה, ועל גמילות חסדים - בשעת אסיפת צדקה.

וכן מסופר שפע"א אמר בשעת דרשתו איזה מילתא דתמיה, וכולם התחילו לצעוק ולהעיר לו באמצע הדרשה, אז נענה בצחוק מכאיב שעתה נתיישב לו דברי המדרש

(פרשת חיי שרה) ר"ע היה דורש והיו הציבור מתנמנם, רצה לעוררם אמר מה ראתה אסתר שמלכה על קכ"ז מדינות, אלא תבוא בת בתה של שרה שחיתה על קכ"ז שנה ותמלוך על קכ"ז מדינות, ורבים נתייעצו לפרש דברי המדרש התמוהין, אמנם - אמר הבית שערים - עתה נתיישב לי שרבי עקיבא היה דורש וראה שהעולם אינו מטה אוזן לשמוע לדבריו, על כן

אמר איזה מדרש פליאה ואז כבר נתעוררו כולם להעיר לו בשעת דרשתו.

וכן מקובל בשמו שאמר פע"א בדרך צחות מעולם נסתפקתי האם דברי אינם נכנסים לאזני בני קהילתי מחמת שלא יצאו מן הלב, ועל כן אינם נכנסים אל הלב, או שמא מחמת שאין לבני קהילתי לב שומע כלל, ולימים כאשר בקשתי מבני קהילתי שיוסיפו לי על משכורתי והם סירבו בתוקף, אז נתגלה לי למפרע שאין להם לב כלל, כי הרי דבר זה בקשתי מעומק לבי, ואם לא שמעו לדבריי הוא מחמת שלבם לב האבן.

ואגב עיי' בס' שרפי אש (עמ' רכ"ג) בשם הגה"ק רבי חיים מאנטניא זצ"ל שאמר בדרך צחות על הבעלי דרשנים והמגידיים שאוהבים לדבר תמיד, שאיתא

שידרוש בש"ק, ותלמידי החתם סופר זי"ע היו גם כן מהשומעים, וכששאלם רבם החתם סופר מה חידוש היה בבית המדרש, השיבו איזה תלמידים כמתמיהים שפי' קרא בפ' השבוע בדוחק, ואמר להם החתם סופר, מה תתמהו, וכי אני אינו אומר לפעמים כן, כל רב האומר מוסר מוכרח להסמיק דברי מוסרו אקרא דפרשת השבוע, ואם כן רמזה תוה"ק גם דוחק זה. [כן מטו משמיי' דהגה"צ מריסקאווא זצ"ל

שאמר פעם בשם מגיד א' שהנה התוה"ק כתבה בפר' כי תצא כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוקיך בידיך ושבת שביו, ופירש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר, וביאר שכשהמגיד בא לעורר על מלחמת היצר, אז ונתנו ה' את הפסוק בידך ואפשר לרמוז בהפסוק כל הדברים בדוחק, אך הוסיף רש"י - במלחמת הרשות, דהיינו אם אינו מדבר עניני מוסר ומלחמת היצר, רק דרשות

ופלפולים ואגדות אז, הכתוב מדבר, דעמאלטס דארף דער פסוק רעדן ווערטער, ואי אפשר לדחוק רק מה שנמצא בתוכה].

הגאון הבית שערים זצ"ל

כידוע היה הגאון הבית שערים היה דורש דרשות בהתעוררות, אך בעירו טמוהו ורובו לו בעלי חיצים, ומתאמרא משמיה של הבית שערים ז"ל שאמר פע"א שרואים הרבה אנשים שבטבעם אינם ממהרים כלל, ורק ג' פעמים רואין שהם ממהרים בחפזון מבהיל, והיינו א. כשהבעל תפילה עומד לפני התיבה, ב. כמתאספים לאסיפת צדקה לעורר להרים תרומה ונדבה, ג. כשהרב עומד ומכיה את העם, אז הם חסרי סבלנות, ופירש בדרך צחות דברי המשנה (אבות

לא להתחיל בדברים קשים

הגה"ק מרן החתם סופר כתב (חת"ס עה"ת שופטים, דף ע"ג) אין נאה להדורש ומוכיח ברבים להתחיל בדברים קשים כגידון, כי אם בתחילת דרשתו ימשיך לב עם ה' בדברי תורה המשמח לב השומעים, אמנם באמצע הדרשה יוכיח לכל אדם מומו והוא קשה כגידון, וגם זה יתחלק לשני חלקים לתלמיד חכם הוא קשה מלשאר עמא דארעא כנ"ל, וכדכתיב ותגד לבני ישראל, יהיה איך שיהיה לא ישא פני כל גבר.

ובמקום אחר כתב (פר' וארא) כי הנה עיקר התוכחה הוא על דרך זה, דבתחילה צריך לדבר לזה שמוכיחו בדברים רכים המושכים את לבו של אדם, ואח"כ להוכיחו חטאו על פניו, ואז יקובל דבריו ויכנסו בלבו וישיב מחטאו, אבל אם בא מתחילה בכעס גדול להוכיח לא יכנס בלבו כל כך.

סיגעט להסתופף ביום הקדוש בצל הרה"ק משינאווא זי"ע וכשחזרו משינאווא נכנסו לקבל שלום מהרה"ק הייטב לב זי"ע האב"ד שם, והוא התחיל לחקור ולדרוש אצלם איך היה עבודתו של הרב הקדוש, וסיפרו שבלייל כל נדרי נכנס הרה"ק בשעה מוקדמת לביהמ"ד ופניו בערו כלפידים, עד ששמעו ששינו נקשו מרוב פחד [און ער האט געקלאפט מיט די ציין ווי א לייב], ואימה ופחד נפל על כל המסתופפים, והרה"ק נתישב על כסאו לפני כל נדרי ואמר את הזוהר הקדוש קם רבי שמעון וגו' שאומרים לפני תפילת כל נדרי, ובאמצע הרים קולו ושגא כארי "אית מאן דפרע בממוניה ואית מאן דפרע בנפשיה" וכך חזר על תיבות אלו ב' פעמים וצעק - געוואלד! והעם העומדים בעזרה כששמעו דיבורים אלו יוצאים מפיו הק' חיל ורעדה

יאחזון עד שכל הקהל געו בבכיות עצומות ונתהוה רעש גדול בביהמ"ד, עד כדי כך שהרה"ק לא היה יכול להתחיל תפילת כל נדרי מרוב הבכיות והיללות שהיה בביהמ"ד, והגבאי ר' אנטשיל עלה על

הבימה וביקש להשקיט את הקהל כדי שהרה"ק יוכל להתחיל להתפלל, אמנם לא עלה בידו.

עד שהרה"ק בכבודו ובעצמו הוכרח לעלות על הארון קודש והתחיל לומר דברי תנחומין להשיב נפשם ואמר "אז עס איז דא שמוץ אונעם קייזער'ס גארטען, נעמט מען צוזאם די שמוץ און מען לייגט דאס אריין אונעם קייזער'ס הויף, און מען זארגט שוין מען זאל דאס אוועק פירן, אזוי אויך מיר נעמען די חטאים עוונות ופשעים און מען געט דאס אהין פארן רבוש"ע און ער וועט דאס שוין אוועק פירן ותשליך במצולות ים כל חטאתם במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם, וכך הירבה לחזק נפשם לבל יפלו ברוחם, ורק אחר שהקהל נרגע נעמד הרה"ק להתפלל.

וכשהרה"ק הייטב לב זי"ע שמע את הדברים האלו יצא מרוב התפעלות, ואמר ברוב ענוותנותו "געט'ס א קוק, איך ברויך נעבעך שרייען און וויינען ביז

בפסוק (בראשית ד.ח) ויאמר קין... ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגוהו וגו', ואמר שקין רצה לומר דרשה אמנם לא היה לו על מה לומר, לפיכך הרג את אחיו ואז היה לו לומר דברי הספד על אחיו, ודפח"ח.

הרה"ק מצאנו זי"ע

בס' שערי תהילה (מזמור ט"ו) מובא בשם מרן רבינו שליט"א שמרן הדברי חיים מצאנו זי"ע, שאמר פע"א ביום ראש השנה בדרשה קודם תקיעת שופר פלפול בסוגיא דנתקל פושע הוא (בבא קמא כט.).

וממשיך רבינו שליט"א - והנה אף שאין אתנו יודע עד מה בדרכי הצדיקים קדושי עליון, וכבר כתב בבני יששכר (תשרי מאמר ג דרוש ח) בסוד הדברים לומר איזה דרוש קודם תקיעת שופר, עי"ש בדבה"ק. אך יש

למצוא סמוכין לזה על פי המבואר כי בפלפול התורה ממתיקין הדינין מעל בני ישראל, במגיד מישרים (פ' ויקהל) דקוב"ה בפלפולא חדי דאורייתא. ומעתה יש לומר כי בעת ששולט מדת הדין ח"ו אזי מכח

הגה"ק משימלויא זצ"ל כתב בספר "טיוול בפרדס" (מהדורא - תניינא אות כ' ס"ק ט"ז): "...הנה כבר השריש לנו רבינו החתם סופר זי"ע, דהדורש דברי מוסר וכבושין צריך שילביש את דברי המוסר בדברי תורה בפירושים במקרא ובמדרשים, אבל לא דברי מוסר בלבד כשאין מלובשים ומבושמים בדברי תורה דאז אין מתקבלים הדברים להשומעים, וכן מצאתי בשל"ה הק', עכ"ל.

עסק בפלפול התורה נתעורר שמחה למעלה ונמתקו הדינים לרצון להשפיע רחמים וחסדים. ועל זה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה, היינו שלא עסקו בפלפול התורה, וכשנתעורר מדת הדין על חטאתם לא היה בכחם להמתיקו בפלפול התורה. ובאמת כן מבואר במדרש (ילקוט רמז כט) אתם נצבים, אמר להם משה מבקשים אתם לעמוד בעולם, עסקו בתורה, מה כתיב למעלה ושמרתם את דברי הברית, ואחריו אתם נצבים. וכמו כן יש לומר שכוונתם בזה היתה לעורר עת רצון למעלה, שיהיה גמר חתימה טובה לבני ישראל, ולכן אמרו פלפול בתורה כדי להפוך בזה מדת הדין לרחמים.

הרה"ק משינאווא זי"ע

בס' נפלאים מעשיך (חלק א') מובא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שפעם אחת נסעו כמה חסידים מהעיר

"ווייל די דרשה איז בלויז קבלה". [החכמה מאין, ה"ישמח משה" עמ' ק].

ידוע המעשה מדרשת הישמח משה שהשטן בלבב אותו בתוך דרשתו. (מובא בדברי יואל לראש השנה עמוד ק"ט), וז"ל שם, ועובדא הוה אצל ק"ז זלה"ה הישמח משה, כאשר היה עוד אברך והיה דר בפרעמישלא, שהיה לומד ברבים בכל שבת פרקי אבות בבית מדרש קטן, וכאשר יצא טבעו ולימודו בקודש, אז נקרא לבוא לבית המדרש הגדול, והיה דורש בהתעוררות גדולה,

עד שנתעוררו כולם לתשובה על ידי דבריו, ופתאום פרצה שריפה בבית המדרש, ואמר שיודע שזה הוא מעשה שטן, דאיתא בזוהר הק' שאפילו בי כנישתא חדא אי יהדרון בתשובה תהיה הגאולה, ואף על פי שקבלה בידו שלא להתירא ממנו, אף על פי כן אינו רוצה להתגרות עמו.

בס' שפתי צדיקים מביא בשם א' מתלמידי הרה"ק בעל ייטב לב זי"ע מה ששמע מפה קדשו של זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע – אשר כידוע היה כוחו יפה לדרוש בב' וג' שעות וכל העם געו בבכייה ואחרי הדרשה היה כל אחד מרגיש בעצמו שיש לו נשמה חדשה – שפעם אחת כשירד אחר הדרשה מהמדרגות שליד ארון הקדוש נענה ואמר: מרגיש אני שיש כאן ב' אנשים שעדיין לא חזר בתשובה ואני צריך לחזור ולדרוש, כי הרה"ק הר"ר שמעלקא אמר שאסור לו לאדם לומר דרשה אלא אם כן הוא יכול לקשר את כל הנמצאים בבית המדרש אל עולם התשובה, ועלה ודרש עוד במשך כשעה אחת עד שחזרו ונתעוררו כל הנוכחים בבכייה עצומה, ואז גמר את הדרשה והלך לקריאה התורה.

איך נעם ארויס א טרער פונעם עולם, און דער שינאווער רב דארף ארויפגיין בארוהיגען דעם עולם און זאגן דברי תנחומין".

עוד מובא בס' הנ"ל בשם הגה"צ מפאיע הי"ד, שפעם אחת עורר הרה"ק משינאווא זי"ע על עניני צניעות בקול חוצב להבות אש, ובתוך הדברים אמר "אין הימל פרעגט מען מיך א קשיא, אז אויף דער ערד פאלגט מען דיך נישט, און אין הימל זאל מען דיך פאלגן", והתכוון בדבריו להזהירם שרק אם ישמעו לקול דברו יוכל לפעול בשמים להשפיע להם השפעות טובות כפי הצטרכותם.

הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע

פעם סיפר הישמח משה זי"ע, כי פעם אחת בליל יום הכיפורים אחר כל נדרי, בא לחדרו להתבודד שמה כדרכו, וראה את הרבי הקדוש רבי ר' שמעלקא בהקין, והבין, שיען כי עשה

כמעשיו, שדרש ברבים, כדרכו של אותו צדיק וקדוש לעורר העם לתשובה, לכן נתגלה אליו וכו' (אהל אלימלך עמ' ק"ט)

פעם בדרשה בז' אדר אמר, שיש מחלוקת בשולחן ערוך חושן משפט, בין הסמ"ע והש"ך על המלה "נתתי", אפשר לפרש "נתתי" לשון הווה שאני נוהג עכשיו, ואפשר לפרש לשון עבר שנתתי כבר. והישמח משה פלפל ודרש בזה, והיה מסיים "כביכול" אומר כדברי הסמ"ע ו"משה רבינו" כהש"ך, אחרי סיום הדרשה אמר, ידוע כשמגיע אדם גדול למעלה מכבדים אותו שיאמר דרשה, ואמרו על הפני יהושע ז"ל כשהגיע למעלה כיבדו אותו בדרשה, וכשאני אגיע למעלה וכבדו אותי לומר דרשה, אגיד הדרשה, הנ"ל

לא לבטל חומרות וגדרים

בס' אמרי שפר מהרה"ק רבי שמואל מדאראג זי"ע כתב (בפרשת מטות): יש איזה מוכיח שדרכו שאם רוצה לומר לבני ישראל דברי מוסר, הוא אומר מוטב לכם שלא תחמירו באיזה ענין שהם מחמירין על עצמן ממה שאתם עוברים על דבר הזה, כמו דרך משל, אם אומר מוטב היה לכם שלא תבואו לבית הכנסת, ממה שאתם באים לבית הכנסת ומסיחין שם דברים בטלים, או שאומר מוטב שלא הייתם עושים לכם כל כך גדרים וסייגים וחומרות והייתם עושים מצוה זו כתקנה, על כן הורה לנו הכתוב כאן שאין נכון לומר דברי מוסר באופן הזה כהנ"ל, רק שיאמר להם בפירוש דבר זה ציוה הקב"ה לעשות וזה הדבר אשר ציוה ה' שלא לעשות.

וכו' – הדברים יצאו מפיו קדשו ושני האנשים הנ"ל נפלו לארץ בבכיות עצומות וכמעט שנתעלפו מרוב יגון ואנחה.

הגה"צ מפאיע הי"ד שקיבל מאביו הגה"צ מבאגאד זצ"ל שבשנת תק"פ חינכו הבית הכנסת בעיירת נאנאש [שהוא ליד העיר דעברעצין] והזמינו בני העיר את הרה"ק מקאליב והרה"ק הישמח משה מאוהעל לשמחת חינוך ביהכ"נ, ושני המאורות הגדולים נשארו לשבות שם על שב"ק, וערכו שולחנם בצוותא חדא, וכשהגיעו ליטול ידיהם להסעודה התחילו להתוכח ביניהם מי יטול ידיו קודם, נענה הרה"ק מקאליב להישמח משה: ממה נפשך אם אני

גדול מכם הריני מצווה אתכם ליטול ידים קודם, ואם אתם גדולים ממני הרי בוודאי שיש לכם זכות הקדימה, ואכן הישמח משה נטל ידיו קודם, וכשאמר הישמח משה ברכת המוציא האריך מאוד באות ה"א של המוציא וכך היה מיחד את היחודים שלו וקשר כתרים לקונו [ואמר הה הה הה

המוציא], וכשהגיע תורו של הרה"ק מקאליב למיבצע על ריפתא והיות שהיה כידוע בעל מנגן נפלא עשה איזה תנועה של ניגון וכך האריך בהה"א שלא היה ניכר כ"כ שהוא מכיין כוונות ויחודים, וכשמוע מרן הישמח משה את חכמתו להסתיר את כוונתו נתקנא בו מש"ה. ובשב"ק דרש הישמח משה בהתעוררות גדולה ונפלאה, ועורר את העם לתשובה, [ובספה"ק ישמח משה נדפס הדרשה שאמר שם] וכל העם השומעים את דבריו הק' געו בבכיות עצומות, והרה"ק מקאליב הגיע להביהמ"ד באמצע הדרשה, ונעמד ליד פתח הביהמ"ד וראה את העם מתמוגגים בבכיות, נענה ואמר: וואס וויל ער פון זיי האבן, וואש וויל ער פון זיי האבן, והיה נראה כלפי חוץ שלא היה ניחא להרה"ק

הגה"ק רבי צבי מרידניק זצ"ל סיפר שכדרכו של הרה"ק הישמח משה אחזו אחריו דרכו בקודש נכדו זקה"ק בעל ייטב לב זי"ע שגם בדרשותיו געו כל העם בבכיה ויללות עד לב השמים, והוא זכה לשהות במחיצת קדשו בשנים תרל"ד – ל"ה והיו שם אז חסידים ישישים שהכירו עוד את זקה"ק בעל ישמח משה, והיו אומרים שהתעוררות כאן לא מגיע עדיין לגודל ההתעוררות שהיה אצל הישמח משה שבאמצע הדרשה התכסו העם בשקים שהכינו להם מקודש והתחילו להתגולל בארץ בבכיות עצומות.

וסיפרו לו - פעם אחת הגיעו שם בשביל מסחר היין שני אנשים שהיו מחסידיו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ונשארו כבר על ימים הקדושים,

וכשסיפרו להם החסידים על גודל ההתעוררות שיש שם בדרשות הרב שחקו מהם שאין להם מושג של התעוררות, ואמרו אנחנו שזכינו לשמוע ממרן מבראדיטשוב בטח לא נקבל התפעלות מדרשותיו של הרב דכאן, והמרו על כך שהם לא יורידו דמעות בשעת הדרשה, ואכן

כשעלה זקה"ק בעל ישמח משה לדרוש והעם געו בבכיה נשארו הם על עמדם בשחוק קל על שפתותיהם, אבל בהמשך הדרשה כבר לבשו פניהם חרדת קודש והתחילו להטות אוזן קשבת, ועד שזקה"ק פתח ואמר: יהודים יקרים עכשיו הוא ראש השנה, נתבונן נא ונתאר בשכלינו איך שבשמים יושבים שבעים שרי האומות ומצפים לשמוע פסק דינם האם יתנו להם להמשיך בשררותם, ולפתע הקול נשמע בעולמות העליונים: חזר ועטרו כתריכם בראשיכם, והם מורקדים ומתהוללים ברוב שמחה, ונכנס לו איש יהודי בלבוש קרוע ואפר על ראשו, הוא דוד מלכנו, ולפני ה' ישפוך שיחו, רבש"ע למה יגרע חלקי, לכולם נתת עטרות ולי לא נתת מלוכה, עד מתי לא תרחם עלי

הגה"צ מטענא זצ"ל סיפר (תהילת שלמה עמ' י"ג), שמעתי מזקן אחד ושמו ר' זעליג מקליינווארדיין שאביו היה רגיל לנסוע להישמח משה, והזקן הנ"ל כשהיה ילד בן י' שנים נסע עם אביו להרה"ק הישמח משה על יום הקדוש לאוהעל, ועדיין היה זוכר איך שאמר הרה"ק בדרשתו קודם כל נדרי בזה הלשון: אם תשאלו למה אני אומר לכם מוסר הלא כבר אמרתי אליכם אותו המוסר בשנה שעברה, אומר אני לכם הלא גם אתם עשיתם אותן העבירות שכבר עשיתם בשנה שעברה, וכל העולם געו בבכיה בשמעם דברים האלה, והיו אנשים שהפילו עצמם לארץ מגודל הבכיה.

בפרדס (ערך ו' אות ו') שהרה"ק הייטב לב היה מעורר את העם לתשובה טרם עלה על הבימה לדרוש, אלא עוד בלכתם לבימה כבר געו כל העם בבכיה.

בס' נפלאים מעשיך מביא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שבעיר סאנפעטער היה גר הרה"ח רבי יעקב צימערמאן ע"ה שהיה חסיד נלהב מהרה"ק הייטב לב זי"ע, והיה מספר שנעשה חסיד ע"י שפעם אחת היה על אם הדרך לצורך מסחרו, וכמה ימים לפני חג הפסח

נתעכב בעיר סיגעט, ובשבת הגדול הלך לשמוע את הדרשה של מרן הייטב לב, והרה"ק פתח דבריו: אין משנה שטייט (פסחים ריש פ"ה) תמיד נשחט בשבעה ומחצה וקרב בשמונה ומחצה וכו' ואמר: דאס איז

בהקדמה לתהלים תהילה למשה מובא שפעם אחת אמר הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע ועכי"א מגודל תועלת למי ששומע דרשותיו: מי שישמע דרשתי יבטח בשם ה' שלא יעזוב נפשו לשאולה ח"ו.

געווען ווען דער בית המקדש היה קיים, אבל עכשיו שאין בית המקדש קיים וכו' ופרץ בבכי תמרורים שירד כל חדרי בטן, והיה שם התעוררות גדול מאוד, ומני אז נתקשר להרה"ק בלב ונפש ואח"כ לבניו הק'.

וידוע גודל שברון לבו בשעת דרשתו ולא רצה שיחשבו שההתעוררות נגרם על ידו, וכפי שסיפר רביה"ק מסאטמאר שפע"א אחר הדרשה בהושענא רבא והייטב לב ראה את ההתעוררות הגדולה שנעשתה ע"י דיבוריו, נענה בשברון לב: איך בין א גוטער מארשעלניק (פייטן).

וע"ע בס' המאזרני חי"ל (עמ' קנ"ז) שפע"א געה הציבור בבכיה רבה בשעת הדרשה, והייט"ל רצה אח"כ למחות את הרושם שההתעוררות בא מכוחו, סיפר שפע"א בכה איש כפרי מאוד בדרשת הרב, ואח"כ אמר להרב שלא הבין דבר וחצי דבר מכל הדרשה, וכששאל לו א"כ למה בכית כ"כ, השיב לו כי כשראיתי את הרב נזכרתי בתיש שנאבדה ממני והיתה לה זקן כמו להרב, ובכיתי על גודל האבידה.

בס' נפלאים מעשיך מביא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שכידוע היה הגה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים

מקאליב מזה שמרן הישמח משה מעורר את העם לבכי.

[עיי' בס' מפייהם ומפי כתבם (עמ' פ"ו) שהגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל סיפר שהישמח משה תירץ ענין אחד בהדרשה באופן אחד, ואח"כ אמר ויש לתרץ באופן אחר וכן אמר ארבע ביאורים ע"ז, וכשרצה לומר אופן חמישי נענה הרה"ק מקאליב ואמר: אופנים איז דא נאר פיר, אתה הראית לדעת!]. ובמוצש"ק נכנסו בני העיר לקבל ברכתם הק'

משני הצדיקים, והרה"ק מקאליב אמר לכל א' שנכנס אליו להתברך "האסטו געוויינט ביי די דרשה געזעגען איך דיך, און אז נישט געזעגען איך דיך נישט.

וכן עיין בס' אהלי צדיקים סיפורי קאליב שמביא באריכות סיפורים מאותו שב"ק, וכותב שבמוצש"ק נכנסה אשה אחת אצל הרה"ק מקאליב שיברך את בנה, אז שאל לה האם הוא היה בביהמ"ד בשעת הדרשה של הרב מאוהעל, וכשאמרה הן, אמר א"כ הרי הוא כבר נתברך, ועיי"ש עוד.

הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע כותב בהנהגות טובות, שישה סגולות הן המכפרות עוון, ואלו הן.. "שמע בחשק דברי חכם כשדורש בדברי אגדה המושכין לבו של אדם כמים" (הנהגות טובות להרה"ק הישמח משה" אות ד')

הרב הצדיק רבי מאטיל סלאנימער זצ"ל סיפר ששמע מזקנים שדרכו שהרה"ק בעל הישמח משה זצלה"ה היה להתחיל את דרשותיו בזה הלשון: לשם יחוד קוב"ה וכו' אם יבא היצר הרע באמצע הדרש וישלח במחשבתי איזה פניה או מחשבה של לשמה, הנני מגלה דעתי שהנני מבטל המחשבה למפרע בביטול גמור.

הרה"ק הייטב לב זי"ע

הגה"ק משימלויא זצ"ל מעיד בספרו טיול

יכלול את עצמו בתוכחה

בספה"ק מאור ושמש כתב (מאור ושמש פ' דברים בשם זזה"ק): הרוצה להוכיח בני אדם אין לו להוכיח את האיש לפרש לו לנוכח את מעשי חטאיו רק ישוח וידבר דברים על עצמו, או דברים שיהיה נראה שמוכיח את ישראל, ומתוכם ילמוד כל יחיד ויחיד דרכי התשובה על חטאיו פרטי, ואף שנאמר על כלל ישראל ידמה לכל איש ואיש כאלו הופרט חטאיו.

וכן כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת ויקהל אות א' ד"ה אמנם, ובפרשת קדושים אות ה' ד"ה והוא אחר) כי "המוכיח את הרבים ואינו כולל את עצמו בתוכחתו אין עושה בהם רושם".

טלית בשעת הדרשה

כתב בשו"ת לב חיים (סימן צ"ט, סוף ד"ה וכשאני) בשם ספר "סמוכים לעד" (פרשת ויחי, ע"פ הנותן אמרי שפר) וז"ל, הנותן אמרי שפר שהם דבר תורה, צריך שישמור עצמו מעין הרע, וזהו דסמיך "בן פורת יוסף וכו' עלי עין" וראיתי בספר "אזהרות הקודש" (בסימן נ"א) שישמור האדם מעין הרע כשדורש כי שכיח היזק ראייה בזה, עיי"ש.

ועל פי דבריו הקדושים אמרתי טעם המנהג שנוהגים הדרשנים כשדורשים בקהל עם מתעטפים עצמם בטלית של ציצית, והאי טעמא משום עין הרע שלא ישלוט בו עינא בישא מעלמא וכו', והטלית של מצוה שמכסה בו הדרשן מועיל שלא ישלוט בו שום עין רעה, שהרי אמרו בזוה"ק (פ' נשא דקס"ג ע"א) דהלובש ציצית אינו יכול סטרא בישא לאבאשא ליה בעינא בישא עיי"ש.

אולם ב"אלף המגן (על מטה אפרים סימן תר"ב ב"ק כ"ג) כתב גבי 'שבת שובה דרשה', דנוהגים להתעטף בשעת הדרשה מפני כבוד הציבור.

גבו אל ארון הקודש

דרך הדרשנים בדרך כלל לעמוד עם גבם לארון הקודש, יש הכותבים כי אף שהותר הדבר כפי מנהג רוב הדרשנים, אך מי שאינו דורש לשם שמים ולא הוסמך לדרוש, יענש על זה שעומד גם גבו לארון הקודש, וכך כותב ב"שערי אפרים" (בפתחי שערים שער ג' סק"ו) "וכבר דשו בה רבים הגדולים שהחזיקו לעשות כן ומנהג ישראל תורה, אך מי שלא הוטל עליו חובה לדרוש לעם רק איהו דקא ממצי נפשיה ויודע בעצמו שאין כוונתו לדרוש לכבוד ה' וכו', ענוש יענש על שמיקל ראשו כלפי הקודש, אין לו תוך ויש לו אחריים אל היכל ה' ושומר נפשו ירחק מזה" עכ"ל.

יש שנהגו לעמוד מעט באלכסון שלא יהא גבם ממש מכוון כנגד ארון הקודש, ב"מקדש מעט" (סימן רפ"ב) כתב שמן הטעם הלז היה נוהר לצדד קצת בדרשה שלא יעמוד כשגבו לארון הקודש.

זי"ע דורש דרשות שירדו לחדרי בטן, וממש לא נפקד ממנו איש שלא נתעורר לתשובה לבכיות עצומות, כשנסע לשבות בעיר בעקעטשאבא שלח לו הרה"ק משינאווא זי"ע טעלעגראם שלא ידרוש בשום אופן כי נשקפת סכנה לחייו, אמנם מן השמים נסתבב שהטעלעגראם הגיע מאוחר מדי, ויחלה שם חליו ואז הוא נסתלק לע"ע.

ועיין בס' שיח זקנים (ה"ב עמ' צ"ז) שבעת הסתלקותו הביאוהו לעיר אוהעל והיה שם וויכוח היכן לקבורו, ע"כ ציוה הקדושת יו"ט שיקברו אותו בהעיר סיגעט, ובעת שהביאוהו להאוהל בסיגעט, נענה הקדושת יו"ט ואמר: זיסער ברודער אחת אני מבקש ממך, הפה שלך שהחזרת אנשים בתשובה, דאס געב מיר אוועק.

תם ולא נשלם ובזעהי"ת עוד חזון למועד להשלים המאמר הלז ולתאר גודל כוחו של מרן רביה"ק בעל הדברי יואל זי"ע בהדרשות כאשר כיבס לבבן של ישראל בכל עת מצוא, וכן של מרן רבינו בעל הברך משה זי"ע והנהגותיהם בקודש ובעזהי"ת נשלימו במאמר הבא.

פי"ר נתן לאביונים

ברגשי שמחה והוקרה, נביע בזאת השורה, ברכת מזל טוב וכל שירה, קדם ידידינו החשוב האדם היקר באנשים, לבו ער וחם לכל דבר שבקדשים, נודע בצדקת פזרונו לשם ולתפארה, מסור ותומך לטובת כוללינו המעטירה, ויזרע יצח"ק מאה שערים, ז'רח ב'חשך א'ור לישרים,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר יצחק זאב פיליפ שליט"א

מנכבדי ק"ק יטב לב בעואב"י וויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחתו באירוסי בנו בכורו
הבחור החשוב והנעלה ני"ו
במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ויה"ר שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע שמחות, מתוך תענוג ונחת, וימשיך בפעליו הכבירים לפרט ולכלל מתוך הרחבת הדעת, ובשכר זאת ברכת ה' תלוה אותו בכל עת, וכל טוב סלה.

המכרכים ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל

פנינים וחידושים בגמרא מס' יומא הנלמד במסגרת הבורת "יסודי התורה"

נר"נ ע"י אחד המגי"ש

פניני התורה

עשיית סוכה במקום רחוק משום שכר פסיעות

לביהכ"נ הרחוק, ע"ז ענתה לה די ש בזה שכר פסיעות, ובאופן כזה מיירי המג"א, אבל באמת לעבור ליד ביהכ"נ הסמוך אסור משום "אין מעבירין על המצוות".

אמנם החיד"א (פתח עינים) מפרש הדין ודברים בין רבי יוחנן לאותה אלמנה, שרבי יוחנן טען שיש לה להתפלל בבית הכנסת הסמוך לה משום שהדין הוא ד"אין מעבירין על המצוות", והאלמנה סברה שכיון שבהליכתה יש "שכר פסיעות", בכה"ג לא נאמר הכלל דאין מעבירין על המצוות, וכן משמע מסתמא לישנא דהמג"א הנ"ל, שלא מחלק בזה.

שכר פסיעה בהליכה לסוכה

כתב המהר"ל (נתיב העבודה פ"ה) בענין שכר פסיעות בהולך לבית הכנסת וז"ל: וכך אמרו בגמרא (שם) שיש ללכת אל בית כנסת שהוא יותר רחוק מן האדם, מפני שהוא נוטל שכר פסיעות, ויראה כי אין הדין הזה גבי סוכה, שאם יש לו שתי סוכות באחת קרובה ואחת רחוקה, שאין לו לילך אל הסוכה הרחוקה בשביל שהוא נוטל שכר פסיעות, כי אם גבי בית הכנסת אמרו כן, וכדאמר הכתוב אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי וגו' מזוזות פתחי.

וזה כי השם יתברך מצוי בבית הכנסת, כמו שאחז"ל (מגילה כ"ט). כי בית הכנסת הוא מקדש

בגמרא (דף כ"ב.) קיבול שכר מאלמנה, דההיא אלמנה דהואי ביה כנישתא בשיבבותה [שהיתה אלמנה אחת שהיה בית הכנסת בשכנותה, ואעפ"כ] כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דרבי יוחנן [כל יום היתה באה ומתפללת בבית מדרשו של רבי יוחנן], אמר לה [רבי יוחנן] בתי לא בית הכנסת בשיבבותך [וכן אין ביה"כ בשכנותך, ולמה את מטריחה עצמך לבוא להתפלל] אמרה ליה רבי וכי לא שכר פסיעות יש לי [על הפסיעות הנוספות שאני פוסעת בכדי לבוא להתפלל]. וכן נפסק להלכה במג"א (סי' צ' סקכ"ב) וז"ל: ואם יש שתי בתי כנסיות מצוה לילך להרחוקה דשכר פסיעות יש (ב"מ ק"ז) עכ"ל. והובא במשנ"ב (שם סקל"ז).

אין מעבירין על המצוות

והנה האחרונים הקשו ע"ז מהא דאמרינן בגמרא (מנחות ס"ד:) דמביאין העומר מן הסמוך לירושלים, משום דאין מעבירין על המצוות, וממקום ראשון שפוגש צריך להביא, א"כ הכא נמי איך מותר לילך להתפלל בביהכ"נ הרחוקה, הרי כשעובר ליד ביהכ"נ הקרוב הרי הוא עובר על "אין מעבירין על המצוות".

ובפשטות אפ"ל דהאי אלמנה היתה הולכת לביהכ"נ הרחוק באופן שאינה עוברת ליד ביהכ"נ הסמוך, כגון שהלכה מרוח אחרת, רק רבי יוחנן שאלה סתם למה את מטריחה עצמך לבוא

ובשו"ת תורה לשמה (סי' מ') העלה ארוכה כצד א' דשכר פסיעות שייך רק כשהולך ברגליו, והביא ראיה מהגמרא (חגיגה ג.) שדרשו עה"פ (שיר השירים) "מה יפו פעמים בנעלים בת גדיב, כמה נאים רגליהן של ישראל בשעה שעולים לרגל, ומשמע שאפילו למקום כה רחוק כעליה לרגל היה מדקדקים ללכת ברגליהם עיי"ש.

[אך יש שהעירו על ראיתו מהירושלמי (פסחים פ"ד ה"ז) דעולי רגלים היו רוכבין ע"ג בהמות בהליכתם, הרי שלא הקפידו לעלות ברגל דוקא, וכתבו לחלק דעד ירושלים שאינו אלא הכשר מצוה היו רוכבין ע"ג בהמות, אבל מירושלים עד הר הבית שזו עיקר המצוה עלו ברגליהם דוקא].

מעט, ולכך השי"ת מצוי בבית הכנסת, ולפיכך כאשר הולך לבית הכנסת הוא נמשך אל השי"ת להיות דביקות בו יתברך, וידע כי המתנועע אל דבר, הוא דביקות גמור עם המתנועע יותר, וזהו דביקות וחיבור גמור, ולכך אמר שהקב"ה מונה פסיעתך, כי אף פסיעה אחת יותר רחוק הקב"ה מונה, כי הכל הוא לפי התנועה יש לו דביקות בו יתברך, כי אם הולך מרחוק, הרי זה מורה דביקות גמור בו יתברך לכן הולך מרחוק עכ"ל.

[ולמעשה מצאנו מו"מ בפוסקים האם שכר פסיעות נאמרה דוקא בהליכתו לביה"כ, או בכל מצוה כגון תקיעת שופר, סוכה, וכדומה, יש לילך לקיים המצוה במקום הרחוק משום שכר פסיעות, וכן משמע ברש"י (בסוגיין) שכתב "למדנו

שיטריח אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר"].

אדם עם כנפים

בהלכות קטנות (ח"א סימן רכ"ג) דן למה לא נבראו כנפים לאדם, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין צ"ב:) שלעתיד לבוא הקב"ה עושה כנפים לצדיקים.

תשובה:

"כדי שלא יהא קל לדבר עבירה, ושיהיה לו שכר פסיעות, ובעוד שהולך לחטא רגליו יעכבוהו ויחזור יצרו צעדי אוננו, ותשליכהו עצתו, גם בדרך כשהסכל הולך".

נסיעה באויטא

הנה מצאנו באחרונים שדנו האם שכר פסיעות היינו דווקא כשהולך ברגליו שגופו מתייגע במצוה, או אפשר דגם בנוסע במכונית יש שכר פסיעות.

התודה והברכה לידידינו הנכבד והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה

מוה"ר רפאל פערלמוטער הי"ד

מנכבדי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

אשר השתתף בסכום הגון ונכבד להוצאות גליונינו
לרגל שמחת הולדת בתו שתחי' למז"ט

יה"ר שיזכה לראות ולרוות ממנה ומכל יו"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, וכט"ס

מדור

הג

האסיפה

בשפתי צדיקים

סוכות בראפשיין

בעמק הבכא

משולחן מלכים

סיפורי צדיקים, שבעתיים מזוהרים המלאים זיו ונוגה מביקים

בשפתי צדיקים

קדושת הסוכה

מעשה שאירע בספינקא בחג הסוכות שבא דוור (פאסט טרעגער) גוי למסור אגרת חשובה עבורו (האמרי יוסף ז"ל) ועמד על כך שיאפשרו לו למסור אותו ישר לידי של הנמען ודיברתי עם אאמו"ר האם נכון להכניס עכו"ם לסוכה, והסכים שלא להכניסו רק לצאת החוצה ולדבר עמו, כדאייתא בכלים (סוף פ"א) החיל מקודש שאין עכו"ם נכנסין לשם, ומסתברא דסוכה וודאי קדושתה כחיל, והזכיר באותו מעמד את מנהג רבו הד"ח מצאנז זי"ע שנמנע מלרוק בסוכה ואמר בזה"ל: די לנו שדורכים אנו ברגלינו על השמות הקדושים שבסוכה, וכי עוד נרוק עליהם, וא"כ איך יכולים להכניס ערל מאוס לתוכה. (לקוטי אמרי יוסף)

אתרוג של עבודה זרה

הרבנית אשת הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע לא היתה אשה פשוטה, מהאמהות היתה, פעם אחת בלילה הראשונה של חג הסוכות אחר הקידוש ראה את אשתו הצדיקת והכיר בה כי היא עצבה, וישאל אותה על מה זה, וענתה: לא ראיתי היום את האשפוזין, מפני שצל התיפלה שנפל על הסוכה גרם לכך, ולכאורה סיפור זה אומר דרשוני כי הוא אינו מן המוכן כלל: חדא היתכן שהרבי ר' מיכל עשה סוכתו במקום קרוב לתיפלה, ואם צל תיפלה ממש היתה הסיבה איך לא הרגיש בדבר הרבי ר' מיכל בעצמו, ויתכן לומר עפ"י מעשה אחרת הידוע שלהרה"ק הרבי ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע היו תפילין יקרים וקדושים שנפלו לו בירושה מאביו הק' ר' יצחק מדרוהוביטש זי"ע, התפילין הללו היו יקרים לו מכל יקר וחסידיים עשירים רצו פעם לקנותם מאותו בדמים מרובים והוא היה איש עני וחי בדוחק גדול ולא אבה אף שמוע מזה, אשתו הציקה לו מאוד למכור את התפילין לצורך פרנסת ביתם כי בשביל להתפלל היו לו גם תפילין אחרים, אך הוא עמד על דעתו ולא מכרם, והנה הגיע פעם פרוס חג הסוכות ובזלאטשוב אין אתרוג, והנה בערב החג הביא איש אחד אתרוג יפה מהודר אך ביקש עבורו חמישים רייניש שהיה סכום עצום בימים ההם, נמלך ר' מיכל ומכר את התפילין של אביו הק' בעד חמישים רייניש וקנה את האתרוג, כשראתה אשתו שהוא קנה אתרוג התחילה לחקור ולדרוש אצלו מהיכן היה לו מעות על האתרוג, עד שסיפר לה שמכר את התפילין בשביל האתרוג, כששמע אשתו את דבר מכירת התפילין כעסה מאוד עליו, היתכן, כמה פעמים הפצתי למכור את התפילין בשביל צרכי הבית ההכרחיים החסרים לנו, ולא מכרת, ועכשיו בשביל אתרוג נטלת ומכרת, ולא נתקררה דעתה עד שמרוב כעסה נטלה את האתרוג שהיה מונח על השולחן ונשכה את

הפיטום שלו והשליכתו לארץ, ר' מיכל ראה את אשר עוללה לו אשתו, עמד ואמר: "רבש"ע, אם ניחא לך שיפסל האתרוג שלי הרינו מקבל באהבה, בלילה נתגלה לו אביו הק' ואמר לו שהמעשה האחרונה שלא הקפיד על אשתו עשתה רושם בשמים יותר מהמעשה הראשונה של קניית האתרוג בסכום רב", ולפי סיפור נורא זה יש לומר כי שני המאורעות האלו תלויים זה בזה ואירעו זה אחר זה, זה ביום וזה בלילה הבא אחריו, חרון אף הרבנית אשר גרם לשבירת הפיטם עשה פגם בנפשה ובגללו נמנעה ממנה ראיית האשפוזין בלילה, דהנה אמרו חז"ל (שבת קה:) המשבר כלים בחמתו כאילו עובד ע"ז, וזהו שאמרה "צל תיפלה", לא ע"ז ממש, רק צל ע"ז דהיינו על מה שאחז"ל "כאילו" עובד ע"ז, והוא המשבר כלים מחמתו, זהו שגרמה שלא ראתה האשפוזין. (תורת המגיד מזלאטשוב)

אני בצדק אחזה פניך

פע"א בין יום הכיפורים לסוכות ישב הרה"ק מצאנז זי"ע על יד שולחנו ומתאנח, בניו ותלמידיו התפלאו מאוד ושאלוהו לסיבת אנחותיו, אמר להם הצדיק שיקראו אליו החסידים העשירים המתאכסנים באכסניא פלונית, הלכו וקראו אותם, כשבאו אמר להם הצדיק: עבר ראש השנה, עבר יום הכיפורים, ואני עוד לא עשית תשובה, באיזה פנים אעז להיכנס לסוכה, נזדעזעו החסידים לשמע הדברים, והוא המשיך: זקוק אני לסכום של כמה אלפים רייניש לצדקה ואין לי, אם תלוו לי את הסכום הזה אוכל לעשות תשובה כראוי, לא היססו החסידים העשירים והשיגו לו מיד את סכום הכסף והצדיק נהרו פניו והיה שרוי בשמחת יו"ט, בליל התקדש חג הסוכות כשנכנס אל הסוכה התעכב לרגע ליד הדלת, והלך לראש השולחן, עמד ואמר: עבר ראש השנה, עבר יום הכיפורים, ואני עוד לא עשית תשובה, באיזה פנים אני מעיז להיכנס אל הסוכה, אבל "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך

נוי סוכה

כידוע היתה עבודת הצדקה של הרה"ק מצאנז זי"ע במדה שהפליאה את כל הרואים, וביותר התעסק במעשה הצדקה בערב סוכות כי לפי כתבי האריז"ל צריכים ביום זה להרבות בצדקה, המעות שהיו אצלו במזומן חילק מיד ואח"כ היה טורח להשיג הלוואות, ולפעמים גם על משכונות, וכל מה שהיה יכול להשיג באיזה אופן שהוא היה מחלק לעניים, פעם אחת בערב סוכות אמר לו בנו: אבא, לא ראיתי בספרים שיש מצוה לחלק צדקה גם לאחר שכבר כלתה פרוטה מן הכיס, הקפיד עליו אביו הק' ואמר: תמה אני איך יוכל בן להיות "רוצח" כזה על אביו, הרי אתה רואה שאין

שיהיה קור ושלג ולמסור ממש נפשו, כי היה מרגיש קדושה גדולה בהסוכה וכן היה שלא היה רוצה לצאת מהסוכה עד שנפל שלג וקור והולך וגדול, וממש יצאה נפשו ועכ"ז לא היה רוצה לצאת מהסוכה, עד שריחם ה' עליו ובא ענן אחד ונשא אותו עם הסוכה לארצות החמים שחם שם כל השנה, וסיים הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע שהסיפור הוא פלא שהלא לפי ההלכה אינו ראוי לישב בסוכה כל השנה ועוברים בזה על כל תוסיף וכאן אירע לו נס וענן לקח אותו לשם כדי שיוכל לישב שם בנחת ולא בצער.

סוכה זהר הבית

פעם נפגש הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע עם הגאון ר' מאיר אריק זצ"ל ושוחחו ביניהם, בין הדברים אמר לו הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע בשם זקינו הרה"ק משינאווא שמצות סוכה היא המצוה היחידה בה נכנס האדם עם הנעלים (בלשה"ק: אפילו מיט די שטיוול) ענה לו ר' מאיר אריק והרי גם במצות "עליה לרגל" נכנסים אל מקום המקדש בכל גופן, השיב לו הרה"ק מקאלאשיץ: אין הענינים דומים והוא אשר דייק בלשון קדשו: שנכנסים לתוך הסוכה "מיט די שטיוול", לא כן במצות עליה לרגל שם הרי אסור ליכנס להר הבית במנעלים.

סוכת שלום בית

מסופר שפע"א כאשר הקים החפץ חיים את סוכתו ליד ביתו, יצאה הרבנית והביטה בסוכה שהוקמה והתלוננה שאין המקום טוב להעמיד את הסוכה במקום זה, והראתה לו על מקום פלוני ששם יעמיד את הסוכה, ולמרות שבכל השנים עמדה סוכתו דווקא במקומה הראשון, לא היסס החפץ חיים ומיד סתר את הסוכה והקימה במקום החדש, כשכבר היתה הסוכה על תילה בנויה שוב יצאה הרבנית ואמרה: חזרתי בי, בראותי כי אכן צדקת ממנו והסוכה יותר טובה במקום הקודם, באין אומר ודברים סתר שוב את סוכתו והקימה על מקומה הראשון.

סוכה בראש גגו

בפרוס חג הסוכות היה הרה"ק מקוברין זי"ע מזהיר לחסידיו שיכניסו אורחים לסוכתם ולקבלם בסבר פנים יפות, וכך היה אומר: שנינו בגמ' כי לעתיד לבוא ינסה הקב"ה את הגויים באמרו "מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה מיד כל אחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו... מבעט בסוכתו ויוצא, ולכאורה יקיימו הגויים את סוכותיהם בראש גגם דוקא, אך כוונתם היא לעשות סוכה בראש גגם בכדי להיות בטוח שאורח או שכן לא יכנס לתוך הסוכה, וזו היא מצות סוכה בנוסח גוי, אבל אתם תכניסו אורחים בסוכתכם.

ולקחתם לכם

הרה"ק מקאמינקא היה פע"א אצל הרה"ק ר' שלם מבעלזא זי"ע ובעת נטילת לולב לא ראה הרה"ק מקאמינקא את מהר"ש מבעלזא רק הלולב והאתרוג עמדו כן באויר, והרגיש הרה"ק מבעלזא בזה ואחרי יו"ט אמר לו: כתיב "ולקחתם לכם" דער לכם זאל מען אריין נעמעם אין די ד' מינים.

באביך ריח תורה ושמץ יראה ויש לו נקודה קטנה של צדקה, ואתה רוצה למנוע אותו גם מזה... ופעם אחת לוח אצל הגבירים איזה אלפים רובל ומיד חילק אותם לעניים, בליל החג נכנס לסוכה ואמר: העולם נוהגים לייפות ולנאות את הסוכה בכל מיני פאר והדר, ואנוכי לא כן עמדי הצדקה זהו הנוי סוכה שלי, והוא פארה והדרה של הסוכה.

חוץ לסוכה

הסבא קדישא מראדושיץ קודם שנתפרסם ונעשה לרבי חי בדחקות והיה עני מדוכא, והרבה פעמים התענה מחמת שלא היה לו לחם לאכול, פעם אחת אירע שקודם יום הכיפורים לא היה לו לחם והתענה כמה ימים, ואחרי יוה"כ פ"ח חי בלחם צר ומים לחץ, ולחג הסוכות לא היה בידו להכין שום דבר לכבוד יו"ט, אחרי תפילת ערבית בליל ראשון של חג נשאר בבית הכנסת ולא הלך לביתו כי ידע שאין לו מה לאכול, אבל לא ידע שבערב יו"ט נטלה אשתו איזה תכשיט ומכרה אותה וקנתה כל צרכי הסעודה, מאוחר בלילה בא הביתה וכשראה שולחן ערוך בכל טוב לכבוד יו"ט שמח מאוד ונטל ידיו וקידש וישב לאכול ויען שהיה רעב מאוד אכל את הכל בחשק ובתיאבון רב, באמע האכילה קפץ ממקומו ואמר לעצמו: בעריל! הרי אין אתה יושב בסוכה רק בתוך הקערה... ותיכף פסק מלאכול.

סוכתו של הבעש"ט הק'

בעיר מעזיבזו מקום מגוריו של הבעש"ט הק' היו הרבה רבנים שהיו מתנגדים לדרך החסידות, פע"א בחג הסוכות באו להבעש"ט הק' ואמרו לו שסוכתו פסולה היא, הבעש"ט הוכיח להם ברורות שהסוכה כשרה, אך הם לא הסכימו לדבריו והמשיכו בטענתם שהוא יושב ואוכל בסוכה פסולה, השעין הבעש"ט את ראשו על ידיו לזמן קצר, אח"כ הרים את ראשו ופתח את ידו והראה להם פתקא מן שמיא ובה כתוב בזה"ל: סוכה זו של הרב ישראל בעל שם טוב כשרה נאום מט"ט שר הפנים, פתקא זו עברה אח"כ כירושא לנכדו בעל דגל מחנה אפרים אשר השתמש בזה כשבאו אליו להזכיר את החולה נתן להם את הפתקא וצוה להניחו למטה מראשותיו של חולה, וכשעשו כן נתרפא מיד ונעשה בריא אולם כאחד האדם, כן היה שנתיים ימים, שנתיים האלו לא מת שום איש בעיר זו, אחרי עבור שני השנים כשנתנו את הפתקא על ראש החולה נעלם לפתע הפתקא ולא מצאוהו, והרה"ק אמר אז שמן השמים הודיעו לו שלא ניחא לי התנהגות זו כיון דכתיב "הילודים למות" ולכן ביקש שיקחוהו ממנו.

סוכה בכל השנה

סיפר הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע שפע"א היה חסיד אחד שהיה לו חיות במצות סוכה וכאשר עבר חג הסוכות לא היה רוצה לצאת מהסוכה מחמת גודל החיות וההשתוקקות של המצוה, והיה יושב בסוכה כמה שבועות עד שנעשה חורף והיה קור גדול ושלג גדול, והיה מוכרח לצאת מהסוכה והיה עומד ומצפה שיבואו ימי חג הסוכות שילך בחוזה להסוכה, וקיבל על עצמו שלא לצאת מהסוכה ולישב בסוכה אף

ששקל הקודש

... אין דער אלטערהיים איז נישט געווען קיין שום פושקע,
נאר די רבי מאיר בעל הנס פושקע!

(פובליסיק, טרן רבינו שלשי"א - אציל בענדן הדינען וראשימה? ההיאית סיליטו הכפארה)

אין פריידן און אין ליידן

ישועת ד'

מיטגוט איד זך אין א ישועה מן השמים?

בקשו רחמים

זוכט איד געהאלפן צו מעדן מיט א רפואה?

בעידן חדוותא

איד פראמעט א שנחה אין א גוטע שעה?

אין געשעפט

איד ווילט אדורכפין א געוואונטשענער דיל?

האלט איך פאר די אויגן
די אור-אלטע סטלה
פון רבי מאיר בעל הנס!

אלקא דמאיר עינינו!

צו באקומען
אונזער נייע הערליכע פושקע
הט אן אים:

845.783.7344

סיפורי צדיקים, שבעתיים מזוהקים מימי הסוכות בבית ראפשיץ

סוכות בראפשיץ

הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע

שורש נשמתו ממצות סוכה

פעם בליל ראשון של חג הסוכות נפתחו ארובות השמים וירד גשם שוטף חזק מאוד כמה שעות רצופות בלי הפסקה, לדאבון נפש היהודים שהשתוקקו לקיים מצות סוכה כתיקונה, ואין לאל ידם, כי בשום אופן לא הי' אפשר לאכול הסעודה בסוכה.

אבי הק' הסתובב ופסע בבית הלוח ושוב בצער גדול, וידו אוחזת בידי, ומפעם לפעם הסתכלנו בעד החלון וראינו שהגשם עדיין לא נעצר.

כשנעשה השעה מאוחרת ביותר והגשם עודנו שוטף, אמר אבי הק' פתאום: הכינו הכל, הבה נלכה להסוכה לאכול סעודת יום טוב.

כולנו השתממנו מדבריו הבלתי מובנים, אבל הלכנו אחריו בלי קושיות אבי הק' צעד לתוך הסעודה כרגיל, ובפנים הי' נגוב ולא הרגשנו טיפה, ואף הסכך הרטוב לא טפטף מים כרגיל אחר הגשם.

אחר גמר הסעודה צוה אבי הק' להוציא הכל מן הסוכה, השלחנות הספסלים והכלים, וצוה שיצאו כל החסידים שאכלו אתנו ביחד, ובאחורונה לקח אותי בידו ויצא מן הסוכה.

באותו רגע שהציג אבי הק' ז"ל כף רגלו חוץ לסוכה, תיכף ניתך ארצה כל הגשם שנתקבץ למעלה מן הסוכה, שנתעכב שם בשביל כבודו של אבי הק' כל זמן היותו בתוך הסוכה. (הזבא בס' דמשק אליעזר עמ' י"ח בשם אדמו"ר מבאבוב צוק"ל)

*

בנוסח אחר מסופר: שהרה"ק מראפשיץ זי"ע נטל אז את הכסא המיוחד שהי' מוכן בסוכה לכבוד האושפיזין, והעמידו בסוכה, ואמר: עכשיו אני רוצה לראות אם ירד גשם, ומיד הפסיק הגשם מלרדת בסוכה.

*

(א"ה, פשוט הוא דאין בזה משום קיום מצוה ע"י נס, דהרי הנס אינו בחפצא של מצוה אלא מחוץ לחפצה של מצוה ואינו דומה לשמן נס שבחנוכה - וגם לא יקשה דהוי סוכה תחת המים, ודומה לסוכה תחת האילן, דא"כ סוכה תחת העננים גם יפסל.

ומן הראוי להעתיק כאן מה שמזכיר בס' תפארת בנים (סי' קלה סעי' ג' עמ' תי"ט) כי פע"א ירדו גשמים בחג הסוכות ואמרו שבסוכתו של הרה"ק ר' שלומ'קע מזויעהל זצ"ל לא יורד גשם, כשדיברו החסידים ביניהם מהמופת

הזבא בספר עשר צחצחות (מע' ו' אות ו') ז"ל: שמעתי שצדיקי דורו אמרו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ כי נשמתו היא ממצות סוכה בתורה, ומסופר שהרה"ק מראפשיץ זי"ע ביומו האחרון קודם פטירתו, שאל "צו מ'האט שוין אראפגענומען די שטריק פון די סוכה" [האם כבר הסירו את החבלים מן הסוכה], ובזה ראו כי שורש נשמתו ממצות סוכה.

ובאמת כל ימיו הי' עוסק כל השנה במצות סוכה, ובכל יום הי' עושה איזה עבודה בסוכה שלו, ביום אחד הי' נועץ יתד בסוכה, יום אחד למד במסכת סוכה, ועכ"פ כל יום מימות השנה הי' מזכיר השם סוכה, וסובב דבריו עד שבא לדבר מהסוכה עיי"ש.

וסיפר כ"ק אדמו"ר הגה"ק ר' יענקלע מפשעווארסק זצוק"ל בשם הגה"ק רבי חנה מקאלשיץ זי"ע הי"ד, כי אחרי ככלות הכל, אחר כל העבודה וכל הכוחות שהשקיע הרה"ק מראפשיץ בסוכתו, היו בסוכתו של הרה"ק מראפשיץ כל השאלות כגון דופן עקומה, ולבוד, אויר פחות מג' זכו', [ונסתפק הרה"ק מקאלאשיץ בזה אם היו כל הקולות יחד, או שהשתמש כל שנה בקולא אחרת] והסביר כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק זצ"ל דאולי הי' כוונתו ע"פ מש"כ בספה"ק שע"י מצות סוכה יש עלי' לכל יהודי, וראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת, ורצה לקרב גם אותן היהודים שאינם כ"כ צדיקים, ע"כ הי' עושה סוכתו עם שאלות, כדי לכלול בהסוכה גם אותן יהודים שיש עליהם שאלות.

(והעיר דכע"ז מזבא בשם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע לענין טעויות הדפוס אשר בגמ', שמתקנים אותה על הגליון אבל בגמ' נשאר הלשון עם הטעות, כי כל נשמה יש לה אחיזה באיזו אות מהתורה"ק, ויש נשמות מוטעות, ולהם יש אחיזה בהטעותים, וכשלומדמים אותן האותיות מתקנים אותם הנשמות).

לחסות מזרם וממטר

סיפר הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע: העולם מספרים הרבה מופתים נפלאים מאת אבי הרה"ק מראפשיץ זי"ע, אבל אני ראיתי רק שלושה מופתים בעצמי, והנה אחד מהם:

משהיה האתרוג בידה הבחינה שלא תוכל להספיק להגיע עוד לפני החג עד לראפשיץ. אולם ברצונה העז להנות את הרה"ק, אצה רצה לבית הדואר, בידעה שעגלת הדואר צריכה לצאת מיד לראפשיץ, וחישבה ומצאה שהדואר יספיק להגיע לראפשיץ בבוקרו של יום ראשון דחג הסוכות שלשלה לבעל העגלה הנכרי המזביל את הדואר סכום הגון והבטיחה להוסיף לו עוד כהנה כשיחזור כששליחותו נתמלאה, ומסרה בידו את החבילה היקרה עם האתרוג, כדי למסור אותה ביד בהגיעו לראפשיץ לידי הרב בעצמו, היא זירזה אותו שלא יתמהמה בדרך, וכשיגיע לראפשיץ יתחיל לשרוק בקול רם יותר משהוא רגיל בכל פעם, (כי כך היה הסדר אז, לשרוק כשהגיע הדואר לעיר).

בבוקר יום ראשון של חג, כשכבר התכונן הרה"ק ללכת לבית המדרש להתפלל בלי "ארבעה מינים, שמע שריקה רמה של נושא הדואר, פנה הרה"ק מראפשיץ לחסידיו ואמר: "הנה הביאו לי אתרוג... " הערל נכנס מיד ומסר את החבילה לידו של הרה"ק, ותחי רוחו הק' וכל החסידים, והקול יצא בכל העיר הנה הגיע אתרוג כשר ומהודר ל הק', והעיר ראפשיץ צהלה ושמחה, הרה"ק בירך על הארבעת המינים בשמחה יוצאת מהכלל, ולאחר מכן אמר הרה"ק, בזכות המצוה הגדולה שר' קלמן זיכה אותי, מבטיח אני לו שיהיו לנו נכדים משותפים, ואמנם נכדו של הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב נשא את הרבנית הצדיקת דבורה בתו של רבי קלמן.

*

בנוסח אחר מסופר, כי היה זה אצל בנו של הרה"ק מראפשיץ ה"ה הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצוק"ל, והחסיד ר' קלמן נתן אז להסוחר את כל בית אחוזתו בעד האתרוג, ונסע עמו לדזיקוב, כשמסר את האתרוג לידי הרה"ק, שאלו, מה יתן לו בעד האתרוג, השיב לו ר' קלמן שהנה בחדר השני שוכב הילד מאיר"ל, ורצוני שהרה"ק ישתדך עמי, הרה"ק לא הרהר הרבה, ולא עמד על המקח, אלא ציוה להביא י"ש ומגדנות ויגמרו השידוך בכי טוב.

*

ובס' י"ג אורות הביא בשם הגה"ק מפשעווארסק זצוק"ל שהוסיף כי בכל הגלילות לא נמצא אז אתרוג לרפואה, וכשנשמע בהסביבה שאצל הרה"ק מראפשיץ נמצא אתרוג, באו אליו הרבה צדיקים לברך על האתרוג, וגם הרה"ק בעל בני יששכר, והרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע הגיע בחול המועד בשביל זה.

אתרוג המבהיק במרוזמים

הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב זי"ע הסתופף בצלו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, משך י"ב שנים, למן פטירתו רבו הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימינוב זי"ע, עד פטירתו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, אך הרה"ק מראפשיץ לא הראה לו מעולם אותות התקרבות, ולכל דבר היה הוא

הזה, עבר שם ר' שלומ'קע ושמע שיחתם, אמר להם אין זה מופת הלא בהדיא כתיב "וסוכה תהיה לצל יומם.. למחסה ולמסתור מזרם וממטר" שבסוכה אסור ליכנס גשם.

ויסופר כי פעם אחת ירדו גשמים בעיר בראד בלילה ראשונה של חג הסוכות, והגאון רבי איציק'ל האמבורג'ער שהי' גר שם המתין עד חצות ולא פסק הגשם, והצטער הגאון מאוד על מצות סוכה שלא יוכל לקיימה כהלכה, בתוך כך שמע שבסוכתו של רבי גרשון קיטעווער ז"ל אינם יורדים גשמים, אמר למשמשו לקחת החלות והיין ללכת לסוכתו של רבי גרשון, כשבא לשם שאלו רבי גרשון: למה הטריח הרב א"ע לבוא אלי הלא גם כבודו יוכל לפעול בקבלה מעשית כמונו שלא ירדו הגשמים בסוכתו, כששמע רבי איציק'ל את דבריו ציוה למשמשו לחזור הביתה באמרו: "בזה אין ברצוני להשתמש..."

ותתן לי זרע כשר

בימי הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע היה פעם אחת שנת בצורת, ולא ניתן היה להשיג אתרוגים לחג הסוכות, בניקל לתאר עד היכן הגיעו צערו וזדאגתו של הרה"ק מראפשיץ, ממש אין לשער. החג הקדוש מתקרב ובא, ואתרוג אין, צערם של החסידים על צער רבם גברה אף יותר, האיך יקיים הרה"ק מצות ד' מינים ועבודתו הקדושה והנשגבה בהנענועים.

בעיר קראקא התגורר גביר וחסיד נלהב בשם רבי קלמן פיצליס ז"ל שהיה מהמסתופפים בצל הרה"ק מראפשיץ, ביתו היתה פתוחה לרווחה, וגם אשתו נודעת בשערים במעשיה הטובים, ר' קלמן היה מפזר ממון רב מדי שנה בשנה לרכישת אתרוג מהודר, והשנה הצטער מזה שלא תהא לו אתרוג, אך יותר משדאג לעצמו דאג על רבו פי כמה, שמא חלילה לא יעלה בידו להשיג אתרוג לחג, ועבור רבו היה מוכן להזויל כל הזנו ובלבד שיוכל לקיים המצוה כתיקונה, אך בינתיים חולפים ועוברים הימים ואתרוג אין.

בערב החג נתפשטה לפתע שמועה בקראקא, שמישהו מהסוחרים הצליח להביא אתרוג למכירה, באותה שעה לא היה ר' קלמן בביתו, וזוגתו הצדקנית, מיהרה מיד לשוק לקנות אתרוג מידי הסוחר, סביב לסוחר התגודדו עשירי העיר, וכל אחד רצה לזכות באתרוג היחיד במינו, שהיה גם פרי עץ הדר לתפארת, כל אחד הרבה במחיר כדי לזכות במצוה היקרה, אולם הסוחר לא אץ למכור, בידעו כי כל שיתעכב מלמכור יגדל המחיר ויעשה הון יותר, עד רבים התחילו להרהר האם נכון לפזר כ"כ הרבה כסף עבור בצע הכסף המופרז של הסוחר.

אשת ר' קלמן נעמדה מרחוק, וממקומה הכריזה להסוחר כי מוכנת היא לשלם כל מחיר שיוטל עליה ובלבד שימכור לה אתרוג עבור הרה"ק, ואמנם עלה בידה לרכוש אתרוג היקר בעד הון עתק.

ונפטר בשמח תורה באולינאב, ובראפשיץ שמחו החסידים בשמחת תורה כדרךם והיו יוצאין בהדין חיגא בחצר הרה"ק שלפני חלונות ביהמ"ד, והרה"ק הי' עומד אצל החלון ומסתכל, פתאום הרים ידו לאות כי יפסקו, ועמד כאיש נבהל ונשתומם רגעים אחדים, אח"כ אמר, אם אחד מהמצביאים בחיל יפול על שדה המלחמה, האם בשביל זה ינוסו כמוגי לב, לא! המלחמה תתנהג הלאה, שמחו ורקדו! והמשיכו כמקודם, אח"כ נודע כי זה הי' בשעה שנפטר הגה"ק אבד"ק אולינאב זלה"ה. (אהל נפתלי אות מ"ה)

תיקון נשמות

פעם אחד בשמחת תורה איחר מאד הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע לבוא לבית המדרש להקפות, וכשבא לביהמ"ד לעשות ההקפות התחיל לנגן ניגון חדש אשר לא שמעו עוד ממנו, והי' פליאה גדולה בעיני העולם, אח"כ סיפר להם הרה"ק את סיבת הדבר, כי בהיותו בהביתו קודם שבא לביהמ"ד בא אליו נשמה אחת בביכה רבה שיעשה לו טובה, כי זה כמה מאות שנים שאין לו מנוחה והולך נע ונד והוא בצער ובצרה גדולה, כי עוונותיו רבו למעלה ראש, וכל אלו המלאכי חבלה שנבראו מעוונותיו הם מצערים אותו מאד במכות ופצעים, שאל אותו הרה"ק הג"ל מה הי' מעשיך בזה העולם, והשיב כי הי' מוזיקאנט והלך על כל החתונות וזה הי' פרנסתו. שאל אותו הרה"ק האם עשית איזה דבר טוב בימי חיך, והשיב לא עשיתי כלום רק אדרבה לא הנחתי עבירה אחת שלא עברתי עליה, ובכה מאוד, אמר לו הרה"ק שילמוד אותו איזה ניגון טוב במה ששמח בו חתן וכלה, ולימד אותו איזה ניגון, ובזה הניגון עשה הרה"ק הג"ל את ההקפות, ועשה בזה טובה לנשמת הנפטר. (סיפורים נפלאים)

*

סיפור זה מופרסם בין חסידי בית ראפשיץ בשינויים קלים. והיינו שהי' בדחן מעיר גאלנזוב, שהרה"ק מראפשיץ הכיר אותו בחייו, והבדחן הזה חיבר שיר שהתחיל במילים "די גלאנובער לייט" שהי' שיר של חולין, באותו שמחת תורה בעת ההקפות ניגן הרה"ק מראפשיץ הניגון של השיר ההוא, והעלה אותו להקדושה, ובכך עשה טובה לנשמתו. וזהו הניגון שמזמרים בחצרות בית ראפשיץ על "אלקי הרוחות הושיעה נא" בשעת ההקפות.

שמח בשמחת חבירו

הרה"ק מראפשיץ זי"ע ראה פ"א בשמחת תורה, בעל עגלה אחד, עם הארץ, שהי' רוקד ומפזז ומכרכר לכבוד התורה, שאלו, לשמחה מה זו עושה לך, האם למדת כל כך תורה כל השנה שתשמח בה עכשיו, ענה לו: "רבי, וכי כשאחי עושה שמחה אינני שמח אתו..." (שיחות חולין של תלמידי חכמים)

האחרון, פ"א הזכיר הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצ"ל לאביו הרה"ק מראפשיץ שיתן יין להרבי ר' הערש, ענה לו אביו: "דע שכל גדולתו הוא מעונה, ובאם אחלק לו כבוד, יחריב את העולם, ואני יודע שהוא גדול ממני, ויגיע זמן שתעמוד על פתחו".

פעם אחת התאונן הרה"ק מראפשיץ זי"ע ואמר כי למרות שהוא מיוחס, נכד הגאון רבי איציקל מהאמבורג זצ"ל, וגם יש לו אתרוג הדר, בכל זאות אינו פועל מאומה בעולמות העליונים, ואילו צבי זה, יש לו אתרוג השוה ב' "דעסקיר" והוא מבהיק בכל העולמות עם האתרוג.

ולימים, כשכבר נתפרסם הרבי ר' הערש בכל העולם, נסע אליו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב, כשרצה ליכנס אליו, אמרו לו הגבאים שא"א ליכנס עתה מפני שרבנו נח, ושימתין זמן מה, נתנו לו הגבאים כסא שישב וימתין, מיאן הרה"ק מדזיקוב להתישב, באמרו "רצוני לקיים דיבורו של אבא לעמוד על פתחו. (הובא בס' אם לבינה)

התגלות הצדיקים בהקפות

הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אמר פ"א בשמחת תורה לפני תלמידיו, הנה הרב מראפשיץ יש לו אורח הגון בחג הזה, וזהו השל"ה הק' (הרה"ק מראפשיץ הי' מצאצאיו). הגיעו הדברים לאזני הרה"ק מראפשיץ, נענה בצחות לשונו "הן אמת שראינו את השלה"ק אולם עמד עם הפנים לאחור ולא ראינוהו אלא מגבו.. "ומיד פירש דבריו, שבעת ההקפות ראה את הספר של"ה מונח באחרון, אבל לא ראוהו אלא מגבו (בכריכתו).

לימים נסע הרה"ק מראפשיץ ללובלין, והרה"ק מלובלין שוב אמר לו כדברים הללו שיודע שהי' לו גילוי של"ה, והרב מראפשיץ ענה גם לו בצחות כנ"ל, אמר לו הרה"ק מלובלין בתמיה: "איר מאכט א זוערטל" כלומר, האם זה מילתא דבדיחותא? השיב לו הרה"ק מראפשיץ וכי למה יספר מהענינים שלי, וכי אני מספר מי בא להקפות שלכם. (עשר צחצחות)

*

כעין זה מתאמרא משמי' דחסידי קמאי שהרה"ק מראפשיץ זי"ע לא היה נכנס לערוך ההקפות, עד שראה בהתגלות את רבו הרה"ק מלובלין זי"ע, אירע פעם שנתאחר הרה"ק מראפשיץ להכנס להקפות, ושלחו אחריו לדעת מה זה ועל מזה מתאחר לבא, ובאותו אמר: "יעצט האב איך אים געזען", ומיד נכנס לערוך את ההקפות. (גדולת יהושע ענינים אות י' דף ע"ב)

להמשיך במלחמה

הרב הגה"ק מו"ה אברהם אבד"ק אולינאב זצ"ל בעמח"ס תולדות אברהם על ש"ס (בן הגה"ק מוהר"י חריף בע"מ זרע יצחק), הי' מגדולי תלמידי הרה"ק מראפשיץ,

הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע

שכשירה היא, והוא אומר שפסולה, לאחר בירור נתוודע שהילדים פסלו את הסוכה. (אוהל נפתלי)

ד' מינים שבלב

כשם שהיה הרה"ק ר' אליעזר מדז'יקוב זי"ע, נחבא אל הכלים והי' צנוע במעשיו ונסתר במדרגותיו, כמו כן תבע ודרש בחינה הזאת מאנשי שלומיו שבאו לחסות בצל כנפיו, ולא יכול לסבול את אלו החסידים שאינם באים אל צדיקי הדור ללמוד לדעת דרכי ה' ועבודתו ית"ש, אלא כדי להתהדר במעשיהם ומדרגותיהם, ובאמת תוכם ריק מפנימיות ומלא פניות ומרמה.

פ"א במוצאי יום הקדוש נכנס אליו חסיד אחד לקבל ברכת פרידה, והציע בקשתו לפניו שיתפלל להשי"ת שיזמין לו ארבעה מינים יפים ומהודרים, ענה לו הרה"ק: דע לך כי אצלי ארבעה מינים מהודרים לחג הסוכות הם, דגים, בשר, יין וצלי קדר...

כשבאו אח"כ בניו להסב עמו על שולחנו לסעוד עמו סעודת מוצאי יו"כ, סיפר להם מה שהי' לו עם אותו החסיד, ואמר להם: מה תאמרו אתם לזה האיש, הנה כבר אין חסר לו מאומה בגוף ונפש, רק ד' מינים מהודרים, וזולת זה כבר הוא בעיניו אדם השלם, לכן עניתי לו, כך, וכך... כי אמנם כן, הן הם הדברים החסרים לו ומרגיש ומצטער עליהם. (הובא בדמשק אליעזר)

*

שוב בא מעשה לפניו שנכנס אליו במוצאי יו"כ, עשיר ובעל גאה אחד, וביקשו שיברכו שיזכה לרכוש אתרוג יפה. ענה לו הרה"ק הרי שבעיניך לא חסר לך מאומה מלבד אתרוג נאה... ברם דע לך, כי מה שאתה צריך באמת לחג הסוכות הוא "א גוט הארץ, א ריינערע נשמה, ערליכע מחשבות, און א רצון בעסער צו זוערן". אם תשיג את כל אלה, שוב לא תצטרך ל"אתרוג יפה" כי תבין כי העיקר הוא לעשות נחת רוח להבזית"ש.

חג הסוכות שנת כת"ר

בשנת תרי"ט נתפשטה הידיעה בקלא דלא פסיק שבשנה הבאה - שנת כת"ר - תהיה הגאולה בביאת משיח צדקנו, ומצאו הרבה רמזים על זה בתורה נביאים וכתובים על פי גימטריאות, שבלי שום ספק בא יבא משיח בשנת כת"ר, ולא יאחר עוד, וכה נשתרשה אמונה הזאת בקרב ההמון עד שהרבה סוחרים פסקו ממסחרם ובעלי מלאכה פסקו ממלאכתם, באמנם כי עוד מעט ומשיח בן דוד בא, ויביאנו לציון עירו ברנה ולירושלים בית מקדשו בשמחת עולם, ושם ישב כל אחד בשלוה איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, בלי שום דאגה כלל.

אורחי אברהם אבינו בסוכתו

גם בנו של הרה"ק מראפשיץ ה"ה הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע היה מהדר מאוד במצות סוכה עד מאוד, ובמיוחד היה מקפיד שיהיו אצלו אורחים לכבוד האשפוזין בכל ימי חג הסוכות, ויסופר כי פעם אחת שלח את בנו הרה"ק רבי מאיר בעל אמרי נועם זי"ע להביא לו אורחים בליל א' דסוכות לכבוד האשפוזין, והביא לו כמה שיכורים ואורחי פורחי, ובמתק לשונו שאל: האם היו אורחיו של אברהם אבינו טובים מאלה...

(אגב, מן הראוי להעתיק מה שסיפר כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי יענקלע מפשעווארסק זצוק"ל בשם חותנו הרה"ק רבי איציק'ל זצוק"ל שהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע היו לו הרבה אורחים בסוכתו, וכל מיני אורחי פורחי, עד שהצפיפות גדלה למאוד, ועכ"ז לא שלח שום א' החוצה, ואמר בעגזות קדשו כי לעתיד לבוא כאשר יכנס לסוכת עורו של לויתן ירצו לשלוח אותו החוצה, ואז יוכל לומר כי בעזה"ז בסוכתו הי' מכניס כל מיני אורחים ולא שלח שום אחד החוצה, על כן ינהג בו הקב"ה מידה כנגד מידה ולא יזרוק אותו החוצה).

כמו כן עמד בעצמו לשרת את אורחיו ולשמם ופעם אחת בחג הסוכות כשישבו האורחים על שולחנו וכדרכו בקודש חילק מקודם את המאכלים לפניהם ואחרי אשר אכלו נטל הוא את ידיו וישב עם המסובים, ופתח ואמר, דעו לכם כי הלילה בא אלי אברהם אבינו ע"ה בחלום ואמר לי האם כה באופן זה אתה רוצה לקיים מצות הכנסת אורחים, בשבתך בראש המסובים ואינך משגיח אם יש להם לכל האורחים לאכול לשובע, האם גם אני הייתי מכניס אורח כמוך, והבטחתי לו לקיים מצוה זו בעצמי ולא ע"י שליח, ועל כן לא סמכתי היום על המשמשים, והייתי משמש בעצמי את האורחים (מובא בדור דעה)

שומר נפשות חסידיו

פעם אחת בחג הסוכות נסע הרה"ק מדז'יקוב זי"ע לברית מילה בכפר סמוך, ובזמן העדרו מביתו עלו הילדים הקטנים על הסכך ופסלו הסוכה, כשחזר הרה"ק מדז'יקוב לסוכתו ולא ידע שנפסלה, באותו הזמן היה אחד מחסידיו דז'יקוב אצל הרה"ק הרבי ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע ונכנס להיפרד ממונו לנסוע לדז'יקוב, אמר רבי מאיר'ל בזה"ל: לייזער'ל חכם גדול, בכל עת שאני נכנס לשמים, אליעזר'ל מקדים אותי תחילה, אבל חידוש הוא, הוא חכם ויושב עתה בסוכה שחמתה מרובה מצילתה, האיש הקדים לבוא לדז'יקוב ולא לביתו, וסיפר לרבו את דברי הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע, קרא הרה"ק את בנו הרה"ק רבי מאיר בעל אמרי נועם זי"ע ואמר לו: שאלתיך על הסוכה ואמרת

שנת כת"ר ועדיין לא יבא קץ הגאולה, יאמר שנתאחר ביאתו בגלל שבועת הרב מדזיקוב.
ההמון שבו לפעלם ולעבודתם, והחזיק באמונתם הטהורה בלי רפיון. (הובא בספר דמשק אליעזר עמ' קכ"ד)

התגלות הצדיקים

פ"א ישב הרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע אצל שלחנו הטהור של זקינו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בליל שמחת תורה אחר ההקפות, באמצע הסעודה פנה הרה"ק מדזיקוב זי"ע אל נכדו ואמר לו: שלמה'לע לעב, וזאו מיינסטו, וזאו האלט אצינד דער זיידע אין צאנז", והוא לא השיב שהרי לא הי' באפשרות לידע מה מתרחש אז בצאנז. והמשיך הרה"ק ואמר: "ער האלט יעצט ביי די פערטע הקפה, מלאכים ושרפים פאטשן אויך צו, דער טאטע מיינע איז אויך דארט, ביי מיר איז ער היינט נישט געווען..."

בשמחת תורה אצל ההקפות של הרה"ק רבי ראובן מדעמביץ זי"ע בן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, ראתה פעם כלתו איך שחזתנה הרה"ק רבי ראובן רוקד עם אביו הרה"ק מדזיקוב שכבר הי' נשמתו בגזי מרוזים, ונתעלפה מרוב פחד, כשהוגד לחזתנה הדבר: אמר לה בתימה: "ממה יש להתעלף, הלא אבי הק' לא הי' קפדן..."

בנו

הרה"ק רבי יעקב ממעליץ זי"ע

הרה"ק ממעליץ זי"ע, לא נח ולא שקט בתפילותיו בימים הנוראים, ואף דיבר בשיחותיו הק' מענין הגזירות ועורר רחמים, גם לא נתן לחסיד לחזור לביתו קודם סוכות, באמרו שהד' מינים נקראים בזה"ק "מאני קרבא", היינו כלי זיין, ובהם יוכל לילך למלחמה ובעזה"ש"ת לפעול ישועה כרצונו, החסיד עשה כן ונשאר אצלו לכל ימי החג.

בהושענא רבה, באמצע ההושענות קרא לפתע את החסיד ושאלו היכן דר הפריץ, למזרח או למערב העולם וכו', אח"כ ביקש שיראה לו בדיוק איזה צד בית המדרש מכוזן נגד המקום ההוא, כארש חישוב האיש ומצא, הראה לו, והרה"ק ממעליץ אחז את הלולב באופן כזה כאילו הי' קנה-אש, ועשה כאילו קולע אל מטרה מסויימת, וקרא בקול "פאו!" ומיד המשיך באמירת ההושענות, לאחר התפילה אמר להחסיד שלא ידאג עוד, כי כבר היתה הישועה, מיד במוצאי יו"ט נסע החסיד לביתו שמח וטוב לב, ובעודו באמצע הדרך כבר שמע את הבשורה המשמחת שבנו של הפריץ מת פתאום, ובירר את הזמן מת קרה הדבר, ונתחוויר לו שבדיוק אז בעת שירה הרה"ק ממעליץ זי"ע עם הלולב אז מת בנו יחידו של אותו רשע, דברי הרה"ק ממעליץ נתקיימו, והפריץ ביטל את הגזירה וליהודים היתה אורה. (בית היין)

בראות הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע, את הנעשה והנשמע בקרב ישראל, עלה מורא על ראשו פן עדיין לא הגע קץ הגאולה שלימה, ועי"ז יתייאשו ההמון מן הגאולה שלימה ח"ו בראותם שתוחלתם נכזבה ועדיין משיח לא בא, וגם יתרבה הלעג השאננים של הפושעים והמסיתים שיצחקו וילעגו על יראי ה' ועל האמונה הטהורה.

על כן אזר כגבור חלציו, ובליל א' של חג הסוכות שנת כת"ר בשבתו בסוכה תוך אמוני עם סגולה חסידים ואנשי מעשה שבאו להסתופף בצל קדשו.

אחרי ברכת המזון עמד הרה"ק ממקומו ואחז בדיוקנא קדישא שלו והכריז בהתלהבות עצומה:

אנו אומרים הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת, והגני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח ואחכה לו בכל יום שיבוא, אבל הגני נשבע שלא יבא משיח בהאי שתא שנת כת"ר...

כל השומעים נבהלו מרוב אימה ופחד בשומעם הדברים האלה יוצאים מפה קדשו בהתלהבות נורא, ותיכף נתפשטה הידיעה בכל קצוי המדינה.

והסביר הרה"ק לבניו שנאלץ לעשות מעשה רב כזה לישיבע שלא יבא משיח בהאי שתא, כדי להציל את ההמון מרשות הכפירה רח"ל בביאת המשיח, כי אם ח"ו לא יבוא משיח בשנה זו הלא יתיאשו מהגאולה, ועכשיו אם יעבור

ד' מינים - מאני קרבא

העיר מעליץ שזכן מצד אחד של הנהר "ווייסעל" ובמי הרה"ק רבי יעקב ממעליץ זי"ע השתייכה למדינת עסטרייך, בצד השני של הנהר היו הערים תחת ממשלת רוסיא, ונקראת רוסיש-פוליש, ויהי היום גזר אחד הפריצים אשר בצד הנהר דמדינת רוסיא, גזירה נוראה, שבאם היתה יוצאת לפועל היו מאות יהודים נשארם מחוסרי פרנסה, ואולי היו נועדים גם לגירוש רח"ל.

בין האנשים הדרים בגלילות ההם היו אחד מחסידי הרה"ק ממעליץ, שהבריח בסתר את הגבול ובא לרבו הק' על ראש השנה, כאשר נכנס אל הקודש פנימה והגיש להרה"ק ממעליץ את הקוזיטל, בכה על מר גורלו וגורל אחיו, וסיפר כל הדברים כהווייתו, ועורר רחמים שהצדיק יבטל את הגזירה ויושעם מצרתם, שאלו הרה"ק ממעליץ, אם כבר השתדלו בדרכים טבעיים, ענה האיש שכבר עשו כל מיני השתדלויות אבל ללא הועיל, הפריץ הוא רשע עריץ ואי אפשר לשנות את דעתו בזה, רק דבר אחד בלבד יכול לשנות את המצב, באם ימות בנו יחידו של הפריץ, דאז יתעצב אל לבו ויתחרט על מה ששלח ידו ביהודים (דכן הי' דרך הפריצים הפולניים בימים ההם שהיו מאמינים, ובבוא עליהם צרה פשפשו במעשיהם והקילו לזמן מה ברשעתם), ורק בזה יש לנו תקוה.

הרה"ק רבי משה מראזוודאוו זי"ע

כבר מונח הישועה בידו, ועכשיו שנתבלבלתי באמצע עבודתי מי יודע.

*

הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזוב זי"ע בעל צבי לצדיק, בנו של הרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע נשא בגיל ט"ז את בתו של הרה"ק מראזוודאוו זי"ע כ אשר עברו שנים מספר מהחתונה ועדיין לא הי' להם בנים, היתה הרבנית הצדקנית הצעירה מודאגת מאוד, וכאשר הלכה לדרוש ברופאים, הראה לה הרופא לה על כף ידו, ואמר: "זוען דא זועט מיר זואקסן האר, זועסטו האבן א קינד", הרבנית לא רצתה לצער את בעלה ונטרה את הדבר בלבה.

והנה דרכו של רבי צבי אלימלך הי' לנסוע על ר"ה ויוה"כ אל חותנו הרה"ק מראזוודאוו, ועל סוכות ושמח"ת הי' נוסע אל אביו הרה"ק ר' דוד מדינוב, כשבאה הרבנית לאביו הק' סיפרה לו מה שאמר הרופא, וכששמע זאת אמר לה: "זואס זאגט ער, רוף אריין הערש מיילערך, ער קומט זיך גארנישט באקלאגען", השיבה שאינה יודעת אם יודע בכלל מכך, וקראוהו, וסיפר הרה"ק מראזוודאוו לחתנו מה שסיפרה לו בתו בשם הרופא, ואמר לו: אם תשאר אצלי בשנה הזאת גם בחג הסוכות, "זועט יענעם דאקטער נישט קיין האר זואקסן אבער דו זועסט יא האבן קינדער", נענה ר' צבי אלימלך ואמר שע"ז הוא צריך לשאול את אביו, והריץ מכתב אל אביו הרה"ק מדינוב.

שלח לו אביו הרה"ק מדינוב: היתכן להסתפק בזה, בוודאי תשאר אצלו, ענה ר' צבי אלימלך הרי חותני אינו עושה את ההקפות כנהוג אצלנו (כי בדינוב נהגו להקיף בכל הקפה והקפה ז' פעמים, ולומר כל סדר ההקפות מן אלקי הרוחות עד תומך תמימים, ובראזוודאוו לא נהגו כן), השיבו אביו אל תסתכל ע"ז רק תשאר שם, ואכן נשאר אצל הרה"ק מרזוודוב, ובשנה ההיא נולד לו בנו הרה"ק ר' יהושע מריבאטיטש.

*

פעם הגיע אליו יהודי שהי' זקוק להפקד בזש"ק, ובשנה ההוא חל הושענא רבה להיות בער"ש, אמר הרה"ק מראזוודאוו, "אם היו רשאים לאחוז בהלולב וליכנס כך ליום השבת, היה יהודי זה כבר נושע בבנים, ואולי גם זכינו לה"עכטער קנאק", היינו ביאת משיח צדקנו. ("ג אורות)

*

פ"א בעת אמירת ההושענות בהושענא רבה בכה ואמר הושענא אדון המושיע - והלא בוש אני ממך להרים ראש ולבקש ממך, כי כבר הרבה פעמים אמרתי שאהי' טוב ולא כן הי', רק מה אעשה, מזכרח אני להניח הבושה, מחמת כי בלתך אין להושיע - שאין לנו למי לפנות רק אליך, ובכה בדמעות שלישי. (אמרי יהודה)

משבית מלחמות עד קצה הארץ

דרכו של הרה"ק מראזוודאוו הי' שבכל לילה אחר תפילת ערבית באו לפניו בניו הקדושים וכמה מהבעה"ב, והיו מספרים מהמתרחש בעולם, הי' זה בחודש אלול, וספרו לו שנתעורר מהומה בעולם מחשש שעוד מעט תתפרץ מלחמה גדולה, התעניין הרה"ק מתי אמור המלחמה לפרוץ והשיבו שאומרים שמיד אחרי החגים, נענה הרה"ק ואמר: א"כ אין מה לדאוג אנו מקוים שכאשר נקח את הארבע מינים בידינו, יהי' "משבית מלחמות עד קצה הארץ".

הרה"ק צ' ר' חיים ראובן זואגשאל מלאנצוט זצ"ל שהי' נוכח בעת שאמר זאת הרה"ק, נסע לביתו וסיפר זאת בעירו, הי' שם אחד החסידים שהשקיט אותו וביקש ממנו שלא יפרסם דבריו הק'. כי כפי שנראה אז חשש פן יהיו ללעג ולקלס, כי כל מכתבי העתים ושרי ויצאי המדינות והממלכות כולם עסקו בזה בלהט.

אולם הוא באמונתו התמימה כי אם הרב אמר בוודאי אין לחשוש, ולא יצא כלום מזה, ואכן עברו ימי החג, ובאין מבין התפתחו הענינים ולא פרצה שום מלחמה.

קיום המצוות בתמימות חשוב למעלה

הרה"ק מראזוודאוו זי"ע, הי' עושים לו סוכה נאה מאד מיחדת במינה, והיו מקשטים אותו בכל מיני קישוטים ונויי סוכה, והיה מייוחד בתפארתו עד שמכל הסביבה באו אנשים לראותה, ומסופר שגם שרי המלוכה מזויען באו פעם לראותה, עם כל זה היה הרה"ק מראזוודאוו אומר בענות צדקו, שהוא מקנא ביהודי כפרי פשוט, העושה סוכה מד' דפנות פשוטים, ללא שום השגה אלא בתמימות לקים מצוות סוכה.

ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות

בעת שהיה הרה"ק מראזוודאוו עושה הנענועים הצטופפו סביבו בניו ונכדיו וחסידים רבים, וכשהי' מאריך היו נותנים להילדים ולהבחורים שלא הי' להם ארבע מינים משלהם, את הלולב והאתרוג לנענע בהם.

פעם אחת נדחף אחד הילדים לקבל אתרוג, ובשגגה נגע בהרה"ק מראזוודאוו, והפריעו באמצע עבודתו הקדושה, הפסיק הרה"ק לרגע, הגביה את טליתו ונתן בו עיניו, ואח"כ גמר את הנענועים ואת ההלל במהירות.

אחר התפילה נכנסו אנשי שלומו לסוכתו לקידוש, אמר להם בזה"ל: "זואס גיט מען נישט אכטונג אויף די לאנפיטעס" (הילדים השובבים), הייתי עסוק אז לפעול ישועה ליהודי שיוזע בזש"ק, וכמעט שהי' הישועה בידי, איך האב עס שוין געהאט אזוי" - והראה בידו הק' שהי'

שע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר ב"ב

הזמנה של מצוה

לכבוד ידידינו היקרים הנעלים והחשובים אנשי שלומינו קהל עדתינו שיחיו

בפרוס עלינו שנה חדשה כשהזמן גרמא להודאה על העבר ולהתחזק על העתיד

הננו מתכבדים להזמין בזה את מעלת כבודכם בקריאה של חיבה

למסיבת הכרת הטוב

שתתקיים אי"ה במעמד קהל רב ביום ראשון ג' דחזה"מ

**יחד עם סעודת האושפוזין של ציבור אנ"ש
בסוכה הגדולה דקהילתינו הק'**

בשעה 8.30 בערב בדיוק

במסיבה נעלה זו יביעו הודאה והערכה על העבר והתחזקות על העתיד להמשיך ולהרבות במצוה נשגבה זו ביתר שאת וביתר עוז

ישאו דברים:

הרב ר' **אברהם ישעי' ווייס** שליט"א, ר"מ בנישיבה"ק

בשם בני הקהילה

הר"ר **יואל גרינוואלד** הי"ו

בשם המשפחה

המחכים לקבל פניכם בשמחת יריט

הנהלת אירגון "ידי משה"

בעמק הבבא

חג הסוכות שנת תש"ד - תש"ו
בצל כ"ק מרון רבינו הקוה"ט זיעוועכי"א

חג הסוכות שנת תש"ד לפ"ק

לעשות התנפלות גדול על בית מדרשו של רבינו ביום שמחת תורה, כשנודע לנוימאני מה שרוצה שותפו לעשות הזדרז ובא בסוד להרה"ח ר' סענדער פריינד ע"ה ראש הקהל בעיר סאטמאר ולאנשי בית רבינו, שיטכסו עצה לקדם פני הרעה, ויעבירו קול במחנה לעכב את העם מלבוא לעיר סאטמאר על חג הסוכות והימים האחרונים.

כשנודע הדבר לרבינו את אשר זומם הרשע לעשות, עלה מורך בלבו שלא יוכל לעכב את החסידים מלבוא לסאטמאר לימי החג, ועל כן העצה היחידה להנצל מידי אותו רשע היא רק לעזוב את העיר על משך חג הסוכות, ויסע לחוג את מועד חג הסוכות בעיר אחרת, ואמנם כן גמלה ההחלטה בלבו הטהור של רבינו כי אי אפשר לו להשאר בסאטמאר בחג הסוכות, ואכן נמנו וגמרו שרבינו יסע מן העיר בחג הסוכות ובחרו את העיר גרויסווארדיין אשר שם יערוך את החג, יען כי שם הי' המצב יותר רגוע.

הידועה התפשטה מהרה בכל מדינת אונגארין ובבוא חג הסוכות תאו ואתכנשו לשם ציבור גדול, שהשתוקקו בכליון עיניים להסתופף בצילא דמהימנותא ולחזות עבודת הקודש של רבינו ביו"ט.

מאז פרוץ המלחמה בשנת ת"ש נתייקר שער האתרוגים כי מחמת חרב המלחמה וחסימת הגבולות לא היה באפשרות להכניס אתרוגים אל המדינות, (ראה תצלום), בשנת תש"ב ותש"ג היה קצת קשה להשיג במדינת אונגארין אתרוגים כי אם בכסף מלא, שנת תש"ד היה שנה קשה מאוד להשיג פרי עץ הדר לארבעה מינים לקראת חג הסוכות, ואף בסכומי כסף אדירים לא היה מציאות להשיג איזה אתרוג, היהודים באונגארין נעצבו אל לבם שמא ח"ו לא יוכלו לקיים מצות ה' ועשו כל מיני פעולות אולי

בעיר סאטמאר היו רוב הפאליצי רשעים גדולים ושונאי ישראל, ובעיקר היה שם אחד שהיה מפורסם בגודל רשעתו בשם שארקאזי שר"י שהיה רשע עריץ ושונא ישראל, והוא עמד מאחורי כל ההתנפלות על בית מדרשו של רבינו, הרשע הזה רדף את היהודים בכלל ואת תלמידי הישיבה בסאטמאר בפרט, ושמח עלי גיל כשהעלה במצודתו לתפוס כמה בחורים שאין להם תעודות כשרות, וכמוצא שלל רב היה בעיניו לנגשם ולצערם בכל חומר הדין, הרשע הזה שהיה תושב העיר סאטמאר ידע קצת ממנהגי היהודים, שבימי החגים תאין ומתכנשין הרבה אנשים מכל רחבי המדינה להיות בצוותא חדא עם רבינו, ועל כן בימי ראש השנה ויום הקדוש רדף את היהודים ועשה להם צרות גדולות, וחקר ובדק את כל מי שנקלע ונתפס לרשתו הרבה יהודים נאסרו על ידו באכזריות גדולה.

נוסף על כך זמם הרשע וחשב מזימות בלבו במשך ימי הסוכות ושמחת תורה להתנפל על בית מדרשו של רבינו, שאז בוודאי יזדמנו לו הרבה קרבנות, והתכוון לעשות בהלות גדולות בימי החג, ולאסור הרבה יהודים בבור האסירים למען ענותם בסבלותם.

לעומתו היה שוטר אחד בשם "נוימאני" שלא היה רשע כל כך, ולפעמים הטה חסד ליהודים, הנוימאני הזה בא לפעמים בחשאי לראשי הקהל ומקורבי רבינו למסור לה פרטים שונים מרשעתו של שארקאזי שר"י מה שמתכוון לעשות ומה שיש בדעתו להוציא מכח אל הפועל רשעתו על אחב"י, ולפעמים אף טיכס עצה יחד עם ראשי הקהל באיזה אופן להנצל מצפריני אותו רשע.

לפני פרוס חג הסוכות של שנת תש"ד, אשר כאמור התכוון הרשע שארקאזי שר"י

בית דין צדק דקהל ארטאדאקס בודאפעסט י"ע"א

Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség Rabbisága

בעה"י

בודאפעסט יצו, יום ג' לסדר „הכצעקתה הנאה אלי" שבית לפיק.

**שוכ"ט וישע רב לכבוד הרבנים הגאונים וצדיקים די ככל אתר ואתר
איש לפי מהללו נ"י.**

אחדשיה ושית דכ' הדריג וברגשי כבוד ויקר ועבותות אהבה אנא זעירא דמן חברי
הרהבתי עזו בנפשי להציע לפני הדריג ענין נעלה ונשגב בעוד היום גדול, אמנם נדרש לזה
הכנה דרבה.

הלא נודע הרעש בכל שנה ושנה ע"ד האתרוגים, אך בשנה זאת הלא שמעתם כי
השערורי' רבה למעלה ראש, ואני הגבר בעיר הקיובה אל החילול ראיתי בעני ובעינו עמי
ושפיכת דמים, תרתי משמע, ישראל קדושים הם שופכים דמיהם וימינם לקיים מצות ד'
מינים ככל אות נפשם, אבל מפקיעי שערים עינו איתם למען אחרי כן הם יצאו ברכוש גדול!
זאת ועוד אחרת, מה אתבונן על פסולה! שתים רעות, יגעו לריק במצוה הנשגבה ומברכים
ברכה לכטלה. ואנו בי דינא פה ישבנו על מזוכה זו וחשבנו מחשבות ואופנים לבטל עצת
ערומים, וכמעט היינו כאיש נדהם וכנבור לא יוכל להושיע, ובפרט הזמן גרם ימים מעטים
סמוך לחג, גם אין ידינו בזמהיז לקיים פסקי הרמב"ם פ"ח מה' גניבה ה' כ' ושוע חר"מ
ס" רליא סעי' כ"א, אפס קצהו עלתה בירינו לפרסם בכרוז בכל בתי כנסיות, כי מפני עתות
בצרה ונפש האומללים העטופים בחוסר פרנסה, איצ ללקיחה לכל א' ואחד מהסוחר, אבל
יוצאים כמתנה עמ"ל, וברם זכור לטוב הרב הגאון וצדיק מופה"ד אברקיק סאטמאר נ"י
אשר הי' לי עמו חליפת דילוג'רב ודילוגו עלי אהבה, וחכם כ"כ עדיף מנביא ותשובתו
הרמה הי' לנו סער לתמכנו.

ועתה הגה באתי ונפשי בשאלתי בצועק על העתיד, מול הדריג, געה השעה בעוד
חם לבנו על כל הנעשה ובעוד חזון למועד חג הסוכות הבע"ל, ולכל יאמרו מדשתקו רבנן
וכו', ידעתי גם ידעתי שאני טומן ידי בקן הצרעה ובעדת דבורים, אמנם עציר כמילין לא
אוכל, אחור לא נסוגתי גוי נתתי וכו' וה' אלקי' יעזור לנו ותשועה ברוב יועץ.

מורי ורבותי! עוצו עצה – ותופר מהשבת ערומים, בואו ונגדור גדר למען כבוד שמו
יתעלה, וכבוד תוה"ק וכבוד ישראל עם קרובו הנכספים וכלתה נפשם לקיים מצותיו באהבה.
אמנם לא אכחד כי לעניד וקלושה מצאתי מבוא ואופן ופחה תקוה להשיג מטרתנו
לתכלית הנרצה, אבל מפני כבוד הרבנים הגאונים נ"י אין ברצוני לקרמה פניהם כקבלו דעתו,
ע"כ בצפיתי צפיתי חוות דעתו הרמה.

והגני כזה ברשה ושית מוקירו ומכברו כערכו הרם

ומצפה לישועה קרובה

פישל סופר זוססמאני

קול קורא מהבי"ד בעיר בודאפעסט בשנת תש"ב בנוגע למחסור האתרוגים
ובאמצע המכתב מזכיר את רבינו ז"ל

כל יהודי אונגארין היו צריכים להתחלק בין האתרוגים הללו שיוכלו לברך בחג הסוכות, ואכן רבים עזבו את ביתם ונסעו לעשות את החג בקרבת מקומות אלה שהיו שם אתרוגים, שיוכלו לברך על הארבע מינים.

לאחר שהחליט רבינו לעזוב את העיר סאטמאר על משך חג הסוכות ישבו ודנו מקורבי רבינו לאיזה עיר לנסוע לעשות את ימי החג, רבינו לא רצה לנסוע לעיר שיש שם רב ואדמו"ר, שלא יראה כאילו נכנס לגבולו לכבוש את העיר ולקפחו, ואכן לכמה ערים שהציעו אנשי רבינו לנסוע לשם, הקדימו לקרוא ע"י הטעלעפאן לבקש מהרב דמתא שרבינו חוכך בדעתו לעשות את החג בעירו, ובכמה עיירות הרגישו אנ"ש דלא ניחא ליה להרב המרא דאתרא שרבינו יבוא לעשות שם את המועד, וזה היה סיבה מספקת שנמנע רבינו לנסוע לעיר הזאת.

כמו כן לא רצה רבינו להיות בחג הסוכות בעיר שאין בה אתרוג, כי רבינו לא רצה ליקח אתרוגו אתו ולנסוע לאיזהו מקמן, ולהשאיר עיר ואם בישראל כסאטמאר עם אלפי יושביה בלי ארבעה מינים, לכן צוה רבינו למקורביו שישתדלו לנסוע לעיר שיש בה ארבעה מינים, ויוכל להשאיר את האתרוג שלו בעיר.

בעיר הגדולה "גרויסווארדיין" היו ארבעה מינים שקנה הגה"ק ר' חיים מאיר האגער זצ"ל האדמו"ר מוויזניץ שמשכנו היה בעיר גרויסווארדיין, ומאחר שלא היה בעיר רב ואב"ד מאז פטירת הג"ר בנימין פוקס זצ"ל היה האדמו"ר מוויזניץ הסמכות העליונה בעיר והשפעתו שם היתה גדולה, כאשר הציעו מקורבי רבינו את העיר גרויסווארדיין ציוה רבינו לאנ"ש שיפנו אל האדמו"ר מוויזניץ לבקש ממנו הרמן ורשותא שרבינו יבוא לעיר גרויסווארדיין.

יעלה בידם להשיג מאיזה מקומן אתרוג לצורך החג, ואכן שלשה אתרוגים הגיעו למדינת אונגארין בהשתדלות העסקנים, האתרוג הראשון קיבל רבינו ז"ל, ואתרוג אחד לקהלה היהודית בעיר הבירה בודאפעסט, ואתרוג אחד הגיע להגה"ק ר' שלום אליעזר'ל מראצפערט זצ"ל [נאשר לשם נסעו הגה"ק רבי יקותיאל יודא ט"ב זצ"ל אב"ד סיגעט, והגה"ק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל גאב"ד ירושת'ו], אתרוג אחד לעיר דעעש להגה"ק רבי יעקב אלימלך פאנעט זצ"ל, ואתרוג אחד הגיע להגה"ק רבי חיים מאיר זצ"ל האדמו"ר מוויזניץ בעיר גרויסווארדיין שקנה את האתרוג ביחד עם ראשי הקהל בגראסווארדיין, ובס"ה היו חמשה אתרוגים בכל המדינה.

ממכתבי העסקנים נראה שמשלוח שלש האתרוגים למדינת אונגארין ע"י המשתדלים בשנת חירום זה זכה רבינו לקבל את האתרוג הראשון, שיהי' לו ארבע מינים לחג הסוכות ובזכותו זכו גם קהילות אחרות לארבע מינים.

ומן הענין להעתיק ממכתבו של העסקן הנמרץ הרה"ח ר' חיים ישראל אייז ע"ה מציריך להעסקן הנמרץ הרה"ח ר' יעקב גריפל ע"ה מאינסטאנבול בערב ראש השנה תש"ד (ראה תצלום בעמוד הבא) שיסייע לו ברכישת אתרוגים וד' מינים מאיטאליע, אבל מאז פרוץ המלחמה אי אפשר היה להשיג ארבע מינים מאיטאליע, ור' יעקב גריפל משיב לו שלעת עתה עדיין לא הגיעו לכאן אתרוגים אבל רבינו ישיג בכל אופן אתרוג יען ששלש אתרוגים נשלחו מא"י למדינת אונגארין וכו'. בשפת אידיש דייטש. (ראה תצלום).

...אתרוגים זינד ביז הויטע היער נאך ניכט אנגעקאממען, רבי יואלש שליט"א ווירד יעדיך איינע האבען ווייל דריי שטיק פאן א"י נאך אונגארין געשיקט וואָרדען. בכ"ש ובברכת כל טוב בעזהשי"ת וחג שמח. יעקב גריפל

המכתב שהשיב ר' יעקב גריפל ע"ה לר' חיים ישראל אייז ע"ה

המכתב שהשיב ר' יעקב גריפל ע"ה לר' חיים ישראל אייז ע"ה

ביה ציריך ערב ראש שנת תשי"ד א"ת

29.9 1943

Herrn

Jakob Griffel

Hotel Kontinental

Bayoglu-Istanbul

ידידי היקר והנכבד הי"ו

שרוד הנבי מאד לעת סרדות יו"ש ולכן פוּכרְחָנִי לאחר בתשובתי עד צום גדלי' הנבי ומכציא הנבי לך בזה ארבע עלוסים ספכתבו של סר ווייסמנדל חתן הגאון רשיד אונגר, ועלום סכתבו של הגה"צ ר' יואל' יש שליטי"א. בסובך להמציא לירוסלם, לניירק וללונדון בלום אחד.

על בטח קבלת היום את התלגרסה שלי בדבר אתרוג ולולב והדסים, כי פה אין באפטרית לקנות אתרוג ולולב, כי תמיד בכסך המלחמה קבלנו סאסליא את הארבע מינים וכעת בהפרעות והמלחמות סמה אין לנו האפשרות אף לכתוב לסמ. סקווה הנבי סבאב תוכל תמלא את מסאלתי. גם סר דיר עהרפאן אחרי אסר ספרתי לו את דבר התלגרסה אליך אסר לי סגם הוא יתלגרם לך בזה. והנני בהוקרה וכבוד ובכרנת כוחיים בשנת גאולה וישועה, ענזכה כלנו להזמן סא"ס אל סטפחתו יטיב, ונחוג בסמחה את ראט השנה הבע"ל כירוסלם עיר הקודס ועינינו תחזינה את שיבת ציון ומלכנו סלך המטיח בראשנו.

סלך

המכתב ששלח ר' חיים ישראל אי"ז ע"ה בערב ראש השנה שנת תש"ד
לר' יעקב גריפל ע"ה שישתדל לארגן ד' מינים

את שני האתרוגים בידם לראות ולהבחין איזה מהם מהודר יותר, ואכן כדברי רבינו נמצא אתרוגו של רבינו מהודר יותר, ולכן החליטו שהאתרוג של רבינו ישאר בעיר גרויסווארדיין, ואת אתרוגו של האדמו"ר מוויזניץ ישלחו לעיר סאטמאר.

וסיפר הרה"ח ר' יהושע לעפקאוויטש הי"ו בן הרה"ח ר' אייזיק ע"ה ממארגארעטן שרבינו שאל ממנו אם יסכים ליסע לסאטמאר ויביא משם את האתרוג ואח"כ יחזור עם האתרוג של גרויסווארדיין לסאטמאר, ור' יהושע אמר לרבינו שאת הנסיעה השני' לסאטמאר עם האתרוג של גרויסווארדיין יעשה אחד שיסכים להשאר בסאטמאר על משך החג, כי מחמת איחור השעה לא יספיק לחזור להיות בצל רבינו, ורבינו הסכים עמו ושלח שליח אחר.

סיפר הרה"ח ר' יחזקאל אייזדארפער הי"ו שרבינו שאל עליו בערב סוכות אם כבר הגיע לגרויסווארדיין, מחמת שהיה איזה ידיעה לרבינו ז"ל שבעירו אונגוואר נמצאים הדסים מהודרים ורבינו רצה את ההדסים שיביאם לו, אולם ר' יחזקאל לא השיגם.

מאחר שנשלח אתרוגו של האדמו"ר מוויזניץ לעיר סאטמאר, השאיר רבינו את אתרוגו בבית האדמו"ר מוויזניץ, רבינו והאדמו"ר מוויזניץ סיכמו ביניהם את סדר נטילת הארבע מינים והזמנים שיהי' נח לשניהם, האדמו"ר מוויזניץ רצה לכבד את רבינו ז"ל שיהי' ראשון למקראי קודש לברך על הארבע מינים, וגם ביקש לרבינו שיסדרו שרק הגברים יברכו על הארבע מינים, והנשים לא יברכו בשנה זו, רבינו הודה לו על כיבודו ואמר לו שהוא רוצה לברך על האתרוג עם הנץ החמה כדרכו מאז ומתמיד.

על אף שהיו ימים קשים לישראל מפחד הגזירות והרדיפות, מ"מ נתאסף ציבור גדול מרחבי המדינה ובערך מאה רבנים באו לעשות את המועד בגרויסווארדיין, ובמכ"ע כתבו אז שהיהודים כבשו את עיר גרויסווארדיין, והיו"ט היה במצב רוח מרומם משמחת וקדושת החג שדחה כל צל של פחד ואימה מלבות ישראל.

רבינו התפלל בקלויז דחסידי סיגעט, ולא רצה לערוך את שולחנו הטהור ברב עם בימי שבתו בעיר גרויסווארדיין, ולכן בליל ראשון של חג הכריזו שאף אחד לא יבוא לסוכתו של רבינו

מקורבי רבינו התקשרו ע"י הטעלעפאן עם הרה"ח ר' ליפא לעפקאוויטש ז"ל (מנכבדי אנ"ש בגרויסווארדיין) שיבקש הסכמת האדמו"ר מוויזניץ, שענה לו: "בוודאי שהננו מסכים, מיט ביידע הענט", ר' ליפא לעפקאוויטש הודיע תיכף לרבינו את הסכמת האדמו"ר מוויזניץ, ולאור הסכמתו החליט רבינו לנסוע לעיר גרויסווארדיין לעשות שם את חג הסוכות.

בערב חג הסוכות שם רבינו לדרך פעמיו ונסע לעיר גרויסווארדיין, והשאיר את הארבע מינים שלו בעיר סאטמאר, לזכות את אנשי עירו סאטמאר במצות ארבע מינים, רבינו התאכסן בביתו של הרה"ח ר' יוסף זיידנפרויא ע"ה (פליט מפולין ממלחה"ע של שנת תרע"ד, אשר הי' מגדולי מעריצי רבינו ז"ל) ושם גם היה סוכתו של רבינו שהוכנה לו על משך ימי שהותו בגרויסווארדיין, אף שלא היה סוכה גדולה וחזקה, ושם קבע רבינו משכן קדשו במשך שהותו בעיר גרויסווארדיין.

רבינו הלך לבקר את האדמו"ר מוויזניץ זצ"ל להביע לו שלמי תודה על הסכמתו לביאתו לעיר גרויסווארדיין, האדמו"ר מוויזניץ קיבל את פני רבינו בידידות, וכאשר הראה האדמו"ר מוויזניץ את האתרוג שלו לרבינו, נענה רבינו ואמר לו שהאתרוג שלו שהשאיר בסאטמאר מהודר יותר מאתרוג זה, ולכן מציע שאת האתרוג של האדמו"ר מוויזניץ ישלחו לעיר סאטמאר ע"י שליח מיוחד, והשליח הזה יביא אתו את האתרוג מסאטמאר ויקיימו מצות ארבעת מינים על האתרוג המהודר יותר.

אמנם מחמת איחור השעה לא הסכימו ראשי קהל גרויסווארדיין לשלוח את האתרוג שלהם לסאטמאר, טרם שיגיע האתרוג מסאטמאר לגרויסווארדיין, כי מורא עלה על ראשם שמחמת דחיקת השעה ישארו שני האתרוגים בסאטמאר, והעיר גרויסווארדיין תישאר ח"ו בלי אתרוג, ורק אחר שיביאו את האתרוג מסאטמאר לגרויסווארדיין הסכימו לשלוח את האתרוג לסאטמאר.

רבינו הכיר בצדקת דבריהם, וציוה לאחד מאנ"ש שישים לדרך פעמיו לעיר סאטמאר להביא את האתרוג, ואכן השליח נסע חיש מהר לסאטמאר והביא את האתרוג של רבינו ז"ל, רבינו הלך לבית האדמו"ר מוויזניץ להראות לו את האתרוג, רבינו ז"ל והאדמו"ר מוויזניץ לקחו

המדרש של האדמו"ר מוויזניץ לתפילת שחרית לאמירת הלל והנענועים, ושוב אחר עבודתו יצא האתרוג פעם שנית בכפרים הסמוכים לזכות אחינו בני ישראל, ואח"כ בשעה אחד בערך חזר האתרוג פעם שנית לגרויסווארדיין לבית המדרש שהתפלל שם רבינו ז"ל לאמירת הלל נענועים והושענות.

כן בעיר סאטמאר נתאסף כל הקהל לאחד האולמות שבעיר, ושם בירכו כולם על הארבעה מינים, וכמעשהו בגרויסווארדיין כך מעשהו בסאטמאר שאחרי שגמרו כל הקהל לברך על הד' מינים נסעו הד' מינים בטעקסי מיוחד לעיירות הסמוכות לזכות רבים במצות ארבעה מינים, אחר יום יומים כבר נשתנה מראה האתרוגים מאלפי הידים שנטלוהו לברך לקיים את המצוה.

רבינו קבע את מקום תפילתו בבית המדרש "קלויז דחסידי סיגעט החדש", אולם בעיר גרויסווארדיין היה גם קלויז ישן דחסידי סיגעט, והגבאי הרבני ר' זרח גליק ע"ה בא להזמין את רבינו שיבוא להתפלל בימי שהותו בעיר גם בקלויז הישן, ורבינו הבטיחו שלקראת משנה תורה בליל הושענא רבא יבוא להקלויז הישן, אולם ר' זרח הפציר ברבינו שיבוא גם להתפלל איזה תפילה בהקלויז, ונענה לו רבינו גם על זה ואמר לו שבשבת בראשית יתפלל בהקלויז הישן, ואכן בליל הושענא רבא בשעה שתיים בלילה בא רבינו לקריאת משנה תורה בהקלויז הישן.

רבינו ערך את עבודתו הקדושה בעבודה שבלב זו תפילה כל יום בבית המדרש, ורבים מתושבי העיר וגם הרבנים החשובים שהתארחו בעיר גרויסווארדיין בחג הסוכות כדי לקיים מצות ד' מינים, באו כל יום לחזות בנועם עבודת הנענועים, ביניהם הי' הגה"ק האבדק"ק סעקעלהיד זצ"ל שבא לראות את עבודתו הק' של רבינו, והפליא את עבודת רבינו ז"ל שהיה על פי חכמת החן, גם בנו של האדמו"ר מוויזניץ הבחור מרדכי נ"י (ה"ה אדמו"ר מוויזניץ מאנסי שליט"א אשר היה מתלמידי רבינו בעיר סאטמאר) בא כל יום לבית מדרשו של רבינו לתפילת הלל לראות את עבודת הנענועים.

רבינו ערך ביקור נימוסין באמצע ימי חול המועד בביתו של האדמו"ר מוויזניץ, ורבינו החזיק לו טובה על כל הטוב והחסד שעשה

ז"ל לעריכת השולחן, ואמנם אלו שבאו שלחם רבינו שילכו לביתם ולא יהיו אצלו בשולחנו הטהור.

סיפר הגה"ק ר' יהודה האראוויטץ זצ"ל האדמו"ר מדזיקוב שהיה ג"כ בעיר גרויסווארדיין בבית חותנו האדמו"ר מוויזניץ, והוא היה שליח להולכה שהביא את האתרוג האדמו"ר מוויזניץ לרבינו והקדים לבוא לבית רבינו קודם הנץ וישב עם רבינו עם עוד אנשים חשובים, והמתיקו סוד על דא ועל הא, ורבינו המשיך בנועם שיח עם אנשי שיחו, והמתין שתנוץ החמה שיוכל לברך.

כשהגיע זמן הנץ החמה לקח רבינו את המינים ובירך עליהם בלי הכנה מיוחדת, ואמר הרה"צ ר' יודא'לע: הרה"ק מסאטמאר היה בכל שעה מוכן ומזומן לכל מצוה, ובלשונו הק': "סאטמאר'ער רב איז אייביג געווען דערביי" שעל אף שהוא משוחח על דא ועל הא, אבל במחשבתו וברעיונותיו הקדושים הכין עצמו לקראת המצוה הגדולה, ונתפעל מאוד מזה.

אחר שבירך רבינו על הלולב ואתרוג ועשה את הנענועים בהם, הוליכו את האתרוג לחצר בית הכנסת הגדול בעיר גרויסווארדיין, מאות ואלפים עמדו בתור לזכות לברך על הארבע מינים, גם רבים מכפרים ועיירות אחרות באו במיוחד לשהות בימי חג הסוכות בעיר גרויסווארדיין שיוכלו לברך על הארבע מינים, ביניהם רבנים חשובים ומפורסמים כמו הגה"ק ר' יודא סג"ל ראזנער זצ"ל אבדק"ק סעקעלהיד והגה"ק ר' מרדכי בריסק זצ"ל אבדק"ק טאשנאד וכו' ולהבחל"ח כ"ק מרן רבינו שליט"א אשר הי' אז אבדק"ק זענטע, ועוד.

סיפר אחד מחשובי אנ"ש שלפני חג הסוכות שאל את רבינו: האם יהדר להיות בעיר גרויסווארדיין לחג הסוכות, ולעזוב את אשתו ושבעת בניה בביתם כדי לברך על הארבע מינים, או שמא חשוב יותר מצות שמחה ולהיות יחד עם משפחתו בביתו, רבינו לא ענה לו תשובה ברורה, ורק אמר לו כהאי לישנא: "איך נוכל לעזוב מצות ארבעה מינים".

אחר שגמרו האנשים לברך על הארבע מינים בחצר ביהמ"ד הובילו את הארבע מינים ע"י ערל בטעקסי לעיירות וכפרים הסמוכים לעיר גרויסווארדיין לזכות גם אנשים אחרים במצות ארבעה מינים, בשעה עשר חזר האתרוג לגרויסווארדיין והביאו את הד' מינים לבית

לשולחנו של רבינו היה גם הראב"ד דמתא גרויסוורדיין הגאון ר' פנחס צימענטבוים זצ"ל שהיה בידידות עם רבינו ז"ל.

בנסיעתו לגאסווארדיין נתפרסם קצת בין החסידים כי רבינו עוסק בספרי קבלה הנצרכים לעבודתו הקדושה בהקפות וכדו', כי כדרך צדיקי אמת הסתיר רבינו את לימודיו בספרי ח"ן, ובני אדם לא ידעו שרבינו עוסק בסתרי תורה, ועכשיו כשנסע לגרויסווארדיין והמשמשים ארזו את חפצי רבינו ז"ל ליקח מסאטמאר לגרויסווארדיין, ושכחו ולא ידעו לארוז את ספרי הקבלה שרבינו עוסק בהם, וכשהגיע רבינו לגרויסווארדיין וראה שהוא מחוסר ספרים חשובים הנצרכים לו, שלח את תלמידו החביב הרב החסיד ר' לייבעלע פאשקעס זצ"ל שהיה מופלג בחכמת הח"ן שיחזור לסאטמאר ליקח את הספרים, ולא סמך על אף אחד ממשמשי שיביאו לו את הספרים רק ר' לייבעלע לבד.

בסבר פנים יפות לרבינו ולאנ"ש, והנעים את שהותם בעיר גרויסווארדיין, וכן חזר האדמו"ר מוויזניץ ביקור גומלין אצל רבינו ז"ל.

כאמור לא ערך רבינו שולחנותיו הטהורות ברוב עם בעיר גרויסווארדיין במשך כל ימי החג, ורבים מהתלמידים שהתלוו לרבינו ז"ל להסתוף בצילו בעיר גרויסווארדיין הלכו לשולחנותיו של האדמו"ר מוויזניץ, שהי' שם בית התבשיל ונתנו לאכול, ובחורים שנדרו מעירם ומביתם להיות בנכר בחג הסוכות החיו את נפשם הרעיבה בסעודת החג, ובנו של האדמו"ר מוויזניץ הבחור מרדכי נ"י (ה"ה אדמו"ר מוויזניץ מאנסי שליט"א) קירבם בסבר פנים יפות ודאג שיהי' להם סעודת החג.

כמו כן ערך רבינו את שולחנו הטהור בליל אחד מימי החג בסוכתו של הרה"ח ליפא לעפקאוויטש הי"ו שנתאספו שם המון רבנים ששהו בחג הסוכות בגרויסווארדיין, וכולם באו להסתופף בצילא דמהימנותא. ובין הבאים

חג הסוכות שנת תש"ה בבערגן-בעלזן

ואמר להם: דעל אף שלדעתו אין הסוכה כשרה מכמה טעמים ואי אפשר לברך בה ברכת לישב בסוכה מ"מ טוב הוא להיות לזכר "למען ידעו דורותיכם", אבל הקפיד ואמר בתוקף: "שכל המברך בסוכה זו ברכת לישב בסוכה יכשל באמירת ברכה לבטלה", אמנם סיפרו אנשים שהיו בבערגן בעלזן שבילילה הראשונה של חג כשנמו כולם את שינת הלילה על מיטתם, עבר רבינו ליד הדרגש הזה ונעמד שם משוקע במחשבותיו הקדושים ודמעות נשרו מריסי עיניו הטהורות.

כשהגיע חג הסוכות רצו רבים לעשות סוכה במחנה ההסגר, אבל למעשה לא היה מציאות לבנות סוכה כשרה כדת וכהלכה, אולם הרה"ג ר' יושע מענדל עהרנבערג ע"ה מקראקא בחריפותו המציא בדרך פלפול איזה סוכה בתוך הבאראק ע"י שחיברו שני מיטות סמוכים זה לזה ולכסות את ה"סוכה" לקח את השטריוזאק והניחו למעלה.

הסוכה הנ"ל היו בה כל הקולות "שתים כהלכתו", ו"גיד אסיק", ו"דופן עקומה" וכו', וכאשר הראו לרבינו ז"ל את הסוכה נענה רבינו

חג הסוכות שנת תש"ו בירושלים

באווירה שמחה ועילאית מה שמשך אליה רבים וכן שלמים מבני ירושלים הנענועים עם הלולב והאתרוג בשעת אמירת הלל בחג הסוכות הי' מן העבודות החשובות והמיוחדות אצל רבינו, ובכך כל מי שזכה להיות נוכח שם ולחזות בעבודת הקודש בעת הנענועים ואפילו רק פעם אחת

את ימי חג הסוכות של שנת תש"ו ערך רבינו זי"ע ברוב שמחה בעיה"ק ירושלים, בהיותו סמוך וקרוב למקום המקדש המקום שבני ישראל עלו שם ברגל אלפי שנים, שם עסק רבינו בעבודת הקודש הן בנענועים עם הד' מינים, והן בעריכת השולחנות אשר לפני ה'

יקירי ירושלים נתאספו סביבו ושוחחו עמו בכל העינים, ושאלו את רבינו פרטי ההשתלשלות שלו במשך שנות הזעם בעמק הבכא וכן אודות שלשלת בית סיגעט ומנהגי קודש, ורבינו בהיותו מלך במסיבו השיב לכולם בפנים שוחקות, ופעמים נתמשך כן השולחן עד השעות המאוחרות של הלילה ומרוב געגועי קודש שכחו הציבור לחזור לביתם, ורק רצו לשאוב עוד מבאר מים חיים, מגודל החביבות והמתיקות של השולחן הטהור והנהדר.

באחד מלילי חוה"מ סוכות כשגמרו את השולחן אחר שעה שתיים בערב, וליוו את רבינו לביתו נאווה קודש וכשנכנס רבינו לבדו לביתו, וכמה בחורים ביודעם בדיוק מקום חדרו של רבינו נעמדו מבחוץ על גדר שכנגד חלון חדרו והציצו משם בעד החלון לראות בקודש פנימה. מה גדלה התפעלותם כשראו שאחר עבודה קשה שבמקדש שערך רבינו במשך כל היום ועוד בלילה עם עריכת השלחן, נכנס הגבאי והניח על השלחן לפני רבינו חבילה של ספרים.

בעבור כמה דקות הופיע רבינו בחדרו והתיישב אצל השלחן והתחיל ללמוד במתיקות והתלהבות, בלי שום הפסק כלל, והמה עמדו שם מבחוץ ונשתהו שם זמן ארוך מאד, אח"כ כשכבר הי' מדי מאוחר חזרו לביתם ורבינו עדיין הי' יושב ועוסק בתורה בנעימים.

באחד מימי חג הסוכות הגיע לרבינו יהודי פליט שעבר את המלחמה הנוראה ועלה ממדינת אונגאריין, ובא לביתו של רבינו ורצה ליכנס אל הקודש פנימה.

וכפי' סדר העולם נתקלו כולם סביבו והתחילו לשאול אותו בשבע חקירות ודרישות מה ואיך עבר את שנות המלחמה, בין כך ובין כך יצא רבינו מחדרו ונכנס לחדר ששם עמד היהודי וענה לכל השאלות ששאלו אותו, וכשהבחין היהודי ברבינו מיד רץ לקראתו ונתן לו שלום עליכם, ושוב רצה להמשיך בסיפורי נסים להאנשים, אמר לו רבינו, ראשית כל מן הסתם אתה רעב לאכול וצמא לשתות, נו קודם תיכנס בתוך הסוכה ותיטול ידיים לסעודת יו"ט, ואח"כ נשוחח ותמשיך בדברייך, וכך הוה, היהודי החיה את נפשו בסעודה שהכניסה לו הרבנית ע"ה ורבינו נתיישב לידו ושמע בקשב רב את סיפור יציאת מצרים באונגאריין וכך האזין לדבריו זמן ארוך.

בלבד, לא פסק פומיה מלספר אח"כ אותות ונפלאות מהנענועים הנוראים והקדושים, ומגודל עבודתו הק' של רבינו בשנה ההוא.

בעת הנענועים של רבינו זימרו הציבור ניגונים עתיקים, כשמקהלה קטנה ומצומצמת מכמה ילדי ירושלים בהנהלת הרה"ח ר' יוסף אשכנזי שליט"א משב"ק ליוו את הניגונים, מה שהוא הביא עמו, ולימדם לציבור אנשי שלומינו חסידי רבינו בירושלים.

ההתעוררות של רבינו בשעת הנענועים גברה עד אין לשער, כשכל הציבור נתעוררו בהשתפכות הנפש, וכולם עומדים באימה וביראה ועיניהם מוסבים אל מול פני רבינו לחזות בעבודתו הקדושה.

בין הבאים לנענועים לראות את עבודת הקודש של רבינו הי' ניכר הגה"ק רבי מאטל סלאנימער זצ"ל שמאד נתפעל מרבינו ועבודתו במשך כל הזמן ובפרט בימים הנוראים, וכן עתה בא לחזות את עבודת הקודש של רבינו, וכמו כן גם הביא איתו את בניו ובני בניו, בשעה שעסק רבינו בעבודת הנענועים וזימר את הניגון של נענועים שמלא רגש ודביקות, זלגו עיני רבי מאטל נחלי דמעוה, ואח"כ אמר על עבודת רבנו בזה הלשון: ס'איז דא פיהל אנדערע וועלכע זענען משיג די כוונות פון די נענועים, אבער דער חידוש פון סאטמאר רב איז, אז ער האלט קאפ אזוי לאנג און ער קלעטערט זייער הויערך".

באותה חג הסוכות ציוה רבינו שיבנו לו שני סוכות כשבסוכה אחד ערך את עבודת הקודש לעצמו ביחידות, ובשני ערך את השולחנות הטהורות ועבודת הקודש ברבים, כשיקירי קרתא דשופריא נהנו שם מאורו הבהיר והסתופפו בצל הקודש בצילא דמהימנותא וזכו לשאוב שפע קודש.

במשך ימי חג הסוכות ערך רבינו את השולחן בכל ליל חוה"מ, ובכל יום ויום נאספו העדרים זקני ויקירי ירושלים בסוכת רבינו להסתופף בצל קדשו ולראות בעבודה"ק, וכל לילה הי' ניכרים פנים חדשות של מורי הוראה ויושבים על מדין וסתם ת"ח ויהודים נאמנים.

באלו השולחנות לא נהג רבינו לומר ד"ת, רק בעיקר דיבר בקדשו בשיחות קודש וסיפורי צדיקים, השולחן הי' בצורת אות ז', כך שלכל אחד הי' ההזדמנות לראות את פני הקודש, ואכן

ע"ץ חיי"ם היא למחזיקים בה

ברגשי הודאה והערכה, נשגרה בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר
ושבחה, קדם ידידינו החשוב היקר והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה,
עושה ומעשה צדקה וחסד, תומך נלהב לכוללינו הק' בכל עת תמיד, ועומד
לימינינו בעריכת המסיבות, במעדני מלך בסבר פנים יפות,

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר

מוה"ר רפאל פערלמוטער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

לרגל שמחתו בהולדת בתו שתחי' למז"ט

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת ממנה ומכל יוצאי הלציקים,
ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר
יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל

אלקא דמאיר עננו

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קלה — בלתי מוגה

ניחום אבלים ע"י כ"ק אדמו"ר מבורשטיין שליט"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

יום ג' פרשת מטות מסעי תש"ע לפ"ק

פארציילט אז מיין טאטנס טאטע דער פאדהייצער רבי (הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין ז"ל) - ער איז געווען רבי אייזיקל זידיטשויבער'ס רעכטער אייניקל, רבי שלמה יעקב'ס (מק"ק סטריא) א זוהן - איז אמאל געווען שבת אין וואלאווע, האט דער באטור רב געזאגט אז עס פלעגן קומען רבי'ס קיין וואלאווע, אבער דער טאטע ז"ל (הגה"ק ר' יוקל ז"ל אבד"ק וואלאווע אבי הגה"צ מבאטור ז"ל והרבנית ע"ה) איז קיינמאל נישט געגאנגען, ער איז דאך געווען א בנן של קדושים און דער רב פון שטאט. אבער ווען מיין זיידע איז געקומען, האט ער אים געזאגט 'קום, לאמיר גיין צום טיש, וועסטו זעהן ווי אזוי ס'דארף אויסקוקן א רעכט זידיטשויבער אייניקל, און דער באטור רב האט עס מיר געזאגט אלץ חידוש, אז דאס איז געווען דער איינציגסטער וואס ער ווייסט צו וועמען ער איז געגאנגען צו א פרעמדן רבי'ן, און פון דארט האט ער געקענט מיין זיידן.

דאזי איז אמאל געווען א איד וואס איז געקומען צום רבי'ן ז"ל (מרן רבינו בעל דברי יואל) און דער רבי האט אים געפרעגט וואו אהין איז זיין פאטער געפארן (היינו לאיזה צדיק נסע בהיותו

רבינו שליט"א הזכיר נידון הנחת תפילין דר"ת בימי האבילות שמצינו בזה פלוגתא בדברי המקובלים האדמו"ר מבורשטיין: מזאגט אז די מכוונים ביים דאווענען מעגן מכוון זיין אין די אבילות טעג, אפילו ס'איז נישט די טייטש פון די ווערטער, נאר ס'איז כמעט ווי געלערנט.

רבינו: דאס וואס מ'איז מכוון, איז עס א חלק פון די תפילה, דאס איז די חלק הנסתר פון תפילה. מזאגט אז דער בעלזער רב האט געזאגט תורה 'נימל' ווייל די תורה איז תפילה, דאס (הכוונות) איז אויך א ענין פון תפילה.

האדמו"ר מבורשטיין: ס'איז געווען עפעס גדולים וואס האבן זיך נישט געקענט אפרייסן פון תורה, האבן זיי געזאגט אז מ'מעג לערנען אויך.

רבינו: אבער אין שולחן ערוך (יו"ד סי' שפ"ד סעי' ד') שטייט אז ס'איז דא זאכן וואס מ'קען יא לערנען.

*

האדמו"ר מבורשטיין: דער באטורער רב (הגה"צ רבי חנני יו"ט ליפא טייטלבוים ז"ל אחיו של הרבנית ע"ה) האט אמאל

התודה והברכה לידידינו האברך היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה

הר"ר יואל ברמ"ח ווייס הי"ו

אב"י בעיר תהילה קרית יואל יע"א

אשר השתתף בסכום הגון ונכבד להוצאת גליונינו המוגדל לחג הסוכות

געמייטשט 'מאך דיך א ברען, און דער מהרש"ג פלעגט איבער צו זאגן דאס ווארט, און ער האט געהאלטן פאר א זכיה, אז אויף דעם ווארט איז ער א צווייטער מקבל פונעם חוזה פון לובלין.

ווען דער שם שלמה איז געווארן רב אין מונקאטש, האט מען אים איבער געזאגט אז ס'איז דא א אלטע אידענע וואס פריידט זיך זייער פון דעם וואס ער איז געווארן רב, ממש זי גייט ארום אין די גאס... ער איז געווען נייגעריג וואס איז איהר שמחה, האט ער איהר געלאזט רופן, זאגט זי יא, רבי, איך דאנק דעם אויבערשטן יעדן טאג, פרעגט ער ווייטער וואס איז די שמחה?, האט זי געזאגט, אז זי איז א ארימע אידענע, און זי קען זיך נישט ערלויבן שטאפ-לעבער, און ווען אייער זיידע (הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל) איז געווארן רב דא אין מונקאטש, האט ער גע'אסר'ט שטאפ-לעבער (עי' לקמן הערה 2), איז עס ביליג געווארן, האט זי געקענט קויפן און עסן... ווען אייער זיידע איז אוועק געגאנגען, איז געווען דא א אשכנזישער רב, און ער האט צוריק מתיר געווען, האב איך ווייטער נישט געקענט צוקומען צו קויפן שטאפ-לעבער, איך פארשטיי אז מ'גייט יעצט ווייטער אסר'ן שטאפ-לעבער, וועל איך קענען ווייטער קויפן שטאפ-לעבער פאר ביליג... און וועגן דעם איז זי אזוי בשמחה אז ער איז געווארן רב.

רבינו: דער בני יששכר איז געווען זייער שארף אקעגן שטא"פ, ער האט געזאגט אויפן פסוק (שמות ג, יד) כבוד לב פרעה - ער זאגט עס אין אגרא דכלה (כ"פ ווארא) - אז די לעבער ווערן זייער גרויס שלא כדרך הטבע, און זיי ווערן אינגאנצן ווייס, דאס [הכבוד] אליינס איז א שומן, און ס'איז א שינוי מראה אין די כבוד, ווייל זיין כח ווערט שוואך, און ער פארלירט אינגאנצן זיין כח.²

עוד באיראפע, האט ער געזאגט, אז ער איז געפארן אויף פאדייהעין, האט דער רבי ז"ל געזאגט 'ער איז געווען א צדיק נסתר, וואס די וועלט האט נישט געהאט א זכיה אים צו קענען, ס'זעהט זיך אויס אז דער רבי האט אים געטראפן, ער איז נישט געווען אסאך אין אונגארן, אפשר צוויי דריי מאל.

רבינו: אין די געגנט 'קארפאט-רום' זענען געווען זידיטשויבער חסידים, אין מונקאטש זענען געווען זידיטשויבער חסידים,¹ און אין די גאנצע געגנט. ווען רבי שלמה'לע מונקאטשער איז געקומען קיין מונקאטש (מקודם הי' אב"ד סטרוזשוב ואח"כ נתקבל לאב"ד מונקאטש) האט ער געטראפן דעם גאנצן אויבן-אן מיט טליתים (בליל שב"ק), זיי זענען געווען זידיטשויבער חסידים.

האדמו"ר מבורשטיין: מ'האט געזאגט אז ער האט זיי מיט די צייט אויסגעטוהן די טליתים, ער האט נישט געדארפט האבן אזויפיל שיינע אידן ביי זיך... (כי דבר זה הוא אבן נגף להנהגת העיר כראוי ע"י רב העיר).

ס'האט מיר דערציילט א תלמיד פונעם מהרש"ג (הגאון ר' שמעון גרינפעלד ז"ל אב"ד סעמיהאלי מח"ס שו"ת מהרש"ג ושאר ספרים) - דער מהרש"ג האט אלץ יונגערמאן געוואוינט אין מונקאטש - און דער מהרש"ג פלעגט דערציילן, אז אין מונקאטש איז געווען א בית מדרש וואס דארט האבן אלע געדאוונט פרייטיג צונאכט'ס מיט א טלית, אלע זענען געווען בני עליה, איין איד איז געווען א פשוטער איד, וואס ער האט אויך געדאוונט מיט א טלית. זיין השיבות איז געווען, אז ער האט נאך געזעהן דעם רבי'ן פון לובלין, האט דער מהרש"ג געזאגט אז ער האט זיך צוגעשארט צו דעם אלטן איד, און געפרעגט אויב ער געדענקט עפעס צו דערציילן פונעם חוזה פון לובלין, האט ער געזאגט, ער געדענקט נישט קיין סאך, נאר איין ווארט געדענקט ער, 'עשה לך שרף' (במדבר כא, ה) האט דער רבי פון לובלין

2

וולש"ק בספר אגרא דכלה: נלמד ג"כ תוכחת מוסר לאותן האנשים החטאים בנפשותן שהקילו לעצמן לאכול האווזות לעומת הנה וכו' אבל דבר חדש אני רואה טריפות מהאורייתא, דבר שלא שיערו כת הקודמים, דהנה זה ברור שאוואא הלעוטה אם לא ימהרו לשוחטה במשך ימי לעיטותה דהיינו ג' שבועות או יותר תמות כרגע, ומאין יהיה זה, אבל ראיתי כי האווזות האלו הכבד שלהן משונה ומתלבנת כולה, וגם היא ניתכת כולה ע"י האור כשומן, וגם מתגדלת שלא כדרך הטבע הנהוג בכבד וכו', להיות הכבד תנור הגוף לבשל המאכל ולצמצם הדם הנשאר אחר שישלח אל אברי הגוף, וזה מלאכתו כל יום, והנה כל דבר

1

יש לציין שבס' תולדות הגה"ק הישמח משה (השמטות עמ' תמ"ו) מסופר שהרה"ק הישמח משה ז"ע רצה שבנו הרה"ק רבי אלעזר ניסן יכהן פאר ברבנות מונקאטש, אז שלא מכתב להרה"ק העטרת צבי מווידיטשויב ז"ע ש'סייע לו בזה כי בכל הגלילות היה גרים הרבה חסידי זידיטשויב, והרה"ק העט"צ השיב לו במוכתב "אני אכניס עצמי בכל כוחי וכו' וגם אכתוב למהותני הרב הצדיק הקדוש מהרצ"א (הבני יששכר) שגם הוא יכניס עצמו בזה", עיי"ש.

פאר'ן בעלזער רב 'איך האב געמיינט אז איר ברענגט אייך מיט א מרדכי, דערווייל זעה איך אז איר האט מיטגעברענגט מיט זיך גאר א המון...!

ער איז געווען א חסידישער איד, א קלוגער איד, א תלמיד חכם, גאר ער איז געווען א שארפער.

האדמו"ר מבורשטיין: איינער האט ארויס געגעבן א ספר, ער באשרייבט דארט דעם אלטן מאהנאווקער רבי, דער טאטע פונעם מאהנאווקער רבי'ן פון ארץ ישראל, דערציילט ער דארט, אז זיי האבן זיך אמאל משדך געווען מיטן בעלזער רב, און די משפחה - אנשים נשים וטף - זענען געפארן קיין בעלזא. צווישן די נשים איז שוין געווען דעמאלטס אזעלכע וואס זענען געגאנגען מיט שייטלעך. ווען מ'איז אריבער געקומען די גרעניץ פון רוסלאנד קיין גאליציע, ביי די ערשטע סטאנציע, זענען ארויף געקומען א משלחת פון בעלזער חסידים, מקבל פנים זיין דעם מחותן, און איבער צו געבן א שליחות 'די נשים קענען נישט קומען קיין בעלזא מיט קיין שייטלעך, און זיי האבן זיי געברענגט פאר די נשים טיכלעך, שרייבט ער דארט, אז ס'איז געווארן א תשעה באב, מ'גרייט זיך צו א גרויסע חתונה, א רבי'שע חתונה, און פלוצלינג האט מען זיי געברענגט אפאר שמאמעס... ס'איז געווארן א גרויסער טומל 'מזועט זיך נישט לאזן פון דעם'. ווען מ'איז אנגעקומען קיין לעמבערג זענען שוין אנגעקומען די חשובים זיכער צו מאכן אז מ'גייט מיט טיכלעך, אז נישט לאזט מען נישט אריין אין בעלזא, 'לחרפתנו האבן זיך אלע געמוזט אנטוהן די טיכלעך' און אזוי געקומען קיין בעלזא.

רבינו: אין בעלזא איז מען געווען זייער שארף איבער דעם. דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) איז אויך געווען זייער שארף אקעגן שייטלעך, זייער זייער שארף, ס'איז דא עטליכע מעשיות ווי אזוי דער זיידע איז געווען שטרענג אויף דעם.⁴

4

ע"י בדברי יואל (דפוס חדש - פרשת שופטים, עמ"ק ל"ג) מ"ש בזה בשם מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט ז"ל שהזהיר על חומר של גילוי שער, והזר ואמר שאל ידייקו מדבריו שפאה נכרית היתר הוא, ומסיים רבינו "אולם מי התיר פאה נכרית כזה שיהי נראה כשערות ממש, וכמאדע חדשה גג על גג". [ועי' עוד בדברי יואל מכתבים (ח"א מכתב ד), ובס' אבני שוהם (כ"ו אב, עמ"ק) בדרשת מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל ביום כ"ו אב שנת תשמ"ג לפ"ק]

האדמו"ר מבורשטיין: דער שואל ומשיב האט מתיר געווען מאשין מצות און מאשין ציצית, און די קפריסין הינדלעך, און דער בעלזער רב - דער שר שלום און דער מיטעלער בעלזער רב (הגה"ק רבי יהושע ז"ל) - זענען דאך געווען שרעקליך אקעגן די אלע זאכן, און ווען דער שואל ומשיב איז נישט געווען געזונט איז ר' מרדכי פעליץ (מחסידי בעלזא המובהקים) וואס האט געוואוינט אין לעמבערג געגאנגען אמאל באזוכן דעם שואל ומשיב, און דער שואל ומשיב האט אים געטשעפעט אין די אלע בעלזער חומרות, ר' מרדכי איז דאך געווען א שארפער איד, האט ער זיך אנגערופן און געזאגט 'לעמבערגער רב, נעמט א קפריסין הינדל און שטאפט עס אן מיט מאשין מצות, און טוט אן מאשין ציצית, וועט איר האבן א רפואה שלימה...!

רבינו: דער ר' מרדכי פעליץ איז געווען זייער א שארפער, ווען דער בעלזער רב האט זיך משדך געווען מיט רבי אהרן טשערנאבלער,³ איז מען געפארן אויף די חתונה, און דער ר' מרדכי איז אויך מיט געפארן לכבודו פון בעלזער רב, און ער האט זייער געטשעפעט רבי אהרן טשערנאבלער, ווייל זיין פאטער רבי מאטעלע טשערנאבלער איז נסתלק געווארן זיצנדיג ביים טיש אינמיטן לערנען, האט מען אזוי געלאזט דעם ספר געעפנט אויפן טיש, אזוי ווי כחיים חיותו, און מ'האט דעם שטוב פארשפארט. לכבודו פונעם בעלזער רב האט רבי אהרן טשערנאבלער געעפנט דעם שטוב, און געוויזן פאר'ן גאסט דעם צימער וואו זיין פאטער איז נסתלק געווארן און וואו ס'איז אויפגעמישט דאס ספר, און דער ר' מרדכי פעליץ איז צוגעגאנגען און האט פארמאכט דאס ספר, און ס'האט זייער פארדראסן פאר רבי אהרן טשערנאבלער, האט ער זיך אנגערופן

שמעמיסים על איזה יצירה בעולם יותר מכוחות ומלאכתו הנה יחלש ויתבטל כוחו לגמרי, כ"ה בענין הזה שמלעיטין האוונות, והכבד המבשל מעמיסין עליו יתר על כוחו לבשל, הנה יחלש הכבד וימות כי יתבטל מלאכתו לגמרי, ויתהווה נימוקות הכבד וישוב ללובן כמו המת, כי יתהפך הדם ללובן ע"כ ימות הבע"ח כי נימוק הכבד והיא טריפות גמורה, ע"כ שומר נפשו ירחק מזה, עכ"ד.

3

הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל נשתדך עם הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל ז"ל, כאשר בנו הרה"ק המהרי"ד ז"ל נשא את נכדתו של הרה"ק מטשערנאביל ז"ל, בת בנו הרה"ק רבי ישעי' משולם זושא ז"ל. וכמו כן כאשר בנו הרה"ק ר' ארי' לייבוש ז"ל אבד"ק מאגרום נשא את בתו של הרה"ק ר' מנחם נחום מלוייב בן הרב"ק מטשערנאביל ז"ל

זאגט אים דער שינאווער רב, 'אויב זי וויל נישט פאלגן פאר אוועק פון דערהיים, איז ער דעמאלטס געקומען פון גאליציע קיין ספינקא, ער איז געווען א יושב ביים אמרי יוסף אין ספינקא, בקיצור, זי האט זיך געהאלטן ביי איהר'ס, און ער האט זיך געהאלטן ביי זיינ'ס, זי האט ערצויגן די קינדער און זיי התונה געמאכט אליינס און דעם מאן, שפעטער נאך ווען מ'האט שוין התונה געמאכט די קינדער, האט ער זיך מיישב געווען צוריק צו גיין, ער האט געזאגט אז זיין רבי לעבט שוין נישט, און ער האט שוין נישט וועמען צו פרעגן צי ער מעג צוריק גיין. האט מיין זיידע געזאגט אז ער האט געהערט אז ביי די ערשטע וועלט מלחמה האבן זיי זיך צוזאם געטראפן אין פעסט און ער איז יא צוריק.

רבינו: דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין לעמבערג, און דארט איז געווען א אייניקל פון צאנזער רב - זי איז געווען די אייניקל - וואס ווען זיי האבן געהערט אז דער שינאווער רב איז אין שטאט, זענען זיי געקומען בעטן אז דער פעטער - דער שינאווער רב - זאל אריינקומען צו זיי מועם זיין - אינדערהיים האט מען עס גערופן 'א אנבייס' - און דער שינאווער רב האט מסכים געווען.

לעמבערג איז שוין געווען א שטאט, איז שוין דארט געווען שטאקייגע הייזער, און דער איד האט שוין געוואוינט אויפן שטאק, ווען דער שינאווער רב איז ארויף די שטיגן אריינצוגיין צו יענעם, האט די באלעבאסטע אים אפגעווארט אינדרויסן נעבן די טוהר, זי איז שוין געווען אביסל פארגעשריטן, און זי איז שוין געגאנגען מיט א שייטל, ווען דער שינאווער רב האט דאס באמערקט, איז ער געווארן אויפגעציטערט 'דעם טאטנ'ס א אייניקל זאל גיין מיט א שייטל?!', און האט זיך געבייזערט. זי האט געהאט א לשון מדברת גדולות, און זי רופט זיך אן פאר'ן הייליגן שינאווער רב, 'כ'האב נישט געוואוסט אז דער פעטער קומט אויף נשים'. זאגט דער שינאווער רב, א חידוש פון א זאך, אין פרשת בחוקותי (ויקרא כג, יא) שטייט 'ואם כל בהמה טמאה וגו' והעריך כהן אותה, אז דער כהן דארף עס מעריך זיין, לכאורה וואס טוט דער כהן? ער זיצט דאך אין בית המקדש, און איז עובד עבודת הקודש, און דא האט א איד מקדיש געווען א בהמה טמאה, רופט מען דעם כהן ער זאל וויסן דעם ערך, ווי קען א כהן וואס

ס'איז געווען א איד וואס האט ל"ע נישט געהאט קיין קינדער, און איז געקומען צום זיידן נאך א ישועה, פרעגט אים דער זיידע 'זוי אזוי גייט דין ווייב אנגעטוהן?', האט ער געזאגט אז זי גייט מיט א שייטל, האט דער זיידע געזאגט אז זי זאגט מיר צו אז זי טוט זיך אויס דאס שייטל, זאג איך צו קינדער. דער איד איז געווען גרייט, און האט עס אנגענומען און געזאגט, יא. זאגט אים דער זיידע, ניין, דו גיי אהיים, און פרעג אויב זי איז מסכים. דער איד איז צוריק געקומען זאגן אז מ'איז מסכים און מ'נעמט עס אן, נאך א יאר איז אים געבוירן געווארן א קינד. נאכדעם - אז זי האט שוין געהאט דאס קינד - האט זי צוריק אנגעטוהן דאס שייטל, עמיצער האט דאס דערציילט פאר'ן זיידן, און ווען ער האט דאס געהערט האט אים דאס זייער וויי געטוהן, האט ער געזאגט מ'האט עס נישט געטארט טוהן, בקיצור ס'האט זיך נישט גוט געענדיגט, דאס קינד האט זיך נישט געהאלטן ל"ע, ווען עס איז אדורך (ו' ימי האבלות) איז דער יונגערמאן צוריק געקומען צום זיידן, און האט געזאגט, 'רבי, איך זאג נאכאמאל צו, האט דער זיידע געזאגט, 'איינמאל האב איך געקענט, צוויי מאל נישט'.

ווען עס איז געקומען א יונגערמאן צום זיידן האט ער געבעטן אז ער וויל זעהן מיט וואס זיין ווייב גייט אנגעטוהן אויפן קאפ, און האט געהייסן מ'זאל אים ברענגען עס צו ווייזן, צי עס איז אויסגעהאלטן.

האדמו"ר מבורשטיין: מיין זיידע - מיין עלטער שווער - רבי נחמן (כ"ק האדמו"ר מספינקא ז"ל מבי"ב) האט אמאל פארציילט אז אין ספינקא האט זיך געדרייט א עלטערער איד אליינס, דער איד איז געווען א שינאווער חסיד, וואס איז געווען די מעשה מיט דעם איד?, ביי דעם איד אין שטוב איז מען געגאנגען ווי עס דארף צו זיין, אזוי ווי אין צאנז און אין שינאווא, דער איד איז געזיצן און געלערנט, און זי האט זיך געמאכט א געשעפטל, דאס געשעפטל האט אנגעהויבן מצליח צו זיין, ס'זענען געקומען דארטן גוי'שע פריצים איינצוקויפן, קומט זי אהיים און זאגט פאר איהר מאן אז זי מוז זיך אביסל משנה זיין דעם לבוש, זאגט ער איהר, 'הי, בשום אופן... זאגט זי פאר אים, 'אויב אזוי, גיי דו אין געשעפט', זאגט ער, 'ניין, איך בלייב ביים לערנען און דו גיי אין געשעפט'. ווען ער האט געזעהן אז זי פאלגט אים נישט וועגן די לבוש, איז ער געפארן צום שינאווער רב,

זיצט אין בית המקדש זיין א מבין אויף א בהמה טמאה?
נאר זעהט מען פון דא, אז ווען עס פעלט זיך אויס, איז א
כהן א מבין אויף א בהמה טמאה...!

האט דער שינאווער רב געזאגט אויב וועסטו זיך אונטער
געמען אויסצוטוהן דאס שייטל, וועל איך אריינגיין אין
שטוב, אז נישט, וועל איך גיין פון דא.

פארשטייט זיך אז זי האט זיך געשעמט אז דער שינאווער
רב וועט נישט אריינקומען צו איהר אין שטוב, און זי האט
צוגעזאגט, און נאר דעמאלטס איז דער שינאווער רב אריין
צו זיי אין שטוב.

האדמו"ר מבורשטיין: דער באניער רב פון אנטווערפן
(הגה"צ רבי ישכר דוב דאכנער ז"ל) פלעגט פארציילן אז דעם
צאנזער רב'ס טאכטער פראדל די אושפיצינער רעביצין.

רבינו: יא, רבי אלעזר אושפיצינער'ס רעביצין (בן הרח"ק ר'
יהושע מקאמינקא ז"ל).

והמשיך האדמו"ר מבורשטיין לספר: זי האט געלעבט
ממש ביז צו די קריג, ווען ס'איז געווען א התונה פון א

צאנזער אייניקל, איז זי אהין געפארן, כדי צו זיכער מאכן
אז מ'זייט מיטן לבוש. און ס'איז שוין געווען אזעלכע
שוואכע נאך די ערשטע מלחמה, אז מ'האט איהר שוין
נישט גערופן איבעראל, און ווען זי איז געוואויר געווארן
אז ס'איז דא א צאנזער התונה, איז זי אליינס געפארן, און זי
האט געמאכט א געוואלד, דעם טאטנ'ס אייניקל זאל אזוי
גיין?! ס'איז געווען געפערליך, מ'האט פראכירט צו
באהאלטן און זי איז יא אנגעקומען.

רבינו: אוודאי, אין יענע יארן איז שוין געווען נעבעך
שוואכע וואס האבן נישט געוואלט אז זי זאל קומען... און
אוודאי שפעטער נאך די צווייטע קריג היה העולם שמים.

האדמו"ר מבורשטיין: יא, היינט קען מען נישט
פארשטיין ווי אזוי ס'האט אויסגעקוקט נאך די קריג, ס'איז
נישט געווען אזוי גרינג צו גיין מיט די צניעות'דיגע לבוש,
און דאך האט מען זיך ב"ה צוריק גענומען צום דעם
אמאליגן וועג, ס'איז נישט קיין פשוט'ע זאך, בכוחו של
אותו זקן.

ניחום אבלים ע"י הגה"צ רבי יקותיאל יודא מייזליש שליט"א, אבד"ק סיגעט
וע"י הגה"צ רבי אהרן טייטלבוים שליט"א, אבד"ק באטור
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א
יום ה' פרשת מטות מסעי תש"ע לפ"ק

רבינו: כ'האב נישט געוואוסט ווי אלט די מאמע איז,
כ'האב קיינמאל נישט געוואוסט.

אב"ד באטור: כ'האב געהערט אז ר' יוקל גראס (בטו של
הגה"צ ר' מיכל ז"ל הי"ד דומ"ץ אודווארי שהי' חתנו של הגה"צ ר' אהרן
מ"ב ז"ל אבד"ק וואלאווע, שם זוגתו הי' הרבנית רייצא ע"ה הי"ד אחותה של
הרבנית הצ' ע"ה) האט געזאגט אז זי איז געווען זיבן יאר
עלטער פון איהם.

רבינו: נאר יעצט האב איך עס געהערט פון אים, איך
האב געמיינט אז זי איז יונגער, און ער זאגט אז זי איז
עלטער (שנולדה כבר בשנת תרפ"ב).

*

הגה"צ רבי חיים צבי מייזליש שליט"א, ר"י מהרי"ט
בני ברק: דער באטורער רב - אייער טאטע - האט נאך
געדענקט [את זקינו] רבי יוקל פון וואלאווע, ריכטיג?

רבינו: דעם בערבשטער רב - רבי רפאל - האט ער
אויך געדענקט.

רבינו דיבר עם הגה"צ מבאטור - בנו של הגה"צ רבי חנני' יר"ט
ליפא ז"ל אבד"ק נירבאטור מח"ס לבושי יר"ט, שהי' אחיו של
הרבנית הצ' ע"ה אמו של רבינו שליט"א - אודות משפחת
הרבנית ע"ה

רבינו: די באבע חיה'ס טאטע איז געווען רבי שמואל
ווישנער רב (הגאון ר' שמואל באב"ד ז"ל אב"ד סענדא-ווישנא), און
ווער איז געווען זיין שווער?
אב"ד באטור: דעם מנחת חינוך'ס א ברודער.

רבינו: דער פאטער (של רבי שמואל הנ"ל) איז געווען א
ברודער פאר'ן מנחת חינוך, רבי שמואל'ס פאטער'ס
ברודער האט געהייסן רבי חיים (הגאון רבי חיים באב"ד אב"ד
מיקוליניץ), ער איז געווען א ברודער פונעם מנחת חינוך.

ווי אלט וואלט יעצט געווען אייער פאטער?
אב"ד באטור: ניין און ניינציג יאר, לויט מיינ חשבון איז
ער אלט געווען ווען ער איז אוועק צוויי און זיבעציג יאר,
און יעצט איז געווען די אכט און צוואנציג'סטע יארצייט.

*

אב"ד סיגעיט: כ'האב געהערט פונעם זיידן - ר' שלום אליעזר'ל - אמאל איז זיין שווער רבי מאטעלע האראנסטייפלער געווען אין ראצפערט, און ער האט געדאוונט א וואכנדיגע מנחה, ער איז געשטאנען גראד ווי א בוים, ער האט זיך נישט געגעבן קיין שאקל, און נאכן דאווענען איז די בעקיטשע געווען אינגאנצן נאם, און אויף דעם האט דער זיידע געזאגט, אז דעמאלטס האט ער פארשטאנען פשט אין די גמרא (תענית ב.) איזהו עבודה שבלב זו תפלה.

ר"י מהרי"ט: דער זיידע (מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל) פלעגט עס אויך פארציילן.

רבינו: ביי אים איז עס געווען ביי יעדע תפילה אזוי, ער האט זיך א שאקל נישט געגעבן, און נאכן דאווענען האט מען אים געדארפט איבער טוהן די מלבושים.

ר"י מהרי"ט: רבי מאטעלע איז געווען אין ראצפערט ווען רבי שלום אליעזר'ל האט חתונה געמאכט.

רבינו: יא, אויף איין חתונה איז ער געווען.

דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז רבי מאטעלע איז איינגעשטאנען אין ראצפערט ביי א איד ר' יוסף הערצאג, דער ר' יוסף הערצאג איז געווען א בעל בית'ישער איד, און דער ר' יוסף האט אים דערציילט, אז ער איז געווען דער בעל אכסניא פון רבי מאטעלע ווען ער איז געווען אין ראצפערט, קיין געלט האט ער נישט געהאט דעמאלטס, נאר א געשעפט האט ער געהאט, און קונים האט ער נישט געהאט קיין סאך, האט ער זיך מזכיר געווען ביי אים אז ער האט א געשעפט אבער ס'ברענגט נישט קיין פרנסה, האט ער אים געזאגט, אז ווען ער וועט אהיים קומען פון דאווענען וויל ער אהיים קומען דורך דעם געשעפט. אזוי איז געווען אינדערהיים, די דירה און דאס געשעפט זענען געווען אינאיינעם, ס'איז געווען א מיהר פון די דירה צו די געשעפט, האט רבי מאטעלע געזאגט אז ווען ער וועט אהיים קומען וויל ער אדורך גיין דאס געשעפט, און אזוי וועט ער אריין קומען אין די דירה.

ווען ער איז אהיים געקומען פון ביהמ"ד נאכן דאווענען, איז ער אריינגעקומען אין געשעפט, האט ער זיך אזוי ארום געקוקט, רעכטס און לינקס, ס'איז דארט געווען פאכן, ס'איז געווען אויסגע'שורה'ט סחורה, אבער מהאט געקויפט זייער שוואך, זאגט רבי מאטעלע, 'איך זעה נישט פארוואס

אב"ד באטור: מיין טאטע שרייבט אין די הקדמה אלספר היטב איטיב] אז ערב פסח דעם לעצטן יאר איז ער אריין געגאנגען צו אים ולזקינו אבי אביו הגה"ק ר' ישראל יעקב יוקל ז"ל מח"ס היטב איטיב], ער איז שוין געווען קראנק די לעצטע זעקס חדשים, און ער האט אויפגעעפנט די אויגן און געקוקט אויף אים, און געזאגט 'דו זאלסט שמענדיג געדענקען ווער דו ביזסט און פון וואו דו קומסט'.

רבינו: ער איז אוועק שנת תרפ"ד.

ר"י מהרי"ט: לפי השבון איז שוין די באבע געווען געבוירן, נאר זי האט אים נישט געדענקט.

רבינו: די מאמע ע"ה איז נאך געווען א קליין קינד.

הגה"צ ר' חיים צבי טייטלבוים שליט"א אב"ד סיגוט: זי איז געבוירן שנת תרפ"ב.

רבינו: לויט דעם השבון (שסיפר ר' יוקל הנ"ל) איז זי געבוירן תרפ"ב.

ר"י מהרי"ט: לויטן השבון וואס מ'האט געמיינט אז זי איז געבוירן צוויי יאר שפעטער, וואלט זי געדארפט הייסן הענדל (אחרי שם הרבנית הענדל ע"ה זו של הגה"ק רבי יוקל ז"ל שנפטר באותה שנה).

רבינו: זי (הרבנית ע"ה) איז געבוירן כ"א אב, און זי וקיינטה הרבנית הענדל ע"ה) איז אוועק ג' אלול.

אב"ד באטור: ער (הגה"ק רבי יוקל ז"ל) איז אוועק אפאר טעג דערויף.

רבינו: יא, ט"ז אלול.

אב"ד באטור: דער דאקטער האט געזאגט אז דאס הארץ פון רבי יוקל פארנעמט נישט [פטירת זו' הרבנית ע"ה] זיי האבן זוכה געווען צו לעבן זיבעציג יאר אינאיינעם.

ר"י מהרי"ט: די באבע ע"ה האט געזאגט, אז ווען די באטור רעביצין אייער מאמע (אחר שזוג' ע"ה בזיו"ר בת הגה"ק בעל אור מלא מקאסאני נעקד"ה עם כל יוצ"ה, נשא הגה"צ מנירבאטור בזיו"ר את הרבנית ע"ה בת הגה"צ ר' נחם אפרים האלבערשטאם ז"ל בן הרה"ק ר' לייבוש מטארנא ז"ל בנו של הגה"ק משינאווא ז"ל) האט חתונה געהאט, איז זי געקומען מיט חובות, זי האט זיך אליינס אויסגעהאלטן, נאך די קריג, און ווען דער באטור רב האט מיט איהר חתונה געהאט, האט מען זיך אויסגענומען אז ער דארף איהר אויסצאלן איהרע חובות, כ'האב אזוי געהערט פון די באבע ע"ה.

אב"ד באטור: למעשה האט ר' אברהם יהושע רובין (מנכדי שינאווא) איהר ארויס געהאלפן.

רבינו: כ'האב געהערט אז ער האט געזאגט 'איך וועל גיין אויף קבר רחל'.

אב"ד סיגעיט: ער האט געוואלט פארן קיין ארץ ישראל, ס'איז שוין געווען אלעס פערטיג.

א' הנוכחים: עס האט געהאט דערציילט ר' מענדל ראזנבערג'ס פאטער אז ער האט אנגעכאפט די האנט פון רבי שלום אליעזר'ל און האט געהערט פון אים אז איינמאל האט ער גע'חלומ'ט אז דער טאטע האט אים געפרעגט אויב ער וויל גיין, האט ער געזאגט איך וויל גיין מיט אלעמען, און ער האט געפרעגט 'טאטע ס'ברענט א פייער וואס זעהסטו נישט עפעס צו אויפטוהן, האט ער געזאגט 'דיך קען איך, און אנדערע קען איך נישט'.

אב"ד סיגעיט: ס'האט מיר דערציילט ר' אלישע וועבער אז זיין זיידע (ר' שמואל אהרן וועבער ע"ה) האט שוין געשיקט א סערטיפיקאט און ס'איז געקומען א פאסט-קארט, א יישר כח, כ'האב עס געזעהן ביי איהם ווען כ'בין געווען ביים אים מבקר חולה זיין.

רבינו [המשיך לפנך מהשעות האחרונות של זמנינו הרה"ק רש"א ז"ל בהיותו באוישוויץ]: ער האט געבעטן ביי איינעם א טלית קטן, און ער האט צוגעזאגט 'דו וועסט ניצול ווערן'.

ער איז נאך געגאנגען קיין אוישוויץ גראד (הי' בעל קומה גבוה), ער איז געווען א געזונטער מענטש.

ר"י מהרי"ט: מ'זאגט אז מ'האט געהערט ווי מ'האט אים געפרעגט ווי אלט ביסטו, האט ער געזאגט צוויי און אכציג.⁷

רבינו: ווען איז דאס געווען?

ר"י מהרי"ט: ווען ער איז געשטאנען אין די שורות, האט מען אים געפרעגט ווי אלט ביסטו, האט ער געענטפערט צוויי און אכציג.

אב"ד סיגעיט: אונז האבן מיר געהאט א אינטערסאנטער מופת ביי רבי שלום אליעזר'ל, מיר זענען געווען אין ווייצמען (אונגארן) צוויי שבנים אין איין חצר, אונז מיט נאך א משפחה, זיי וואוינען היינט אין סקווירא, און דער בעל

דו זאלסט נישט האבן דא קיין פרנסה? פון דעם פלאץ קענסטו האבן פרנסה, און ער איז אריין געגאנגען אין שטוב. פון יענעם טאג אן, האבן אנגעהויבן צו קומען קונים, אזוי אז ער איז געווארן א בעל בית'ישער איד, דאס איז געווען ווען רבי מאטעלע איז געווען אין ראצפערט אויף גאסטעריי.⁵

ישאל רבינו לר"י מהרי"ט: האסט עס געהערט פונעם טאטן דערציילן?

ר"י מהרי"ט: יא, ער פלעגט דאס אסאך דערציילן.

אב"ד סיגעיט: איך בין געווען פורים אין ראצפערט, דארט איז געווען ר' מאיר דים (בן הרה"ח ר' שלום אליעזר דים ז"ל, המשב"ק), און האט געזאגט בדחנות,⁶ האט ער געזינגען, און ס'האט זיך אלס געענדיגט יעדער חרוז, 'יהי אדונינו מורינו ורבינו, אל תעזבנו ואל תמשנו', ווייל א גאנצע צייט האט געהייסן אז ער פארט קיין ארץ ישראל, ער האט אזוי געבעטן ער זאל אונז נישט איבערלאזן, נאך ווען ער האט געענדיגט, האט רבי שלום אליעזר'ל געזאגט, 'דער טאטע ז"ל (מורן הדברי חיים) אז ס'איז אריין געקומען א איד פון דארף, און האט געזאגט אז דער גוי טוהט איהם אן צרות, האט ער געהייסן אויף שרייבן אויפן פאפיר דעם גוים נאמען, און ער האט אונטער געצינדן, און דער גוי האט מער נישט געטוהן קיין צרות. זאגט ער, היינט דארף מען אויפשרייבן אלע גוים, זיי זענען אלע שולדיג.... איך האף מיטן אויבערשטנס הילף, איך וועל קומען קיין ארץ ישראל אין מקומות הקדושים, אפשר וועל איך קענען עפעס אויפטוהן'.

5

הגה"ק בעל ערוגת הבושם ז"ל בהספידו ביום ז' אדר תרס"ד את הגה"ק רבי מאטעלע ז"ל הזכיר ביקורו של הגה"ק רבי מאטעלע במדינת אונגארין, וז"ל בפרשת תצוה: 'בחודש אלול נסתלק הנאון הקדוש בקי בנגלה ובנסתר, מאור הגולה, מו"ה מרדכי מאטיל זצ"ל בעהמ"ה ס' חיבור לטהרה, והוא עמוק בחריפות ובקיאיות, ולפני איזה שנים היה כאן במדינתנו, וכל גדולי המדינה חרדו לקראתו, וגם אני זכיתי לקבל פניו, משובתי שבת בחצרות קדשו, וזכיתי לשמוע מפיו ויקוקין דנורא וביעורין דאשאי וכו'.' עיי"ש עוד.

6

ה"ה הרה"ח ר' אברהם מאיר דים ע"ה הי' לו ג"כ חוקה לעמוד על שולחן הטהור של מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל בכל שנה ושנה בליל א' דפורים ואמר הרוזים נפלאים ביחד עם הרה"ח ר' ישראל דוד ווייס ע"ה, וכן זכה לעמוד על שולחן הטהור של מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל בפורים שנת תש"מ בשנה ראשונה שישב מרן ז"ל על כסא קדשו של דודו רבינו ז"ל והזכיר אז ממעין המאורע בהרוזים נאים.

7

כי הרה"ק רש"א מראצפערט הי' בן י"ד שנה כאשר נסתלק אביו מרן הדברי חיים ז"ל בשנת תרל"ו, ולפי השבון זה נולד בשנת תרכ"ב, וכאשר הי' בן שמונים ושנים נעק"ה ביום ט"ו סיון שנת תש"ד, הי"ד.

געדארפט משדך זיין מיטן קלויזעבורגער רב פאר די מלחמה 'פארוואס איז דער שידוך נישט געווארן?'
אב"ד סיגעטי: פארוואס ס'איז נישט געווארן?, ס'איז געווען אזוי מן השמים.

ר"י מהרי"ט: אבער ווער האט נישט געוואלט.

אב"ד סיגעטי: ער האט זיך געמענה'עט מיטן טאטן נאכן קריג. איך האב געהערט נאך זאגן, אז ער געזאגט - רבי שלום אליעזר איז דאך געווען דער שדכן - מי יודע ווען איך פאלג ווען, וואלט ער געבליבן לעבן (כי משפחת הרב מקלויזנבורג לא נשאר לפליטה, ומשפחת הרב מווייצמען נשארו בחיים).

רבינו: ליפא האט ער געהייסן.

א' הנוכחים: אין מקדשי השם (שליקט הגה"צ בעל בנק צבי ז"ל תשובות מהקדושים אשר נעקד"ה) איז דא א תשובה פון אים (ה"א סימן ה').

אב"ד סיגעטי: וועגן די שידוך האט ער טאקע פאר אים געשריבן.

רבינו: עלף קינדער (בני משפחת הרב מקלויזנבורג מויווג ראשון ביחד עם אמם הצדיקת פעסיל ע"ה בת מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל) זענען געגאנגען קיין אוישוויץ... הי"ד לעינינו במהרה.

וקמו הרבנים הנאוצ'צ ואמרו המקום ינחם וכו'

בית איז געווען א גוי, א גרויסער רשע, ער האט געמאכט צרות. האבן מיר ביידע געשריבן א בריוו צו רבי שלום אליעזר'ל, אז מ'קען נישט אויסהאלטן פון דעם גוי און דער אויבערשטער זאלן העלפן ער זאל מזמין זיין א אנדערע דירה, און פאר זיי האט ער צוריק געשיקט א פאסט-קארטל אז דער אויבערשטער זאל העלפן און זיי זאלן טרעפן א גוטע דירה, און פאר אונז האט ער געשריבן תפול עליו אימה ופחד, זיי האבן טאקע באלד געטראפן א דירה, און אונז זענען מיר געווען דארטן ביז אוישוויץ, מ'האט נישט געקענט אוועק גיין, נאר ווען דער גוי פלעגט אנהייבן שרייען מיט קולות, פלעגט די מאמע ע"ה זאגן נעם דאס קארטל שמעל עם צום פענסטער, און דער גוי האט געשריגן 'נעמט עם אראפ ווייל איך הרגע' דיך.../ און די מאמע האט געשריגן 'נאר האלטס די קארטל ביז ווען ער וועט גיין ווייטער פון דא'.

ס'איז געווען אינטערסאנט, פאר זיי האט ער געשריבן זיי זאלן טרעפן א דירה און אנגעוואנטשן, און פאר אונז האט ער געשריבן תפול עליו אימה ופחד.

ר"י מהרי"ט: ווען דער ווייצמענער רב (הגה"צ בעל מו"ס שו"ת בנק צבי ז"ל אביו של הגה"צ מסיגעטי שליט"א) האט זיך

ביקור אצל הגאון רבי יצחק אהרן גאלדבערגער שליט"א

מו"ץ בבית הוראה פאפא וויליאמסבורג

יום ג' פרשת קרח תש"ע לפ"ק

הגרי"א: מ'האט שוין מורא געהאט איין טאג אז עם גייט זיין פארוואלקנט.

רבינו: יא, יענע וואך, ס'איז געווען פלאי פלאים.

ס'איז געווען דארטן אזעלכע היצן, העכער הונדערט גראד, כ'האב דארט געזעהן רבי אהרן גרינוואלד דער פאפער דיין, ער איז געפאלן און האט זיך צוקלאפט, און מיטן ווייענדיגן פוס איז ער געווען דארטן אין פעלד, און כ'האב עם באוואונדערט.

הגרי"א: דער פאפער רב ז"ל האט מיך געשמעלט - זיבן און צוואנציג יאר צוריק האט ער מיך געשמעלט - איך זאל לערנען מיט איהם, און כ'האב איהם אריינגעברענגט אין הוראה, כ'האב איהם געזאגט כמה פעמים, קוק דיך גוט דורך זאלסט זיין גרייט - ס'איז דא אזויפיל וואס טוהן

רבינו בא לבקרו לרגל השמחה שבביתו בנישואי בני נ"ו

עב"ג בת הרה"ח ר' משה יעקב שאלאמאן הי"ד

*

רבינו שליט"א אחוה רבנו בתחילת השבוע אל עבר מדינת 'אריזאנא' לקצור קציר הטים לצורך חג הפסח תשע"א הבעל"ט, ומשם נסע ל'מעקסאס' מקום שחיטת הבמות הגסות תחת השגחת הרבנים הגאונים דייני קהילתינו הק' ועפ"י הוראות ממרן רבינו שליט"א

הגרי"א: מוזעהט דער רבי איז אויסגעמוטשעט פון אריזאנא, כ'האב געהערט אז ס'איז געווען א גוטער שניט.

רבינו: ווער האט אייך דאס פארציילט?

הגרי"א: רבי משה מנחם ווייס (דומ"ץ פאפא כ"פ) האט מיך אנגערופן.

רבינו: ס'איז טאקע זייער שיין געווען.

קריטיקירן – פאר ווען ער איז געפארן האב איך גערעדט מיט איהם.

רבינו: רבי משה מנחם ווייס איז אויך געווען.

הגרי"א: יא, און ער האט מיך היינט געקאלט ווי אזוי עס איז געווען.

כ'בין אויך געזיצן מיטן פאפער רב פאריגע וואך.

רבינו: דער פאפער רב איז אויך געווען דארט.

הגרי"א: די לעצטע וואך דאנערשטאג איז איינער געזיצן ביי איהם אין שטוב, און האט איהם געוואלט פארדרייען די קאפ, און כ'בין געוואויר געווארן ווער עס איז, ער האט געזאגט ס'וועט סיי ווי סיי קיין סאך נישט אויפטוהן.

א דבר טוב האט זייער אסאך נסיונות

ס'איז דא אסאך אידן וואס זאגן אז זייט ס'איז דא די מעקסאם פלייש, עסן זיי, ס'האט א יום טוב'דיגע חן.

רבינו: כ'בין היינט דארטן געווען, אה, מ'קען גארנישט זאגן וויפיל עס איז...

א' הנוכחים: מ'זאגט אז ס'איז נישטא גענוג פלייש.

הגרי"א: כ'האב מורא, כ'האב אזויפיל גערעדט מיט רבי לייבוש טייטלבוים (הגה"צ דומ"ץ ביהמ"ד ויואל משה ד'פאטמאר וויליאמסבורג י"ע) אז מ'האט געמאכט א תיקון נאך פון אנפאנג ווינטער אז מ'ברענגט נישט אריין אין בוטשער סטאר קיין אנדערע פלייש, נאר דאס, אסאך מענטשן ווילן טאקע וועגן דעם קויפן דוקא דא.

רבינו: מ'קען זיך נישט פארשמעלן דער גרויסער אחריות, כ'האב היינט מסביר געווען, פון איין בהמה עסן אפשר מוויזנט אידן...

הגרי"א: און דאס איז נאר פונעם ערשטן חלק וואס מ'נעמט שוין אראפ פאר כשר.

רבינו: יא, נאר פון די האלבע בהמה, כ'האב געזאגט פאר א שוחט דו ווייסט וואס הייסט מ'גיט צו עסן פאר מוויזנט אידן פון איין בהמה'.

הגרי"א: און קודם דארף ער האבן די אחריות 'ירא שמים מרבים' (כ"ה לשון השו"ע סי' ל"ט סעי' י"ג, ובשמ"ח סי' א').

א' הנוכחים: וויפיל בהמות קומען ארויס פאר כשר, וואס מ'קען נעמען?

רבינו: וואס אונז נעמען? ס'איז נישט גלייך, צווישן הונדערט און הונדערט צוואנציג א וואך.

הגרי"א: און מיט דעם אלעס איז נישטא גענוג.

איינער פונעם משערנאבלער מגיד'ס קינדער האט געזאגט 'איין מעלה האט א בהמה, ס'האט א זכות הרבים, ווייל אזויפיל אידן עסן עס, און אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים' (חולין ה:).⁸

רבינו: דאס אלעס איז אז מ'טוט זיך אפגעבן מיט דעם, מ'טוט מעשים טובים, אזוי איז דא סייעתא דשמיא, מ'דארף אבער טוהן.

ס'איז א קאמפלעצירטע זאך דאס אהער צושמעלן.

אין קאנאדע גייט ארויס א נייע געזעץ וועגן די שחיטה, ווען מ'שחט דארף מען דאך בודק זיין צי מ'האט דורך געשניטן די סימנים (שו"ע יו"ד סי' כ"ה ס"א), אדער מיטן אויג, מ'קוקט און מזעהט, אדער מ'ליינט אריין די האנט,⁹ און לויט די נייע געזעץ טאר מען נישט אריינלייגן די האנט, וועגן צער בעלי חיים.

הגרי"א: אין אנדערע פלעצער איז אויך דא וואס מאכן פראבלעמען וועגן צער בעלי חיים.

ווען איז עס ארויס אין קאנאדע?

רבינו: נישט אזוי לאנג צוריק, ס'איז יעצט א נייע זאך, א שוחט האט עס מיר געזאגט.

כ'ווייס נישט וואו לאנג ס'וועט דויערן ביז ווילאנג ס'וועט נישט אנקומען קיין אמעריקא.

ביי אונז אז ס'איז איבער געדרייט (שחיטה מונחת, שהבהמה מונחת ע"ג קרקע ושחטין בסכין מלמעלה) קען מען דאך זעהן מיטן אויג, טאמער נישט, קען מען נישט, און די בדיקה איז

8

ע"י בדברי תורה (להמנה"א מהדורא תנינא אות ק"ג) בשם צדיק אחד ז"ל שהקפיד לאכול דוקא בשר בהמה ולא בשר עוף מטעם הנ"ל.

ועיי' מש"כ הגאון רבי יוסף ענגיל (ר"ה טו) ש"מ"ש חז"ל (חולין ה:) אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים במידי דאכילה, שגם לכלליות כלל ישראל יש הבטחה זו, והציבור תמיד צדיקים הם, ועמך כולם היינו הכלל ודאי צדיקים, ע"כ.

ועיי' עוד בערך לגר (סוכה י, יבמות צט) שהכשר או הוראה שיצא מתח"י צדיק יש עליו ג"כ סייעתא דשמיא שאין הקב"ה מביא תקלה שיצא מכשול מתח"י צדיק [וע"ע בספרו שו"ת בנין ציון (ח"א סי' ס"ב)].

9

ו"ל המחבר (שם): השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר השחיטה אם נשחטו רובן או שיראה בשעת שחיטה וכו', וכתב ע"ז הרמ"א, ונהגו לבדוק בדרך זה, שתוקף אגודל על שיפוי כובע, ומתוך הדחק יפלטו הסימנים לחוץ, ואז יוכל לראות אם נשחטו רובן וכו', עיי"ש.

מעכב (שם), בדיעבד איז עס א שאלה פון נבילה (עי' ש"ך שם סק"א).

ס'איז א שיינער שחיטה, א שחיטה מפוארת, אה, ס'לאזט זיך נישט זאגן.

צוויי שוחטים זענען ביי די שחיטה,¹⁰ נאכ'ן שחט'ן צוויי בהמות אדער דריי, מוז עס [הסכין] שוין גיין אויפן שטיין, ווייל דורך די עור ווערט עס אומגלאט, מ'זוישט עס אפ, און א צווייטער שוחט מאכט א פרישע טריקענע בדיקה.¹¹

הגרי"א: יא, ריכטיג, ס'איז א גרויסער תיקון, א גרויסער תיקון.

רבינו: אז מ'לייגט עס אויפן שטיין פארלירט עס די חזקת סכין.¹²

רבי אהרן גרינוואלד איז געווען דארט.
ער איז געשטאנען לאנג ביי די בדיקות הריאה, ער האט געזאגט 'אזא חילוק איז דא!'.¹³

מ'זעמט נישט קיין סירכות, נאר די קליינע רירין נעמען אונז אראפ, די אנדערע גייט פאר אנדערע אידן, אונז איז נאר ממש גלאט, ס'איז פול מיט הידורים.¹⁴

הגרי"א: כ'האב געזאגט אז עס איז דא אידן וואס זייט דעמאלטס עסן זיי בהמה פלייש, אזוי האבן אסאך אידן געהאט צער יו"ט, ווייל דער דברי חיים (עי' דרכ"ת סי' פ"ט

וכן סיפר א' מוותיקי השוב"ם בשם מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שאמר שנגיעה באבן מוציא הסכין מחוקתו, וצריך בדיקה עוה"פ אתלת רוחתא. והוא בעצמו מעולם לא בדק רק ביבש (אף בלא נגיעה באבן).

וכן העיד הרה"ח ר' שלמה גפן שו"ב ע"ה שמרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל אמר שכשישחטו עבורו יבדקו לעולם רק ביבש.

13

וז"ל השמלה חדשה (סי' ל"ט סעי' ב) בדיקה זו היינו שיכניס הבדוק ידו לפנים בנחת וימשש בכל חלקי הריאה במתון וישוב הדעת להרגיש אם אין בה הסיר או חליף או סירכות, ע"כ.

וכ"כ הראש אפרים (פכת"ב סעי' קע"ב) אזהרה להבדוק שצריך שיבטל מלבו כל המחשבות זרות שלא מענין הבדיקה ויתנהל לאט במתון וישוב הדעת לחפש בכל מחבואי הריאה, כמו שגילו לנו הז"ל רז זה שהרבה יראת שמים צריך לבדיקת הסכין כמו"כ צריך לבדיקת הריאה, ע"כ.

14

ענין בדיקה זו לראות אם אין שום סירכא דבוק על הריאה להדופן או לשאר מקומות, וכדיום נהגו לעשות 'קליפה' דהיינו שקולפין אותו מהריאה ואם אה"כ עולה בנפיחה ה"ז כשר, [עי' בזה בשו"ת חת"ס (סי' ל"ט), שו"ת דברי חיים (ח"ב סי' כ"ג) ונחלקו ע"ז הרבה פוסקים עיי' פליתי (שם סי' ג), פמ"ג (מ"ז י"ז), השיב משה (סי' כ"ח), שועה"ר (סי' י"ד, מ"ח)], אבל אם אין שם רק ריר בעלמא שנקלף בלא שום עסק ה"ז גלאט כשר' [עי' באורך בס' דעת הזבח (לר' מיכאל שו"ב ז"ל תלמידו והשו"ב של התפארת שלמה - ח"ב סי' כ"ב), ובס' לבושי יהודה (לשו"ב של הרה"ק רבי הערשלע ליסקער - את ל"ז), ובשו"ת ויען יוסף (ח"ד סי' קס"א)].

וכיפר הרה"ח הישיש ר' יקותיאל הערש ווערצבערגער שליט"א-שו"ב (וכה לקבל קבלה על שחיטה ממוק רבינו בעל דברי יואל ז"ל עד בעד קראלי, וק וכה לשחוט בארה"ב את העופות למרן רבינו ז"ל) שזוכר עוד שאביו הרה"ח ר' יוסף לייב ז"ל שחט הבהמות בעיר קראלי תחת השגחת מרן רבינו ז"ל, ואם הי' שם רק רירין דקין אפילו כמה שעולין בלי טירחא לוקחו בתור גלאט (אבל רבינו עצמו לא אכל רק בשר עגל שאן עושין ע"ז קליפה), ועל השאלה כמה רירין אפילו עשר או עשרים, השיב בוודאי לא, אלא כמה רירין כמו ד' ה' וכדו'. כמו"כ אמר שמעולם שחטו שם מלמעלה למטה, דהיינו שהבהמה מונחת ע"ג קרקע הן גסות והן דקות.

10

וז"ל החתם סופר (יו"ד סי' י"ג בתשובה להגאון מהר"ם בנעט ז"ל) אודות תקנות קהילתו מימי עולם להעמיד ב' שוחטים בבית המטבחים לבדוק הסכין והריאה ע"י שניהם וכו', "ראיתי בכל מקום שעברתי בקהלות גדולות מנהגים שונים, כי בק"ק פפד"מ תיקון מ"ו הפלאה ז"ל אפילו שום עוף לא ישחוט בלי שנים בודקין הסכין לפני שחיטה מה"ת ומכ"ש בהמה בין גסה בין דקה, ופה הק"ק [פרעשבורג] החמירו רק בגסות ולא בדקות וכו'".

ובעצם מובא כבר בשו"ת מהרי"ק (שורש ז' אות א) שיהיו שנים בשחיטה עיי"ש. וע"ע מנחת יעקב (סי' א סכ"ז), שו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' ה), שו"ת אבני נזר (יו"ד סי' י"ב), שו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' י"ב), פמ"ג (סי' י"ח סק"ט), שו"ת טוב טעם ודעת (ק' סי' קט"ו), מהרש"ם (דעת שם סקל"ח), שו"ת ויען יוסף (ח"ד סי' קס"א)

11

הנה יש ב' אופנים האיך לבדוק הסכין, בידיים רטובים או בידיים גנובים, וז"ל הפת"ש (סי' י"ח סק"ה) בשם ס' מכתב מאליהו, "שלא יבדוק הסכין בשעה שהיד קר ומצונן או חם מאוד או שהיה היד טופח הן מחמת משקה או זיעה אפילו טופח שלא ע"מ להטפיה כי בדוק ומנוסה אשר בכל אלה לא ירגיש", ע"כ.

וכ"כ הקיצושו"ע (בספרו תורת זבח סי' ב סי"ג), מנחת יוסף (סי' י"ח סי"ב), מטה אשר (סקכ"ח, ל"ב), בית דוד (יסוה"ב סעי' ה סק"א), זבחי צדק (סקל"ג).

ולמעשה נוהגין בתחילת השחיטה לבדוק ביבש דוקא, ובמשך השחיטה כ"ז שיי"ל חזקת בדוק בודקין אף בלח, וכשנגע במפרקת או באבן יש נוהגין בלח ויש נוהגין ביבש.

12

הסכרא נותנת שהיות שבנגיעת החלף באבן המשוחזת או במפרקת אבד חזקתו הראשונה (וכמובא בשו"ע סי' ב, שמלה חדשה סי"ד, בית דוד (יסוה"ב סעי' ה' את ב), ועוד), לכן טוב להדר לעשות או בדיקה יבישה כמו בתחילת השחיטה.

און עם פארט אזוי. שפעטער איז מען בודק די בהמה, אויב ס'קומט ארויס אז ס'איז כשר, נעמט מען צוריק די קאפ דורך דעם וואס מ'זעהט אז עס איז די זעלבע נאמבער, אויב די בהמה איז טריפה איז די קאפ אויך טריפה.

ווער לייגט ארויף דאס צעמעלע - די סטיקער - אויפן קאפ פון די בהמה, אז ס'זאל זיין א סימן וואס באלאנגט צו די בהמה? איבעראל מאכט עס א גוי.

א' הנוכחים: אויף וואס דארף מען די קאפ? **רבינו:** די באקן מיט די צונג.

הגרי"א: יא, איבעראל איז אזוי, כ'בין געווען אין טאראנטא האב איך אויך אזוי געזעהן.

רבינו: ווען כ'בין אנגעקומען אהין, האב איך אנגעהויבן צו טראכטן אז דאס איז א נאמנות פון א גוי אויף א דאורייתא (וגוי אינו נאמן להתיר איסור תורה (ב"ק קיד:), ועי' סי' צ"ח ס"א).

הגרי"א: די מקילין פארלאזן זיך אויף א יוצא ונכנס פון א איד (דמהני משום מירתת, עי' סי' ס"ט סעי' י').

רבינו: יא, אפילו יוצא ונכנס, אבער דאס איז א דאורייתא, דארף זיין א ריכטיגע מירתת¹⁷ (עיי"ש בדרכי' באורך).

הגרי"א: אז מ'קען, זאל מען אוודאי מחדר זיין. **רבינו:** כ'האב געשטעלט אז א איד זאל עס טוהן.

הגרי"א: לא ימלט אז דער איד דארף ערגעץ וויכטיג ארויס גיין, און דער גוי ווייסט פון דעם, ס'מאכט זיך אז ער גייט ארויס (אסור לפקוד בשר ביד גוי כשהודיעו שהוא מפליג, סי' קי"ח סעי' י').

רבינו: וועגן דעם האט מען געמאכט אז עס זאל זיין א איד, און אזוי איז גוט.

הגרי"א: כ'האב געזעהן אין קרית יואל אז נאר אידן זאלצן, אנדערש וואו אין אנדערע פלעצער.

רבינו: איר זענט שוין געווען און געזעהן ווי אזוי ס'שטייען צוועלעף אידן אויסגע'שורח'ט, קרית יואל'ער זאלצער'ס.¹⁸

סק"ט) האלט דאך אז מ'איז נישט יוצא [כבשר עוף],¹⁵ דער שאגת ארי' (סי' ס"ה) איז טאקע מחולק און האלט אז עס איז נישט דא קיין חיוב צו עסן בשר בכלל.

וואס איז מיט די חלקים וואס מ'דארף מנקה זיין?

רבינו: מ'נעמט עס בכלל נישט (וכמו שכתב הרמ"א סי' ס"ד סעי' ז) שאין אנו בקיאים בדיני ניקור בהחלקים שצריך ניקור מדינא).

הגרי"א: אזוי? מ'נעמט עס בכלל נישט!

מיין טאטע (הרה"ח ר' אשר זעליג) האט איבער געגעבן די סדר הניקור פאר'ן פאפער רב און אנדערע, ווי אזוי ס'האט זיך אפגעטוהן, ווייל ער איז דאך געקומען פון פרעשבורג, דער פעטער רבי דוד וועסרליש איז געווען דער ראש בית דין, דער רבי פון רבי מייכאל בער (הגה"צ אב"ד ור"מ נייטרא ז"ל) און פון הרב וואזנער (הגאון האדיר בעל שבט הלוי שליט"א), מיין טאטע האט געקענט זייער גוט, גראדע מיין טאטע האט געזאגט אז אין פרעשבורג האט מען נישט אזוי שטארק מחמיר געווען,¹⁶ ער האט עס געזאגט פאר'ן פאפער רב, און דער פאפער רב דערמאנט איהם אין זיין תשובה.

רבינו: דאחי הייסט עס 'די פלעט', דער חלק הייסט אזוי דער טרפש הכבד, דאס נעמט מען נישט ביי אונז (עי' רמ"א סי' ס"ד סעי' י"ב בהגה) להחמיר לנקר השומן והקרום של המרפש).

הגרי"א כיבד את רבינו לברך על המזונות והיין

זאיחל רבינו: לחיים לחיים דער אויבערשטער זאל העלפן אסאך תענוג ונחת פון אלע קינדער און אייניקלעך.

רבינו: אין אלע שחט-הייזער אין אמעריקא ווערט אפגעשטילט די בהמה פונעם קאפ, און עס ווערט ארויפגעלייגט א נאמבער אויף די בהמה, און אויפן קאפ די זעלבע נאמבער, און אזוי קומט די צווייטע און די דריטע,

15

עי' שו"ת חוות יאיר (סי' קע"ח) שהתיר ללמדן אחד לשחוט עופות ביו"ט אף שלא שחט מעולם משום שמחת יו"ט, אף דאין יוצאין שמחת ההג בעופות, מ"מ מנהג משתאות החשובים מפרנסים בעופות, עכ"ל. והגאון רא"ז מרגליות (בהגות ידא"פ יו"ד סי' א) מציין דבגמרא ביצה גבי יוני שובך משמע דשייך שמחת יו"ט אף בעופות.

16

עי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' ס"ה, הו"ד בפת"ש סי' ס"ד סק"ג) לחלק בין הניקור בעיר פאקש להניקור בק"ק פראג עיי"ש.

וע"ע בקובץ בית ועד לחכמים (ה"ב, מודר שערי צדק) ממה ששמע מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל מהגה"ח ר' יוסף לייב ווייס ז"ל בבואו לעיר סאטמאר יע"א אודות הנהגת החת"ס בענין הניקור.

17

עי' בשו"ד (שם סקמ"ט) בשם ספר אפי רבני דבעבדו ושפחתו שייך מירתת, והכוונה ביאר הפמ"ג (ש"ד שם) דדוקא בעבדו שהוא משרת שלו שייך מירתת. וכ"מ לשון המחבר עובד כוכבים משמש בבית ישראל וכו'. וכ"כ בגליון מהרש"א ובדרכ"ת, וע"ע ביד אברהם שם שהקשה ע"ז ומש"כ שם.

18

עי' דרכ"ת (סי' ס"ט ס"ק קס"ה) בשם הגאון הסמ"ע שכ' יש ליהרר לכתחילה שישרו וימלחו הבשר ע"י ישראל דוקא ולא ע"י שפחותיהן

הגרי"א: יא, כ'בין שוין געווען פאר צוויי-דריי יאר צוריק, מ'האט מיר שוין געבעטן איך זאל נאכאמאל קומען.

רבינו: אה, ס'איז שוין גרעסער, ס'איז שוין געוואקסן, קומט און איר וועט הנאה האבן.

אז איר רעדט פון די עופות, דארט קוקט מען איבער יעדן עוף ביי די צומת הגידים, ס'איז אינטערסאנט, לעצטנס איז נישטא קיין טריפות ביי צומת הגידים, ס'איז דא, אבער ס'איז ווייניג, א קליינער פראצענט, פאר א יאר ווען ס'איז יא געווען, האב איך זיך אינטערסירט איבעראל אין אנדערע מקומות אין יורופ, אין אנטווערפן באקוקט מען אויך צומת הגידים, אין לאנדאן באקוקט מען צומת הגידים.¹⁹

העכו"ם עיי"ש, והעתיקו הבית לחם יהודא (סקמ"ו) מתקנת וועד ארבע ארצות.

19

צומת הגידים הוא מקום שהגידים נקשרין יחד (שו"ע יו"ד סי' נ"ו ס"א), ובעוף הם בעצם האמצעי למעלה מהארכובה והם י"ו גידים (שם ס"ח), וברמ"א כתב (פ"ט) דבקל הוא נטרף, עיי"ש, ואעפ"כ אין בודקין אחריו כמו שאין בודקין אחרי שום טריפות חוץ מסירכות הריאה (סי' ל"ט ס"א), ואף אם נמצא מיעוט המצוי מטריות מסוים אין צריך לבדוק מדינא דגמרא רק מכה חומרא בעלמא (סי' ל"ג ס"ט בהג"ה ופמ"ג מ"ז י"ח וע"ע פ"ד ש"ד סקמ"ח ובאו"ח סי' ה' א"א סקו"א) וכן נוהגין כהיום שאם נמצא מיעוט המצוי מטריות מסוים בודקין אחריו, ושיעור מיעוט המצוי נתפשט כהמשכנות יעקב (יו"ד סי' י"ז) שהוא לערך י' אחוים, וע"ע שו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' פ"א), וכן נוהגין בהדקין (קישקע"ס) כמבואר בשו"ת ויען יוסף (ה"ד סי' י"ח), ובבית השחיטה דקרית יואל בודקין גם הריאות אם נרקבו וכו', וכן אחר בוקא דאטמא אם שף מדוכתי" (סי' נ"ה ס"ב).

ובכמה מדינות וכן בארץ ישראל בודקין את צומת הגידים שיש זמנים שנמצא בהם טריפות ובארה"ב לא הי' שכיח טריפות בצומת הגידים וכמו שאמר לאחרונה בודק מומחה בבית השחיטה דקרית יואל שבדק כמה אלפים עופות ונוכח שלא שכיח, ועי' תשובות והנהגות (ח"א סי' תי"ז) שכ' שבא"י נתברר בבדיקות שלפעמים יש רוב טרפות בצומת הגידים ותלוי בזמן בשנה והמשק, עיי"ש.

והנה החשש בענין צומת הגידים לא היה מצוי כלל בחו"ל, אולם אשתקד התחילו להרגיש שיש טריפות צומת הגידים בין שלש לשבע אחוים, לכן בפקודת כ"ק רבינו שליט"א התחילו להדר ולבדוק בכל שיפענט כמה מאות עופות ואם רואין ריעותות אזי בודקין בכל עוף ועוף אם נפסקו גידים.

ועל אף שכהיום (מתחילת חודש חשון תש"ט) כבר עבר המיחוש ושוב ליכא כמעט שום טריפות, עכ"ז ממשכינן לבדוק כל עוף ועוף הצומת הגידים וכמו שנהגו ברוב המקומות בעולם.

הגרי"א: כ'בין געווען אין 'עדה החרדית' און דארט באקוקט מען.

רבינו: אין ארץ ישראל זיכער, הרב לאנדא (רב ואב"ד דבני ברק) באקוקט, אלע באקוקן דארט, אפילו די רבנות הראשית קוקט אויך איבער אויבערפלעכליך.

אין מאנטשעסמער באקוקט מען אויך.

ווען כ'האב אמאל גערעדט קיין אנטווערפן, האב איך געפרעגט צי זיי באקוקן, זאגן זיי יא, און צי זיי טרעפן טריפות, האבן זיי געזאגט אז זיי טרעפן נישט, איז וועגן דעם באקוקט מען?!, האבן זיי געזאגט 'ס'מאכט זיך איינמאל אין יאר וואס עס מאכט זיך די שאלה, אזוי האבן זיי געענטפערט אין אנטווערפן, און ס'איז מיר געווען זייער א אינטערסאנטער תשובה.

בקיזור, ביי אונז איז אויך אזוי, ס'איז נישט דא קיין טריפות אין אלגעמיין, אבער יענע וואך מיטוואך איז ביי איין טראק פון איין פארעם איז געווען פראבלעמען ביי די צומת הגידים, ס'איז שוין טאקע געווען היפש פראצענט, אזוי מאכט זיך נישט אזאנס, נאר אמאל מאכט זיך אזוי, און דאס איז טריפה.

הגרי"א: יא יא, אוודאי.

*

רבינו נפרד ממנו בברכה שיזכה לרוות רוב תענוג ונחת ושמחה מכל צאצאיו וכן בירך את החתן נ"ו שיזכה להעמיד דורות ישרים ומבורכים ובנין עדי עד

*

ובדרך צאתו סיפר הגרי"א שהי' בסעודה שלישיית אצל הגה"צ

אב"ד דקהילתינו וזממב"ג שליט"א

הגרי"א: איך בין געווען ביי שלש סעודות ביי רבי מענדל, ער זאגט אזעלכע שיינע תורות, ממש...

רבינו: ער זאגט שוין, ער זאגט זייער גוט.

הגרי"א: אזוי קולע אל השערה, אזוי גוט.

הגרי"א: איך האב שוין געזאגט צוזאמען מיט אים תורה פאר צוואנציג יאר צוריק ביי א בר מצוה, אבער זייט דעמאלטס...

רבינו: ער איז א גוטער מוגיד

ונפרדו לשלום

מדור

הרי"ר

ישמה"ת

דבש תמרים

פרפראות לחכמה

דבר בעתו

בעמק הבכא

דברות קודש

דבש תמרים

לנקוט בזהירות במבואות הפירות והסוכות רבעי דמיוסר והחסידי הנהגותיהם המפריים

ב

הושענא למענד אלקיננו הושענא, יש להבין למה לא אמר למענד ה', כי אם למענד אלקיננו, ויתבאר על פי דאיתא במדרש (ויק"ר פ"ל י"ד) על הפסוק (ויקרא כ"ג מ"ז) ולקחתם לכם פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל, לולב דומה לשדרה, הדם דומה לעינים, ערבה לשפתים, אתרוג לדומה ללב, והכונה בזה על פי פשוט לתקן מה שפגם באות ברית קודש כללא דכלהו שייפין, והתחלתו על ידי עין רואה, ול"ב חומד וכלי מעשה גומרין על ידי היוצא דרך חוט השדרה, וכמו כן מה שפגם בשפתים, כי ברית הלשון וברית המעור כחדא אזלין, והיום יום חביבת ערבה ביותר צריך לתקן זה, שהערבה הוא נגד יוסף מדת היסוד, ועל כן ערבה עולה זר"ע לתקן חטא זה להפכו לזכות לעשות עזיר כנגדו, על כן אחי ורעי שימו נא הדברים האלה על לבבכם ותרדנה עיניכם כנחל דמעה ופלגי מים, כדכתיב (תהלים נ"ו ט"ז) נוד"י ספרת נוד יו"ד, על דרך שבחטא זה פוגם באות יו"ד משם הויה ב"ה, שימה דמעתי כנאדך לתקן בזה נגד זה, ככתוב בתבואות שור, וכבר אמרו בגמרא חולין פרק כל הבשר (ק"ה ע"ב) מריש הוה אמינא הנה דכנשי נשווראי פירין הנפלים, רומז לחטא זה של ימי הנעורים, משום מנקריתא היינו בשביל לטהר את עצמו מזה, ואמר לי מר משום דקשה לעניותא, ר"ל שמתחרטין ושבין על זה רק בשביל שקשה לעניות, שבשביל חטא זה בא עניות, כי הנוצרים מחטא זה

תשובה פתוחין הלוא אמרו רז"ל (ברכות י.) אפילו הרב הדה מונחת על צווארו של אדם וכו', היינו נגזר ח"ו בר"ה ויה"כ שישלומ בו הרב מלאך המות אל ימנע עצמו מן הרחמים, כי אתה הוא עת לקרוע (קהלת ג' ז) הגזר דין, ועת ר"ל אותו העת עצמו הוא לתפור הקריעה שקרענו בעוה"ר והפירודים שעשינו, העת הוא עכשיו שיתחייב הכל, ואי כביר לא ימאס, ועל דרך משל יש חיות רעות שבולעים בני אדם חיים, ויכול לחיות בתוכו שלשה ימים וכדומה איזה זמן, והחיה יכולה לחיות על ידי בליעה זו ג"כ שלשה ימים, והנה אם נזדמן לה בליעה אחרת במשך הזמן, אזי נמשך לה חיות ואינה מקיאה מה שבלעה כבר, משא"כ אם לא נזדמן לה בליעה אחרת אזי אינה יכולה לחיות עוד, ומוכרת להקיא מה שבלעו והיא מתה, והנמשל מובן כי הבט"א אין לה חיות מעצמה רק מצד הקדושה כאמור (נחמ"י ט"ו ז) ואתה מחיה את כולם, והנה בלעה מה שבלעה בעוה"ר והיא שחרבה עירינו וכו' והנה פיהם פתוח לבלוע עוד ח"ו, למען השם תבקשו שלא יזדמן להם בליעה אחרת, ויקיאו מה שבלעו כבר, חיל בלע ויקיאנו, ע"כ העת עכשיו לטהר עצמו מכל חלאת עון בהרטה גמורה ובעזיבת החטא ובכביה רבה בבקשת מחילה וסליחה, והעיקר להתעורר על גלותא דשכינתא ועל כבוד שמו הגדול ויכבוש עונותינו וישלך במצולות ים כל חטאתינו ויבא לציון גואל בב"א. (ישמח משה)

בעמדי במקלות לבשר צדק בקהל רב בהו"ר הארכתי בזה, ואמרתי על דרך משל, מלך ששם טעם בכמה וכמה דברים והעושה כך נתחייב כך וכך, והעושה כך נתחייב כך וכן הענינים הרבה בזה, והנה דתא דמלכא מחפצו לכל ישא פני גבר יהיה מי שיהיה, והנה לאחר זמן באו עדים והעידו על בנו של המלך כי עברו על אלה הפקודים זה ככה וזה ככה, וכאשר נחתך הדין עליהם כפי משפטו אשר חרץ, כי כתב אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, אז התחיל צועק ובוכה, ואמרו לו אדונינו המלך למה זה אתה צועק ובוכה, הלא כן משפטיך אתה חרצתה, והשיב איך לא אבכה, הלא כל מה שיעשה לאחד מבני הוי כאלו נעשה בי בעצמי ואיך אתאפק, והנה אחר דבריו של המלך מי יעזי מצחו לשלוח לנגד אי מבניו, הלא הוי בוודאי כאלו הרים ידו בהמלך עצמו, ע"כ המשל, והנמשל מובן דבין ובין כך קרוים בנים, ועמו אנכי בצרה כתיב (תהלים צא, טו) וכל הנוגע ביהודים כאלו נוגע בבת עינו כביכול, והנה ישראל נקראו בנים וכחו כמבואר בפסוק (בראשית ב, ז) ויפח באפיו, כביכול כל הנופח בעצמותו הוא נופח, וכמו שהבן נמשך ממוח האב ככה ישראל נמשכו כביכול ממוח מחכמה עילאה, וא"כ מי זה אשר ירים יד במלך כביכול ח"ו והבן, והנה בן נקרא מי שבן והבין איך רע ומר עזבו את אלקי ומתחרט ושב, ועתה הנה העת והעונה, וכו' בני עשו תשובה כל זמן ששערי

נוטלין פרנסתו כמבואר בספח"ק, אבל לא זה הדרך לשוב מכה צמצום הפרנסה, כי אם בעבור שפנס בשמו הגדול ומרד בו, וזה שאמר הכתוב (הושע זיין יג) אוי להם כי נדדו (היו"ד) ממוח (משמו) שד להם, כי השומר ברית, שדי מלבר (תיקו"ז כב ס"ו ע"א) ועכשיו שפנסו ביוד נשאר שד להם, כי פשעו כי פשעו ביוד ולא זעקו בלבם, כי יילילו על משכבותם על מה שפנסו במשכבותם, רק על דגן ותירוש יתגוררו, ר"ל יאספו וילילו בשביל חסרון דגן ותירוש מכה חטא זה, ובאמת יסירו בי הם סוררים ומורדים בי, ועל זה היה להם לזעק אלי בלבם, ולא כן עשו, לכן היום חזקו ואמצו לבבכם לקבץ הנדחים להשיב שבותן ומעלין בקודש וכו', והנה מבואר בעין חיים שער אני"ך פרק ג' על אומרם (שבת ס"ה ע"ב) הקמע יוצא בקב שלו, קמע עם הכולל עולה ע"ב ס"ג מ"ה יוצא בקב שלו, היינו במולאי שמות הנ"ל העולה קב לחיותן ולפרנסתן, ומבואר בשער העמידה בכוננת הי' אלקינו, כי אלקינו גמטריא קב שלשה מלואי הויה, וז"ש הושענא למענד אלקינו דייקא, להעלות בשם זה הניצוצות הק', ובזה הושענא.

ג

מרן הגה"ק בע"ל קדושת יו"ט זי"ע הי' אומר ביום הושענא רבה טעם על מה שנוהגין בהו"ר להסיר הטבעות מהלולב, והסביר במשל למלך שהיי לו בן יחיד שלא הי מתנהג כהוגן, ושלחו למרחקים למען אשר יצטער על אשר גלה משלחן אביו, ועל ידי זה יוסר לבחור ללכת בדרכי יושר כראוי לבן מלך, וכאשר בא למדינה רחוקה, האנשים משם התאכזרו מאוד עליו ועבדו בו עבודה גדולה וקשה, וגם מנעו ממנו כל טוב,

וצערו אותו מאד ברעב וצמא, וגם הלבישו אותו מלבושים גסים וגרועים עד שקצה בחייו, והמלך הי' ממתין ומצפה מאוד שיוכל להחזיר את בנו על ידי שישמעו ממנו שנשתנו מעשיו לטובה, ולא הי' יכול עוד להתאפק ובסוף השנה הלך לבקר אחר מעשה בנו, וגם לדעת באיזה אופן מתנהגים שם עמו, ויהי כאשר בא למקומו תיכף הרגישו האנשים משם שהמלך בא על אודות בנו, והסירו הבגדים הצואים מעליו והלבישו אותו מחלצות, וגם רחצו אותו ונתנו לו לאכול ולשתות למען יהי מראהו כמראה בן מלך, וכאשר ראה המלך כל זה אמר בלבו הנה טוב לבני כאן וכאשר הי' עוד על זמן כזה או יותר יועיל בוודאי להטיב את דרכו, ואמר לו המלך שלמחר יסע לביתו ויבא להפרד ממנו, וכאשר שמע זאת בנו הצטער מאוד כי נפשו מרה לו עד מאד שיסע המלך וינחמו עוד בין המצערים אותו כל כך, והלך לבקש עצה מאוהבו, ואמר לו הרי עיקר הגורם למלך שיניחך כאן מפני שראה שלא יחסר לך גם כאן כל צרכך, ותוכל להתנהג בתכסיסי מלכים גם במקום הזה, ולו הי' יודע מגדול צערך כל ימות השנה ושאי אפשר לך כאן להתנהג כדרך בן מלך בוודאי הי' מחזירך לביתו, ועתה ראה מה שתעשה להודיעו כ"ז. ויהי כאשר בא המלך ליום המחרת להפרד מאתו, וימהר בנו ויסר מעליו הבגדים הנאים וילבש בגדיו הצואים והקרועים, ויפול לפני רגלי המלך ויבך ויתחנן לו לאמר ראה נא אבי האיד אני הולך כל השנה, וכי תסבור שכל השנה ג"כ אני הולך בבגדים נאים ככן מלך ואוכל ושותה מכל טוב, לא כן אבי, כי זה רק להראות יפיי בעיניך לבל תקחני לביתך, אבל באמת כל

השנה עובדין בי עבודה קשה ומכים אותי ועושים לי פצעים וחבורות הנם מבלי מאכל ומשתה, ואיך תניחני ולא תרחם עלי. הנמשל הוא, הקב"ה שלח אותנו מעל פניו בארצות אויבנו כי אמר אולי אז ינע לבבם ואז ירצו את עונם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים אבל בעוה"ר הקב"ה קצף מעט והמה עזרו לרעה, ואנחנו מסורים ביד רשעים להרג ולאבדון למכה ולחרפה ללעג ולקלס, וכאשר יבואו ימי הרחמים והרצון הקב"ה בא לבקרנו ולראות מעשינו, ואנחנו מתקבצין בכל ימי הרצון לבית תפלתנו ומרבין במצוות ובמעשי"ט, וזה דגמת הלולב שאין בו אלא לב אחד כן אנחנו אין לנו אלא לב אחד לאבינו שבשמים בימים הללו, והקב"ה מתרצה במעשינו, אבל בבוא יום הושענא רבה הקב"ה מתפרד מאתנו, כי ימי הרחמים והרצון נשלמים, והקב"ה רוצה להניח אותנו ח"ו עוד בגלות בין אויבנו, ע"כ אנחנו מסירים הקשרים מהלולב לרמוז לו יתברך מה בדעתך שכל ימי השנה אפשר לנו לקיים מצוותיך ולעבדך להיותינו דבוקים ומקושרים בך, וראה נא עמידתנו דלים ורקים, מפורז ומפורד בין העמים, כלולב הזה עכשיו בלי קשריו כן אנחנו נתונים בידם ככל רצונם, ואין לנו מנוחה לשום דבר ובפרט לקיים מצותיך, והאיך לא תרחם על בניך בני אהוביך להניח אותנו בין הרשעים, אל נא תניחנו עכשיו כין אין לנו חיים בלעדיך, והרי אנחנו חשובים כמתים אם לא תרחם עלינו ע"כ מהר והושיענו, זה הענין ששמעתי מפי אבי מורי ז"ל בשם רבו הקדווי"ט זי"ע. (תפארת נפתלי)

ד

הנה היום הזה הוא היום האחרון מימי הרצון ימי תפלות ותחנונים

שיכולין לפעול לפני הקב"ה, ואנו עומדים כבר בפנות היום סמוך לזמן כניסת היו"ט ואין עת להאריך, ואמרז"ל (עיי בראשית רבה עו ד) ההולך בדרכי אבות מזכירין לו זכות אבות, על כן אקדים ואומר הדיבורים שהיה רגיל אבא מארי זלה"ה לומר בכל שנה ביום השוענא רבה למענד אלקינו, משל למה הדבר דומה למלך רחמן מלכות של חסד שקבע זמן מיוחד לבקר בכל ערי מלכותו מידי שנה על זמן מוגבל, ובהתקרב המועד ההוא הודיע בכרוזים כי מתקרב ובא הזמן שיבוא המלך העירה, ובשעה שיהיה המלך בעיר הרשות נתונה לכל איש שיוכל לבוא לפני המלך ולהציע לפניו את שאלתו ובקשתו, והמלך בחסדו הגדול ימלא משאלותיהם של כל איש ואיש כרצונו, או מי האיש אשר הטא ופגם בכבוד המלך יוכל לבוא לפני המלך לפייסו ולבקש רחמים מלפניו וימחול לו מובן מאליו כי כל מי שהוא בר שכל ובר דעת משתוקק וממתין על הזמן ההוא אשר יבוא המלך העירה, והחכם עיניו בראשו ובהתוודע לו הזמן אשר קבע המלך לביאתו, הנה הוא מקדים לצאת לקראתו עוד טרם בואו העירה ורץ לפניו כמה פרסאות מחוץ לעיר, ובעודו בדרך קידם את פני המלך ויפול לפני רגליו ויבך ויתחנן לו ומבקש מלפניו סליחה ומחילה ומפייסו, והמלך מהל לו ונשא הן לפניו ונכנס העירה ביחד עם המלך בנחת ובשמחה ובפנים מאירות ובהתקרבות אל המלך, ואף מי שאינו בר דעת כל כך להקדים ולצאת לקראת המלך, אבל כשהמלך כבר הגיע העירה, והכרוזים יוצאים המלך הנה הוא בעיר ועתה הוא שער הכושר לכל אחד לבוא לפניו ולהתחנן לו ולהציע לפניו את

בקשתו, מי הוא זה שאינו נופל עליו פחד ואינו ממחר עצמו לבוא לפני המלך לבקש על נפשו שלא יאחר את הזמן והולכין ורצין כל אחד ואחד ומבקשין תחבולה האיד להגיע אל המלך, בידועם דלאו כל יומא אתרחש להו שעת הכושר כזה, ואף מי שאינו הולך בימים הראשונים מ"מ במשך הזמן החולף ועובר יום אחר יום מתיישב בדעתו לילך ולגשת לפני המלך, דכל זמן שהמלך נמצא בעיר עוד יש תקוה ועדיין יכולין לפעול הרבה כי מלכות של חסד הוא, אמנם מי שאינו בר דעת כלל וכל ימי היות המלך בעיר לא שת לבו ולא ביקש בתחבולה כלל להגיע אל המלך, כי הוא מקושר כל כך בעניני עצמו עד שלא נתפעל כלום מכל הכרוזים היוצאים, ולא התבונן כלל שהמלך הוא בעיר והניה לעבור את כל השעת הכושר ההוא, מ"מ כאשר מגיע היום האחרון יום יציאת המלך מן העיר, והכרוזים יוצאים לאמר שהמלך עומד להפרד ולצאת מן העיר (דער מלך גיזענגט זיך שוין פון דער שטאט) ומי שעדיין לא היה אצלו עוד יש לו פנאי ביום האחרון הזה, מי הוא זה אשר יעצור בעצמו ולא יבוא אל המלך בשעה האחרונה הלזו בטרם פרידת המלך מן העיר, והנמשל מובן, כי המלך רחמן מלכו של עולם ב"ה נתן לנו בכל שנה זמנים מסוגלים לתשובה, הן הם ימי הרחמים והסליחות שבהם יכולים לשוב ולתקן ולהגיע לידי התקרבות להקב"ה, והימים האלו מתחילין מרי"ה אלול שאז מתחילין לתקוע בשופר, שהשופר מכריז ואומר עורו ישנים משינתכם כמ"ש הרמב"ם ז"ל (בפ"ג מהי תשובה) הנה השופר הוא צווח ואומר עורו והקיצו כי קרב ובא יום כניסת המלך אל העיר ואל תאחרו את

הזמן, ואזי כל איש הנלכב ובר דעת מבין עצמו בעוד מועד, ומתחלת חודש אלול הוא מקדים את עצמו לבוא אל המלך בתפלות ותחנונים במצות ומעשים טובים, ורואה לתקן מה שפגם ומבקש על נפשו ועל כל הכלל ישראל, אמנם מי שעובר עליו חודש אלול ולא הקדים לצאת לקראת המלך לקבל פניו ולא נתקרב לפני הקב"ה, יש לו עוד פנאי בר"ה ובעשרת ימי תשובה שאז הוא הזמן שהמלך נמצא בעיר, וכמ"ש הנביא (ישע"י נ"ה) דרשו ה' בהמצאו, ואמרו רו"ל (רי"ה י"ח) אימתי הוא נמצא באלו עשרה ימים שבין ר"ה ליו"ט, שבאלו הימים הבורא יתברך ממציא עעצמו לעם קרובו ואז הוא הזמן המסוגל להתקרב אל השי"ת ולבקש סליחה ומחלה על אשר פגמו נגדו, מורי ורבותי, הנה היה לנו עשרת ימי קדושים כאלו שיכולים למצוא בהם את הבו"ה, איפה היינו אנחנו באותן הימים, מדוע לא שמנו אל לבנו והנחנו לעבור אלו הימים, הלא היה ראוי לנו שלא להסיה דעתנו אפילו רגע אחת, דהלא זה תקוותנו כל ימות השנה שנתקרב אל הבו"ה באלו הימים שהוא ממציא עצמו אלינו, דהלא יודע כל אי בנפשו אשר אין לנו במה לבוא לפני המלך, וכי אימת יש עוד זמן כזה אשר יכולין להגיע בו לאיזה דבר כמו באלו הימים הקדושים, והנה אח"כ היינו יום הקדוש יום כיפור שיכולין לפעול בו עד אין חקר, וגם ימי חג הסוכות זמן שהקב"ה משתשע עם הצדיקים, שאז יושבין בצילא דמהימנותא צילא דקב"ה ושכינת"י, ולוקחין בהם האתרוג והלולב שמייחדים בהם שמו ית', וכמו שאומרים (ביה"ר לפני נמילת לולב) בפרי עץ הדר וכוי אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד

והיו לאחדים בידי, ואין להשיג ולשער עד כמה הגיעה עבודתן של צדיקים אמיתיים באלו הימים, וגודל התעוררת של הסוכה והאתרוג והלולב שקדושת אלו המצות הרי בוקע רקיעים, ואלמלי זכינו לעבוד להשייית באמת אין שיעור מה שיכולין לפעול ולהשיג באלו הימים הקדושים של סוכות אשר דבוקים בהם בהקב"ה, אמנם מורי ורבותי כעת הננו עומדים בהושענא רבה, וכבר הגיע היום האחרון והשעה האחרונה לפני פרידת המלך מאתנו, והוא זמן גמר החתימה וגמר מסירת הפתקין עד שמע"צ אחר תפלת מוסף, והרי הוא היום האחרון של ימי הרחמים והרצון שהמלך עומד וממתין שיבואו אצלו לפייסו, הלא עתה צריך כל אחד ואחד להתעורר ולגשת לפני המלך דאם לא עכשיו אימתי, נראה שלא נניח את היום הזה לעבור בלא כלום ולא נצא ברקניא, נתבונן בנפשינו בעוד יש לנו שהות בטרם יבוא השמש ויחשיך, מורי ורבותי נחשב בעצמינו כי הקב"ה עם כל הפמליא של מעלה צופים ומביטים על כל מקום שנתאפסין ביחד קיבוץ מישראל וממתנינים שיפעלו איזה דבר ולא יצאו ברקניא, ולא יהיה לנו עוד עד לשנה הבאה ימים קדושים כאלו ומצות קדושות כאלו, ויש לנו עוד שעות ספורות בזה היום הו"ר, נחשב בעצמינו שבידינו עוד לפעול לאין שיעור, דברגעא חדא טבא אשר מכוונים לבם באמת עבור הבוי"ת יכולין לפעול עד אין שיעור, יש קונה עולמו בשעה אחת, ובפרט עדה קדושה מישראל אם עוד נעשה עתה תשובה באמת אין שיעור מה שיכולין לפעול עוד, ואבא מארי זלח"ה היה רגיל לסיים על דברי משל הנ"ל דהנה מי שלא בא אל

המלך עד היום האחרון בוודאי כי בושח וכלימה תכסה פניו בבואו אל המלך, כי שאל ישאלו אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אתית לגבאי, והקושיא גדולה ועצומה עד מאד איפה היית עד הנה בימים קדושים ויקרים כאלה, אמנם אם יחדלו גם אז לבוא מפני הבושה הלא ישארו בלא כלום, שהרי המלך עומד להפרד מן העיר ועדיין לא פעלו כל מאומה, אולם כל הבושה היא רק למי שבא לבקש עבור צרכי עצמו, משא"כ מי שבא אל המלך בעבור טובת המלך עצמו וטובת המלוכה, אצלו אין שייך שום איחור ועכבה ועליו אין שואלים שום קושיות, כי לטובת המלך ותועלתו אין זמן מוגבל וכל ימא זמנא היא, ובכל עת תרעין פתוחין לבא אל המלך בעבור כן, והיי אאמו"ר זלח"ה אומר שעל כן אנחנו פותחים ואומרים בהושענא רבה הושענא למענך אלוקינו, כי הוא זה העצה שלא יקשה עלינו מדוע איחרו פעמינו עד עתה ומדוע לא באנו לפני המלך בכל אותם הימים עד שהגיע היום האחרון, על כן אנו מתנצלים באמרנו למענך אלוקינו, כי עיקר תפלתינו הוא עבור צרכי המלך ועבור כבודו יתברך, וא"כ אין שייך זמן מוגבל לזה, וראוי להאזין תפלתינו בכל עת. (דברי יוא"ל)

ה

הושענא למענך בוראנו, הושענא למענך גואלינו, צריכים להבין למה תקנו לנו חז"ל נוסח זה לבקש הושענא למענך בוראנו למענך גואלנו, בשלמא מה שמבקשים למענך גואלנו, בשלמא מה שמבקשים למענך אלוקינו יובן שזהו שבחם של ישראל כמו שאמר הכתוב שמע ישראל הי אלוקינו הי אחד ופירש"י ז"ל הי שהוא אלוקינו עתה ולא אלוקי האומות עובדי עלילים, הוא עתיד

להיות הי אחד שנאמר (צפני ג') כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקורא כולם בשם הי, ע"כ, שאנו בני ישראל מאמינים בו יתברך ומקיימים מצוותיו, כמו שכתב הרמב"ן ז"ל (סו"פ בא) שמי שקונה מזוהה בזו אי כבר הודה במציאת הי, עיי"ש, ולכן מבקשים הושענא בשביל למענך אלוקינו שעכשיו אתה רק אלוקינו תושע א"ע שיהי אחד ושמו אחד, אמנם בקשת למענך בוראנו וגואלנו צ"ב. ואפ"ל בהקדם מה שעלה ברעיוני לתרין קושית המפרשים שפתח הקב"ה עשרת הדברות באומר אנכי הי אלוקינו אשר הוצאתיך מארץ מצרים, והקשו למה לא אמר אני הי אלוקיך אשר בראתיך, ואפ"ל עפ"י מה ששמעתי פעם ביום הושענא רבא מפי כק"ד זי"ע (והוא נדפס בקונטרס חידושי תורה משנת תשי"ב) לפרש הפסוק (ירמ" ל"א) הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום הי, ולכאורה אינו מבואר הכוונה במאמר כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד דמיותר הוא, גם דאין שכחה לפני כסא כבודו יתברך, ויובן עפ"י המשל המובא בספח"ק סידורו של שבת (שורש א' ענף ב') כי מטבע האב בעוד בנו התינוק בקטנות ואין לאב תענוג ונחת בו כי אם מה שהוא יוצא מהלציו וכ"ו, גם אז האב משגיח עליו להחיותו ולתת לו כל המצטרך לו כדי חייו וכ"ו, אכן בהתגדלות הבן מעט מעט ומתחיל לצפצף בקולו ולדבר מעט, ובעת ששומע האב אף דיבור הקל שיצא מפי הבן לקרותו בשם אב, הדיבור הזה עושה רושם בלב אביו לאחכו יותר ורצונו תיכף לתת המצטרך לו באהבה, ואם אחר שנתגדל הבן נודמן לו ר"ל מקרה רעה וחולי שנחלה כל כך עד שכלו ממנו

החוישים וגדולת המעלות אשר בו, ורצונו להעיר את רחמי האב עליו הוא אומר לאביו, אבי רחם עלי זכור רחמיך שאתה היית מרחם עלי בימי קטנות בעוד לא ידעתי כלום כי אם לקאותך בשם אבי ולא יותר, בהקריאה הזאת לבד נתגלגלו רחמיך עלי ע"י דיבור אי שקראתיך אבא, עכ"ד המשל. הנמשל כמו כן אנחנו בני ישראל ע"י צרת הגלויות ומיעוט הלכות נתמעט מאתנו גודל העבודה והשירות בנבלים וכנורות, שהיינו עושים לפני הבורא יתברך בעת גדולתנו ובנין בית מקדשינו, הכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם בשירים וזמרים, ועתה בעול הגלות לא נשאר בידינו כ"א דברי השיר הזה שהוא שמע ישראל הי אלקינו וגוי אמנם אעפ"כ בורא כל העולמים הוסיף ורחם עלינו בגודל אהבה ורחמי האב כשומע בנו קורא אבי, וזכר נא כשיצאנו מכור הברזל ממצרים ולא היי בידינו מצות ומעשים טובים כמ"ש ואת ערום ועריי, וקבלנו עול מלכותך ואלקותך יתברך וקראנוך אבינו, היי חשוב הרבה מאוד והיי נחת רוח גדול לפניך, וכמ"כ עכשיו בעוה"ר שהלכות אמויין והתומיין מתוקף שעבוד הגלויות, עד שכלה מאתנו כל החוישים והמעלות, ואיין ביכולתינו לדבר דיבורים אמיתיים להבוכייע, ואיין ביכולתינו לדבר דיבורים אמיתיים להבוכייע, שהלב בתפיסה מעוונות ופשעים, וכמו שפיי האלגאזי זללה"ה הפסוק מכל משמר נצור לבך, שלא יהיי במשמר ע"י כובד העוונות, ובמה נוכל לבא אל המלך מלכי המלכים הקב"ה, אמנם בקשתינו שירחם עליו כאילו היינו קטנים עדיין, וכדאיתא במדרש חזית (פ"ח) אחות לנו קטנה דלעתיד לבוא יקמרגו שרי אומות על ישראל שחטאו ועבדו ע"י וכו' והקב"ה ילמד עליהם

סננוריא שהם כקטנים, וכל מה שהקטן עושה אין ממחין בידו וכו' עיי"ש, ע"כ בקשתנו שידוננו יתברך כאילו עדיין אנו קטנים, וכשתינוק מתחיל לדבר הרי הוא חשיבות גדול בעיני אביו כשקורא לו אבי, והרי גם אנו יכולים לומר דיבור פשוט מעומק הלב אבינו שבשמים, וזה יהיי ג"כ חשוב להבורא ית, כי בשפלות המצב שאנו עומדין בו זהו ג"כ רבותא כשנוכל לומר לפני הבורא יתברך דיבור אחד אמיתי, אבינו שבשמים. וזוה יתבאר הפסוק, שאמר הקב"ה על כנסת ישראל הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים, שנדמו לי כילד קטן שאביו משתעשע עמו, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, שאני זכור עוד כשהתחלתי לדבר עמם, כמה היי מן החשיבות ונחת רוח אצלי שקבלו עול מלכותי ואלקותי, ואמרו בים זה אלי ואנוהו, והכירו את הבורא ית לומר הוא אבינו הוא מלכנו, ע"כ המו מעי לו רחם ארחמנו נאום הי, ואתן להם רחמים וחנינה גם עכשיו בקראם אלי אבינו שבשמים עכ"ד מרן כק"ד זי"ע, ועד"ז פיי ג"כ דברי הגמרא סוף סוטה אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים והכוונה שבשפלות המצב שראו חז"ל ברוח קדשם בעקבתא דמשיחא, לא נשאר לנו שום זכות להשען על זה, כי אם זכות זה נשאר לנו שאנו יכולים לומר אבינו שבשמים וזה בלבד יספיק שירחם השי"ת עלינו כאשר הבטיח לנו ע"י ירמיי הנביא ע"כ המו מעי לו רחם ארחמנו נאום הי. וזוה אפ"ל דלכך אמר הקב"ה תיכף בהתחלת עשרת הדברות אנכי הי אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דבאומרו אשר בראתיך הלא הקב"ה ברא את הכל אפילו העכו"ם, אמנם בא לרמוז לנו שהוציאנו ממצרים מכור הברזל שהיינו אז בדיוטא התחתונה ולא יכלו

להתמחמה אפילו רגע אחת, והיינו אז כמו הקטן ובקריאה זו לבד היי כבר נחת רוח גדול להקב"כ כהמשל הנ"ל, וזה רמז לנו הקב"ה אשר הוצאתיך מארץ מצרים ואז בראתיך בריי חדשה והיי אצלי חשיבות גדול כשקראתם לי "אביי" וזכות זה של התעונג שקבלתי מכך בהיותכם קטנים אני זכור לכם במתן תורה. וזה ג"כ בקשתנו ביום הקדוש הזה יום הושענא רבא, טרם מסירת הפתקין, שיש לנו עוד כמה רגעים להתחנן לפני אבינו שבשמים, שכשם שבשעת יציאת מצרים היינו בדיוטא התחתונה ערום ועריי, ואז בראתנו בריי חדשה ותיכף גאלתינו משם, כן אנחנו בעינינו ובשפלותינו הגדול שאנו נמצאים כאן מסובכים בצרות ובנסיונות, ופנינו לימין ואיין עוזר ולשמאל ואיין סומך, ובעו"ה מדי שנה בשנה אנחנו נעשים גרועים ביותר כי מי יוכל לומר על עצמו שבשנה העברה היי מעולה יותר משנים קדמוניות, אמנם בקשתנו שאפילו בתכלית השפלות יזכור לנו השי"ת זכות של שמע ישראל שאנו אומרים גם היום, וסוף כל סוף הלא כל יהודי מתאמץ עכ"פ לקיים מצוות ומעשים טובים מול הנסיונות המרים שבזמנינו, ואנו מתפללים להשי"ת שיברא אותנו בריי חדשה ויגאלינו גאולת עולם, כי מאמינים אנחנו באמונה שלימה שהבורא יתב"ש ישלח לנו את אליהו הנביא ומשיחו הולך תמים, וע"ז אנו מבקשים הושענא למענד בוראינו שיברא אותנו בריי חדשה כמו במצרים, וכמו אז כן עתה מבקשים תיכף למענד גואלינו, שכמו אז במצרים הוציאנו הקב"ה משם וברא אותנו בריי חדשה, ותיכף גאלנו משם, כן אנו שואגים היום, הושענא למענד בוראנו הושענא, הושענא למענד גואלינו הושענא.

(ברך משה)

ויזרע יצח"ק מאה שערים

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר בזה ברכת הודאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, גודע לעוז ולתפארה, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרת מוסדותינו המעטיירה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, בעין יפה ובמידה גדושה, נערץ ואהוב על כל יודעיו ומכיריו, שמו הטוב בפעליו הכבירים הולכים לפניו,

הלא הוא ידידינו ומכובדינו החשוב והמפואר

הרה"ח ר' יצחק טייטלבוים

הי"ו

חבר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל שמחתו באירוסיו בנו הבה"ח כמר זלמן לייב גי"ו
עב"ג שתחי' למזל טוב

בת ידידינו הרבני החשוב והנעלה

הרה"ח ר' יחזקאל כ"ץ הי"ו

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה,
שיזכה לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת, ויטכיל ויצליח בעבודתו הקדושה, לעמוד לימינינו
לרומם קרנינו במידה גדושה, ובשכר זאת בכל ברכאן דנפישא, וכט"ס.

החותמים למען שמו באהבה והערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר

קרית יואל - בני ברק יצ"ו

פרפראות להכנה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,
בפתור ופרח משוקדים

שאמרו חז"ל כשם שחל ש"ש על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה, דכתיב וחגותם חג לה' שבעת ימים מה חג לה' אף סוכה לה', והכוונה היא דכמו באכילת חגיגה שזה הנאת הגוף ומ"מ מצוה, כמו"כ בסוכה כל ז' ימים שמטייל ואוכל בסוכה הכל מצוה הוא. וגם כשאינו מכוון באכילתו לש"ש, משא"כ בשמיני עצרת שיצא מן הסוכה אז צריך לזוהר ביותר שיהא כוונתו לש"ש, ובזה יתבאר "ביום השמיני עצרת תהיה לכם" דהיינו שצריך לעצור ברוחו ותאוותיו שיהיו לש"ש, וע"ז מביא בילקוט הה"ד תן "חלק" לשבעה אלו שבעה ימי החג, דאז אין צריך כ"כ להתאמץ כדי שיהיה מחשבתו לש"ש כנ"ל, אבל "זגם" לשמונה, שבשמיני עצרת בא גם לרבות שתזוהר בה ביותר, ועפ"ז נוכל להבין מה שאמר ר"א (במסכת ביצה) או אוכל ושותה או יושב ושונה, שבוודאי מי שיוכל לעצור ברוחו שיהיה אוכל ושותה ביו"ט רק לש"ש, בוודאי מה טוב ומה נעים, אבל אם לא, צריך שיהא יושב ושונה כי מאוד יקשה להאדם לכוין בהנאה גופנית לש"ש מללמוד תורה לש"ש, ומתקיימים ב' המקראות 'עצרת לה' אלוהיך' ועצרת תהיה לכם', בב' כתיב בני אדם כנ"ל, והבין. (כתב סופר)

★

עוד לאלוקי מילין לפרש מאמה"כ ביום השמיני עצרת תהי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו. כי בר"ה ויוהכ"פ אנו אומרים היום הרת עולם היום יעמיד במשפט וגו' אם כבנים ואם כעבדים והענין כי בן אין לו כ"א אב אחד, משא"כ עבד יכול להיות לו שני אדונים כמו עבד השותפין, כמו"כ מי שאינו עובד אלא בוראו ואינו שומע לקול יצרו הרע נקרא בן שעובד את אביו שבשמים, משא"כ מי ששומע לקול יצרו נקרא עבד שיש לו שני אדונים, ונידון זה עומדים במשפט אם אנחנו כבנים או כעבדים, והנה מה שעבר אין ועתה בימים הקדושים הגיע העת לעזוב את הדרכים הרעים ולקבל עליו קבלה גמורה לעבוד רק את בוראו בבחי' בנים. וביש"מ פי' "כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער דהעבר מלא עוניות ופשעים וכ"מ שנאמר והיה לשון עתיד הוא לשון שמחה, כי ישמח ויגל במה שעתיד להטיב וזה"פ והיית לשון עתיד "אך" הגם שעד עתה היית מלא עוונות ופשעים (דלך מעוט הוא) מ"מ "שמח" תשמח על העתיד, וז"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם, דהיינו תעכבו עוד את הזמן שמחה אלעתיך, כי "כל מלאכת עבודה" לא תעשו" כי יותר לא יעבדו בבחי' "עבד" כ"א בבחי' בן, וע"ז שמחתונו. (ייטב פנים)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. איתא בילקוט הה"ד תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ר' אליעזר ור' יהושע, ר"א אומר תן חלק לשבעה אלו ימי השבת וגם לשמונה אלו שמונת ימי מילה, ור' יהושע אומר תן חלק לשבעה ימי הפסח וגם לשמונה ימי החג, וצ"ב. אך נל"פ כי ר' אליעזר ור' יהושע תרוויהו לשיטתייהו אזלי דא"י במסכת ביצה (ט"ו ע"ב) תניא ר"א אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, ר' יהושע אומר חלקו חציו לה' וחציו לכם, ואיתא במסכת פסחים הכל מודים בעצרת דבעינן "נמי" לכם, דהיינו חציו לה' וחציו לכם, דאז אפי' ר"א מודה מ"ט יום שניתנה בו תורה. נמצא דכל המחלוקת הוא בחג המצות ובחג הסוכות, (דנשנוט גס ר"א ס"ל כ"י יהושע) ולפי"ז א"ש דר' יהושע לשיטתייהו אזיל, דבכל יו"ט אמרינן חציו לה' וחציו לכם לכן ס"ל תן "חלק" לשבעה ימי הפסח ולשמונה ימי סוכות שאז צריך ליתן חלק לכם, וכדרשתו חלקו, חציו לה' וחציו לכם, ונשפיר קאמר פסח וסוכות מפני דבשבועות גם ר"א ס"ל כנ"ל אבל ר"א דס"ל או כולו לה' או כולו לכם, לא מצי למידרש הכי על כן דריש לשבת ומילה, ושפיר שייך האי ילקוט לכאן, דשניהם מהך קראי קדרשי וכדברי הגמ' שם, כתוב אחד אומר "עצרת תהיה לכם" וכתוב אחד אומר "עצרת לה' אלהיך" הא כיצד, ר"א סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקו חציו לה' וחציו לכם, ולכן כשמוסב על הפסח "עצרת תהיה לכם" קאמר בילקוט תן "חלק" לשבעה כדברי ר' יהושע ור"א לא דריש הכי וצריך לקרא לדרשא אחריתי כנ"ל והבין. (אפריון)

★

עוד יל"פ הפסוק הנ"ל והילקוט הה"ד תן חלק לשבעה וגם לשמונה וצ"ב. ונקדים לפרש הא דכתיב ושמחת אתה והלוי והגר, ובמדרש אי' אמר הקב"ה אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך, ויל"פ עפ"י דקיי"ל חציו לה' וחציו לכם, וגם החציו לכם צריך להיות לשם מצוה ואם כוונתו לש"ש נותן ג"כ לעני ולגר כמו שמצווה עליו וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות יו"ט פי"ו הל' י"ט) שמי שאוכל ושותה ביו"ט ונועל הדלת מלהכניס אורחים אין זה מצוה אלא מילוי כרס וכי', וז"ש אם אתה משמח את שלי זהו סימן וראיה שאני משמח את שלך דהיינו ששמחתך הוא לש"ש, והנה באמת קשה הדבר וצריך זהירות יתירה שיהיה כל אכילתו ושמחתו ביו"ט לש"ש, אך בז' ימים של סוכות הוא קל ביותר מפני שאכילה וישיבה בסוכה בעצמה מצוה, וכמו

התאחדות אברכים ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

ישמח לב מבקשי ה'

הגנו מודיעים בזה לכל אנשי שלומינו קהל עדתינו הע"י

כי אי"ה ביום שני בסעודת האושפיזין דיוסף צדיקא

המתקיים בסוכה הגדולה שעל יד ישיבתנו הק'

ישמיע

מורינו הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א

דברי התעוררות והכנה

לקראת יום הגדול הושענא רבא הממשמש ובא

נטילת ידים – בשעה 8.30

דרשת הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א – בשעה 9.30

בגרכת פתקא טבא

הגבאים

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפני צדיקו וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

הושענא רבה

כתב במדרש לולב דומה לשדרה הדס לעין ערבה לשפתים אתרוג ללב וכו', וזה היום גמר מצות ד' מינים וסיומם במצות ערבה, כי יום השביעי בחינת מלכות פה, צריך לתקן הדיבור שיהי קדוש לה, ולא יעשה דבריו חולין כי אם תוכו רצוף מילי דשמיא. (ייטב לב)

על ג' ימים אלו שהם הושענא רבה שמיני עצרת שמחת תורה, עומד כל העולם. (מהרא"א הגדול מפריםשלאן זצלה"ה)

יום הושענא רבה יום הערבה שמרמז לפה, וכתוב (תהלים פא, יא) הרחב פיך שבעת גאולה וישועה צריכין להרבות בתחנונים להיות נושע תשועת עולמים, וזה החן שיש להבורא ית' גם בדומין לערבה לא טעם ולא ריח רק ע"י הכנעה להתפלל לפניו ית', וכחן של ישראל בפה כמ"ש (מד"ר שמות כא, א) מתגאה בירושנתו הקול יעקב שקולן ערב לפניו ית', אמנם העיקר החן על אותן שיש להם טעם וריח, ואעפ"י כן ע"י האגודה ביחד שמכניס עצמו לכלל ישראל ומדבק עצמו בערבה, על ידי שידוע שיותר יכול להיות נושע בתפלה מבכח מעשיו, לכן הניחו חכמים כל המינים ואחזו רק בערבה, וע"ז נאמר (תהלים לו, ז) אדם ובהמה כו' שערומין בדעת ועשויים בכמה לפני הבורא ית'. (שפת אמת)

בימים הנוראים הקדושים לא בכה (הרה"ק מוה"ר ארי מראהטין זצ"ל) הרבה, אבל בהו"ר מעת התחיל לומר הושענא לא דמו דמעו עיניו, ובשנים האחרונים היה מרבה בבכי תמיד. (הלולא דרבי)

זכיתי לקבל פני קדשו (של הרה"ק מצאנו זצ"ל) בימים האחרונים של חג הסוכות והושענא רבה בתוכם, והוא היה מתפלל בהו"ר תפילת חול, ובכל ברכה מח"י ברכות היה מתפלל בכח גדול עד אין חקר ובבכי גדול, עד שלא היה כמעט אחד מכל הקיבוץ הגדול שלא הורידו דמעות. (תורת משה נתן).

היום הזה הוא גמר ההיקף של ימי החג שהיינו מבקשים ומתפללים בכל יום הושענא, והיום הזה נקרא הושענא רבה, מפני שבא צעקה גדולה בלב להושע בישועה רבה מאחר שמרגישין החוסר שעדיין לא נושענו, והוא אושפיזא דדוד

ענין סמיכות הימים הושענא רבה ושמיני עצרת הושענא רבה הוא היום האחרון של ימי הסוכות, שישראל צועקים בהם בכל יום הושענא והושיעה נא, וכשבא יום האחרון נעשה צעקה גדולה בלב נפשות ישראל קשה עלי פרידתך, ולזה נקרא הושענא רבה מצד אתערותא דלתתא, ושמיני עצרת הוא מצד אתערותא דלעילא, שהשם יתברך אומר קשה עלי פרידתכם, והוא כענין שנאמר (ישעי"ה סה כד) והיה טרם יקראו ואני אענה, ובשני ימים האלו נכלל כל קדושת החג של כל הימים שעברו, ונעשו התקשרות וחיבור הגמור בינינו ובינו שמו על כל השנה כנ"ל. (תורת אמת)

יום ערבה שיש בו תיקון גם לפושעי ישראל שאין בהם לא טעם ולא ריח מצות. (מחשבות חרוץ)

בשם הרה"ק מראפשיין זצלה"ה זיעועכ"א שהיה רגיל לומר בכל שנה ושנה קודם ההושענות דהו"ר, דידוע שהד' מינים הם כנגד אותיות שם המיוחד, וכל זמן שמחזיקים עוד בידו את השי"ת יכולין להתקרב אליו עכלה"ק. (הרה"ק מראפשיין ז"ע)

יוה"כ היא החתימה, ובהו"ר ג"כ נחתמים, חותם בתוך חותם, ואין חוששים למגע גוי, כי ביום הושענא רבה נוטל הקב"ה התפילות והבקשות וכל הזכויות וכל הטובות שעתידים לבוא ומעלה אותם לשמים ממעל במקום שאין שם שליטה להקטרוג, וזה נקרא חותם בתוך חותם. (מאורן של ישראל)

שמעתי מאבותיי הקדושים ז"ע מה שמקובל איש מפי איש מרבינו הקדוש מלובלין ז"ע בשם רבינו הקדוש הבעש"ט ז"ע מפי אליהו ז"ל שמי שמתפלל כראוי לכוון לבו באלו השלשה ימים, הו"ר שמיני עצרת ושמחת תורה, אז מסוגל להתפלל כל השנה בכונה כראוי. (שער יששכר)

וגם ביום לא יתגרה בשינה כל כך, וילמוד בתורה ויעשה צדקה, שהם שני עמודים אשר כל בית ישראל נכון עליהם בגלות החל הזה, וכתבו גורי האר"י זצ"ל כי מאוד צריך לדקדק במעשיו ביום הזה, ובכך השתונן והכונן ביום זה של הוש"ר לילו כיומו הכון לקראת אלקיך לעובדו בלב שלם בתורה ובמצוות בדקדוק עצום. (שמחת הרגל)

אמר (הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש זצ"ל) ביום הושענא רבה, העולם אומרים מנהג משבר הדין, וכן אני אומר המנהג של הו"ר מנהג נביאים הוא, ומשבר כל הדינים מישאל. (אור ישרים)

ממשיכין ש"ע נהורין בהו"ר שנוטלין ערבי נחל גמטריא ש"ע. (זרע קודש)

בהושענא רבה צריך מאוד לעשות תשובה בעת חביטת הערבה, שבעת ההוא הוא גמר חתימה, וצריך האדם מאד לעשות תשובה לפני הקב"ה, ועל ידי זה הוא בורא בריה חדשה, כידוע כי ערבה גמטריא זר"ע וגמטריה עז"ר, כי צריך לכוון בעת חביטת הערבה להמתיק ה' גבורות ושיעשה כולו חסדים. (בית אהרן)

בעת נטילת ערבה הרומז ליוסף שומר הברית כדאיתא במדרש (ויק"ר ל' י"ג) וערבי נחל זה יוסף, ראוי לשום אל לבו ללכת בדרכיו, ועל כן ערבה עולה זרע לתקן אשר שחת זרע לבטלה ר"ל, ולבקש מאת ה' לקבץ הנדחים וזדונות יהפכו לזכיות. (ייטב פנים)

אמרתי טעם למה נקרא יום זה הושענא רבה, משום שיש ג' זמנים לדון בו בני העולם, בר"ה וביו"כ ויום הזה הו"ר, והנה בר"ה השי"ת דן את העולם בדין גמור, וביו"כ דן את העולם במדת הרחמים, הבינונים יכולין אז לזכות בדין, אבל בהו"ר השי"ת דן את העולם במדת החסד מדתו של אברהם אבינו ע"ה, ואז יכולין כל בני אדם לזכות בדין, ולכן נקרא הושענא רבה. (הישר והטוב)

לכן נקרא הושענא רבה כי מתעורר רחמים גדולים. (תפארת שלמה)

היום הזה הוא הגמר של התפלות של החג, כדאיתא בגמרא (סוכה מה) אותו היום מקיפין את המזבח ז' ימים, וענין מקיפין את המזבח היינו הבטחון שנתקבלו התפלות, כמו שנאמר (תהלים ד' ו') זבח וזבחי צדק ובטחו אל ה', וברגע האחרונה של היום כשנגמרים כל תפלות ישראל מופיע השמחה בלב כל נפש ישראל, לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך, ועל זה יש לרמז בדברי חז"ל (סוכה מח) לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה, שברגע האחרונה בהשלמות החג וכניסת ליל יום טוב האחרון נתרבה השמחה בלב נפשות ישראל כנ"ל. (תורת אמת)

המלך ע"ה שהיה לו תמיד צעקה גדולה בלבו מפני שנדמה בעיניו תמיד שעדיין הוא עומד בחוץ, וכדאיתא במדרש (ע"י מדרש שוח"ט מזמור טז) על הפסוק (תהלים פד, יא) בחרתי הסתופף אברהם בטרקלין יצחק בקישון ואני בסף. (פרי צדיק)

על ידי משנה תורה שאנו לומדין בהו"ר, בזה אנו מעלים הגבורות לשרשן שיסמיכו ג"כ עם חסדים, והמלכות מתעלה להמוחין ומקבלת השפעות טובות כנסת ישראל. (מאור ושמש)

בליל הושענא רבה ניעורין כל הלילה ואומרים כל ספרי תהלים, מצד שהוא אושפיזא דדוד ע"ה, ודוד היה ניעור ולא היה ישן רק שיתין נשמי, ואמר שירות ותשבחות, לזה אנו מתעוררים מדה שלו. (מחזה אברהם)

והנה הרב בספר טור ברקת שם (סי' תרס"ד) הבריק ברקאי אזהרה שמענו, לעסוק כל הלילה בתורה, ושלא להפסיק בדברים בטלים, שיחת דקלי"ם מאליהם, ומעלה עשן כי אז יעשן אף וכו', ואם ילמד כל הלילה כדחזי וכנימוס, ינצל מכרת כמ"ש ז"ל והאריך הרב בזה ע"ש באורך, ואשר נגע אלקים בלב, יראה ורעד יבא בקרבו, ישום או"ר בו כיקוד אש מאימת הדין, וימהר לשוב אל ה', ואת העוס"ק אשר עס"ק בתורה, תהיין חוברות, יראה ואהבה, בהכנעה וגילה ברעדה, וכל הלילה אל יתן דמי לו, ובכללות יכוין, כי הכל לעשות נחת רוח ליוצרו דוקא, לתקן שרש הלימוד במקום עליון, וגמירי הבא ליטהר מסייען אותו. (לב דוד)

כבר נהגו תפוצות ישראל בליל הושענא רבה להתאסף פמליות פמליות ללמוד בתיקון, ואם בעל נפש אתה תמעט באכילה ושתיה, וכל הלילה אז תקרא ביראה ושמחה רבה, ולא יפסיק בדברים בטלים, דינא קיימא ולא יתן מקום למקטרג ח"ו. (שמחת הרגל)

הכל הולך אחר החיתום להתפלל תפלתו בזמנה שלימה, ולהיות עינא פקיאא שלא יתמננס בקריאת שמע ובעמידה, ויצא שכרו בהפסדו, ואחר תפילה יתן חלק ביום נורא הזה לעסוק בתורה, כי יום קדוש הוא לאדונינו, ואחר אשר ינוח לישן מעט, יתגבר כארי ללמוד ולעשות צדקה כפי כחו, וישים ארחותיו ככל אשר תשיג ידו. (לב דוד)

שמיני עצרת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם דהנה ידוע הגם שבהושענא רבה יוצאין הפתקין, עכ"ז עדיין הם נעצרים עד שמיני עצרת, ועוד נותנים זמן להאדם שישוב בתשובה, ויקבל עליו מלכות עול מלכותו יתברך עול מלכות שמים שלימה, וזהו ביום

אמרו בזוהר (ח"א רכ) שעיקר גמר החותם נגמר ביום שמיני עצרת בתפלת מוסף, הגם שהרמ"ע ז"ל (עשרה מאמרות חיקור דין ח"ב פכ"ו) מיאן בזה, ודעתו שטעות סופר הוא בזוהר, קשה לשבש כל ספרי הזוהר שבדינו ואין זה הכרח. (בני יששכר)

תהיו לכוון שתוכלו לקבלם ולהחזיקם אצלכם, הנה ביום הכיפורים נמחל כל העונות, ולכן אמר הקב"ה קשה עלי פרידתכם, היינו כי קשה מאד שיהיה ח"ו פירוד, כי הצדיקים צריכין להיות אצלם רק אחדות, אמר הקב"ה עכבו עלי עוד יום אחד הוא יומא דכליל כל יומין (פע"ח שער כ"ח פ"א) והיא בחינת חסד, היינו לעכב החסדים אשר נאספו ונקבצו להמשיך אותם על כל השנה. (כנסת ישראל)

כתיב (שמות כג, יד) שלש רגלים תחוג לי בשנה, ובשמיני עצרת לא כתיב לשון רגל, אכן הוא רגל בפני עצמו שבו נגמרים ומתיחדים כל היחודים מכל הרגלים ומכל השנה, שעם בני ישראל מייחדים יחודים שונים בכל רגל מהשלש רגלים ושמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו להתאסף בו כל היחודים. (ברכת דוד)

כל המועדים בכלל המה לכל ימי השנה, וחג הסוכות הוא המקור של המועדים, וכמאמרם ז"ל (ר"ה ד) שזה גורם שזה אחרון ושמיני עצרת הוא המקור של חג הסוכות, והוא הכלי המחזיק ברכה, כענין מאמר חז"ל (סוף עוקצין) לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ולזה נקרא עצרת לשון אוצר, ע' וא' הם ממוצא אחד, וגם המשמעות הוא אחד, כי על ידי שנעשה הגבלות כלי לאצור השפע, על ידי זה נעצור ונקלט השפע בהמקבל להיות מחזיק ברכה, ולטעם זה מברכין בו גשם, הגם שיש מקומות שאין עתה צורך להם, רק מפני שעתה עת פתיחת המקור לקבל הברכה. (תורת אמת)

יום הזה רומז על ימות המשיח, שההקף יהיה שמונה, כדאיתא בגמרא (ערכין י"ח) כינור של מקדש של שבעת נימין היה כו' ושל ימות המשיח שמונה. (בית יעקב)

סוד ביום השמיני וכו' מלך הדר עולם התיקון, ברור מכל רע כולו טוב. (היכל הברכה פ' ראה בד"ה שלוש, דף ק"ג ע"ב)

אין שום מצוות בשמיני עצרת, דהוא מעין לעתיד, ומצות בטילות לעתיד (נדה ס"א) היינו מצות מעשיות, ויהיה הכל רק במחשבה. (חשבה לטובה)

שמיני עצרת כוללת כל שלשה רגלים וכו', וסימנך (דברים טו טו) שלו"ש פעמים בשנ"ה הוא עצמו מספר ביום השמיני עצרת. (היכל הברכה)

והיית אך שמח, אמרו חז"ל לרבות לילי יו"ט אחרון לשמחה או אינו אלא יו"ט הראשון כשהוא אומר אך חלק ע"ש, הנה אתי הקרא לרבות ליל יו"ט אחרון ולמעט ליל יו"ט הראשון, ויש ליתן טעם לדבר, על פי מה דאיתא ברמ"ע (מאמר חקור דין

השמיני עצרת תהיה שיהיה עוד עצרת דהיינו מעצור ועיכוב להגזרין והפתקין, לכם אותיות מלך, שעוד נותנים להאדם זמן עד שמיני עצרת לקבל עליו מלכות שמים, ולשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך. (באר משה)

הנה ידוע ג' רגלים הם נגד אברהם יצחק ויעקב, ושמ"ע הוא נגד דוד רגל רביעי, והנה שמ"ע הוא יום נגד נ"א מר"ח אלול ימי הרצון של ישראל, והוא גמר החתימה טובה לישראל, כי דבר מלך שלטון (קהלת ה, ד) ודבר המלך ואשר נחתם בשם המלך אין להשיב (ע"י מגילת אסתר ה, ח) וז"ש (בראשית יג, ח) אל נא תהי מריבה וכו', ר"ל ע"י המריבה שביני ובינך יתעכב ח"ו ניצוץ דוד, ואז לא יהיה נ"א היינו יום הנ"א הוא שמיני עצרת, והוא מה שאנו אומרים הושיעה נא הצליחה נא שהוא עיקר הישועה והצלחת ישראל. (אגרא דכלה)

כדי שתשאר בנו השפעת הקדושה והאהבה הנשפע לנו בימי החג גם לימות החול יש צורך ביום ממוצע בין ימי החול לימים המקודשים, שעל ידו יתקשרו אלו באלו ובאמצעותו תהא הקדושה נמשכת לימות החול, ושמיני עצרת הוא הממוצע לעצור השלימות של הימים המקודשים האלו על כל ימות השנה, אמנם אפ"ל עוד דבחז"ל באויר ארץ העמים שבטלה הטהרה ואין הקדושה גדולה כל כך לא סגי בהכי ויש צורך עוד ביום ממוצע נוסף על שמיני עצרת, דע"י יו"ט א' שהוא מדאורייתא לא יתקשרו הימים הנשגבים הללו עם ימי החול הבאים אחריו, כי לפי ערך גודל בחי' הקדושה אשר בו לא יתקשר היטב עם ימות החול ובצאת ממנו לימים פשוטים לא ישאר מהרגשת הקדושה הלזה מאומה לימים הבאים אחריו, ולזה שקדו חז"ל על טובתנו וקבעו לנו עוד יו"ט שני של גליות, ולאשר שהוא רק מדרבנן ולא אלים קדושתו כמו דאורייתא שפיר יתכן להיותו בחי' ממוצע בין קדושת יו"ט א' שהוא מדאורייתא לימי החול הבאים אחריו, וע"כ ע"י זה היום של שמחת תורה נגילה ונשמחה גם בימי החול להרגיש הרגשת קדושה והשפעת האהבה הנשפע לנו בימי החג, ובאמצעותו והייתה לה "שמחת עולם" דע"י האהבה שנרגיש ביום זה יתקשרו ויתחברו עמו גם ימות החול הבאים אחריו ותהא האהבה שמחת עולם גם בכל ימות השנה. (דברי יואל)

אמרו צדיקים שמיני עצרת היא הקשר והכולל (בל"א איז דער שלום) מהחג הק', וכענין מעשה אורג שעושים בשפת הבגד שפה כפולה שלא יקרע, כמו כן היא בחינת שמ"ע, ונוכל לזכות בקדושת היום להשאר בכל הקבלות והרצונות טובות שקבלנו עלינו. (ישמח ישראל)

יו"ט של עצרת היא עיקר של כל הימים טובים, ביום השמיני עצרת תהיה לכם, עצרת היא לשון אסיפה (ת"א) כנושי תהיו לכוון, היינו החסדים אשר כנסתם וקיצבתם ואספתם עד עתה,

תוספתו של הקדוש ברוך הוא מרובה על העיקר, ובוודאי שגם העיקר של השם יתברך הוא בלי גבול, רק שענין תוספתו הוא לרבו ענין גם לזמנים אחרים. (תורת אמת)

שמעתי מפ"ק זקני מו"ר ז"ל בשם רבו הרבי ר' בונם ז"ל שהזהיר להחסידים ביום שמ"ע יתפללו הכל בציבור, בזה יתקנו כל התפלות יחידים אשר התפללו בכל השנה. (שפתי צדיק)

בשמיני עצרת בתפלת שחרית ומוסף ידבק גופו ונפשו מאוד בדביקת הבורא ברוך הוא, כי אז הוא ג"כ עת רצון גדול על כל השנה. (אור עינים)

צריך לכיין בהתפלה מאד, כי בסוכות יש סיוע מסוכה ולולב משא"כ בשמיני עצרת, והוא העולה על כל הימים שמר"ח אלול עד עכשיו שהולכין מדרגא לדרגא. (מראה יחזקאל)

ידוע מצדיקים אשר שמיני עצרת הוא עת מוכשר להמשיך גשמיות ופרנסה לישראל. (אמרי נועם)

נהירנא כד הוינא טליא, שמעתי שאמר אדוני אבי הגה"ק זלה"ה בשם הרה"ק מוה"ר נפתלי מראפשיץ וכל הענין אינו זוכר רק זאת מה שאני זוכר, שאמר על הפסוק (בראשית כד, יד) הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם לגמלך אשקה, דידוע מספרים הקדושים דמראש השנה עד שמיני עצרת העיקר לבקש רק על רוחניות לבד ולא עסקי עולם הזה, ובשמיני עצרת שהוא בחינת שאל מה דבעי, מותר לבקש אז על ענין עוה"ז, שהשי"ת ישפיע לנו בריאות ופרנסה טובה, והנה מבואר בשם האר"י ז"ל דבשמ"ע מאיר שם כ"ד עיינין, וזהו הטי נא כדך ואשתה, ואמרה לא לבד שתשפיע לתלמידי חכמים יהי' כל טוב. (דברי יחזקאל)

בשמיני עצרת נמשך בחי' שמחה בתורה על כל השנה, דהנה עסק התורה אין צריך להיות בקרירות, כי אם ללמוד בשמחה ותענוג (בלשון אשכנז קוועל) כמארז"ל (שבת ל' ע"ב) וכן לדבר הלכה, וכתב (תהלים יט ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, ושמחה זו בתורה נמשך בשמיני עצרת, ולכן נקרא שמחת תורה. (מגן אבות)

ענין שמחת תורה שהשמחה של כל השנה בתורה ומצות נכלל ביום אחד, שהוא כללות כל השנה. (לקוטי תורה)

מבואר ג"כ בספרים הקדושים דהאדם אם משמח עצמו בשמחת תורה, אזי מוריש זה התורה לבני בניו עד סוף כל הדורות. (הישר והטוב)

חלק ב' סוף כ"ז ע"ש) שלשון חג מורה על חוגה ועיגול הסובב על איזה מרכז, כמו שאר ימים טובים שכולם סובבים על נקודת שמיני עצרת, אבל שמיני איזה גופא הנקודה קדושה העליונה מכל הקדושות אפילו מקדושת יוה"כ ולא שייך לקרותו חג, ובעיקר עיקר קדושתו היא היפך של יוה"כ, דיוכ"פ הוא ע"י עינוי נפש וקדושת שמיני ע"י שמחה, וזה נקרא (שיר השירים ז') מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, כי אהבת השם ע"י עינוי כמו יו"כ, למטה ממדרגות אהבת שמיני עצרת שהיא ע"י שמחה, ויום השמיני הוא בעצמו כמו יו"כ, לכן שווין בקרבן מוסף כמו יוה"כ, ואפ"ה קדושתו יותר מיה"כ ע"י שמחה חדותא דמלכא עם ישראל, לכן שאר י"ט שקדושתן עומד על איזה דבר מצוה שחיתת קרבן פסח, שתי הלחם בעצרת, שופר ברה"ה, עינוי נפש ביוה"כ, ונטילת לולב בחג, ועיקר מצותן אינו אלא ביום, גם שמחתן אינה אלא ביום, אבל קדושת שמיני שאינו אלא ע"י שמחת האדם שמתענג על ה' וחדותו יתברך ואינו עומד על מצוה מיוחדת, ע"כ גם לילה אתרבי לשמחה. (חתם סופר דרשות)

והיית אך שמח הוא לשון הבטחה שתהיה בשמחה, והענין הוא כמו שדרשו (יומא לט) מפסוק (ויקרא יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, והתקדשתם הוא מצד האדם כמו ושמחתם, והייתם קדושים הוא הבטחה מלמעלה כמו והיית אך שמח, והענין הוא כי אין ביד האדם להוליד השמחה בלבו רק ע"י מעשה המצוה כמו ע"י ד' מינים וע"י מצות סוכה, על זה נאמר ושמחת בחגך, וגם בשבועות ע"י מתן תורה, אבל בשמע"צ אין בו שום בפועל, וגם לא זכר מהעבר כשאר מועדים, רק זהו שורש היו"ט שהשי"ת משפיע השמחה בפנימיות נקודת הלב בלי פעולת האדם, והיינו ע"י שנקלט כל פעולות המצות של ז' ימי החג להיות נאסף עתה בפנימיות נקודת הלב שיתקיים בקביעות, ולכן רמזו בזה על יו"ט אחרון (סוכה מח) מפני שיש בו שמחה לפניו, שע"י השמחה שלפניו מצד פעולות המצות כנ"ל, נתרבה ממילא השמחה בלב ביו"ט האחרון מלעילא, ולכן נקרא שם היום עצרת כנישו דחדוה, מפני שנקלט השמחה בפנימיות הלב להתקיים על כל ימי השנה. (פרי צדיק)

מצות שמחה הוא מה שנאמר והיית אך שמח שנדרש (סוכה מ"ח) על שמיני עצרת, שאז אין שום מצוה, רק קביעות השמחה שיהיה לו הויה לעלמי עד (וכו') ששמחין בלא שום מצוה רק בדברי תורה, כמו שנאמר (תהלים יט ט) פיקודי ה' ישרים משמחי לב. (פרי צדיק)

כדי שיהיה נשאר בנו שמחת התאחדות הזה גם אחר עבור ימי הסוכה, ניתן לנו יום שמיני עצרת, להרבות השמחה גם על כל השנה, ועל זה רמזו ז"ל מפסוק והיית אך שמח, לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה, וכדאיתא על זה במדרש (ע"י ב"ר פס"א ד')

ארבעה מינים שבלולב הם כנגד ד' אותיות הוי"ה, בניקוד קמץ, ושם זה הוא שם של חסד רק שאין להחסד התפשטות, וזהו סוד וקמץ הכהן (ויקרא ח' יב) וחג שמיני עצרת הוא נגד ד' אותיות השם הק' הוי"ה בנקודת פתח, היינו שבחג הזה יש להחסד התפשטות בכל האורות העליונים ובכל העולמות העליונים ובכל כוחות עליונים ותחתונים, וכל זה על ידי שאנו עושין הקפות ומשמחין בשמחת תורה. (אוהב ישראל)

ודוד מפזז וכרכר לפני ארון ברית ד' (שמואל ב' ו' טז) ומיכל שחקה, ע"כ לא היה לו בנים, נמצא ע"י הקפות שמרקדים עם התורה יכולין להמשיך בנים וגם רפואה, כי הקפ"ה עם בני"ם עולה רפוא"ה. (עטרת ישועה)

היסוד העבודה היה אומר לאברכים להקפיד להקיף הקפה שישית עם הספר תורה בשמחת תורה, ואם לא היה בידם ס"ת בזמן ההקפה, יקחו לידם ס"ת אחר הקפת הציבור, ויקפו בזה הקפה ששית שזו תיקון לפגמי שמירת הברית. (אבקת רובלים)

מה שמרקדין ומשמחין כל כך בשמח"ת, נודע מה שאמר בזה הרה"ק מוה"ר יצחק אייזיק מקאלוב זצ"ל להסביר על פי משל לאחד שבא לבית מלון וצוה לתת לו מכל טוב מאכלים טובים וחדרים נאים ביותר, ככה עשה לא יום אחד ולא יומים, עד שבא בעל הבית אצלו עם חשבון גדול שישלם, אמר אין לי לשלם, וא"ל הבעה"ב אם כן אמסור אותך לממשלה, שיתנהו אל בית הסוהר, א"ל ומה יהי לך מזה הלא לא תרויח בזה כלום, אך כיון שאין לי לשלם ארקוד לפניך ריקודים נאים מה שאני יכול, ועל ידי זה יתרבו הבאים כאן ותרויח עי"ז ממון הרבה כפי התשלומין המגיע לך, וכן הוא בשלנו שבכל הימים נוראים אנו מבקשין בני חיי ומזוני, ומבטיחין להקב"ה להטיב מעשינו, ובהגיע יום שמח"ת ואין לנו מה לשלם, רוקדין לפני ית' בשמחת תורתו, ומכניסין בזה הרהורי תשובה בלבבות בני ישראל, ועל ידי זה יתרבה מצות ומעשים טובים עכדה"ק. (אגרא דצבי)

ואמרתיו כבר בדברי חכו"ל מצינו רקידה משמש בשני פנים, הא' הוא לשון רקידה ושמחה של מצוה וכמ"ש כיצד מרקדין לפני הכלה, ותו מצינו במלאכת שבת דאחד מן הל"ט מלאכות נקרא מרקד ולא לחנם קראו חכו"ל לשני דברים הללו בלשון אחד, דהנה תכלית מלאכת ההרקדה הרי הוא לברר את האוכל מתוך הפסולת וכמו"כ תכלית הרקידה בשמחה של מצוה הוא שיבררו את עצמן היטב (מזאל ז"ק גיט דרובנין) ולזרוק ולרחק מתוך עצמו את הפסולת והרע וישאר אך האוכל והטוב, ועל כן הוא נקרא ג"כ בשם רקידה, וצריך לכוון לזה בשעת הרקידה שיוברר האוכל מתוך הפסולת וישאר אך טוב, וידוע מה דאיתא בווה"ק במקום א' (בפי ויח)

לכאורה למה נקרא שמחת תורה, ומה גם (ווהר ח"ג ע"ג) שהקב"ה ואורייתא וישראל חד (וכו'), ונראה על פי משל, כי עינינו רואות כשר יזכה איש פשוט שפל ערך להיות על שמחת צדיק מפורסם כשעושה נשואין לבנו או בתו, והיה לו ככמה יגיעות לכתת רגליו ממרחק רב, וכאשר יזכה להיות שמה על שמחתו, אז משמח את עצמו מאוד מאוד, ומפזז ומכרכר בכל עוז ומרקד בכל כוחו, וכאשר שואלין אותו לשמחה זו מה זו עושה, ישיב על מה לא אשמח שאיש פשוט כמוני שפל ערך זכה להיות על שמחת בת מלך מלכי רבנן, אשר כמה אלפים אנשים גדולים חורי ארץ באו לכאן ממרחק בהוצאת מרובים, ואנכי עני ואביון שפל ונבזה זיכני השי"ת להיות ג"כ עמהם על שמחה זו, והנמשל מובן, ולכן אילו היה נקרא שמחת ישראל, הרוצה לשמוח היה צריך להיות בבחינת ישראל, לקיים תורה ומצות כראוי, משא"כ כשנקרא שמחת תורה, והוא שמחת ה' כי כל התורה שמותיו של הקב"ה (ווהר ח"ב קכ"ד) וקב"ה ואורייתא וישראל (בחי ישראל) חד ותורה נקרא בוהר הקדוש ברטא דמלכא, לזה כל איש כקטן כגדול אפילו השפל ערך צריך לשמוח בשמחתה, וגם עוד יותר כמשל הנ"ל ולזה ראינו מפשוטי עם בני ישראל ששמחים עוד יותר ויותר. (בית יעקב)

שמחת תורה היא הכנה לכל השנה להיות קבוע בתורה כמשאחז"ל על שלא ברכו על תורה תחלה, ולכן בתחלת השנה יש שמחת תורה שיתבונן האדם גדולת התורה שהם דברי אלקים חיים, וע"י התשוקה והשמחה להתדבק בתורה, נשאר אח"כ דבקות מעסק התורה כמ"ש במדרש וזאת הברכה יש ברכת התורה לפני ולאחריה וכן אף אנשים סוחרים שבכל השנה אין עוסקים תמיד בתורה, מ"מ ע"י השמחה בתחלת השנה שקובע בלבו וקשה לו לפרוש מדברי תורה, מועיל לו שלא ישכח לגמרי אף שעוסק בדברים אחרים, וכתוב (דברים לג יח) שמח זבולן בצאתך, וקשה כי למה ישמח בחלק זה, שהוא עצה שע"י השמחה קודם שיצא לסחורה ע"י זה יהי נשמר בצאתו, ולכן יש שמחת תורה בתחילת השנה. (שפת אמת)

השמחת ההקפות, לפי שהוא שמחה דספר תורה עצמה, גבוה הוא הרבה גם מבחינת שמחת בית השואבה. (סידורי הרב)

אחז"ל יומא (פ) מי שאוחזזו בולמוס הוא הס"מ שמבלה הכל, כי בולמוס אותיות ס"מ, מאכילין אותו הקל הקל הוא קולות שמזמרין בשעת הקפות שע"י מבטלין אותו. (עטרת ישועה)

ע"י ההקפות ביום שמ"ע ועושין שמחת תורה, ע"י מבטלין גיהנם של א"ש ושל"ג, כי שמ"ע הוא ביום כ"ב ושמחים עם התורה, שכן תורה עם כ"ב עולה א"ש של"ג. (עטרת ישועה)

לחפשי ולחירות וצריך לאסוף אותן הביתה, והנה בשמיני עצרת זמן שמחת תורה כחתן יוצא מחפתו כביכול כידוע ליודעי חן מכוונת ברכת גשם, אז מוציא הניצוצות הק' ונשמות דאזלין ערטילאין לחפשי וחירות וצריך לאסוף אותן הביתה, וז"ש וביום השמיני עצרת לשון כנישו ואסיפה כתרגומו תהיה לכם, והבן. (ייטב לב)

שמענו מאבותינו זצ"ל בשם הגה"צ מהר"ם מקאסוב זצ"ל שאמר להחסידים בשעת שמחת ריקודין וזה לשונו רמסו הקליפות. (עטרת ישועה)

אנו מכין כף אל כף בשמחת תורה, ועל ידי זה ננצל מן הכף הקלע. (עטרת ישועה בד"ה בפ', דף ע"א ע"ב)

אדמו"ר זצוק"ל אמר שהשם הקפות הוא מלבד מה שמורה על פעולת ההקפה, מורה ג"כ על משמעות ההלוואה, על דרך שאיתא (אבות ג' טז) החנוני מקיף, כי השי"ת מלוה לאדם על השעה הזאת אור התורה, שמשו רבינו ע"ה התענה על זה ארבעים יום וארבעים לילה, ועלינו לשלם הלוואה זו מעט מעט בכל השנה. (אמרי פנחס)

אדמו"ר זצוק"ל היה לובש את הקאפעטע הלבן עם החגורה והמצנפת הלבנה אל ההקפות כמו שהיה לובש ביום הכפורים ובליל פסח, ואמר כי ביוה"כ אנחנו מתאמצים להתעלות ולהשתוות להמלאכים שנוכל לעמוד עמהם מעורבב ביחד, וע"כ אנו לובשים לבנים כמו המלאכים, ובעת ההקפות בא השי"ת וכל פמליא דיליה לעולם הזה לשמוע ההקפות עם הזמירות והריקודין של ישראל, כמו שבאים בליל פסח לעולם הזה לשמוע ההגדה כדאיתא בזוה"ק (ה"ב מ') וע"כ אנו לובשים לבנים בליל פסח להשתוות אל המלאכים שבאים בבתנו, וכן גם בהקפות שייך טעם זה. (אמרי פנחס)

אדמו"ר זצוק"ל אמר שבכל הקפות מקיפים עם ישראל ג"כ מלאכי מעלה, השלוחים המביאים ההשפעה דקדושה לעולם הזה, ולכל מין שפע יש מין המשפיעים חסד להקפה א' מלאכים המשפיעים שמירה להקפה ב', מלאכים המשפיעים רחמים להקפה ג', מלאכים המשפיעים כח הניצוח להקפה ד', מלאכים המשפיעים הן להקפה ה', מלאכים המשפיעים כח התולדה להקפה ו', מלאכים המשפיעים עושר וכבוד להקפה ז'. (אמרי פנחס)

מקובל לנו מהקדושים זי"ע אשר בליל שמחת באים הנשמות מגן עדן לראות הקפות ושמחת התורה אצל בניהם. (עטרת ישועה)

דעל החטא הידוע רח"ל לא מהני תשובה ולית לך חובא בעלמא דלא אית ל"י תשובה בר מהאי, וטעמא דמילתא כבר מבואר בספה"ק מפני שהתשובה צריכה להיות באותו אבר שחטאו בו כדי לתקן אבר הפגם בסיבת החטא, וכמ"ש רז"ל והחטא הזה רח"ל הוא ע"י כח כל האיברים ונעשו כולם פגמים ח"ו, וע"כ קשה התשובה בזה, ובדברי חיים (נח) כתב דמסנ"פ באמת להשי"ת מהני והוי תיקון גם לזה, ולפי"ז יתכן דריקוד של מצוה שהוא ג"כ עם כל הגוף וכל האיברים יחד ג"כ הוי תיקון אף לחטא הזה. (דברי יואל)

ענין של שמחת תורה שישראל שמחים בהתוה"ק ומרקדים בהתורה, והריקוד הוא בחינת בירורין בירור אוכל מתוך הפסולת בבחינת כיצד מרקדין, שלא ירקד מחמת מנהג העולם בהבלים ושטותים ושמחת הוללות, רק הריקודים יהיו לשם בירורין אוכל מתוך הפסולת, ועל ידי זה נעשה כל המשכות והשפעות החסדים, אל אל"ף למ"ד במילואו גימטריא הק"ף שעל ידי ההקפות נמשכים כל החסדים משם אל. (ברכת דוד)

אדוני אבי ז"ל היה אומר בשם אא"ז ז"ל בזה"ל, מה הם הריקודין איני יכול להגיד לכם אבל זאת אני אומר, שכל תפלות שאין להם עליה בכל השנה, ביום זה אנו מעלים אותם על ידי הריקודים. (מקרא קודש)

א"י נפשי חולת אהבתך אנא אל נא רפא נא לה וכו', דלכאורה יל"ד למה כפל לומר תיבת "נא" פעמים ושלש ולכאורה הוא יתור לשון ללא צורך וצ"ב הכוונה, ואפ"ל עפ"י המבואר בספרן של צדיקים דע"י כח השמחה של מצוה ששמחים בשמע"צ ובשמחת יתעלו ויתקנו כל התפלות שהתפללו בימים הנוראים שעברו עלינו, ולז"א נפשי חולת אהבתך, דהנה אם ח"ו אין תפלות ישראל מתקבלות ברצון זהו המחלת לב היותר גדולה, וז"ש נפשי חולת אהבתך דמי יודע האם זכינו בכל אלה הימים הקדושים להתפלל תפלות אמיתיות שיהיו ראויים להתקבל ברחמים וברצון לפני כסא כבודו יתברך, ולזה בקשתינו שע"י כח השמחה של מצוה שאנו שמחים עתה בשמחת תורה יהי תקנה לכל אותם התפלות, וזהו שאנו מבקשים אנ"א אל נ"א רפא נ"א לה, ונא יתפרש מל' תפלה ובקשה כאמרם ז"ל אין נא אלא בקשה להבוי"ת שעתה בשמחת תורה יהי רפואה ותקנה לכל התפילות והבקשות הרמוזות בתיבת נ"א שהתפללו בימים המקודשים שכולם יעלו לרצון ויתקבלו לפני ה'. (דברי יואל)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה) על דרך צחות כי כשמלך עושה שמחה של נשואין וכדומה, מוציא האסורים

הודעה משמחת

הן ידוע לכל בר בני רב, גדול מעלת התפילה בחוה"מ ובעבודת הקודש בשעת אמירת החלל הנענועים והקפות, אשר מבואר מפי ספרים וסופרים התקונים הגדולים והשפעות קדושות אשר יכולים להשיג בעבודה נעלה זו

אשר על כן שמחים אנו להודיע כי כמדי שנה אנו מארגנים **מנין מיוחד בכל יום מימי חוה"מ**

לתפילת שהרית בצוותא
בשעה 8.45 בבית מדרשינו הגדול בשיכון
עקב סוף זמן תפילה יתחילו אי"ה בדיוק רב

וה' יהיה בעזרינו כי ע"י התפילות כראוי וכיאות לכבודה של חג, נזכה לשפע קודש מנוה אפריון, וכאו"א ימלא משאלות לבו לטובה, עדי נזכה במהרה, לבנין בית המקדש בתפארתה, והשב כהנים לעבודתם ולויים בשירים ולזמרה, ונקבל פני משיח צדקינו גואלינו, ומלכינו כ"ק מרן רבינו עטרת ראשינו שליט"א בראשינו, בב"א.

בברכת שמחת יו"ט ושמחת תמיד

הגבאים

שמעו ותחי נפשכם

הננו להודיע בזה כי אי"ה ביום ה' דחוה"מ הבעל"ט

ליל הושענא רבה

נתאסף לשמוע דברות קודש חוצבות להבות אש

מכ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעועכי"א

מיד אחרי תפילת מעריב בבית מדרשינו בשיכון

בברכת פועדים לשעחה

הגבאים

בעמק הבבא

הו"ר ושמחה"ת שנת ת"ש - תשי"ה
בצל כ"ק מרון רבינו הקוה"ט זיעוועכיי"א

הושענא רבא שנת ת"ש לפ"ק

מתגברים החבלי משיח, ואף שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע המתיק את החבלי משיח אבל מי יודע ח"ו שהחטא לא גרם שיחזור ויתעוררו החבלי משיח.

וידוע הפלוגתא שבין צדיקי הדורות הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימינוב זי"ע שרצה לפעול את הישועה ואף שדם יהודי ישפך, ואמר אז "דם ישפך כמים על פני חוצות ובלבד שיבוא משיח מיד", אבל שאר הצדיקים שבדור כהרה"ק מראפשיץ זי"ע ודכוותי' לא הסכימו לזה, כי כשל כח הסבל ואי אפשר לסבול כל כך צרות ורעות בפעם אחת רק שיתארך הזמן חבלי משיח ולא יהי' הרבה צרות בבת אחת.

וידוע שאמר הרבי ר' מענדעלע זי"ע "שלפני ביאת המשיח ילכו ברחוב ויהיו שקועים בדם ישראל עד הברכים", ובעוה"ר כבר הגיע דם ישראל עד צאוורנו ועד מתי עוד תתארך זמן הישועה, ומי ישגיב בכוחו לסבול כ"כ חבלים קשים כאלה.

ולזה אנו מתפללים "ומציל ומושיע", כלומר "ומציל" שהקב"ה יציל אותנו מחבלי משיח, אבל לא שעי"ז תתארך ישועתינו מלבוא וזה שאמר "ומושיע" שיהי' שניהם ביחד ומציל ומושיע. (ועי' בדברי וואל מועדים ח"ב).

מראשית השנה של שנת ת"ש כאשר הגיעו שמועות מבהילות ממדינת פולין על הגזירות רעות וההשמדות הנוראות ר"ל על בית ישראל ועל עם ה' כי נפלו בחרב, הרגישו ג"כ על שמי מדינת אונגארין וראמעניע כי חושך ענן וערפל כיסה השמים, בדברי קדשו עורר רבינו ז"ל כי אחב"י צריכים לרחמי שמים מרובים, בכל דרשותיו שאמר בימי הרחמים והרצון הרבה לחזור ולעורר על אחב"י במדינות שונות הנתונים בצרה ובשביה, ועל אבדן רבבות אלפי ישראל במיתות משונות ר"ל.

כשעמד רבינו בדרשת הושענא רבה לעורר את עדת מרעיתו וללמד זכות על כנסת ישראל הזכיר אז בפיסקא "הושענא ומציל ומושיע".

אפ"ל דהנה כעת נתגברו הצרות ביתר עוז ונתקיים בנו אשמנו מכל אום בושנו מכל דור כי מלפנים כשהגיעו צרות לעם ישראל שאלו הגוים איה נא אלוהיהם, וכעת כבר ישנם גם בין היהודים השואלים איה נא אלוקינו כי נראה ח"ו כסילוק ההשגחה, ועד מתי תתעכב זמן ישועתינו כי ישנם הרבה יהודים הרוצים לבוא לבית המדרש להתפלל ולבם שותת דם על אשר אינם יכולים כי נמצאים במקום תוקף הגזירות ואין זה כי אם שקרבה גאולתינו ופדות נפשינו, ועל כן

הושענא רבא שנת תשי"ב לפ"ק

ראו אז על רבינו שאף שאמרו בקול בוכים ובדמעות שליש, מ"מ אור חיל לומר בקול אדיר וחזק את הפסוקים של השירה ובשעה שהקהל אמרו אחריו את הפסוקים נגרו נחלי דמעות מעיניו שהרטיבו את המחזור שלפניו, וכן היה

בהושענא רבה שנת תשי"ב ראו אז עין בעין את עבודתו הקדושה של רבינו ששפך שיח פני קונו וצורו לעורר רחמים וזכותים על כלל ישראל, וכשירד לפני התיבה כמנהגו בקודש ואמר את השירה פסוק בפסוק ואחריו הקהל,

אפשר להם לומר איזה דיבור יהודי מדיבורי קדושה וכל מקום שנתאספין שם עשרה מישראל הרי קרוי בית ועד, וא"כ כל ועודן של ישראל בסכנה גדולה.

גם הרבה מאחינו בני ישראל נהרגו ולא זכו לבוא לקבר ישראל אשמנו מכל עם בושנו מכל דור כי המצריים זכו לבוא לקבר ישראל שאמרו ה' הצדיק וכו' ועל כן אנחנו שזכינו להתאסף בבית המדרש להתפלל נתאמץ בתפילה ובתחנונים, וזה שאומרים הושענא למען ועודך וכו' שנוכל לתאר צער השכינה הקדושה שהוצרכה לרדת במקום טומאה להשתתף בצרתן וצערן של ישראל. (ועי' בדברי יואל מועדים ח"ב).

כל פעם ששמע רבינו את הפסוקי שירה יוצא מפיות הקהל הקודש פרץ בבכי סוער ודמעות נשרו מריסי עיניו הטהורים.

ובעת הדרשה בהושענא רבה אמר לפרש בפיסקא "הושענא למען ועודך".

אפ"ל דהנה אמרו חז"ל דור שבן דוד בא בו בית הועד יהיה לזנות ופרש"י בית הועד מקום שת"ח מתועדין שם ללמוד תורה.

והנה כהיום בעוה"ר נחטפו ונלקחו אלפים ורבבות מישראל מביתם למקומות שונות ומשונות ועושין בית ועד לעבוד עמהם בחומר ובלבנים וכו' רח"ל והנם פזורים על פני השדה מעורבים בגוים עם ערלים טמאים ומי יודע אם

הושענא רבא שנת תש"ג לפ"ק

ודברו הלויים בשיר ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי.

אכן מה נהדר היה הבאת ביכורים וכשנתקבצו הרבה מישראל מכל השבטים לעלות ברגל כמו שרואים מהמשנה במס' ביכורים, וכעת אוי לנו למה שהגענו שאלפים ורבבות מ ישראל מקובצים יחד לא לעליית רגלים כי אם לעבוד בהם עבודת פרך, ואיזה ערל שחור מנהיג אותם, וזהו שאנו מבקשים "הושענא עליית שבטים שהשי"ת יחדש העליית שבטים כמו שהיה בזמן שביהמ"ק היה קיים. (מפי הגה"ק רבי אברהם דוד האראוויטץ זצ"ל אב"ד שטראסבורג וחבר הביד"צ העדה החרדית עיה"ק ירושת"ו).

בהושענא רבה שנת תש"ג עורר רבינו ז"ל את הציבור ואמר לפרש אז בקול בוכים את הפיסקא "הושענא עליית שבטים".

בהקדם דברי המשנה (ביכורים פ"ג) כיצד מעלין את הביכורים כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעיר של מעמד ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסין לבתים ולמשכים היה הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו וכו' הקרובים מביאים התאנים והענבים והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים והשור הולך לפנייהם וקרניו מצופות זהב ועטרת של זית בראשו והחליל היה מכה לפנייהם עד שמגיעים קרוב לירושלים שלחו לפנייהם ועטרו את בכוריהם וכו'.

הושענא רבא שנת תש"ד לפ"ק

שונאי ישראל, ובתוך דבריו הק' דרש קל וחומר כי אם כ"כ טוב להגוים ומזלם מצליח בידם, על אחת כמה וכמה שליהודים צריך להיות אך טוב ויושעו בגאולה וישועה.

בדרשת הושענא רבא זו גם ביאר רבינו ז"ל מ"ש הושענא למען גדלך ותפארתך ואיך שייך לתאר אצל הקב"ה בתואר גדול דמכלל דאיכא קטן והלא הקב"ה משוה קטן וגדול. ואפ"ל הכוונה דהנה כל דבר טובה אחר שהבטיח לנו השי"ת לעשותו הוא בבחינת דבר

בהושענא רבא של שנת תש"ד כשהיה רבינו בעיר גרויסווארדיין הרקיע רבינו שחקים והרעיש עולמות בעבודתו הקדושה בהנענועים ובהדרשה של ההושענות להמשיך השפעות וישועות לכלל ישראל, כמו כן עורר רבינו בדרשתו את ציבור הנאספים באופן יוצא מן הכלל, ותבע מאתם להטיב דרכיהם ולפשפש במעשים ולהרבות בתפילה ובתחנונים לפני המקום, רבינו הזכיר והעלה לימודי זכות שונים כדי להפוך את הגור דין ולהעבירם על ראש

ופרץ רבינו בבכיות נוראות וילל על המצב המרה בה בני ישראל שרויים, תחת ידי זדים ורוצחים שמכים אותם מכות אכזריות במחנות האימות.

רבינו אמר אז גם לפרש מה שאומרים בהושענות "הושענא מרוטת לחי".

ואפשר דבא לרמוז על הגזירה הרעה אשר נגזרה בעוה"ר שכאו"א יגלח זקנו ויסיר מפניו את צלם האלוקים, ואף גם זאת "הושענא נתונה למכים", כי עתה נתונים אנו למכים, והרבה בני ישראל נלקחים ונחטפים למקומות שונים ומשונים, תחת ממשלת רשעים אכזרים.

רבינו בכה אז מאוד בשעת ההושענות והרבה לעורר את העם שיתנו אל לבם להתפלל את ה' בחזקה וחזר וצעק מנהמת לבו: "אילו ידענו איזה שנה קשה אנו נכנסים בה, אז לא היינו יוצאים כלל מביהמ"ד", ועל כן צריכים אנו לבקש מהשי"ת שלא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ונזכה לצאת מצרה לרוחה ומשיעבוד לגאולה במהרה.

גם ציטט בתוך דרשתו את האמרי קודש הידועים מפי הייטב לב זי"ע לפרש הפסוק עיני ה' אלוֹקֵיךְ בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ודייק על שינוי הלשון שבראשית השנה כתיב השנה בה"א ובאחרית השנה כתיב שנה בלי ה"א, כי בכל ראשית השנה אנו מתפללים שתהא זו השנה "השנה" בה"א הידוע, אבל לבסוף אחר שעברה השנה ולא זכינו שתהא זו השנה בה"א הידוע, הרי זו "שנה" פשוטה.

והוסיף רבינו ז"ל ואמר: "מי יודע איזה שנה אנו עומדים להכנס בה, אם לא נכנסים אנחנו להשנה בה"א הידוע, אמנם לגריעותא ולא לטיבותא רחמנא ליצלן, מי יודע מה יולד יום, ואיזה ימים יביא עלינו חלילה השנה הזאת, שנה שישאר לזכרון בה' הידועה, ה' ירחם".

מובן מאליו שדיבורים נוראים ומגולים בלתי מוסתרים הכניסו פחד ורעדה בלבבות השומעים, ואימת מות נפלה עליהם באינם יודעים מה יעלה בגורלם ומה תהא בסופם.

בימים טרופים אלו הוכרחו כמה פעמים להמלט ולנוס למרתפים (בונקערס) בשעה שחיילות ענגלאנד עברו בהפליגערס והמטירו באמבעס על העיר, ואז הזעיקו את כל העיר באזעקות וכששמעו את האזעקות הוצרכו לנוס להחבא במרתף (בונקער) ואף בשעה שלא עברו

קטן אצלו כביכול לקיימה דלא יתכן לקטרג על זה ובהכרח לקיים דיבורו והבטחתו ית' דלא איש אל ויכזב, ועל כן הוה זאת בבחינת קטן, אמנם להשפיע תוספת טובה שלא הבטיח ואינו בהכרח לקיים על זה יתכן שיהיה קטרוג ח"ו שאין ראויין לאותה טובה, וכשהקב"ה סותם פי המקטריגין שלא יוכלו לקטרג הרי זה בבחינת דבר גדול.

והנה מצינו ראינו בתוכחות על עון שנתקיימו בנו בעוה"ר כמה עונשים וגזירות קשות אף בתוספת מרובה שלא נתייעדו לנו בתורה, וכמ"ש בגמ' (גיטין נ"ח) הא איכא כתיבא וכו' גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזאת, ומה תפארת יש מזה לבוראינו ית"ש כי הלא אדרבה תפארתו יתברך הוא עבור כל פשע, אבל כאשר ירחם השי"ת עלינו ויגדיל מידת טובו עמנו ויושיענו בתוספת טובה יותר ממה שהטיחנו אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וזה יהיה תפארת לעושיה, וזהו הכוונה למען גדלך ותפארתך שירבה לנו טובה יותר ממה שהבטיחנו.

כמו כן ייחד אז רבינו את דברות קדשו כלפי המכות האכזריות שסופגים בני ישראל ממצייריהם ומציקיהם ופי' אז בדבריו כשהגיעו לפייט "הושענא עליית שבטים".

אפ"ל לפי מצבינו השפל שבעוה"ר גברו חבלי משיח עד מאוד, ונחטפו ונלקחו רבים מישראל למקומות שונות לעבוד בהם בפרך, והם נמצאים שם בשפלות גדול נתונים למרמס לאבד למכה ולחרפה לכל אשר תמצא ידו לשלוט בהם, עד אשר ערל טמא אחד שפל עבד מושלים יוכל לעמוד ולהכות וליסר בשבטים למאות ואלפים מישראל ולעשות בהם ככל העולה על רוחו באין מעצור ח"ו, ומי יודע עוד מה ממתין עלינו ח"ו ואיזה שנה קשה מעותרת לבוא על שונאיהן של ישראל.

ולזה בקשתינו מהבוכ"ע שירחם ה' על עמו ישראל ויצילם מכל צרה וצוקה ומכל מיני פורעניות וישבר מטה הרשע ויסירו מישראל השבטים המכים והרודים אותם, וז"ש הושענא עליית שבטים עליית הוא מלשון הסרה (מלשון הכתוב מטרף בני עלי"ת) דהיינו שבמהרה יוסר מעלינו שבט הרשע, ויסירו השבטים הללו מאתנו ולא יוסיפו בני עוולה לענות אותנו ונזכה לצאת מאפילה לאורה.

להחבא במרתף (בונקער) כל העם נחפזו להחבא במרתפים הסמוכים לבית המדרש, ואילו רבינו ירד למרתף אחד שהיו שם כי אם כמה בחורים ובעל הבית אחד.

רבינו כיבד את הבעל הבית שיעבור לפני התיבה להתפלל תפילת מוסף, בחזרת הש"ץ רמז רבינו לאחד הבחורים שהיה כהן שיעלה לדוכן, כידוע שבבית מדרשו של רבינו עלו הכהנים לדוכן ביום הושענא רבה.

אולם הבחור רמז לרבינו שאין לו טלית לעלות לדוכן כי כולם בחורים והבעל תפילה הוא הבעה"ב היחידי הצריך את טליתו לתפילתו, ופשט אז רבינו את טליתו והשאילה להבחור הכהן שיעלה לדוכן.

הפליגערס הפעילו ראשי העיר את האזעקות להרגיל את העם לנוס להחבא בעת הצורך, ואזעקות אלו באו ללא ידיעה מוקדמת, ולפעמים באמצע תפילת שמונה עשרה שמעו את האזעקה והוצרכו לנוס ולהחבא.

כשהיה רבינו ז"ל בגראסווארדיין פעלו אנ"ש העסקנים בהשתדלות מרובה אצל שליטי העיר שלא יפעילו את האזעקות במשך החג בכדי שלא להפריע את תפילת שמונה עשרה וכדומה, ואכן כל התפילות עברו בשלום בלי נשמע קולם.

אולם ביום הושענא רבה באמצע קריאת התורה נשמעו פתאום קולות וצפופי האזעקות, והוכרחו כל העם לברוח ולהמלט על נפשם

שמחת תורה שנת תש"ד לפ"ק

את הספסלים שהיו מחוברים בבית המדרש וחששו שריבוי העם יגרום להם היזקים, ומקורבי רבינו היו חסרי אונים.

כאשר נודע לאדמו"ר מוויזשניץ שמקורבי רבינו טרם החליטו על בית המדרש, הציע מעצמו את בית מדרשו, ושלח לאמר למקורבי רבינו שלא ידאגו כי הוא נותן את בית מדרשו בחפץ לב (ראה תצלום בעמוד הבא), בכדי שרבינו יתפלל בו ויערוך את עבודתו, ואין בזה שום סתירה לסדר עבודתו, כי בשעה שרבינו יתחיל את ההקפות אז הוא כבר יהיה אחר תפילתו.

כאשר אמרו לרבינו ז"ל את הצעת האדמו"ר מוויזשניץ לא נטה רבינו בדעתו לזה, ואמר בצחות לשונו: "מען מישט נישט קיין יוצרות", כי לא נוכל לקבוע בוודאות שלא ינגשו זה בזה בסדרי זמני התפילה, והחליטו שרבינו ישאר בבית המדרש חברה ש"ס (ראה תצלום בעמוד הבא) שליד בית הכנסת הגדול של העיר, הרה"ח ר' ליפא לעפקאוויטש נתן ערובה סכום של עשרת אלפים פענגא, שבאם יהיה איזה היזק בבית המדרש ינכו מהסכום הזה, ושם ערך רבינו את עבודתו הקדושה.

בליל שמיני עצרת רקד רבינו בהקפות בכל כוחו וספר תורה בידו הקדושה וכדרכו בקודש היו הריקודים לפני ה' למעלה מכוחות אנושיים כנודע, הביהמ"ד היה מלא על גדותיו מהמון

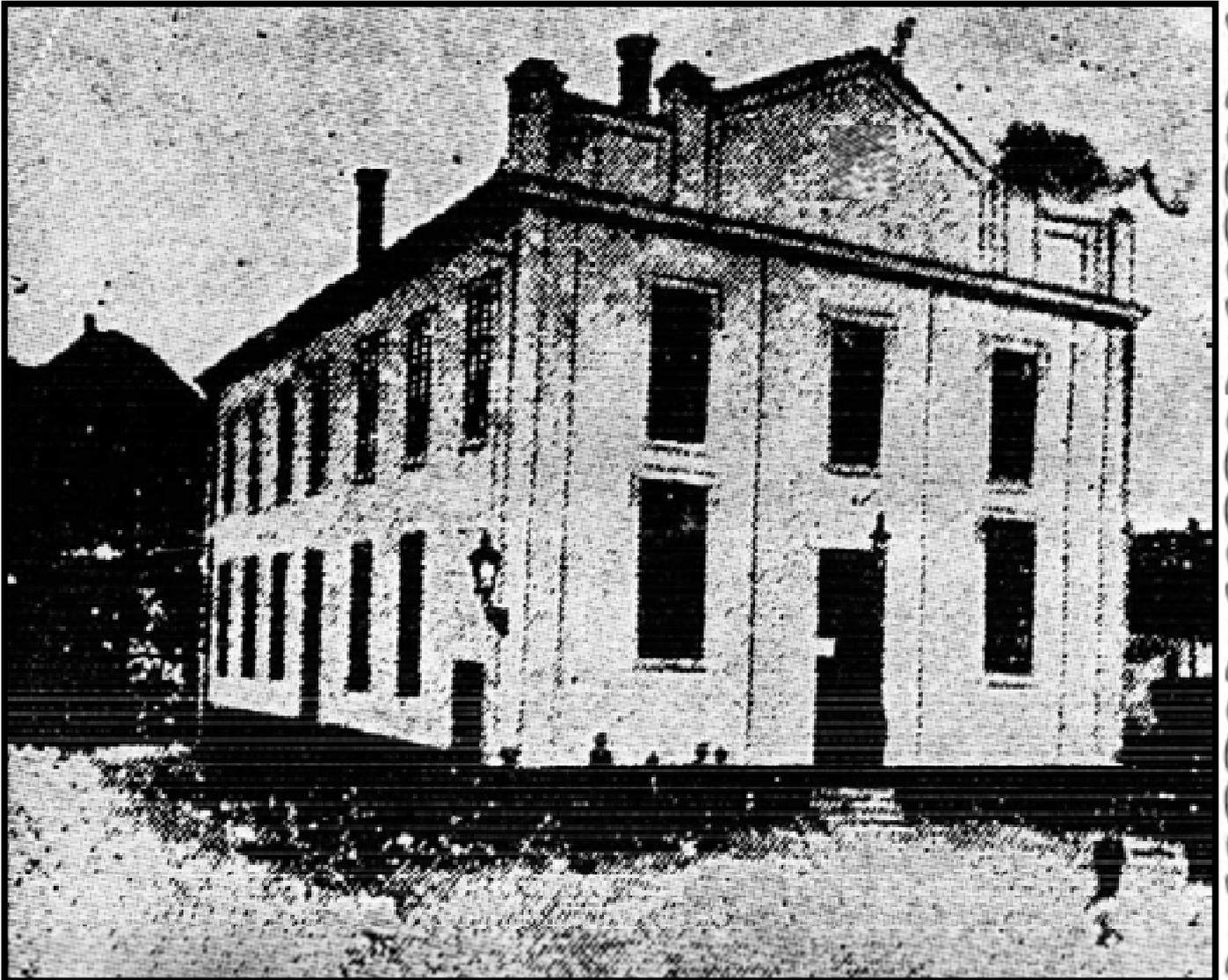
עבודתו של רבינו בשמחת תורה בעת עריכת ההקפות הלא ידוע שהיה למעלה מכוחות אנושיים מפוז ומכרכר לפני ה' בדביקות נפלאה שעות רבות ארוכות, וסיפרו החסידים שבשנת תש"ב בהקפות בעיר סאטמאר כאשר מנו החסידים כמה פעמים רץ רבינו סביב הביהמ"ד עפ"י הס"ת בידו בהקפה ראשונה עלה מספרו ליותר מארבעים פעמים, ואחרי ההקפות כאשר עשו את כל החשבון של ההקפות יצא שרבינו רקד בערך ארבעים ושתיים קילאמעטער, שאי אפשר לבני תמותה לעשות כמתכונתו ורק בכוח אלוקי ממעל כאשר כבר ייחדנו את הדיבור באריכות על זה במדור "בצל הקודש".

עבודת ההקפות של רבינו נתפרסם בימים ההם בקרב אחב"י ובפרט בעיר סאטמאר באו רבים לראות את עבודתו הקדושה.

בשנת תש"ד אשר כאמור היה רבינו אז בגראסווארדיין הגדולה באוכלוסיה היהודית רצו רבים מבני העיר אף שלא נמנו על עדת החסידים לבוא ולראות במו עיניהם את רבינו בעבודת ההקפות, אנ"ש היו מודאגים קצת כי לא מצאו מקום מוכשר לערוך בו את ההקפות וחיפשו ביהמ"ד רחב ידיים שלא יאמרו צר לי המקום, והיו כאלה שהציעו את הבית מדרש "חברה ש"ס" שליד בית הכנסת הגדול שבעיר, אמנם מתפללי בית המדרש לא הסכימו להוציא

בית המדרש דהסידי וויזניץ בעיר גרויסווארדיין

בית המדרש חברה ש"ס בעיר גרויסווארדיין אשר שם ערך רבינו את ההקפות בשנת תש"ד

הרגיעו אותנו ואמרו לו בבירור שהס"ת נשארה בגובה מעל ראשו ולא נגעה לארץ, ורבינו נרגע קצת מדבריהם, אבל כשקם רבינו מנפילתו הי' גנוחי גניח ונאנח אנחה עמוקה מאוד.

נפילת רבינו עוררה פחד גדול ובהלה בלבות כל אנ"ש שנכחו שם, ולבם ניבא להם כאילו משהו נורא עומד להתרחש, וכאשר כן אירע בעוה"ר, אולם מצאו נוחם שהס"ת לא נגעה בארץ לרמוז שאף שצרות גדולות מתרחשות ובאות לעולם, אולם קדושת הס"ת לא תתחלל ולא תיגע בארץ, ולרמוז בא על רבינו שיעבור את כל הצרות וינצל בעזהשי"ת מכל צרה וצוקה

אחר שעברו המועדים לשמחה בא רופא לגרויסווארדיין לבקר את רבינו, ורבינו סיפר לו מחולשתו ומה שאירע לו בליל שמח"ת שנפל והפטיק את ההקפות, ונאנח רבינו ואמר להרופא "הלא יכולתי לרקוד עוד שעה אחת", ולדאבוניו הי' זה השנה האחרונה לאלפי חסידיו מנעוריו שבאו להסתופף בצל קורתו, ולראות כהן גדול בעבודתו הק' בריקודי קודש לכבוד השי"ת ולכבוד התורה.

אחרי החגים כשחזרו מתפללי חברה ש"ס מצאו את הביהמ"ד בהזיקא דמינכרא, שדוחק החסידים גרם שהרבה ספסלים נעקרו ממקומם ונשברו, וכן כמה טבלאות התלויים על כותלי בית המדרש נפלו ממקומם והזכוכית נשברה, משמש ביהמ"ד התנצל בפני הראש הקהל מר. מוטצען שהשכיר את הבית המדרש להחסידים שעוללו למו הזיק גדול, והשאירו מהפיכה בבית המדרש הצריכה תיקון גדול, ענה לו הראש הקהל ואמר לו: "אבל את נחלי הדמעות שהשאירו שם החסידים אינך רואה כעת".

רבינו נשאר אז בעיר גראסווארדיין לשבת בראשית, ורבים באו מסאטמאר ומכל ערי המדינה ביום ערב שבת להסתופף בצילא דמהימנותא בצל רבינו ז"ל על שבת בראשית, בין הבאים היה גם הרה"ח ר' קלמן ווייס ע"ה, ובשב"ק בבוקר אחר תפילת שחרית כשהלך רבינו לקדש על היין נתלוה אתו ר' קלמן, ורבינו סיפר לו את אשר אירע לו באמצע ההקפות שמעו קרסוליו ונפל על הארץ, והוסיף רבינו ואמר לו: "אבער ב"ה די ספר תורה איז נישט אראפגעפאלן אויף דער ערה, איך האב עס אנגעהאלטן אין די הייעך".

אנשים חסידים ואשכנזים שבאו לחזות את עבודת ההקפות, וכן מחוץ לבית המדרש ברחובות הסמוכות נתאספו אלפי ישראל שבאו להרעיף עין על רבינו בעבודתו הק' בריקודין של מצוה.

בהקפה שישית נחלש רבינו ז"ל ואפסו כוחותיו, ובהקפה שביעית כבר לא רקד כלל רק סיבב את הבימה פעם אחת וחולשת גופו הטהור נתגברה עליו, ומקורבי רבינו העבירו אותו לבית הרה"ח ר' יודל ווערצבערגער ע"ה שהיה השו"ב בגראסווארדיין והיה גר שם בסמוך בכדי לפוש קצת מעבודתו הק'.

מחמת ריבוי העם שנתאסף שם הגיעו הרבה פאליציי לרחבת הבית מדרש לשמור על הסדר, ועל אף שהיה עת צרה ליעקב בצוק העתים שרשעת ישראל התגברה בכל עבר ופינה, והפאליציי רדפו את היהודים והתנהגו עמם בפראות ואכזריות להכותם ולנגשם אולם אז בגראסווארדיין התנהגו עם רבינו ועם אנ"ש בנימוס ובמידת דרך ארץ, וכשיצא רבינו מבית המדרש התייצבו כל הפאליציי בדרך כבוד מול רבינו ז"ל והחוו לו קידה בכניעת גופם בנימא של יראת הכבוד כדרך שעושים למלך ולראשי המדינות, והיה הדבר לפלא גדול.

בליל שמחת תורה תש"ד כשרקד רבינו את ההקפות אירע דבר מחריד בהקפה השישית שהפיל מורך בלב החסידים, שבאמצע ההקפות אפסו כוחותיו של רבינו ומעו רגליו ונפל ארצה. דבר זה אירע כי כאמור הוציאו ספסלי דבי מדרשא, ונשארו יתידות על הקרקע ובגלל זה נפל רבינו רבינו באמצע הריקוד.

אולם רבינו לא איבד את עשתונותיו והתגבר והרים את הספר תורה בידי הקדושות למעלה מעל ראשו, ובחסידי ה' לא נגעה הספר תורה בארץ.

תומ"י עזרו להקימו ונפל פחד גדול על כל הנוכחים, ורבינו הי' בדביקות כל כך, שאחר שהקימוהו מן הארץ שאל כמתמה מה הי' עמו ולא ידע כלל שנפל על הארץ, וכשאמרו לו שנפל על הארץ שאל תומ"י האם לא נגע הס"ת על הארץ, והשיבו שלא נגע כלום, אולם רבינו בעצמו נחרד מאוד כי חשש פן ח"ו נגעה הס"ת בארץ, ותיכף כשקם רבינו על רגליו שאל את האנשים שעמדו סביבו, אם ראו בבירור שהס"ת לא נגעה בארץ, והאנשים שעמדו קרוב לרבינו

שמחת תורה שנת תש"ה בבערגן-בעלזן

הניגונים שרבינו רקד בהם את ההקפות היו בעיקר הניגון שזמרו אצל רבינו בליל שב"ק "אזמר בשבחין" שחיבר הרה"ח ר' חיים דוד בלום ע"ה מבארדיוב נכד אחי הישמח משה ז"ל, והניגון להקפות הנודע בשם "די זעקסטע הקפה ניגון" שחיבר הרה"ח ר' אברהם לויאש ע"ה שו"ב בגראסווארדיין, ניגונים אלו נתחבבו על כל תושבי המחנה שנשארו בפיהם, ובמשך שבועות אחדים נשמעו ניגונים אלו בכל פינות המחנה.

גם ביום שמחת תורה התפללו דיירי הבאראק בבוקר ועשו את ההקפות בפני עצמן ואולם רבינו התחיל להתפלל תפילת שחרית אחר שגמרו הם את ההקפות והתפילות, ורקד רבינו את ההקפות לכבוד התורה בכוחות עילאים ממש מרחף באוויר מופשט מגשמיות והספר תורה הגדולה בידו הקדושה, מפוז ומכרכר לפני ה' בעוז ותעצומות, וכמעשהו בלילה כך מעשהו ביום שכל תושבי המחנה באו לחזות בנועם ה' לראות את רבינו בעבודתו, וכולם נדלקו מאש ההתלהבות של רבינו והתחילו מרקדים ומוחאים כפים לכבוד התורה, כל האנשים שעמדו שם לא האמינו למראה עיניהם והיו עומדים ומשתאים תמהים ושואלים מהיכן הכח והעוז לרבינו שאינו אוכל ואינו ישן לרקוד עם ספר תורה גדולה אשר כובד משקלה מכביד אף על אנשים צעירים ובעלי כח, אין זה כי אם כח אלקי ממעל הפועם בקרב איש קדוש זה.

גם החלוצים והחפשיים לא האמינו למראה עיניהם לראות את רבינו מופשט מחומריות ורוקד בעוז ותעצומות ירוץ כמו איל ושמח בשמחת התורה, ואחד מהציונים מסגל חבורת קאסטנער ופישער הפרקליט דעזשא הערמאן שהיה משונאי נפשו של רבינו וציער אותו כמה פעמים, היה שם בין העומדים בהתפעלות עצומה, ואחר המלחמה הפליא את עבודת רבינו ותמה ואמר לאחד מתלמידי רבינו (ה"ה הרה"ח ר' חיים מרדכי שטיינבערג ע"ה) שהרב התעמק בריקודיו ולא נשאר אתו אף אחד בכל משך ההקפות, והרי הוא חכם גדול ולא

היום טוב הכי גדול שהשאיר רושם עז על כל תושבי המחנה בבערגן בעלזן ולא מש מזכרונם כל ימי חייהם, היה בלי ספק ימי שמחת תורה, כל מי שהיה במחנה בערגן בעלזן ביחד עם רבינו יעלה בזכרותיו את הימים האלה בראש כל מועדות מעבודת רבינו ז"ל בהתלהבות ובמסירות נפש למעלה מהמשוער שנשאר חרות על לוח לבו לעולמים.

בבערגן בעלזן היה יהודי אחד בשם ר' מאיר ווייס ע"ה מעיר דעברעצין שעלה בידו להכניס אל המחנה ספר תורה כשרה, הספר הוכנס לתוך המחנה יריעות יריעות ונתפר מחדש ע"י בעל הספר, בספר זה קראו בתורה במשך כל ימי גלותם ושהותם בבערגן בעלזן.

הספר תורה היה גדולה וכבדה מאוד במשקלה שכמעט אין רואין כיום ספרי תורה גדולים כאלו, ושם בבערגן בעלזן קראו בס"ת זו בכל שב"ק ובכל יום שני וחמישי, ורבינו רקד עם ספר תורה זו את ההקפות בבערגן בעלזן.

היראים מתפללי ביהמ"ד הזמינו את רבינו שיבוא לערוך את ההקפות יחד אתם עמם בחדר הגדול, בליל שמחת תורה נענה להם רבינו והלך לערוך את ההקפות ברוב עם יחד עם היראים שבאו מבודאפעסט, כשבא רבינו להתפלל בליל שמח"ת כבר גמרו האנשים את תפילתם וכבר אכלו את סעודת יו"ט, ובאו כולם לחזות את ההקפות של רבינו, החדר נתמלא מהמון אנשים, וגם מחוץ לחדר עמדו רבים וביניהם גם החלוצים והחפשיים שבאו לראות את ההקפות של רבינו.

רבינו אמר "אתה הראת לדעת" בשמחה עצומה בקול אדיר וחזק שפילח את האויר, האנשים סבבו את רבינו ועשו לו מקום באמצע שיוכל לרוץ הלך רצוא ושוב, וככה רקד רבינו ושיש כגיבור לרוץ אורח ממזרח למערב בריקודי קודש בשירה ובזמרה, וכל העם שרו ורקדו לכבוד התורה ביחד עם רבינו, וביד רבינו היה הספר תורה הגדולה, רבינו לא האריך בליל שמחת תורה בעבודת ההקפות כדרכו בקודש כל השנים, ועשה את עבודתו קצת במהירות.

הניצוצות הקדושת שנתערבו שם, ואחר שבירר את הניצוצות הקדושות בא קץ לגלותינו ונשתחררנו, ובעיקר הפליא אותנו בעבודתו ביום שמחת תורה כשרקד עם הספר תורה של מאיר ווייס בעינים עצומות והשטייול השחורות על רגליו שהתרוממו בדביקות נפלאה ורקד סחור סחור וחוזר אל מקומו שואף זורח, והדבר מפליא שמתחת לגדרי החוטי ברזל הדוקרים ומגדלי שמירה עם חיילים נאצים שלופי חרב רקד הרבי עם הספר תורה, ורקד בכל כוחו עד שנתאחד עם התורה והיו לאחד, רבים באו לחזות ההקפות וראוהו בהתלהבות בריקודיו, והיו בנינו גם כאלה שטרם ראו כדבר כזה, וכולם נדלקו מההתלהבות שלו ושרו ורקדו יחדיו, וחשבנו בעינינו שזה ריקוד אחרון לפני פרידתו מהעולם."

העס עס הרשעים נתקרבו קצת לראות מקרוב את המחזה הנפלאה ועמדו על גודל ההתלהבות והריקודים של היהודים, ולא יכלו להבין איך אפשר שבתוך תוקף הצרות ירקדו בשמחה גדולה כ"כ וחשבו שהיהודים השתגעו מהצרות ולכן רוקדים בכל עוז עד כדי כלות הנפש.

ד"ר קליין שהי' רופא המחנה בבערגן בעלזן אמר: האיך נוכל לשכוח את ההקפות של הרב מסאטמאר בשמחת תורה בבערגן בעלזן שהיה רוקד בהתלהבות עצומה עד שהעס עס חשדוהו כאילו יצא ח"ו מדעתו, והוא שמח בשמחת התורה, וזה הדבר הראשון שנחרת עמוק במורשי לבי.

אחד מקלגסי העס עס שידע והכיר את רבינו תמה ושאל: שאנשים שכל מאכלם הוא כמה תפוחי אדמה ליום יש להם כח לרקוד ריקודין כאלו, ונאצי אחד הראה לחבירו את היהודים שרים שמחים ומרקדים, והלה ביטל את הדבר ואמר לו בגרמנית: "לאו זעי טאנצן", ומה זה נוגע לנו מה שעושים שם בפנים.

סיפר הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ע"ה שבאמצע הריקודים העבירו קול במחנה שהביאו את האוכל מבית התבשיל לחלק בין תושבי המחנה וכל דיכפין ייתי ויקבל את מנת חלקו, ועד ארגיעה נעלמו כולם שברחו לקבל את האוכל, והחדר שרקד רבינו נתרקן, מתחילה נשאר היראים החשובים ובראשם הרה"ג מדעברעצין וצ"ל.

אדע על מה רקד כל כך ולפני מי רקד כל כך, והוא כנראה היחידי שפגעי הזמן וכל התלאה אשר מצאתו לא פגע בו לשנותו אף כמלוא נימא.

הדבר המפליא ביותר מעריכת ההקפות של רבינו במחנה ההסגר, מספר אחד מיוצאי בערגן בעלזן שהיה אז בימי ילדותו בגיל עשרה שנים, ועבודת ההקפות של רבינו נחרתו עמוק על לוח לבו ונשמר אתו כל הימים, שמרחק הגדר שעמדו שם הגרמנים הארורים ימ"ש מחומשים בכלי זיין היה פחות מארבע אמות, ואי אפשר לתאר מה שהרגישו היהודים היראים אז בשעת מעשה כשראו את רבינו רוקד ומפוז בכל עוז לכבוד התורה הקדושה, וזה דבר שאין לו דמיון תחת שלטון העס עס הארורים, בכל משך ימי המלחמה האיומה, שבפחות מד' אמות ממקום קלגסי העס עס וכלי משחיתם בידם רקד יהודי מעוטף בטליתו במשך כמה שעות רצופות, ועורך את ההקפות הק' בשמחה של מצוה לכבוד התורה הקדושה, ומאורע זה נחרת עמוק בלב כל דיירי מחנה ההסגר בערגן בעלזן עד שאף שזה כבר שישים שנה ממעמד זה עדיין תמהים ושואלים ואינם מסוגלים להבין איך היה כדבר הזה.

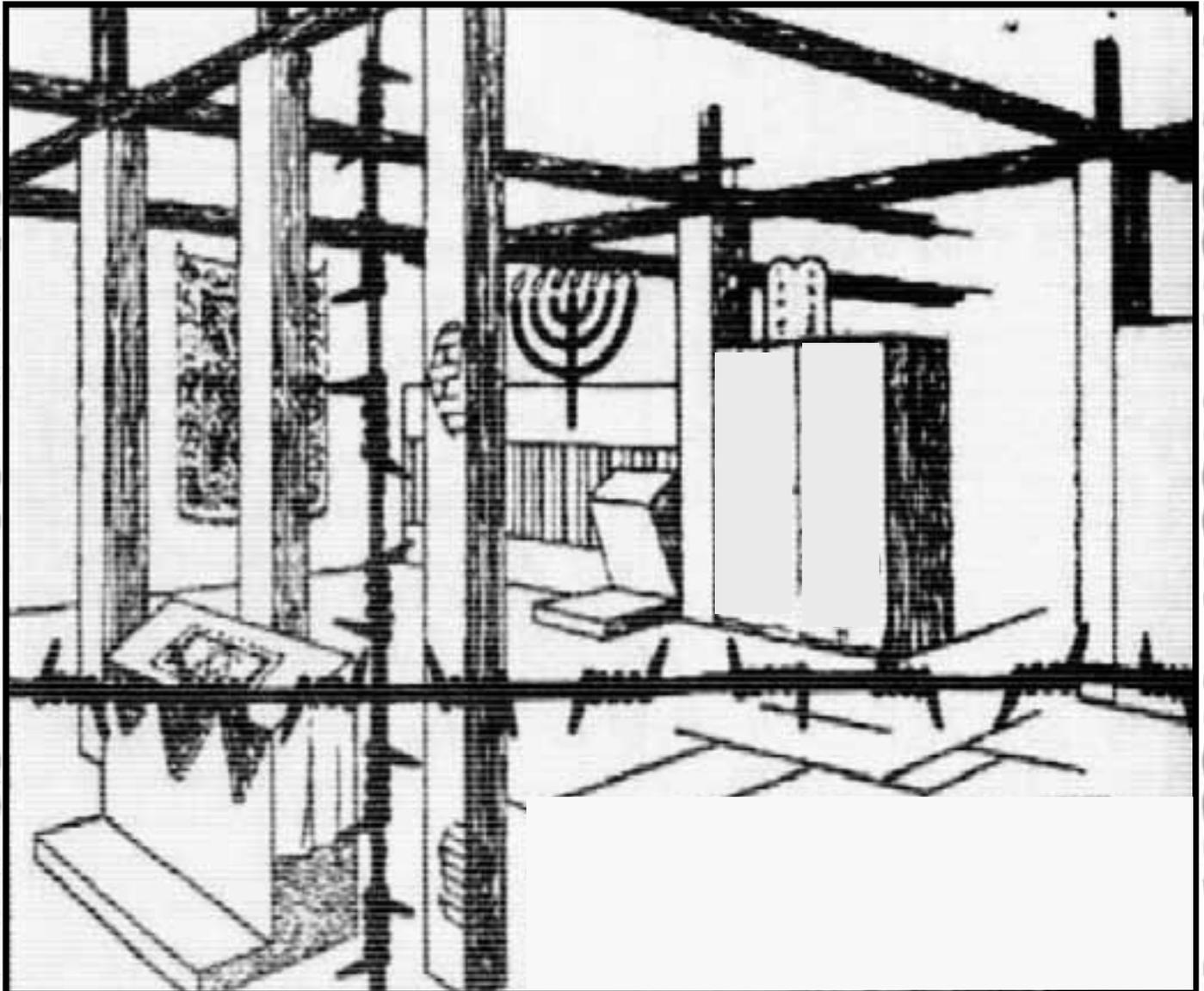
וכן מספרת אחת מתושבי המחנה שתחי' שמעמד נורא זה שרבינו רוקד בכל כוחו נחרת עמוק בלב כל תושבי המחנה, ובפט היראים שאבו מזה חיזוק עצום לבטוח בישועת ה' ועבודת רבינו היה כעין נצחון לקבוצת היראים המאמינים בה' שהיו שם, שהחפשים נסתתמו פיהם בראותם עבודת הקודש של רבינו וראו במוחש את כוחו הקדושה בתוקפו.

בשנת תשכ"ח אחר שיצא לאור ספרו של רבינו "על הגאולה ועל התמורה" למנוע התפשטות המינות מנצחונם של צבא הציונים במלחמתם בשנת תשכ"ז שקראו "מלחמת ששת הימים" נתגלגל הספר לידי אחד הציונים שהיה במחנה בערגן בעלזן, והלה כתב מאמר ארוך בעיתון "אוי קעלעט" להתקיף את רבינו ז"ל, ובתוך דבריו הזכיר את ההקפות שראה בשמחת תורה בבערגן בעלזן, ובתוך דבריו כותב:

כולנו חשבנו למה נתגלגל האדמו"ר מסאטמאר להיות אתנו בבערגן בעלזן במקום צר חושך ענן וערפל, אולם הסברנו לעצמנו שמתוך החושך יצא אורה כי הוא בא לכאן להוציא את

והעיד הרה"ח ר' יוסף ע"ה שהוא זכה כל השנים להסתופף בצל רבינו ז"ל בימים האחרונים של חג הסוכות הן בשנים שלפני המלחמה והן בעת שבתו בברוקלין ועיניו ראו ולא זר את עבודת הקודש של רבינו בהקפות בשמחת תורה, שכידוע היו אצל רבינו עבודה גדולה והדרא דלא אפשר למיפרט בשפוטא, ואף שאי אפשר לשפוט ולהחליט שההקפות בשנה פלונית היו ביתר שאת משנה אחרת, אולם מחזה עילאה של ההקפות הק' שערך רבינו בשנת תש"ה במחנה ההסגר בערגן בעלון כאשר נשאר רבינו לבדו בלי אנשים, ורק הוא עומד על ימינו, נחרתו עמוק במורשי לבבו שהיתה עבודתו הקדושה ביתר שאת שלא מעלמא הדין, ומי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו.

אולם כאשר נתארך עבודת הקודש של רבינו הלכו הם לאכול סעודת יום טוב, ולא נשאר אף אחד רק רבינו המשיך בדביקות עילאה בעבודתו הקדושה בריקודי קודש שלא נגע לו מה שנעשה סביבו כלום, ואף לא ידע שכל האנשים יצאו משם, ואתו עמו נשאר משמשו הנאמן שלא הניח את רבינו לבד אף לרגע ה"ה הרה"ח ר' יוסף ע"ה שכעת נשאר הוא לבדו לזמר ולרקד ביחידות וספק כף על כף בכל עוז, ור' יוסף לא פסק לזמר אף לרגע כי רבינו היה בדביקות עצומה בעבודת הקודש מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ר' יוסף היה אומר בצחות בזה"ל: "איך האב מיר ארויסגעגעבן די קנה", ובמשך שתי שעות רקד רבינו בכל כוחו והספר תורה הגדולה בידו שזה היה למעלה מכוחותיו.

ציור הבית הכנסת ליראים במחנה בבערגן בעלון אשר שם ערך רבינו את ההקפות בשנת תש"ה לפ"ק

הושענא רבא שנת תש"ז בירושלים

אלס נישט זוכה געווען צו די גאולה, נישט גענוג אז מיר זענען נאכנישט אויסגעלייזט געווארן, נאר עס טוהען זיך נאך מער פארמערן די חבלי משיח, אין די לעצטע יאהרן האבן מיר געליטן אזעלעכע הריגות ורציחות נוראות, וואס ס'איז נאכנישט געווען זייער גלייכן, טאטע'ס האבן פארלוירן זייערע קינדער, מאמע'ס זענען געשטאנען און צוגעקוקט מיט די אייגענע אויגן ווי זייערע פיצלעך קינדער ווערן געשחט'ן פאר זייערע אויגן, און נאך אלעמען איז ועדיין בן דוד לא בא משיח איז נאך אלס נישט געקומען, ווילאנג נאך, ווילאנג נאך?!"

אח"כ הוסיף רבינו ואמר: במקום אחד כתיב למה יאמרו הגוים ובמקום אחר כתיב למה יאמרו הגוים והקשה רבינו על שינוי הלשון ותירץ רבינו כשקולו נחנק בבכיות עצומות, שיש מצב כשבנ"י סובלים צרות ואינם נושעים ושכיניהם הגויים מונין את ישראל ושואלים להם בצחוק ובזילזול איה אלוקיהם, אבל סיים רבינו ופרץ בבכיה רבה ועצומה יש מצב כשבנ"י בעצמם הפזורים בין האומות ומחמת עינוי סבלותם שואלים זה לזה.

רבינו סיים את דבריו ואמר: היום הזה אחרי המלחמה האיומה הגענו לדאבונינו למצב של למה יאמרו בעמים דהיינו שיהודים בעצמם שואלים קשיות רח"ל על כביכול ית"ש, לבל יחשוב אף אחד אפי' לרגע כמימרא וח"ו לא יהי' לאף אחד אפי' הרהור קטן על השי"ת כי הכל הוא לטובה לכלל ישראל, רק שאין אנו זוכים לדאות את הטובה במו עינינו, אבל עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

הבכיות והדמעות שנשפכו אז היו עד אין לשער ואין ערוך, אשר כידוע ילידי ירושלים אינם בכינים בטבע, ואינם בוכים בדרשה, אבל באותה הדרשה בהושענא רבא לא הי' שום חילוק וכולם כאחד היו שוים בבכיות ובתשובה שלימה לבורא יתברך שמו.

כשסיימו את התפילה כבר הי' ממש זמן הדלקת הנרות וכל אחד רץ לביתו ומיהר להתכונן ולהדליק את הנרות לכבוד שבת ויו"ט (יו"ט שמחת תורה חל בשנה ההוא בשבת).

אנשי ירושלים מספרים שביליל הושענא רבא שנת תש"ז נשתנה צורתו של רבינו זי"ע ביראה עילאה קדישא, כשלכ"א הי' ניכר גודל יראתו ליום הגדול והנורא הממשמש ובאה.

בליל הו"ר נכנס רבינו לביהמ"ד ומכיון שנכבו המאורות של הביהמ"ד הדליקו נרות וכמה מילדי ירושלים אחזו אותם בידיהם וכך קרא רבינו במשנה תורה לאור הנרות.

אחרי קריאת משנה תורה ערך רבינו שולחנו הטהור במהירות ובקיצור, ונוכחו שם מספר אנשים מחסידי רבינו בירושלים.

בליל הו"ר אחרי שגמר רבינו את קריאת משנה תורה בדרכו לסוכתו לעריכת השלחן, ראו איך שרבינו מתבונן בצל הלבנה ברוב פחד, וכידוע יכולים המבינים לראות עי"ז המאורעות של כל השנה כמו שמובא ברמ"א, ואכן באותה השנה נחלה רבינו ושכב על ערש דוי בחולי סכנה כפי שכבר יסופר להלן.

למחרת ירד רבינו לפני התיבה מתחילת התפילה עד אחרי ההושענות, וכפי שאומרים זקני ירושלים שא"א לתאר ולשער גודל קדושת עבודתו של רבינו בהושענא רבא, הדרשה והתפילות שבקעו רקיעים, ושברו את חומות הברזל, רבינו עורר בלהב אש קודש את כל הציבור כאחד, את הנשמות הרעבות שחלק מהם זה עתה הגיעו ויצאו מהימים האפלים, ובקושי רואים את עצמם מחוץ לעמק הבכא, ועכשיו נשמו לרווחה כשרבינו הפיח בהם דברי נחמה שנכנס בהם כרוח חיה ונשמה חדשה.

רבינו צעק בין שאר הדברים: "דער זיידע דער ישמח משה האט צוגעזאגט פאר זיין פטירה אז ווען ער וועט אנקומען אין עולם העליון וועט ער נישט רוען און נישט אריין גיין אין גן עדן ביז ער וועט פועל'ן די גאולה שלימה, ס'איז ידוע אז ער האט טאקע נישט געוואלט אריין גיין אין גן עדן, נאר מ'האט איהם אריינגעכאפט מיטן זיסן ניגון פונעם פידל פון דוד המלך וואס דאס האט איהם אריין געצויגן אין גן עדן".

אז המשיך רבינו בהתלהבות נוראה: "ס'איז שוין איצט אדורך איבער הונדערט יאהר זינט דעם זיידענ'ס פטירה און מיר האבן נאך

שמחת תורה שנת תש"ז בירושלים

הקודש והקשה, ואמש בליל שמחת נפל למשכב מחמת חולשת גופו הטהורה מרוב העבודה, ועתה יום אחד לאחמ"כ הוא רוקד ורץ מסביב הביהמ"ד בהתלהבות רבתי ובשלהבת אש קודש, שמחת הריקודים הי' מחזה הוד אשר לא תסור מעיניהם של אנשי ירושלים.

רבינו שמר אז רק יום אחד ליו"ט, כיון שהיתה דעתו להשתקע בארץ ישראל רבים מיהודי ירושלים נתאספו ובאו לראות את ההקפות של רבינו כשרבינו רקד ורץ שעות ארוכות במסירות נפש אף לפי חולשתו המרובה, והיות שהביהמ"ד לא הי' גדול והי' צר מהכיל את כל האנשים שנתאספו שם, לכן הצטופפו כולם והלחץ זו הדחק הי' נורא מאוד וגם החום הי' גדול מחמת הקהל הגדול והמקום הקטן והצר, אבל אעפ"כ לא אמר אדם צר לי המקום לא אוכל להדחק בין הציבור הגדול לחזות בעבודתו של רבינו, וכולם כאחד ראו כן תמהו בראותם העבודת הקודש של רבינו בריקודין של מצוה ושמחה בשירות ותשבחות.

באמצע ההקפות בעת שרבינו רץ והספר תורה בידו, הבחין רבינו בצידו והנה הצדיק הגה"ק ר' מאטיל סלאנימ'ער זצ"ל בא ועומד שם, רבינו עצר לידו ושאל אותו: "נו, רבי מאטיל וואס טוהט איר דא, איר האט דאך שוין זיכער אפגעראכטן אייערע הקפות?" רבי מאטיל לא התבהל וענה לרבינו: "לראות עבודת הצדיק באתי", באתי הנה כדי לחזות את ההקפות שרבינו עורך פה בעיה"ק ירושלים, רבינו לא ענה כלום, רק הי' ניכר על פניו גודל הנאתו מזה, וכך המשיך בריקודין של מצוה.

בהקפה שישית האריך רבינו בריקודין יותר מכפי הרגלו, ורבינו עשה את הנענועים הק' עם הס"ת שבידו, כשכל הציבור רקדו ונתרוממו בהתלהבות נוראה, כשיהודי ירושלים מדברים אודות ההקפות של יו"ט שמחת תורה ההוא במחיצתו של רבינו המה מתארים זאת בגעגועי קודש וכיסופין עילאין, המו מעיהם וכלתה רוחם ונפשם שיזכו עוד הפעם לראות ולהשתתף בכזו מחול לצדיקים ועטרותיהם בראשיהם.

בליל שמחת תורה אחרי העבודה הקשה שבמקדש של יום הקדוש והנורא הושענא רבא כשרבינו סיים את התפילות והדרשות בעת שכבר ינטו צללי ערב, ובקושי הספיקו הציבור לרוץ לבתייהם להדליק הנרות של שבת ויו"ט, ובלילה באו כולם ונתאספו בביהמ"ד להקפות כשכל אחד חיכה בכליון עינים לבואו של רבינו כדי לראות ולחזות שוב בעבודתו הק'.

כשעבר זמן ממושך ורבינו איננו מופיע בביהמ"ד נתקבצו כמה מאנשי שלומינו שבביהמ"ד ועברו אל ביתו נאווה קודש לראות למה רבינו לא בא לביהמ"ד לערוך את ההקפות. אבל לדאבונם המרובה כשהגיעו לשם הודיעו להם שרבינו חלש מאוד ואינו מרגיש בכי טוב מכל עבודת היום ומחמת חולשת גופו לא יבוא רבינו לביהמ"ד להקפות.

המשלחת חזרה לביהמ"ד וערכו את ההקפות לבדם בלי רבינו כשפיהם מלא בקשה שלמחרת יוכל רבינו לבוא לביהמ"ד ויתחזק בכוחותיו שיוכל לערוך ביחד עם כל הקהל הקודש את ההקפות, מה שהציבור כבר מצפה לזה בגעגועי קודש ומחכים לזה זמן רב.

ממחרת לפני התפילה שמעו מהחדב"ג הגה"צ רבי ליפאל'ע זצ"ל שאמש בליל יו"ט ערך רבינו ההקפות בביתו עד השעות המאוחרות בערב בהתלהבות רבה ועצומה כשרץ מפינה לפינה הלוך ושוב, בדיוק כמו שהי' רוקד ההקפות בביהמ"ד שבעיר סאטמאר יע"א.

ביום שמחת תורה כבר זכו אנשי ירושלים לחזות בעבודת הקודש של רבינו בעריכת ההקפות כשרבינו רקד בעוז וחדה שעות רבות בהתלהבות דקדושה.

ירושלים טרם ראתה כל אלה רבינו הי' מעוטף בטליתו כשכל פניו מעוטף וצורתו הק' אינו נראית כלל, שנים רבות לא ישכח אותה המחזה קדוש ונורא, יהודים עמדו נבהלים ונשתוממים על הצדיק הזקן ושבע ימים שרץ מסביב הביהמ"ד כולו אחרי שעבר את הלאגער המרה והקשה, ואחרי כל הסבל והיסורים שעבר עליו, ועוד אחר יום הושענא רבא העבודת

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
דרשת הושענא רבה שנת תש"ע לפ"ק

נמסר לנו ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ה להם

ליל הושענא רבה אושפיזא דדוד

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה', ד' שמעה בקולי תהיינה אוניך קשבות לקול תחנוני.

ונראה על פי מה דא"י במדרש (דב"ר פ"ב ס"ו) אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש עליהם רחמים מיד ענה אותם, אמר לו הקב"ה, משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם, דכתיב (דברים דז) כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ויל"ד דהרי משה רבינו ביקש שגם באותו זמן שלא יהיה מי שיבקש עליהם רחמים יענה אותם הקב"ה, והשי"ת השיבו כשיקראו אותי אענה, ומשמע בזולת קריאה לא.

וביאר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (הושענא רבה אות ה) כי יש הפרש בין דרישה לקריאה, דדרישה נקרא תפלה כראוי, וכמ"ש (דברים ד כט) כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, מה שאין כן לשון קריאה שייך גם על מה שאינו תפלה כראוי וכהגון ואינו אלא קריאה בעלמא. והנה בדורות הקודמים היו בישראל צדיקים וקדושים מנהיגי ישראל, אמיתיים שהיו מתפללים בעדינו בתפלות אמיתיות, ותפלותיהן היו בוקעין רקיעים, והיו פועלין בתפלתן כל טוב לבית ישראל. וזה שהתפלל משה רבינו לפני הקב"ה, רבונו של עולם כשאתה רואה את בניך בצער ואין מי שיבקש רחמים עליהם מיד ענה אותם, כי בשעה שאפסו הצדיקים ואין מי שיתפלל על ישראל בתפלות הגונות וראויות להתקבל, אזי יקבל הקב"ה אף תפלתן של ישראל שיתפללו הם

עצמם, ואף על פי שאינם ראויים להקרא בשם תפלה כלל ואינם אלא קריאה בעלמא, ועל זה השיבו הקב"ה כדבריך כן הוא דבכל שעה שיקרא"ו אותי מיד אענה אותם, דאף על פי שלא תהא תפלתם אלא בגדר קריאה לבד, אף על פי כן אענה אותם ותתקבל קול קריאתם ברחמים וברצון, עכ"ד.

ובזה יתבאר דברי מלכינו דוד, שיר המעלות ממעמקי"ם קראתיך ה', היינו בעומק השפלות בעמק הבכא שאין בנו בחינת קריאה אל ה', עם כל זה קראתי"ך ה', וגם זה די הוא לעורר השפעות טובות שיושעו בני ישראל בכל מיולי דמיטב. וא"ז זללה"ה בישמח משה (לחודש אלול) פי אמרינו שמע קולינו, כי קול היינו בלי כוונה, אבל תפלה צריך להיות בכוונת הלב. וזה שמבקשים ד' שמעה בקול"י, שגם אם הוא בלי כוונה יקבלהו השי"ת ברחמים וברצון.

ובעמדינו בליל הושענא רבה, ידוע מה שכתב בשל"ה הקדוש (פ' שופטים) ברמז הכתוב (עמוס ג ה) אריה שאג מי לא ירא, ארי"ה ראשי תיבות אלול ראש השנה יום כפורים הושענא רבא. והנה בזמנים הללו בודאי היה עלינו לקיים (ישעיה נה ו) דרש"ו ה' בהמצאו, דרישה בכל לב, אך בעוה"ר כמה רחוקים אנו מבחינה זו, וזאת נחמתינו כי משה רבינו כבר התפלל עלינו שאפילו אם יהיו במצב שאין מי שיבקש רחמים יועיל גם הקריאה אל הקב"ה,

אענה אותם, וכל התפלות שיתפללו בני ישראל ביום זה יתקבלו ברחמים וברצון, ימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה, והשי"ת ייטיב לנו החתימה לטב ולחיין ולשלם, שנה טובה ומבורכת בכל הענינים, בני חיי ומזוני רויחי, שנת אורה שנת ברכה שנת גאולה וישועה ונוכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

והקב"ה הבטיח למושה רבינו חייד בכל שעה שיקרא"ו אותי אני אענה אותם.

ישנם הרבה לבבות נשברות העומדים ומצפים לישועה ביום קדוש כזה, והצדיקים האמיתיים הלכו למנוחות ואנו במצב שאין מי שיבק"ש רחמים בבחינת דרישה, ואנו מצפים שהשי"ת יקיים הבטחתו שבכל עת שיקרא"ו אני

דרשה ביום הושענא רבה

ונקדים עוד מה שכתב א"ז זללה"ה זי"ע בקדושת יו"ט (פ' משפטים) בביאור מאמרם (יומא פו.) עבר על עשה ושב, אינו זו משם עד שמוחלין לו, עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. כי מבואר בספרים (פרדס רמונים שי"ז פ"ד) **אלהים** גימטריא **הטבע**, ומורה על הנהגה טבעית ונחקק בזמן, ואם כן בשם אלהים שפיר שייד לומר זמן קבוע, אבל השם הוי"ה ב"ה מורה על היותו בלתי בעל תכלית אין סוף למעלה מן הטבע והזמן (שו"ע או"ח סימן ה) ואינו נופל תחת הזמן. ואיתא בספרים הקדושים (תיקוני הזוה"ק דף עג.) כי הרמ"ח מצות עשין שרשם בשם הוי"ה ב"ה סטרא דרחמי, ושס"ה לא תעשין שרשם בשם אלהים סטרא דדינא. ולכן במצות עשה ששרשם משם הוי"ה ב"ה, ואצל שם הוי"ה אין שייד לומר זמן עד שיהיה יום הכיפורים, מוחלין לו מיד, אבל מצות לא תעשה אשר שרשם משם אלהים, המורה על הנהגה טבעית וזמנית, לזה צריך יום הכיפורים, עכ"ד.

ועל פי זה יש לפרש תפלתנו (תהלים כה יא) למען שמך הוי"ה וסלחת לעוני כי רב הוא, פי' שאנו מבקשים למען שמך הוי"ה שהוא למעלה מן הזמן, ולכן וסלחת לעוני כי רב הוא, אף לעת כזאת שיש

הושענא למענך אלהינו. דקדק א"ז בייטב פנים (מאמר שואגים הושענא) יש להבין למה לא אמר למענך הוי"ה, כי אם למענך אלהינו.

ואפ"ל בהקדם המשל אשר היה מרגלא בפומיה דמרן דו"ז זללה"ה ואבא מארי זללה"ה לומר ביום הושענא רבה בשם א"ז הקדושת יו"ט זללה"ה, משל למלך גדול ואדיר שקבע זמן לבקר בכל מדינות מלכותו, וכל חכמי לב יצאו לקראתו לקבל פניו ולבקש על נפשם, ושאר בני העיר שלא הזדרזו לצאת לקראתו, מכל מקום השתדלו גם הם לבא במשך הימים שהמלך נמצא בתוכם, והמלך בחסדו מילא משאלות כולם לטובה, אבל היו אנשים שנתאחרו עד היום האחרון כאשר כרוזא קרא בחיל שהמלך נוסע לביתו, ואז הקושיא גדולה אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אתית לגבאי, אמנם אם תהא בקשתם נוגע למען כבוד המלך בעצמו, אז אין שום קושיא ובכל עת תרעין פתיחין. והנמשל כי באמת בושה תכסה פנינו בבואינו ביום האחרון מימים הנוראים לבקש על נפשינו, ומדוע לא באנו עד עתה בראש השנה ויום הכפורים כאשר המלך נמצא בתוכינו, אך מי שבא עבור טובת המלך בכל יומא זמניה ואין קושיא על איחור השעה.

למחול לנו הן מה שעברנו על מצות עשה והן על מצות לא תעשה, ובכל עת ובכל זמן שנעשה תשובה יתכפר לנו.

ובדרך זה יל"פ מאמר המדרש (דב"ר פ"ב ס"ו) אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש עליהם רחמים מיד ענה אותם, אמר לו הקב"ה, משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם, דכתיב (דברים ד ז) כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ולפי האמור י"ל שביקש משה רבינו רחמים למעלה, כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש עליהם רחמים, מחמת איחור השעה שאינו ראוי עוד לבקש מחילת עונות על כל העבירות, עם כל זה מיד ענה אותם, אמר לו הקב"ה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם דכתיב כהו"ה אלהינו בכל קראנו אליו, דהיינו בכח התכללות שתי השמות הוי"ה אלה"ם, שפיר מועיל תשובה על הכל בכל עת ובכל זמן.

ובכן ביום הזה הושענא רבה, זכרנו ימים מקדם אצל כ"ק מרן דו"ז זללה"ה זי"ע עת עמדו כשליח ציבור בקול חוצב להבות איש, והלהיב וכיבס לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים בתשובה אמיתית, ופתח שערי שמים לתפלת בני ישראל שבקעו רקיעים, ואחריו מילא מקומו בעבודת הקודש כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה זי"ע אשר כיבס לבבות בני ישראל ביום הקדוש בדברי כבושין לעוררם לתשובה, ובעוה"ר נשארנו דור יתום, מי יעלה לנו השמימה בתפלה, צריכים לפעול ישועות בעד בני ישראל, ומי הגון ומי ראוי לעורר לבבות בני ישראל, נשים בטחוננו במ"ש תפארת שלמה (לחג הסוכות) בביאור הגמרא (סוכה לא:): מעשה בבני כרכום שהיו מורישים לולביהם לבני בניהם, היינו קדושת עבודת הלולב הורישו

קושיא גדולה אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אתית לגבאי, מכל מקום בכח שם הוי"ה ב"ה שהוא למעלה מן הזמן וסלחת לעוני.

ובכן ביום הושענא רבה שאין אנו מפילים תחנונינו בעד צרכי עצמינו, כי בושנו וגם נכלמנו להרים פנינו לפני אבינו שבשמים מחמת שנתאחרנו כל כך, ותפלתנו ובקשתנו ביום הזה הוא אך ורק לצורך המלך למענו יתברך, ואנו מבקשים הושענא למענ"ך, שפיר שייד לומר אלהינו במדת הדין, המורה על הנהגה הטבעית וזמנית, כי מאחר שהבקשה הוא לצורך המלך הרי בכל יום זמנו הוא.

ולזה אנו אומרים ביום הושענא רבה (תהלים קל) שיר המעלות ממועמקים קראתיך הוי"ה, היינו מעומק השפלות שאנו עומדים ביום הזה, שנראה מצבינו השפל והנבזה שאיחרנו עד כה, קראתיך הוי"ה, לעורר שם הוי"ה ב"ה שהוא למעלה מן הזמן.

והנה בקדושת יום טוב שם ביאר עצה שיועיל לנו התשובה על עשה ולא תעשה בכל עת ובכל זמן, על ידי התכללות שתי השמות הוי"ה ב"ה ושם אלה"ם, גימטריא יב"ק יעננו ביום קראינו (פרע"ה שער קריה"ת פ"ד), עכ"ד.

ועל פי דבריו יל"פ דברי הנביא (הושע יד ב) שובה ישראל עד הוי"ה אלהי"ך, היינו לכלול שתי השמות הקדושים הוי"ה אלה"ם, כי כשלת בעונך, להתאחר בתשובה עד הרגע האחרונה, קחו עמכם דברים, שבכח התכללות שני השמות הוי"ה אלה"ם, ושובו אל הוי"ה, מועיל למעלה מן הזמן בבחינת שם הוי"ה ב"ה, אמרו אליו כ"ל תשא עון,

למען אלהינו, למען בוראנו.

ויל"פ לקשר בקשות אלו להדדי, על פי דברי החתם סופר (דרשות ז"ך אלול דף שנה): על הפסוק (הושע ב כא) וארשתיד לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתיד לי באמונה, ויש מדרשים חלוקים, יש אומרים (דב"ר פ"ג ס"ז) כי הקב"ה נתן חסד ורחמים אם הארוסה תתן צדקה ומשפט, ואז נשלמו האירוסין. נמצא לפי זה אם ח"ו ביום הדין אין במעשינו צדק ומשפט, לא יעשה עמנו חסד ורחמים חלילה. אך יש במדרש (ילקוט הושע רמז תקיט) יש אומרים שכנסת ישראל לא תתן רק אמונה וארשתיד לי באמונה. ואז כדאי האמונה שיתן הוא ית"ש צדק ומשפט חסד ורחמים ארבעתן ממנו. ולהכריע בין הדעות נראה על פי מאמר חז"ל (עירובין כא:) גלינה בכפרים, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה גלינה בכופרים באומות העולם שכופרים בך, ונגד מעשיהם של אלו יראו עמך כולם צדיקים. והשתא לפי זה יראה אם יעריך הקב"ה מעשינו בפני עצמינו, היה מן הראוי שאם לא ימצא בנו צדק ומשפט, לא יעשה עמנו חסד ורחמים, אך אם יעריך נגד מעשי גוים, אזי כדאי האמונה שתהיה מאתנו וצדק ומשפט מאת ה', עכ"ד.

והנה כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (שואגים הושענא אות ל) ביאר אמרינו למען בוראנו, דהנה במעמד הנבחר פתח הקב"ה ואמר (שמות כ ב) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, והקשו המפרשים (כוזרי מאמר א סימן כה) מפני מה לא אמר אנכי ה' אלהיך אשר בראתיך, ותירצו כי אשר בראתיך כולל כל הברואים שנבראו בעולם על ידי הקב"ה, וגם אומות העולם בכלל, ולהיות שרצה הקב"ה ליחד אלהותו יתברך רק על בני ישראל עם קרובו, על כן אמר אנכי ה'

לבני בניהם, עכדה"ק. ועל מצב כזה אמר משה לפני הקב"ה, רבנו של עולם כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש עליהם רחמים, מיד ענה אותם, אמר לו הקב"ה משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם, כי כח קדושת האבות עומדת לנו היום ביום הקדוש הזה, ובכחם אנו מבקשים הושענא למען אלקינו.

והנה כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (פ' ויצא עמוד רטו) ביאר הא דאיתא בגמרא (ברכות לב:) אף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו, כי על ידי הצעקה בדמעות מעוררים את שם הוי"ה ב"ה, על כן מתקבל תפלתו תמיד בכל עת ובכל שעה אף כשהוא בתוך הצרה, עכ"ד. ומבואר מזה שגם בשעה ששולט שם הקדוש אלהי"ם שהוא מדת הדין, אמנם אם מורידים כנחל דמעה לפני הקב"ה, אפשר לעורר מכח שם הוי"ה ב"ה המורה רחמים.

אוי, הייליגער באשעפער, אוי, רחמנות דיגער באשעפער, גיב א קוק וואס טוט זיך אין אידישע הייער! אוי, צובראכענע אידישע הערצער!, אידישע קינדער דארפן ישועות!, אם לא עכשיו אימתי, אוי ואבוי, לאמיר זיך אויסוויינען פארן הייליגן באשעפער!, יעדער זאל זיך זיין פעקעל אראפלייגן!, אידישע קינדער שרייען אויס אין אזא טאג, אוי, הושענא!, אוי רבנו של עולם א ישועה!, אוי רבנו של עולם מ'דארף א ישועה, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט קינדער!, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט פרנסה!, אוי, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט א רפואה!, ועל כל זה אנו מתפללים הושענא למען אלקינו.

אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי בדבר הזה נתייחדו בני ישראל לבדם, עכ"ד. אמנם כתב האלשיך הקדוש (פ' עקב) בביאור הפסוק רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם, פי' לגודל קדושת האבות חשק ה' לאהבה אותם מצד עצמם, אבל מה שרצה בכם לא מצד עצמיכם אתם כדאים, רק ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכ"ל העמיי"ם, כלומר מכח שהעריך אתכם נגד העמים וראה אשר בערכם אתם טובים מהם, עכ"ד. ולכן אנו אומרים הושענא למענך בוראננו, כי לשון בוראנו כולל כל הנבראים וגם אומות העולם בכלל, וכשיעריך אותנו נגד כל הברואים, אנו טובים וחשובים, וממילא ראויים בני ישראל עם קדושו להוושע בישועתו, עכ"ד.

ובכן מאחר שאנו מבקשים שיעריך הקב"ה אותנו נגד אומות העולם השפלים והנבזים, דלעומתם אנו ספונים וחשובים מאד מאד, הרי גם בזמן שאין במעשינו צדק ומשפט, ומיעטנו בפעולות צדקה במשך השנה, עם כל זה בהעריך אותנו נגד מעשיהם כדאי הוא האמונה מה שאנחנו מתחזקים באמונה זה קרוב לאלפיים שנה בגלות החל הזה שנהיה כדאים וראויים לישועה, וזה שאנו אומרים הושענא למענך אלהינו, היינו בזכות שאנו מתחזקים באמונה בה, הושענא למענך בוראננו, בזמן שמעריך אותנו נגד כל הברואים, ובכן כדאי הוא האמונה שנוכה לישועה.

למענך גואלינו.

ויתבאר על פי מאמר מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' בא) על הכתוב (תהלים צד א) אל נקמות הוי"ה אל נקמות הופיע, ולכאורה איך שייך בנקמה שם הרחמים, אלא משל לאיש כפר אחד שמרד במלך שהכה ורגם איקונין

של מלך או כיוצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לראש והעלהו ממדרגה למדרגה עד שנעשה משנה למלך, וכל מה שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדרגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו והנהגותיו, היה יותר צער לזה שהיה בן כפר, בזכרו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לעונש הוא מטיב עמו יותר, והמלך עשה בכוונה מכוונת, שאם היה ממיתו היה צער לפי שעה ותו לא, מה שאין כן בדרך זו מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו, וזה שאמר אל נקמות הוי"ה, ר"ל שנקמות ה' הוא על ידי מדת הרחמים שלא כמדת בשר ודם, והוא כי אל נקמות הופיע, ר"ל שהנקמה הוא במה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך ובזכרו שמרד נגד מלך זה אין לך צער גדול מזה, עכדה"ק. ואתמר ביה משמיה דהמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע לפרש בזה את החרוז משוך חסד"ך ליודעך אל קנא ונוק"ם, שבהשפעת החסד בעצמו הרי הוא קנא ונוקם. וא"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות כה) כתב שזהו על דרך אומרם (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות, דהיינו כי הטובה הוא המרדות אחת המועיל יותר ממאה מלקיות, כי בזה יתבייש מאד ויקשה בעיניו יותר מכל העונשים, עכ"ד.

אכן כתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (פ' צו) לחדש, כי עונש כזו על ידי התנשאות ורוממות, שייך דווקא במי שאוחז במדת הענוה, אז שפיר נחשב לבני ישראל ההתנשאות כעונש, מה שאין כן הבעל גאה לא יכנע לבו על ידי עונש התנשאות, וההכרח להיות עונשו על ידי יסורים ומלקות, עכ"ד.

בפרעה על ידי מה שנעשה בפרעה, עכ"ד. ובוה יתבאר כי בדור שכולו חייב יזכו בני ישראל לגאולה שלימה לשם עונש, כדי שידעו ויבינו כי אינם ראויים, ועם כל זה זכו לישועה, ובוה יכנע לבם אל ה' וישובו בתשובה שלימה.

ועל פי זה נראה לבאר מה שאומרים בתפלת ראש השנה ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. לנו ה' אלקינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. ודקדק א"ז הישמח משה זללה"ה בשיח ספונים וא"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות כ) הך יציאת מצרים מאי בעי הכא, ומאי ענינו לראש השנה, בשלמא פסח שפיר הוא זכר ליציאת מצרים, וכן שבועות זמן מתן תורתנו ע"ד שאמרו חז"ל (שמו"ר פ"ג ס"ד) שיצאו ממצרים בזכות מתן תורה, גם סוכות הוא זכר ליציאת מצרים כמו שנאמר (ויקרא כג מג) כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם ממצרים, אבל ראש השנה אינו מובן מה שייכות יציאת מצרים לכאן. אמנם כתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות כה) בביאור הכתוב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, לפיכך את בוראם בתרועה, לא מכח שמענישים אותם ח"ו, כי אם על ידי ה' באור פניך יהלכון, על ידי זה מתביישין ומפייסין לבוראם בתרועה, עכ"ד. וזה שאומרים ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה, ובריות בו יפקדו וזכר כל היצור לפניך בא, יום תרועה, ובו נגזר עונש לעוברי רצונו ח"ו להכנע לבם בבחינת תרועה דהיינו גנוחי גניח וילולי יליל (ראש השנה לג:), אמנם זהו באהבה מקרא קודש, בבחינת קריאה של חיבה, דהיינו להענישם בדרך התנשאות, זכר ליציאת מצרים, שהיו כל הנסים ונפלאות לנו לעונש.

ועל פי זה אמרתי לפרש מה שנאמר בפ' תולדות (בראשית כו כז) ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ויש להבין מהו הדמיון כריח שדה אשר ברכו ה'. אמנם י"ל על פי מה שפירש א"ז זללה"ה בעצי חיים (פ' וישלח) ברכת יצחק (בראשית כו כח) ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, הכוונה ויתן לך האלהים הוא מדת הדין, היינו רק על דרך זה ענש יענש, במה שהקב"ה ישפיע לו מטובו מטל השמים ומשמני הארץ, שזה יחשב לו כעונש הבא מבחינת אלהים מדת הדין, כי יבוש ויכלם מאת המלך הטוב רחום וחנון, עכ"ד. והנה איתא בזוהר הקדוש (רע"מ אמור דף צט:) ביומא דראש השנה נכנס יעקב אבינו לקבל הברכות מאת יצחק אבינו. ובכך י"ל שיצחק אבינו התכווין בברכתו כל דורותיו הבאים, כי בראש השנה יכתבון כל אחד את גזר דינו, והמליץ טוב בעדם שגם אם חלילה יהיו צריכים לעונש, תהיה עונשם בדרך זה שיתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, ועל זה הקדים ואמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שהוא מתנהג בענוה ומשים עצמו כשדה, על דרך מאמרנו ונפשי כעפר לכל תהיה, ובכך ראוי הוא לברכה זו להיות עונשו על ידי התנשאות, ואינו צריך לעונשים ביסורין ומלקיות.

ועל פי זה פירשתי מה דאיתא במס' סנהדרין (דף צח.) אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב, וצריך ביאור דבשלמא בדור שכולו זכאי יזכו לגאולה, אבל בדור שכולו חייב מאיזה סיבה והכרח יזכו לגאולה. אך י"ל על פי מה שפירש א"ז זללה"ה בייטב פנים (שפת הים אות כג) על אמרנו (בתפלת ערבית) העושה לנו נסים ונקמה בפרעה, פי כי חסדו עלינו יחשב לנקמה על ידי הבושה והכלימה על חטאינו ופשעינו, וזהו העושה לנו נסים ונקמה, כלומר העושה לנו נסים והוא עצמו לנו נקמה,

הזמן, על כן חושבים אצלה יומו של הקב"ה והוא הכל באותו יום, עכ"ד זי"ע.

אך הא מילתא שהתשובה קדמה לעולם תלוי בפלוגתא, דאיתא במדרש רבה (פ"א ס"ד) ששה דברים קדמו לעולם כו', רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (תהלים צ ב) בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל, ומאותו שעה תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, וכתב ביפה תאר דפליגי אי דרשינן סמוכין, דרבי אהבה דריש סמוכין ומני אף התשובה, אבל תנא קמא לא סבירא ליה דמאמר תשב אנוש עד דכא דבק אל מה שנאמר למעלה, עכ"ד. ולפי זה אי דרשינן סמוכין התשובה קודמת לעולם והוא למעלה מהזמן, ואזלינן בתר יומו של הקב"ה ולא אמרינן דיחוי, מה שאין כן אי לא דרשינן סמוכין, הרי אין התשובה קודמת לעולם, ואזלינן בתר יומא דידן כמו בכל התורה ואמרינן דיחוי.

ועל זה אנו מבקשין הושענא למענך דורשנו, היינו שידרוש הקב"ה סמוכין עבורינו, ואם כן תשובה קדמה לעולם, ושפיר י"ל כתירוץ הייטב פנים דכיון שהתשובה קדמה לעולם חשבינן בתר יומו של הקב"ה אלף שנים, וכל שבאותו יום לא הוי דיחוי, ולא נדחנו מן הקדושה, ויקבל תשובתנו לפניו ברחמים וברצון.

למען אמיתך.

יל"פ על פי מה שמצינו (יומא פו.) ארבעה חילוקי כפרה, יש עבירות המתכפר בתשובה בלבד, ויש שצריך יום הכיפורים, ויש שצריך יסורין, ויש שאינו מתכפר רק ביום המיתה, עי"ש. אך כתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ד אות טז) שעל ידי יגיעה בתורה מתכפרים הכל. ובוזר ביאר הרה"ק מהרי"ד

ובכן ביום הושענא רבה, אנו מפילים תחנונינו לפני הקב"ה, דאף אם חלילה ראויים אנחנו ליסורים ועגמת נפש, יבא העונש בדרך התנשאות, והשי"ת יעזור שנוכה שיהיה ויתן לך האלהי"ם מטל השמים ומשמני הארץ, והקב"ה ישפיע במדת הדין פרנסה בריוח ובניקל לכל בני ישראל, יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, שיפתחו שערי פרנסה לבני ישראל.

ובזה יתבאר בקשתינו הושענא למענך גואלנו, שכמו שגאולת מצרים היתה לנו לעונש בדרך התנשאות, הכי נמי עכשיו יושיענו ויגאלינו מגלות החל הזה, ואם אין אנו ראויים, הרי תהיה ישועתנו וגאולתנו לנו לעונש בדרך התנשאות, ולכן ירחם עלינו ויגאלינו במהרה גאולה שלימה.

למענך דורשינו

ונראה בהקדם מה שהקשה המהר"ם א"ש בכתנות אור (פ' נצבים) היאך מהני תשובה שיתקרב החוטא להקב"ה, והלא קי"ל (פסחים עג:) נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, והאדם שהיה נראה תחלה וכשחטא נדחה מקדושתו, איך יהיה חוזר ונראה. וביאר א"ז זללה"ה בייטב פנים (שוב אשיב אות ד) על פי מה דקי"ל (ובחים יב.) לילה לאו מחוסר זמן, וכל שבאותו יום ואותו מעת לעת לא הוי דיחוי, וידוע (סנהדרין צז.) דיומו של הקב"ה אלף שנה, אם כן שפיר מהני תשובה דהוי ליה באותו יום, ואין להקשות מקרבנות הקרבים להקב"ה ואמרינן ביה דיחוי, דהא לא קשיא, דהתורה נתנה לנו בבחינת זמנים ומועדים וכל דיני שבתות וימים טובים נופלים תחת הזמן דידן, ולכן בקרבן קי"ל דלאחר יום שלנו הרי הוא נדחה, אבל גבי תשובה שאני, שהרי אמרינן (פסחים נד.) תשובה קדמה לעולם, והוא למעלה מן

מבעלזא זללה"ה על הכתוב (פ' האזינו) כשעירים עלי דשא, ואיתא בספרי שהתורה מכפרת כשעירי יום הכיפורים, דהנה כתב הרמב"ם (פיה"מ יומא פ"ח מ"ח) בזמן שהיתה העבודה בבית המקדש, בשעיר המשתלח היו מתכפרין על כל העונות. וזהו כוונת הספרי כשעירים עלי דשא, שהתורה יש לה הכח של כל השעירים גם של שעיר המשתלח, שעל ידי התורה נתקן הכל בחיים חיותינו, אפילו חטא של חילול השם, עכ"ד.

והנה התורה הקדושה נקרא אמת ככתוב (משלי כג) אמת קנה, ובכן אנו מתפללים שתתקבל תשובתינו ברחמים בצירוף כח לימוד התורה לכפר על הכל, ולכן אנו מבקשים הושענא למען אמית"ך, שבזכות התורה נזכה למחילה ולסליחה ולכפרה.

למען בריתך.

ויל"פ על פי מה דאיתא במס' ברכות (דף ה.) על הכתוב (תהלים צד יב) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, אל תיקרי תלמדנו אלא תלמדנו, דבר זה מתורתך תלמדנו, קל וחומר משן ועין, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחירות, יסורין שממרקין כל גופו על אחת כמה וכמה, והיינו דרבי שמעון בן לקיש דאמר נאמר ברית במלח (ויקרא ב יג) ולא תשבית מלח ברית, ונאמר ברית ביסורין (דברים כח סט) אלה דברי הברית, מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.

וביאר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' שמות עמוד פד) שצריכים אנו ללמוד משניהם הן מקל וחומר והן מגזירה שוה, כי אם היו לומדים מקל

וחומר לבד היה סברא לומר דאדרבה כל מה שיתוספו היסורים נתחזק הקל וחומר משן ועין שהעבד יוצא בהן לחירות, לזה מועיל לימוד הגזירה שוה מה מלח ממתקת את הבשר וכו', להקל עונש היסורים כמו דמיתוק הבשר במלח הוא רק אם נמלח במדה ובמשורה, אבל הריבוי בו אינו מוסיף למתקו אדרבה מקלקלתו, כמו כן היסורין הבאים למירוק עוונות רח"ל, אינו ראוי שיהיו גדולים וקשים ח"ו, כי אם במדה מצומצמת. ובזה ביאר הכתוב (שמות ו ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, היינו מה שמעבידים אותם בעינוים מרובים וקישוי השעבוד, ואזכור את ברית"י, היינו הגזירה שוה ברית ברית ממלח, וראוי שיהיו היסורים רק במדה ובמשורה, עכ"ד.

ועל זה אנו מתחננים הושענא למען ברית"ך, היינו שילמוד הקב"ה הגזירה שוה ברית ברית האמור במלח, ובכן גם כשיגזור עלינו יסורין חלילה, יהיה רק במדה ובמשורה מצומצמת.

ליידער ליידער איז דורך געגאנגען אזא שווער יאר פאר כלל ישראל, אזויפיל יסורים און אזויפיל עגמת נפש, היבש איבער די מאס, אוי, השי"ת זאל זיך מרחם זיין אויף אידישע קינדער, השי"ת זאל ארויסלערנען גזירה שוה ברית ברית. דער אייבערשטער זאל העלפן, דאס גיי יאר וואס קומט לקראתינו, זאל דער אייבערשטער העלפן עס זאל זיין א געבענטש יאר, א ליכטיג יאר, א יאר אן יסורי הגוף און אן יסורי הנפש, עס זאל שוין זיין סוף וקץ לכל צרותינו, נעמען א עק צו אידישע צרות בכלל ובפרט, עס זאל זיין א שנת גאולה וישועה, דער אייבערשטער זאל העלפן מיר זאלן זוכה זיין אקעגן צו גיין דעם גואל צדק בב"א.

מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט"א בדרשת שבת שובה (ביום צום גדלי') שנת תשע"א לפ"ק

מען דארף זיך פארבעסערן אין קביעת עתים לתורה, דאס איז דער ראשית. עס זענען ב"ה דא אידן וואס קומען בקביעות אין ביהמ"ד און זענען עוסק בתורה. ב"ה מען האָט צוגעהאלפן, מיר האבן מייסד געווען די חבורת "יסודי התורה", ס'האט ארויסגעהאלפן פאר ווער ס'האט געוואלט און האט זיך אנגעשלאסן. מען האט שוין ב"ה דורכגעלערנט עטליכע מסכתות אין משך פון א פאר יאר און מען האלט יעצט ביי מסכת סוטה. אי"ה אין א פאר וואכן ארום וועט מען מסיים זיין מסכת סוטה און אנהייבן א פרישע מסכת, מסכת פסחים, מען וועט אי"ה במשך דעם ווינטער ביז צום יום טוב פסח אדורכגיין א היבשן חלק פון מסכת פסחים, און דאס וועט זיין א הכנה דרבה צום יום טוב פסח.

יעדער איינער דארף זיך מאכן א חשבון, וואו האלט איך מיט קביעות עתים לתורה? עס איז איצט אַ א זמן פון אמת'דיג התבוננות. יעדער איינער ווער ס'האט נאכנישט קיין שיעור דארף זען זיך אָנצושליסן, אפילו אין אַן אַנדערן שיעור, ס'איז לאו דוקא דער שיעור, ס'זענען דא אַנדערע שיעורים אויך, די תורה הקדושה איז כולו קודש, יעדער איינער במה שלבו חפץ דארף זיך אנשליסן אין א שיעור.

כ'קום דא אין שטאט, און מען זעט א גרויסער חילוק צווישן קרית יואל און וויליאמסבורג ביניאכט. אין קרית יואל ווערט צען אזייגער, האלב עלף, נאַכט אויף די גאס. די גאס איז ליידיג, מען דרייט זיך נישט אין די גאסן, מען לייגט זיך

(אחר שהאריך בדרוש בענין תשובה בסוגיא דמצות לאו להנות נתנו)

מען דארף זיך מתבונן זיין הלכה למעשה, אונז שטיי מיר יעצט בין כסא לעשור אין די עשרת ימי תשובה, די זמנים וואס זענען מיוחדים ביותר, דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (שעי' נה"ו), אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים (ראש השנה יח.).

יעצט איז שוין אדורך כמעט דער פערטער טאג פון עשרת ימי תשובה, און מען דארף זיך מתבונן זיין, הזמן קצר והמלאכה מרובה, יעדער ווייסט ביי זיך וואס מען דארף מפשפש במעשים זיין, און וואס מען דארף מתקן זיין, די כתמי העבירה, די פגמי הנפש פון די עבירות.

ב"ה ס'איז אדורך דער יום טוב ראש השנה, מען האט געבלאזן שופר, מען האט געדאווענט, און מיר האפן צום אייבערשטן אז ס'איז געווען א כתיבה וחתימה טובה לנו ולכל ישראל, אנגעשריבן פון אלעם גומן לטב ולחיין ולשלם.

מען זאגט אין פייט, "שפרו מעשיכם". דער של"ה הקדוש זאגט, שופר איז מרמז אויף שפרו מעשיכם, מען זאל זיך פארשענערן די מעשים. יעדער דארף מאכן פאר זיך א חשבון הנפש צי האט ער שוין געהאט די ריכטיגע חרטה אויפן עבר און די ריכטיגע קבלה טובה אויף להבא. יעדער דארף זיך מתבונן זיין וואו ער האלט מיטן שפרו מעשיכם. יעדער דארף ביי זיך וויסן מיט וואס ער דארף זיך פארבעסערן.

*

לאנגער ווינטער, מען האט א שיעור ביינאכט, און מען קומט אהיים דארף מען גלייך מאכן נאכט, ווייל מען דארף אויפשטיין אינדערפרי צו א פרישן טאג.

מיר האבן פרובירט אביסל מיט שמחות, ס'זאל זיך ענדיגן צייטליך, אלעס אויף דעם גייסט. דאָס דארף מען אָנהאלטן ווייטער, כדי מען זאל אליין זיך לייגן פרי און קענען מהנד זיין די קינדער אזוי.

*

השנית, וואס איז נוגע איבעראל, און דאָ אין בית המדרש אויך, און נישט נאָר אויך, נאָר מיט א גרויסן "גם", דאָס איז די פירצה פון שמועסן ביים דאווענען.

כפי השמועה, אנהייב ווען דאס ביהמ"ד האט זיך מייסד געווען איז עס געווען כולו אומר קדוש; מען האט נישט געהערט און נישט געזען איינער וואס זאל זיך נישט אויפפירן אין ביהמ"ד כהוגן, אלעס האט געדאוונט. מיט די צייט ווערט אבער דער ענין נונה, און לידער איז געווארן אין פארשידענע ווינקלעך אין ביהמ"ד וואו מען שמועסט ביים דאווענען, ס'איז א חרפה און א בושה.

מען דארף זאגן פאָר די שמועסערס, ס'איז א בושה פאָר ענק אליין, און עטץ זענט אויך מביזה דאס ביהמ"ד. ס'איז דא א פול ביהמ"ד און יעדער איז באחריות דא. איך וויל בעטן אלע שכנים, ווען מען זעט שמועסערס זאל מען זיי מעורר זיין, און עס פאָסט פאָר יעדן איד, פאָר א שיינער בעל הבית, פאָר א בעל הבית נכבד, פאָר יעדן פאָסט און ער מעג און ער דארף מעורר זיין א צווייטן ער זאל נישט שמועסן, נישט ביים דאווענען און נישט ביים ליינען. איש את רעהו זאָל זיך פילן באחריות אין דעם וויכטיגען ענין.

צייטליך, און אינדערפרי שטייט מען אויף צייטליך.

יעדער קען זיך עס איבערצייגן ווען מען קומט אריין אינדערפרי פארטאגס. ס'איז מיר שוין אויסגעקומען צו זיין אין ביהמ"ד 4:00 אזייגער פארטאגס, און איך בין נישט געווען פון די עשרה ראשונים. מען רעדט יעצט פון בעלי בתים און פאָר 4:00 אזייגער זענען שוין דא אידן אין ביהמ"ד. זעקס אזייגער איז נישטא וואו אוועקצולייגן דעם קאר, איך זאג איך נישט קיין גוזמא. געלויבט השי"ת. און עס לעבן נישט קיין מלאכים אין קרית יואל, די זענען אויך מענטשן פונקט ווי אלע מענטשן.

דער יסוד דערפון איז, אז מען לייגט זיך אין צייט, שטייט מען אויף אין צייט. ס'איז א פארגעניגן צו זען ווי עלטערן שטייען אויף, בחורים שטייען אויף, און קינדער שטייען אויף. מען קומט אינדערפרי אין ביהמ"ד אין קרית יואל, זעקס אזייגער קען מען זען צענדליגער צענדליגער אינגלעך, קליינע קינדער אונטער די בר מצוה זיצן און לערנען און חזרן. און דאס שטאמט פון דעם, אז דער טאטע שטייט אויף, שטייט דאָס קינד אויף, און אזוי געוויינט מען זיך איין.

דא אין שטאט איז דא א מחלה, מען פעניעט אָפּ די נאכט. מען דרייט זיך, איך זע צומאל ביז 12:00 אזייגער ווי מען דרייט זיך נאך אין די גאס און איך קען עס נישט פארשטיין. אַז דער טאטע פעניעט אָפּ די נאכט, איז ער מהנד אזוי זיין קינד, און חנוך לנער על פי דרכו גם כי יקין לא יסור ממנו, און ער איז נאך מוסיף נופך מדיליה.

ביינאכט איז א זמן פון שליטת היצונים, בו תרמוש כל חיתו יער, די אלע נישט גוטע דרייען זיך ארום ביינאכט, און אלע פסלנות, אלעס קומט ביינאכט. מען דארף האבן שכל, עס קומט א

ס'איז א זכות יעצט בין כסא לעשור אז דער אייבערשטער האט מיר געהאלפן, זכות אבותי הקדושים עמדו לי, צו קענען טון אין כשרות. עס האנדלט זיך פון גדולות ונצורות, איך קען נישט צו ווייט זאגן, ווייל אז מען זאגט מיינט עס אז ס'קען איינעם וויי טון, און איך וויל נישט קיינעם וויי טון. אבער יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן, ס'איז סאך מער פון וואס מען קען זאגן, און מען זאל עס נישט האלטן פאר לייכט אז דאס איז גוט און יענץ איז גוט. עס זענען דא זייער גרויסע חילוקים אין כשרות. ס'איז פארהאנען כשר'ס, אבער ס'איז פארהאנען "כשר", און דאס איז א גרויסע חילוק. און דאס דארף מען וויסן סיי ביי עופות און סיי איז ביי גסות.

דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל קענען ווייטער גיין און ממשיד זיין. מיינט נישט אז דאס איז גרינג, איך באקום נישט דערפון קיין געלט און כבוד, ס'קאסט מיר נאָר כח, צייט און עגמת נפש. מיינט נישט אז ס'איז נישטא קיין עגמת נפש. איך טו עס וועגן דעם ווייל איך וויל אידן זאָלן האבן כשר צו עסן, איין איינציגע זאך. איך בין אביסל באקאנט וואס גייט פאר אין דעם פעלד, און איך דאנק דעם הייליגן באשעפער אז ער האָט געהאלפן מען זאל קענען אויפטון פאר אידישע קינדער'ס וועגן.

דער אויבערשטער זאָל העלפן מיר זאלן אלע האבן א כשר געזונט לעכטיג יאר אין אלע ענינים, דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל זיך אלעס גוטס אויסבעטן, די תפלות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון, מיר זאלן אלע האבן א גוט געזונט געבענטשט יאר אין אלע ענינים, מיר זאלן זוכה זיין צו א גמר התימה טובה שנה טובה ומבורכת א שנת גאולה וישועה, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

והשלישית איז חינוך בנינו ובנותינו, מחנך זיין די קינדער כהוגן, אוועקגעבן כוחות, געדולד און צייט, רעדן צו א קינד שיין, זיך אינטערעסירן וואס ער לערנט, לערנען מיט אים, פארהערן, נאכזאגן א תורה, יום טוב, שבת, האבן א א תורה'דיגן קשר מיט'ן קינד, און ביי די טעכטער דאָרף מען אכטונג געבן אויף צניעות.

מען דארף אויך זייער אכטונג געבן אויף כשרות, וואס מען נעמט אריין אין מויל. מען דארף וויסן אז אַ חסידישער איד עסט נישט אלעס; נישט אלעס וואס איז כשר פאר די גאס איז כשר פאר זיך. א חסידישער איד דארף זיין אפגעהיטן אין אלעמען, אפגעהיטן אין לבוש, אפגעהיטן אין רעדן, אפגעהיטן ביי זיך אין שטוב. עס איז א גרויסע גאס אין אמעריקע און ס'זענען דא הכשרים לרוב. א חסידישער איד דארף צו וויסן אז נישט אלעס וואס איז כשר פאר די אמעריקאנער גאס איז גוט פאר אים.

מיר שטייען יעצט צווישן ראש השנה און יום כיפור. ס'איז א זכ' אז דער אייבערשטער האט געהאלפן אז מען קען טון אין כשרות. עס איז איצט ענג די צייט אריינצוגיין אין אריכות הדברים אבער מען קען נישט גענוג ארויסברענגען וואס עס באדייט כשרות. כשרות מיינט נישט דוקא חומרות, כשרות קען מיינען ניצל צו ווערן פון גבילה וטרפיפה ממש. ווייל אויב מען שחט איין בהמה און די שחיטה צי די בדיקה איז נישט גוט, איז די גאנצע בהמה טריפה פון קאפ ביז פיס און פון איין בהמה קענען עסן טויזנט אידישע נפשות. אויב איז עס א כשר'ע שחיטה מיינט עס מזכה געווען כאטשיג טויזנט אידן מיט כשר'ע פאָרציאָנען.

שהשמחה במעונם

ברכת מזל טוב

הננו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי שלומינו תומכי וידידי כוללינו הק' די בכל אתר ואתר כאו"א בשמו הטוב יבורך

קרית יואל

הולדת הבנים

מו"ה ליפא הערשקאוויטש הי"ו
מו"ה משה יוסף דוב סימאן הי"ו

הולדת הבנות

מו"ה חיים צבי אבערלאנדער הי"ו
מו"ה יואל ב"ר גוטמאן הי"ו
מו"ה נפתלי יעקב דרעזדנער הי"ו
מו"ה יוסף רפאל האפפער הי"ו
מו"ה ישראל מאיר יושע מיטעלמאן הי"ו

הכנס בניהם לעול התורה והמצוות

מו"ה בעריש שעהנברוין הי"ו
מו"ה שמעון ווייס הי"ו
מו"ה דוד חיים מאשקאוויטש הי"ו

בארא פארק

הולדת הבנות

מו"ה שמואל אליעזר טייטלבוים הי"ו
הרב יואל דייטש הי"ו

מאנסי

הולדת הבנים

הרב אהרן יעקב כהנא הי"ו
מו"ה שמואל זאנוויל ווערטהיימער הי"ו

הולדת הבנות

מו"ה רפאל פערלמוטער הי"ו
מו"ה ברוך פרענקל הי"ו
מו"ה בן ציון וויינבערגער הי"ו

הכנס בנו לעול התורה והמצוות

הרב ר' אנשיל גרובער שליט"א

אויסטרעליע

הולדת הבנות

מו"ה ישע"י כ"ץ הי"ו
מו"ה אלעזר גאלדבערג הי"ו

בני ברק

הולדת הבנים

מו"ה לוי יצחק פישער הי"ו
ולאביו מו"ה בערל פישער הי"ו, יים
ולחותו מו"ה דוד פריינד הי"ו

מו"ה שמואל שטרול הי"ו
ולאביו מו"ה ישראל שטרול הי"ו, יים
ולחותו מו"ה שלום אליעזר ראטער הי"ו
ולזקינו מו"ה משה יעקב ראטער הי"ו

הולדת הבנות

מו"ה אלחנן אלימלך היילברון הי"ו
ולאביו מו"ה יעקב מיכאל היילבחון הי"ו
מו"ה מאיר מנחם זאב גראס הי"ו
ולאביו מו"ה אלחנן שלמה זלמן גראס הי"ו
ולמשה' הירש שיחי
ולזקינו מו"ה אברהם שמואל בנימין פינקלשטיין הי"ו

הכנס בנו לעול התורה והמצוות

מו"ה יעקב מאיר ראזנבערג הי"ו
ולחותו מו"ה יצחק סאנדער הי"ו
ולח"ו מו"ה שלמה זלמן סאנדער הי"ו

ירושלים

הולדת הבנים

מו"ה דוד מאיר יאקאב הי"ו
ולאביו הרב אלי זאב יאקאב שליט"א, ב"ב
ולחותו מו"ה שמואל זאנוויל פויגל הי"ו
ולזקינו מו"ה משה חיים ווייס הי"ו,
מנכ"ל מסודותינו בב"ב
ולזקינו מו"ה יהושע ווייס הי"ו

מו"ה יעקב משה שטערן הי"ו
ולאביו מו"ה זוסיא ארי' שטערן הי"ו

מאנטריאל

הולדת הבנות

מו"ה מרדכי גימפל וויינגארטן הי"ו
בן מו"ה יצחק וויינגארטן הי"ו, וומ"ס
חתן מו"ה ליפא עפשטיין הי"ו

וויליאמסבורג

הולדת הבנים

מו"ה יחיאל שלום ב"ר יוסף אלי גאלד שטיין הי"ו
מו"ה אברהם שמואל משה מאשקאוויטש הי"ו

מו"ה יואל ב"ר רפאל דערשאוויץ הי"ו
מו"ה יואל ב"ר נפתלי נטע ע"ה ראטענבערג הי"ו
מו"ה יואל ב"ר מאיר ראובן וויינשטיין הי"ו
מו"ה חיים הערש ב"ר משה אליעזר כ"ץ הי"ו
מו"ה דוד ב"ר אברהם בער פרידמאן הי"ו
מו"ה יואל ב"ר יצחק אליעזר רובינשטיין הי"ו
מו"ה חיים הערש ב"ר אהרן משה שווארץ הי"ו

מו"ה יואל ב"ר בעריש ראזנבערג הי"ו
מו"ה ברוך מרדכי מיינער הי"ו
מו"ה שלום בן הרב אלעזר האראוויטץ הי"ו
מו"ה נתן יואל שווארץ הי"ו
מו"ה שמואל מרדכי פי"ש הי"ו

הולדת הבנות

מו"ה יודל ב"ר מאיר הירש הי"ו
הכנס בניהם לעול התורה והמצוות
מו"ה חיים הערש וועכטער הי"ו
מו"ה אהרן ראזמאן הי"ו
מו"ה דוד שמואל מערץ הי"ו

אייראפע

הולדת הבנים

מו"ה משה דוב ווידער הי"ו, לאנדאן
בן מו"ה יעקב יצחק ווידער הי"ו
חתן מו"ה יוסף ראנד הי"ו, משוויץ
מו"ה יעקב יואל לאנדא הי"ו, אנטווערפן
בן מו"ה בנימין לאנדא הי"ו, וומ"ס
חתן מו"ה שמואל מאיר שטיבער, אנטווערפן

הולדת הבנות

מו"ה יקיר גרינפעלד הי"ו, לאנדאן
בן מו"ה יוסף שלמה גרינפעלד הי"ו
חתן מו"ה נחום מרדכי וויינבערגער הי"ו
מו"ה חיים יעקב מינץ הי"ו, לאנדאן
בן מו"ה שמשון אליעזר מינץ הי"ו, וומ"ס
חתן מו"ה פנחס שלמה ענגעל הי"ו

אירוסים צאצאיהם

מו"ה יצחק וואלף פילאפף הי"ו, וומ"ס	הבה"ח אברהם הערש נ"י	מו"ה אהרן דוד שמואל מיטטעלמאן הי"ו, וומ"ס
מו"ה אהרן יוסף רובין הי"ו, וומ"ס	הבה"ח זושא נ"י	מו"ה זלמן לייב בראך הי"ו, ק"י
מו"ה מרדכי אלעזר הירש הי"ו, וומ"ס	הבה"ח אברהם שמחה נ"י	מו"ה משה אלי' וויינשטאק נ"י, ב"פ
מו"ה מעכיל פעלבערבוים הי"ו, וומ"ס	הבה"ח שמואל מאיר נ"י	מו"ה דוד ארי' יאקאב נ"י וומ"ס
מו"ה אהרן יושע ראזענבוים הי"ו, וומ"ס	הבה"ח יוסף נ"י	מו"ה ברוך גלויבער נ"י, ב"פ
מו"ה בנציון קליין הי"ו, ק"י	הבה"ח יוסף משה אברהם נ"י	מו"ה יושע שמאיאל הי"ו, ק"י
מו"ה יצחק טייטלבוים הי"ו, ק"י	הבה"ח זלמן לייב נ"י	מו"ה יחזקאל כ"ץ הי"ו, ק"י
מו"ה חיים אפרים ווייס הי"ו, ק"י	הבה"ח יעקב נ"י	מו"ה אליעזר היילברוין הי"ו, ק"י
מו"ה יעקב משה גאלדבערגער הי"ו, ק"י	הבה"ח יחזקאל שרגא נ"י	מו"ה וואלף פריעדמאן נ"י ב"פ
מו"ה אברהם צבי קליין הי"ו, ק"י	הבה"ח אהרן אלעזר נ"י	מו"ה מנחם ברודא הי"ו, וומ"ס
מו"ה יונתן בנימין העניג הי"ו, ק"י	הבה"ח נפתלי הירצקא נ"י	מו"ה אברהם יעקב פריעד נ"י, וומ"ס
מו"ה אליעזר יונתן אויש הי"ו, ב"פ	הבה"ח צבי נ"י	מו"ה אברהם אויש נ"י וומ"ס
מו"ה יוסף דוד לעסין הי"ו, מאנסי	הבה"ח צבי אלימלך נ"י	מו"ה משה פארטוגאל נ"י וומ"ס
מו"ה אהרן משה שווארץ הי"ו, מאנטריאל	הבה"ח מאיר מרדכי נ"י	מו"ה ישראל חיים ווייס הי"ו, וומ"ס

אדער קען מען שיקן דורך א פקס אדער מייל
a.ch.bnb@gmail.com - FAX: 011-9723-6166382

צו מעלדן א שמחה קען מען זיך פארבינדן צו:
011-972-527648437 און אין אר"י 845-662-5579